

Akademia Sztuk Pięknych
im. Jana Matejki w Krakowie
1818

OGÓLNOPOLSKIE BADANIE
LOSÓW ZAWODOWYCH
ABSOLWENTÓW
UCZELNI ARTYSTYCZNYCH

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny z badań ilościowych

Autorzy:

Ewa Bogacz-Wojtanowska: kierownik naukowy projektu

Paulina Hojda

Małgorzata Lendzion

Sylwia Wrona

Barbara Siorek: koordynator projektu

Raport powstał w ramach porozumienia Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
oraz

Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku,
Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach,
Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie,
Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi,
Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu,
Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie,
Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu,
Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu,
Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy,
Akademii Muzycznej w Krakowie,
Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie,
Akademii Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie,
Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi,
Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie,
Akademii Sztuki w Szczecinie.

Kraków 2017

Dofinansowano ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Spis treści

Najważniejsze ustalenia raportu	3
1. Wprowadzenie do badań ilościowych.....	10
1.1. Wstęp.....	10
1.2. Charakterystyka projektu	11
1.3. Cele i założenia badań w projekcie	12
1.4. Struktura raportu.....	12
2. Metodologia i przebieg badań	14
2.1. Badana populacja.....	14
2.2. Technika badawcza i sposób realizacji badania	19
2.3. Poziom zwrotów ankiet.....	21
3. Prezentacja wyników badań ilościowych.....	28
3.1. Sytuacja zawodowa i artystyczna absolwentów	28
3.2. Studia na uczelni artystycznej.....	83
3.3. Dostosowanie oferty studiów do potrzeb przyszłych absolwentów uczelni artystycznych	115
3.4. Rekomendacje absolwentów uczelni artystycznych	123
4. Wnioski z badań	136
5. Bibliografia	142
6. Spis tabel i rysunków	143
7. Informacja o autorach	148

Najważniejsze ustalenia raportu

Raport zatytułowany *Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny z badań ilościowych*, zrealizowany został w ramach projektu *Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych*. Finansowany jest on z Programu Ministra Kultury „Obserwatorium Kultury”, prowadzonego przez Narodowe Centrum Kultury.

1. Raport jest najważniejszą, obszerną prezentacją wyników badań sondażowych, zrealizowanych za pomocą kwestionariusza umieszczonego na specjalnie dedykowanej platformie internetowej. Celem badań jest dostarczenie kierującym i interesariuszom uczelni artystycznych, informacji o losach zawodowych absolwentów. Istotne jest w szczególności:
 - rozpoznanie sytuacji zawodowej i artystycznej absolwentów,
 - ocena przez absolwentów własnej aktywności podczas studiów (w szczególności dzięki rozwiązaniom przyjętym przez poszczególne uczelnie),
 - poznanie opinii absolwentów w zakresie możliwych i proponowanych zmian w ofercie uczelni.

W badaniu, którego wyniki prezentujemy, wzięło udział piętnaście spośród dziesięciu polskich publicznych uczelni artystycznych. Są to wszystkie publiczne uczelnie plastyczne (7), wszystkie publiczne uczelnie teatralno-filmowe (3), cztery publiczne uczelnie muzyczne (z 8 istniejących) oraz jedna publiczna uczelnia plastyczno-muzyczna (jedyna o takim profilu w Polsce). Badaniem objęto absolwentów magisterskich studiów jednolitych oraz studiów drugiego stopnia, zarówno stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, roczniki 2013/2014 oraz 2015/2016, zgodnie z założeniami badań panelowych, tj. ankietowaniem absolwentów po roku oraz po trzech latach od uzyskania dyplomu. Także wyniki w raporcie przedstawione są w podziale na badane roczniki absolwentów. Ostatecznie badaniem objęto 2898 absolwentów, ankiety wypełniło 1312 wychowanków, w tym 597 absolwentów rocznika 2013/2014, a 715 – rocznika 2015/2016.

2. Wyniki badań prezentujemy w czterech odsłonach. Pierwsza z nich to obecna sytuacja zawodowa i artystyczna absolwentów uczelni artystycznych, w szczególności z uwzględnieniem ich aktywności edukacyjnej, artystycznej, wykonywanego zawodu, form stosunku pracy i posiadanych umów, wreszcie wysokości zarobków. W drugiej części przedstawiamy opinie absolwentów o studiowaniu na uczelni artystycznej: motywacje wyboru konkretnego kierunku i ocenę satysfakcji ze studiów, jak również samoocenę własnej aktywności zawodowej i artystycznej podczas studiów. Trzecia odsłona wyników badań to opinie absolwentów na temat poprawy czy doskonalenia oferty dydaktycznej uczelni.
3. Prezentujemy najważniejsze ustalenia w ramach części pierwszej:
 - A. Badania wykazały, że wśród ogółu badanych absolwentów uczelni artystycznych, zarówno tych, którzy ukończyli studia trzy lata, jak i rok temu, przeważają ci, którzy nie kontynuują lub nie kontynuowali dalszej nauki. Absolwenci uczelni artystycznych, którzy kontynuowali naukę, robili to znacznie chętniej w obszarze artystycznym. Na tle badań prowadzonych w 2016 roku (roczniki z 2013 i 2015 roku) wyraźnie widać trend spadkowy w zakresie podejmowania dodatkowego wykształcenia przez absolwentów uczelni artystycznych.

Wśród absolwentów uczelni artystycznych najchętniej rozwijali swoje kompetencje wychowankowie uczelni muzycznych.

- B. Absolwenci badanych uczelni artystycznych wybierali jako kontynuację edukacji najczęściej szeroko zdefiniowane samokształcenie. Wychowankowie z 2014 roku częściej korzystali z oferty studiów podyplomowych, wybierali studia doktoranckie i inne studia drugiego stopnia. Absolwenci rocznika 2016 uczelni artystycznych w Polsce, prócz samokształcenia wybierali kursy dokształcające i studia podyplomowe. Główną przyczyną kontynuacji nauki była chęć dalszego rozwoju (najsilniej akcentowali to wychowankowie uczelni teatralno-filmowych).
- C. Około 66% absolwentów uczelni artystycznych w Polsce, którzy ukończyli studia w 2016 roku oraz ponad 69%, tych, którzy ukończyli je w 2014 roku, prowadzi obecnie działalność artystyczną, która jest stałym źródłem dochodów lub wiąże się z wykonywaną pracą zarobkową. Najwyższy odsetek utrzymujących się z działalności artystycznej występuje wśród absolwentów uczelni teatralno-filmowych. Brak aktywności artystycznej deklaruje blisko 8% absolwentów rocznika 2016, zaś 10% z 2014 roku. Bez stałego źródła dochodów jest odpowiednio 14% i 12% artystów z badanych roczników.
- D. Sytuacja absolwentów w zakresie zatrudnienia jest zróżnicowana, w zależności od profilu uczelni, które opuścili jako wychowankowie. W przypadku wychowanków uczelni muzycznych i plastycznych najczęściej posiadaną formą umowy jest umowa o pracę; w przypadku teatralno-filmowych umowa cywilnoprawna. Najbardziej przedsiębiorczy są absolwenci uczelni teatralnych i filmowych, najrzadziej własne firmy prowadzą badani muzycy. Należy dodać, że badani absolwenci uczelni artystycznych w Polsce, w zdecydowanej większości, zarówno z rocznika 2014 jak i 2016, nie zamierzają zmieniać pracy.
- E. W przypadku wykonywanych zawodów przez absolwentów, wychowankowie uczelni plastycznych najczęściej są projektantami, grafikami, malarzami, architektami wnętrz i ilustratorami-rysownikami. Absolwenci uczelni teatralno-filmowych to najczęściej aktorzy (teatralni i/lub filmowi), rzadziej autorzy zdjęć, operatorzy kamery, pedagodzy teatru, instruktorzy tańca, fotografowie, scenarzyści, reżyserzy teatralni oraz realizatorzy obrazu i dźwięku. Wśród muzyków mamy najczęściej solistów, muzyków kameralistów i orkiestrowych oraz nauczycieli w szkole muzycznej.
- F. Artyści uczestniczą w różnych przedsięwzięciach artystycznych po zakończeniu studiów, wchodząc w życie artystyczne już poza macierzystą uczelnią. Najwyższy odsetek nieaktywnych artystycznie występuje wśród wychowanków uczelni plastycznych; pozostałe grupy artystów posiadają śladowe odsetki biernych artystycznie absolwentów.
- G. Aktywni artystycznie plastycy najczęściej uczestniczą po zakończeniu edukacji w warsztatach artystycznych, konkursach artystycznych, w wystawach indywidualnych i krajowych projektach artystycznych. Wychowankowie uczelni teatralno-filmowych biorą udział w projektach

zbiorowych i indywidualnych, w krajowych festiwalach teatralnych i filmowych oraz krajowych projektach artystycznych i międzynarodowych festiwalach. Z kolei muzycy biorą udział w projektach muzycznych, koncertach kameralnych, symfonicznych i chóralnych oraz konkursach muzycznych i spektaklach operowych.

- H. Ponad 88% badanych absolwentów odpowiedziało na pytanie o wysokość zarobków. Należy podkreślić dwie prawidłowości w obszarze zarobkowania wychowanków polskich uczelni artystycznych. W świetle pierwszej, starsi absolwenci zarabiają lepiej – spada odsetek zarabiających najmniej, poniżej 2 tys. brutto, podwaja się zaś odsetek zarabiających w kategoriach powyżej 4 tys. brutto. Druga zaś, że największy odsetek absolwentów zarabia w przedziałach między 2 tys. zł a 4 tys. zł brutto, czyli poniżej przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, podawane przez GUS (w 2016 roku wynosiło ok. 4048 brutto).
- I. Najbardziej sprekaryzowani są absolwenci uczelni muzycznych – poniżej przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej zarabia blisko 79% badanych, którzy ukończyli studia w 2016 roku (absolwenci uczelni plastycznych zarabiający poniżej przeciętnego wynagrodzenia stanowią 69% badanych). Pomimo tego, że muzycy pracują bardzo dużo, często łącząc różne formy zatrudnienia, to nadal zarabiają bardzo mało. W przypadku absolwentów uczelni teatralno-filmowych, zarabiających poniżej przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce jest stosunkowo mniej niż w przypadku innych grup absolwentów i funkcjonuje w tej grupie badanych trend, wedle którego starsze roczniki zarabiają znacznie lepiej.
- J. Aktywność zawodową absolwentów często łączy się z aktywnością podczas studiów. Absolwenci uczelni artystycznych z 2016 roku, aż w 79% pracowali podczas studiów. Najbardziej aktywni zawodowo podczas studiów byli absolwenci uczelni muzycznych. Dla 81% spośród tych, którzy podjęli aktywność zawodową podczas studiów, była to praca w obszarze artystycznym, przy czym muzykom i absolwentom uczelni teatralno-filmowych zdarzała się głównie praca artystyczna (ponad 90% wskazań).
- K. Poza formą zatrudnienia i aktywnością zawodową, absolwenci obu badanych roczników wypowiedzieli się w badaniu także na temat satysfakcji z aktualnej sytuacji zawodowej. Ponad połowa badanych (52% absolwentów 2016 roku oraz 61% wychowanków 2014 roku) jest usatysfakcjonowana własną sytuacją zawodową. Brak satysfakcji odczuwa 23% badanych z rocznika 2016, oraz 20% absolwentów z 2014 roku. Muzycy mają nieco wyższy poziom satysfakcji zawodowej, niż absolwenci uczelni plastycznych, niższy zaś, niż ci badani, którzy ukończyli szkoły teatralno-filmowe.
- L. Ocena sytuacji artystycznej ogółu badanych absolwentów jest nieco inna niż zawodowej. Przede wszystkim poziom zadowolenia był nieco niższy: w przypadku młodszego rocznika zadowolonych z obecnej sytuacji artystycznej jest 48% badanych, w przypadku starszego nieco więcej – 52%. Ponad 20% badanych wyraźnie deklaruje brak zadowolenia z własnej sytuacji artystycznej. Najbardziej zadowoleni

z niej są wychowankowie uczelni teatralno-filmowych, najmniej muzycznych.

- M. Podobnie jak w poprzednich latach, w kwestii samooceny własnej sytuacji artystyczno-zawodowej przeważają ci wychowankowie uczelni artystycznych, którzy uznają, że ich kariera jest typowa i niczym się nie wyróżnia. Tylko absolwenci uczelni teatralno-filmowych w świetle naszych badań postrzegają się jako ludzie sukcesu (40% badanych absolwentów z 2014 roku, 36% z 2016 roku). Wśród absolwentów uczelni plastycznych i muzycznych przeważa opinia o typowości kariery. Warto też dodać, że duża grupa wychowanków podkreśla, że są na początku swojej drogi zawodowej, co sprawia, że dopiero za kilka lat dyskusja o sukcesie czy porażce będzie mogła mieć miejsce.
4. W obszarze opinii absolwentów o studiowaniu na uczelni artystycznej należy wskazać najważniejsze ustalenia:
- A. Motywacje wyboru studiów artystycznych są podobne jak w naszych badaniach w 2016 roku oraz pilotażu. W tegorocznych badaniach wśród absolwentów ogółu uczelni artystycznych – plastycznych, teatralno-filmowych i muzycznych – dominującą odpowiedzią była chęć rozwijania uzdolnień i zainteresowań artystycznych (84%), następnie zainteresowanie zawodem, do którego przygotowuje uczelnia (48%) i przekonanie o ofercie interesujących kierunków (ok. 31%). Co czwarty absolwent kierował się prestiżem uczelni. Absolwentów uczelni teatralno-filmowych na tle ogólnych statystyk wyróżnia motywacja związana szczególnie z zainteresowaniem zawodem, do którego przygotowuje uczelnia (78% do 48% ogółu badanych), muzyków zaś rola pedagoga, u którego chciano podjąć naukę (37% przy blisko 15% dla ogółu).
- B. W sferze spełnienia artystycznych oczekiwań, należy zauważyć, że wychowankowie wystawiają uczelniom pozytywne oceny dotyczące wpływu uczelni na rozwój uzdolnień artystycznych (82% – 2014 rok, 86% – 2016 rok); ponad połowa badanych artystów uznaje, że zostali przygotowani do wykonywania zawodu artysty (52% w obu rocznikach) oraz, że spełniono na studiach ich ambicje artystyczne (57% także dla obu roczników). Najkrytyczniej młodzi artyści odnieśli się do przygotowania do funkcjonowania na rynku pracy/sztuki, gdyż łącznie 57% absolwentów uznało, że nie spełniły się ich oczekiwania w tej kwestii. Absolwenci uczelni teatralno-filmowych są najbardziej zadowoleni z przygotowania do zawodu artysty, na tle sceptycznych plastyków, zaś muzycy najslabiej oceniają ze wszystkich badanych spełnienie ambicji artystycznych.
- C. Około 70% absolwentów z obu roczników ponownie wybrałoby ukończony kierunek, natomiast co piąty badany nie zdecydowałby się na podjęcie kształcenia na wybranym wcześniej kierunku artystycznym. Najbardziej pewni ponownego wyboru są wychowankowie uczelni teatralno-filmowych (zwłaszcza absolwenci z roku 2016).
- D. W ramach badań absolwenci z roku 2016 oceniali także uczestnictwo w formach kształcenia organizowanych w ramach studiów, które wpisują się w podstawową działalność dydaktyczną

uczelni, mającą na celu rozwój wiedzy i określonych umiejętności studentów. Należą do nich przede wszystkim obowiązkowe praktyki zawodowe, staże, czy projekty realizowane pod opieką kadry dydaktycznej. Absolwenci uczelni plastycznych brali przede wszystkim udział w plenerach organizowanych przez uczelnię, projektach i zadaniach artystycznych realizowanych wraz z wykładowcami, warsztatach oraz konferencjach i sympozjach. W przypadku absolwentów uczelni teatralno-filmowych główną aktywnością w ramach studiów jaką podejmowali absolwenci były warsztaty, projekty artystyczne realizowane z wykładowcami, obowiązkowe praktyki oraz udział w konferencjach i sympozjach. Absolwentów uczelni muzycznych wyróżnia na tle pozostałych typów uczelni zaangażowanie w te formy aktywności dydaktycznej, które są silnie powiązane z profilem kształcenia. Najczęściej biorą udział w sympozjach i konferencjach oraz kursach i warsztatach muzycznych, w tym masterclass. Muzycy to także absolwenci spośród ogółu badanych, którzy najczęściej realizowali obowiązkowe praktyki zawodowe. Warto zauważyć, że we wszystkich typach uczelni artystycznych studenci rzadko korzystają ze staży i praktyk w instytucjach, zarówno w kraju jak i za granicą, oraz wymian zagranicznych w zakresie programu Erasmus.

- E. Oprócz badań aktywności podejmowanych przez absolwentów z 2016 roku, organizowanych w ramach programów studiów na poszczególnych uczelniach, istotne była także ocena form doksztalcenia, z których mogli skorzystać podczas studiów. Warto podkreślić, że w przypadku wszystkich typów uczelni, najmniejszą popularnością cieszyły się formy odpłatne, które pojawiały się w ofertach uczelni.
- F. W przypadku uczelni plastycznych absolwenci najczęściej brali udział w wystawach i pokazach prac (92%), a także artystycznych plenerach (74%), w konkursach pozauczelnianych (ok. 69%) i uczelnianych. Badania wykazały także, że uczelnie plastyczne stwarzały pełne możliwości skorzystania ze stypendiów socjalnego oraz naukowego, brakowało natomiast szkoleń z zakresu sytuacji zawodowej artystów na rynku pracy, doradztwa zawodowego oraz spotkań z agencjami artystycznymi.
- G. Absolwenci uczelni teatralno-filmowych, najczęściej uczestniczyli podczas studiów w spektaklach i filmach uczelnianych (81%), projektach filmowych lub teatralnych (78%) oraz castingach (64%). Podobnie, jak w przypadku absolwentów pozostałych uczelni, znaczną popularnością cieszyły się bezpłatne artystyczne szkolenia i warsztaty, w których udział zadeklarowało ok. 79% badanych. W porównaniu do pozostałych typów uczelni, spotkania z agencjami artystycznymi w ramach studiów na uczelniach teatralno-filmowych z racji ich specyfiki są powszechniejsze.
- H. W przypadku absolwentów uczelni muzycznych najczęściej wskazywano na udział w koncertach zespołowych (89%) oraz zespołowych projektach muzycznych realizowanych w uczelni

(84%). Nieco rzadziej uczestniczono w koncertach indywidualnych (62%). Dużym zainteresowaniem cieszyły się bezpłatne muzyczne warsztaty(77%).

5. Trzecia odsłona wyników badań to opinie absolwentów na temat poprawy czy doskonalenia oferty dydaktycznej uczelni. Istotne w badaniach było rozpoznanie, w jaki sposób absolwenci uczelni artystycznych postrzegają użyteczność pozyskanej wiedzy i umiejętności oraz jakie zmiany w ofercie studiów są w stanie zaproponować, dzięki swojemu doświadczeniu. I tutaj ustalono w szczególności:
 - A. Absolwenci uczelni artystycznych uznają, że zdobyte podczas studiowania wiedza i umiejętności raczej spełniły ich oczekiwania odnośnie szansy zatrudnienia na rynku pracy (32% głosów absolwentów rocznika 2016 i 35% rocznika 2014). Natomiast 27% absolwentów (2014 i 2016) było zdania, że uczelnia raczej nie spełniła ich oczekiwań w tym zakresie.
 - B. Na tle pozostałych uczelni, absolwenci uczelni teatralno-filmowych są najbardziej zadowoleni z wiedzy i umiejętności, które pozyskali podczas studiowania, a które okazały się raczej i zdecydowanie pomocne w perspektywie zatrudnienia (57% absolwentów rocznika 2016 i 52% rocznika 2014). Kolejni w poziomie zadowolenia są muzycy (50% – 2016 oraz 45% – 2014 roku). Najsłabiej swą wiedzę i umiejętności oceniają absolwenci po studiach plastycznych, gdzie więcej było tych wychowanków którzy negatywnie (oraz nie mają zdania) oceniali swoją wiedzę, niż tych którzy oceniali ją pozytywnie (36% dla 2016 roku, 44% dla 2014).
 - C. Absolwenci uczelni artystycznych odnieśli się także do efektów kształcenia, potrzeb oraz oczekiwań względem oferty uczelni. Ocenili kierunki proponowanych zmian, nakreślając dodatkowo obszary, które nie były ujęte w sformułowanych przez badaczy propozycjach zmian oferty dydaktycznej uczelni. Najważniejsze zmiany, w opinii obu badanych roczników, winny odnosić się do działań aktywizujących studentów w obszarze pracy i zatrudnienia. Tym samym, wśród proponowanych zmian najczęściej postulowano, że uczelnie powinny zwiększyć częstotliwość i jakość kontaktu z potencjalnymi pracodawcami, dostosowywać programy studiów do praktyki zawodowej oraz wprowadzić do programu studiów przedmioty na temat prowadzenia działalności artystycznej.
 - D. Wśród sformułowanych rekomendacji w zakresie usprawnień zarządzania uczelnią, jak również nauczania, były te które spowodują, że poprawi się sytuacja artystów na rynku pracy lub zwiększą się ich możliwości znalezienia satysfakcjonującego zatrudnienia.
 - E. Absolwenci uczelni artystycznych uważali, że uczelnie powinny zadbać o nawiązywanie i rozwój współpracy z innymi instytucjami kultury, polskimi i zagranicznymi, potencjalnymi pracodawcami i klientami, przedsiębiorcami i in. dla urealnienia dydaktyki, nawiązania kontaktów przez studentów i tworzenia możliwości już na studiach znalezienia satysfakcjonującego zatrudnienia. Skupiano się na temacie zdobywania i ulepszania umiejętności praktycznych, potrzebnych

do podjęcia pracy po studiach. Tym samym zauważano, że po skończeniu studiów wychowankowie mają braki w wiedzy i kompetencjach, które utrudniają lub uniemożliwiają im podjęcie i wykonywanie pracy zawodowej.

- F. Proponowano zmiany kadrowe, poprawę zasobów technologicznych, wprowadzenie większej liczby zajęć praktycznych i przygotowania do zawodu (np. tworzenie portfolio, biznesplanu, pisanie listów motywacyjnych i CV, autoprezentacji, pisanie projektów, zajęcia z prowadzenia własnej działalności gospodarczej, nauka programów komputerowych i programowania itd.). Postulowano także, że należałoby zadbać o większą dyscyplinę studentów, zmniejszenie liczby przyjmowanych kandydatów oraz zaostrzenie wymogów rekrutacyjnych.
- G. Absolwenci zwrócili uwagę na potrzebę większego umiędzynarodowienia uczelni, poprzez nawiązanie relacji z instytucjami zagranicznymi, prowadzenie programów pozwalających na studencką wymianę oraz na podwyższenie poziomu nauczania języków obcych. Absolwenci sugerowali także, że istnieje potrzeba utworzenia i prowadzenia Biura Karier wspierającego studentów w poszukiwaniu i otrzymywaniu ofert pracy, praktyk i staży.

1. Wprowadzenie do raportu z badań ilościowych

1.1. Wstęp

Oddajemy w Państwa ręce kolejny raport badawczy, pn. *Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny z badań ilościowych*, zrealizowany w ramach projektu *Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych*, finansowany z Programu Ministra Kultury „Obserwatorium Kultury”, realizowanego przez Narodowe Centrum Kultury.

Prezentowany tutaj raport jest najważniejszą, obszerną prezentacją wyników badań sondażowych, zrealizowanych za pomocą kwestionariusza umieszczonego na specjalnie dedykowanej platformie internetowej. Skala przedsięwzięcia jest powodem do dumy – 15 polskich uczelni artystycznych zostało objętych badaniem w kolejnym roku (wszystkie uczelnie teatralno-filmowe, plastyczne i większość muzycznych). Dotychczas kwestionariusze wysłano do blisko 4,5 tys. absolwentów, co roku wzrasta odsetek wypełniających ankietę absolwentów i w 2017 roku wynosił około 46%.

Sukces projektu jest sukcesem nie tylko zespołu projektowego, ale także wszystkich osób zaangażowanych w jego przebieg. W szczególności pragniemy kolejny raz podziękować Rektorom piętnastu uczelni partnerskich, bez których zaangażowania i wsparcia nie udałooby się przeprowadzić badań projektowych. Składamy także podziękowania administracji uczelni artystycznych, w szczególności koordynatorom uczelnianym, na których barkach spoczywało opracowanie baz danych i kontakt z absolwentami. I wreszcie dziękujemy wszystkim absolwentom, którzy nie tylko licznie wzięli udział w badaniu; sformułowali oni także wiele interesujących wniosków, dowodząc nieustającego przywiązania do macierzystych uczelni oraz troski o ich pomyślny rozwój.

W 2017 roku powstały jeszcze dwa raporty, do których warto się także tutaj odnieść, gdyż stanowią pewną całość badawczą. Pierwszy z nich, zatytułowany *Artysta i pracownik? Absolwenci uczelni artystycznych w oczach pracodawców. Raport z badań jakościowych*, powstał na podstawie jakościowych wywiadów przeprowadzanych z pracodawcami absolwentów uczelni artystycznych w Polsce. Kolejny to *Raport ze spotkania fokusowego*, zrealizowanego z przedstawicielami władz uczelni artystycznych.

Na zakończenie chcemy dodać, że zespół projektu *Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych* otrzymał w 2017 roku pierwszą nagrodę specjalną w konkursie LUMEN. Konkurs ma na celu identyfikację i promocję najlepszych praktyk w obszarze profesjonalnego zarządzania szkołami wyższymi, i powstał z inicjatywy firmy doradczo-technologicznej PCG Academia w 2015 roku. W 2017 roku konkurs LUMEN wspierała Fundacja Rektorów Polskich, jako partner merytoryczny. Celem Konkursu jest wyróżnienie osób lub zespołów odpowiedzialnych za realizację projektów w obszarach efektywnego zarządzania uczelnią. Mamy więc podwójną radość: z wykonanej pracy, z której jesteśmy dumni, jak również z szacunku środowiska naukowego i biznesowego w Polsce.

1.2. Charakterystyka projektu

W przypadku wyższych szkół artystycznych w Polsce, do 2014 roku brakowało systematycznego monitoringu sytuacji absolwentów w tego typu uczelniach wyższych. Poszczególne uczelnie lub wydziały przeprowadzały mniej lub bardziej naukowe analizy sytuacji absolwentów, w szczególności jednak skupiając się na ocenie procesów dydaktycznych w uczelni, rzadziej natomiast na poznaniu sytuacji zawodowej i artystycznej swoich absolwentów. Dlatego, w związku z wymaganiami podnoszenia jakości kształcenia, współpracy z interesariuszami i uwzględnienia ich głosu w kształtowaniu oferty, także wobec uczelni artystycznych, powstała idea uruchomienia badań w ramach projektu dla jak największej liczby uczelni artystycznych w Polsce. Zakładano, że należy wesprzeć uczelnie nie tylko w uruchomieniu badań losów absolwentów wśród pracowników i studentów, ale także w konstrukcji narzędzi badawczych i opracowaniu raportów z badań.

W związku z tym rozpoczęto realizację pilotażowego projektu pt. *Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych*, którego celem było przygotowanie, realizacja i opracowanie badań sytuacji absolwentów uczelni artystycznych w Polsce na podstawie porozumienia uczelni artystycznych oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, podpisanego w 2015 roku. Projekt przygotowało i przeprowadziło Akademickie Biuro Karier Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie. Efektem projektu było opracowanie i przetestowanie narzędzia do badań absolwentów uczelni artystycznych, oraz opracowanie raportu z badań pilotażowych dla uczelni artystycznych w Polsce oraz 12 raportów dedykowanych poszczególnym uczelniom uczestniczącym w projekcie.

W 2016 roku uruchomiono kolejny projekt *Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych* w ramach Programu Ministra Kultury *Obserwatorium Kultury*, realizowanego przez Narodowe Centrum Kultury. Zaproponowane w nim badania stanowią kompleksowe spojrzenie na absolwentów wszystkich typów uczelni artystycznych w Polsce: muzycznych, plastycznych i teatralno-filmowych. Projekt jest wynikiem porozumienia pomiędzy 15 uczelniami i Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a jego realizacja zaplanowana jest na 3 kolejne lata.

Celem projektu jest poznanie sytuacji artystycznej i zawodowej absolwentów uczelni artystycznych na rynku kreatywnym. To unikatowe w skali Europy badanie ma za zadanie uzupełnić lukę w zakresie badań nad rynkiem kreatywnym i pracą środowisk twórczych. W sposób systematyczny będzie rozpoznawana sytuacja zawodowa i artystyczna absolwentów, opinie na temat oferty dydaktycznej, z której absolwenci skorzystali w trakcie studiów. Unikatowa w projekcie jest także próba badawcza, obejmująca absolwentów większości uczelni artystycznych w Polsce. Pozyskane wyniki służyć mogą długofalowemu planowaniu i doskonaleniu programów kształcenia, przedstawieniu kandydatom ścieżek kariery, celom statystycznym i sprawozdawczym dla władz uczelni, strategicznemu planowaniu zarządzania uczelniami i wreszcie dla potencjalnych

pracodawców – mogą być źródłem informacji o możliwościach i potencjale absolwentów uczelni artystycznych.

1.3. Cele i założenia badań w projekcie

Najważniejszym zadaniem w projekcie pn. *Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych* jest realizacja badania ilościowego polegającego na przeprowadzeniu badań ankietowych na absolwentach uczelni artystycznych oraz opracowanie wyników z badania.

Celem badania jest dostarczenie władzom i pracownikom uczelni artystycznych informacji o losach zawodowych jej absolwentów. Istotne jest w szczególności:

- rozpoznanie sytuacji zawodowej i artystycznej absolwentów,
- ocena przez absolwentów własnej aktywności podczas studiów (w szczególności dzięki rozwiązaniom przyjętym przez poszczególne uczelnie),
- poznanie opinii absolwentów w zakresie możliwych i proponowanych zmian w ofercie uczelni.

Dodatkowym celem badań jest wsparcie uczelni artystycznych w Polsce w spełnieniu wymogu jakościowego, który nakłada na uczelnie obowiązek śledzenia sytuacji zawodowej absolwentów. Jest to niezbędny element mechanizmu oceny uczelni w ramach zewnętrznego procesu oceny jakości kształcenia, realizowanego przez Polską Komisję Akredytacyjną.

1.4 .Struktura raportu

W ramach badania ilościowego absolwentów w 2017 roku, zaplanowano sporządzenie następujących raportów:

- zbiorczego: dla 15 uczelni artystycznych w Polsce, uwzględniającego różnice w uczestniczących w badaniach typach uczelni artystycznych: muzycznych, plastycznych i teatralno-filmowych;
- jednostkowych: dla każdej uczelni uczestniczącej w projekcie, przygotowanych na tle wyników zbiorczych dla właściwego typu uczelni: muzycznych, plastycznych i teatralno-filmowych.

Niniejszy raport ma charakter zbiorczy. Oprócz wstępu, zawiera szczegółowy opis metodologii badań i proces ich realizacji. Znakomitą większość raportu stanowią wyniki, zaprezentowane łącznie dla wszystkich uczelni artystycznych, które wzięły udział w badaniu. Na ich tle zaprezentowane zostaną wyniki badań poszczególnych typów uczelni plastycznych, teatralno-filmowych i muzycznych. Raport kończą wnioski i rekomendacje badanych.

Badanie, które prezentuje raport ma charakter panelowy, o czym szczegółowo piszemy później. Zgodnie z założeniem badań panelowych badamy roczniki 2013/2014 (trzy lata po zakończeniu studiów) i 2015/2016 (czyli rok po zakończeniu studiów). W raporcie wskazano różnicę między badanymi rocznikami, prezentując wyniki z uwzględnieniem panelowego charakteru badania. W przyszłym roku w ramach badań

zaprezentujemy wyniki po pięciu, trzech i jednym roku od ukończenia studiów.

2. Metodologia i przebieg badań

2.1 Badana populacja

W kolejnej edycji projektu Ogólnopolskie Badanie Losów Absolwentów Uczelni Artystycznych wzięło udział piętnaście spośród dziewiętnastu polskich publicznych uczelni artystycznych. Są to dokładnie te same uczelnie, które uczestniczyły w badaniu rok wcześniej. W Tabeli 1 zaprezentowano uczelnie, które biorą udział w projekcie w podziale na profile szkół artystycznych. Są to wszystkie publiczne uczelnie plastyczne (7), wszystkie publiczne uczelnie teatralno-filmowe (3), cztery publiczne uczelnie muzyczne (z 8 istniejących) oraz jedna publiczna uczelnia plastyczno-muzyczna (jedyna o takim profilu w Polsce).

TABELA 1. UCZELNIE UCZESTNICZĄCE W BADANIU LOSÓW ABSOLWENTÓW UCZELNI ARTYSTYCZNYCH W 2017 ROKU

Profil uczelni	Nazwa Uczelni
Plastyczne	<ol style="list-style-type: none">1. Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie2. Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi3. Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku4. Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach5. Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie6. Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu7. Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu
Teatralno-filmowe	<ol style="list-style-type: none">1. Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie2. Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. L. Schillera w Łodzi3. Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie
Muzyczne	<ol style="list-style-type: none">1. Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy2. Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu3. Akademia Muzyczna w Krakowie4. Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina
Plastyczno-muzyczne	<ol style="list-style-type: none">1. Akademia Sztuki w Szczecinie

Źródło: opracowanie własne.

Przedstawiciele powyższych uczelni podpisali stosowne umowy, tym samym przystępując do projektu i przekazując bazy danych swoich absolwentów na potrzeby realizacji badania. Podobnie jak w innych projektach tego typu, przyjęto założenie o tzw. wyczerpującym (pełnym) charakterze badania. Oznacza to objęcie badaniem każdego absolwenta opuszczającego uczelnię, w przeciwieństwie do badania częściowego, które zazwyczaj odbywa się na losowo wybranych elementach populacji. Uzasadnione jest to między innymi tym, że populacja absolwentów uczelni artystycznych konkretnego rocznika nie jest bardzo duża czy nieskończona,

tym samym dostęp do jej wszystkich elementów jest stosunkowo łatwy. Oprócz uzasadnienia metodologicznego, wartością dodaną badania pełnego jest podtrzymanie więzi z dużą grupą absolwentów. Może to być podstawą do późniejszego nawiązania bardziej zaawansowanych form współpracy z absolwentami. Przykładowo, w każdej edycji badania osoby zainteresowane dalszym udziałem w projekcie mogą podać swój numer telefonu. Dzięki temu, z sukcesem zrealizowane zostały indywidualne wywiady pogłębione z absolwentami, które dostarczyły jakościowej wiedzy na temat ich dalszych losów, opisanych w osobnym raporcie.

Wyczerpujący charakter badania wymaga starannego przygotowania baz potencjalnych respondentów, gdyż zarówno od ilości, jak i jakości danych kontaktowych zależy czy ankieta zostanie wysłana do jak największej liczby absolwentów. Na etapie raportowania wyników przekłada się to na lepszą jakość danych oraz większe możliwości wnioskowania. Przygotowanie baz danych z adresami mailowymi absolwentów (tzw. operatów badawczych) spoczywało na uczelnianych koordynatorach projektu. W Tabeli 2 przedstawiono efektywność uzupełnienia operatów do badania wyczerpującego w podziale na poszczególne uczelnie. Jak prezentujemy, niektórym partnerom udało się skompletowanie niemal pełnej bazy danych kontaktowych absolwentów i są to następujące uczelnie:

- Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie,
- Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie,
- Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku,
- Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie.

Warto podkreślić, że uczelnie te również w ubiegłorocznej edycji badania znalazły się w czołówce uczelni najlepiej kompletujących operaty badawcze z adresami mailowymi swoich absolwentów. Patrząc jednak zbiorczo na wszystkie uczelnie, okazuje się, że w porównaniu do ubiegłorocznej edycji, efektywność kompletowania baz absolwentów nieco spadła (2016 – 81%, 2017 – 69%, różnica 12 punktów procentowych.). W Tabeli 3 z kolei, przedstawiono skuteczność kompletowania baz respondentów w podziale na profile uczelni artystycznych. Okazuje się, że nie ma tutaj znacznych różnic – wszystkie uczelnie, bez względu na profil, w równie skuteczny sposób zebrały dane absolwentów niezbędne do wysyłki ankiet. Nieco mniejszą efektywność w tym zakresie odnotowano w przypadku uczelni teatralnych, choć należy jeszcze raz podkreślić, że jedna z nich – Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie była w tym obszarze najsukuteczniejsza spośród wszystkich 15 uczelni. Informacje przedstawione w tabelach 2 i 3 dotyczą etapu kompletowania baz z adresami mailowymi absolwentów, niezbędnymi do wysyłki ankiet. Choć etap ten ma charakter techniczny, jego wpływ na poziom realizacji badania wyczerpującego, w którym liczy się dotarcie do każdego absolwenta, jest ogromny. Właściwym etapem realizacji badania jest natomiast zebranie danych od absolwentów, dotyczących ich losów zawodowych. Efektywność realizacji tego etapu wyraża się z kolei przez tzw. poziom zwrotu ankiet. Niemniej jednak, w badaniu wyczerpującym znaczenie ma nie tyle poziom zwrotu ankiet, ale pokrycie badaniem populacji docelowej, co zostanie omówione na końcu rozdziału. Tym samym istotne jest, aby już w fazie przygotowawczej zadbać

o umieszczenie w bazach wysyłkowych jak największej ilości adresów mailowych absolwentów.

TABELA 2. LICZBA ABSOLWENTÓW OBJĘTYCH BADANIEM W ODNIESIENIU DO OGÓLNEJ LICZBY ABSOLWENTÓW POSZCZEGÓLNYCH UCZELNI

Uczelnia	Liczba absolwentów ogółem¹	Liczba absolwentów objętych badaniem – ogółem	Efektywność kompletowania baz danych absolwentów
Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie	103	62	60%
Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, TV i Teatralna im. L. Schillera w Łodzi	289	135	47%
Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie	174	156	90%
Akademia Sztuki w Szczecinie	190	105	55%
Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku	280	235	84%
Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach	178	133	75%
Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie	361	301	83%
Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi	369	176	48%
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie	453	397	88%
Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu	505	309	61%
Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu	377	236	63%
Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy	185	137	74%
Akademia Muzyczna w Krakowie	204	133	65%
Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu	221	142	64%

¹ Liczba absolwentów łącznie z dwóch przebadanych roczników, tj. absolwenci 2015/2016 oraz 2013/2014.

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina	309	241	78%
---	-----	-----	-----

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

TABELA 3. LICZBA ABSOLWENTÓW OBJĘTYCH BADANIEM W ODNIESIENIU DO OGÓLNEJ LICZBY ABSOLWENTÓW W PODZIALE NA RODZAJE UCZELNI ARTYSTYCZNYCH

Profil uczelni artystycznej	Liczba absolwentów ogółem	Liczba absolwentów objętych badaniem – ogółem	Efektywność kompletowania baz danych absolwentów
Teatralno-filmowe	566	353	62,4%
Plastyczne	2523	1787	70,8%
Muzyczne	919	653	71%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W trzeciej edycji badaniem objęto absolwentów magisterskich studiów jednolitych oraz studiów drugiego stopnia, zarówno stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, roczniki 2013/2014 oraz 2015/2016, zgodnie z założeniami projektu, tj. ankietowaniem absolwentów po roku oraz po trzech latach od uzyskania dyplomu. Odrębne badanie konkretnych roczników jest zasadne metodologicznie ze względu na zmiany zachodzące zarówno w ramach uczelni (np. w ofercie dydaktycznej), ale przede wszystkim ze względu na dynamikę rynku pracy. Z tego powodu wyniki w raporcie przedstawione są w podziale na badane roczniki absolwentów.

Opinia prawna sporządzona na potrzeby niniejszego badania dopuszczała możliwość wysyłki ankiet bez wcześniejszego pytania absolwentów o zgodę, ale tylko pod warunkiem wykorzystania adresu mailowego, traktowanego jako adres do korespondencji. Pomimo tego, część uczelni, które wzięły udział w projekcie przygotowała specjalny formularz dla absolwentów, w którym zapytano ich o zgodę na udział w badaniu. Niewątpliwie, takie wcześniejsze „uprzedzenie” o badaniu może mieć działanie promocyjne. Ostatecznie badaniem objęto 2898 absolwentów, co oznacza, że do takiej ilości osób zostały wysłane ankiety. Tabela 4 przedstawia liczbę absolwentów zgłoszonych do badania w podziale na poszczególne uczelnie i w podziale na roczniki studiów. Liczba absolwentów „starszych” rocznikowo, zgłoszonych do badania jest nieco niższa od absolwentów ubiegłorocznych. Jak widać, liczebności absolwentów zgłoszonych do badania przez poszczególne uczelnie są bardzo zróżnicowane. Zależą nie tylko od wielkości danej Uczelni (ogólnej liczby absolwentów), ale również od efektywności zbierania danych kontaktowych przez koordynatorów uczelnianych (zob. Tabela 1). Patrząc w kategoriach czysto liczbowych, największą ilość ankiet wysłano do absolwentów takich uczelni jak: Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu oraz Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie.

TABELA 4. LICZBA ABSOLWENTÓW OBJĘTYCH BADANIEM W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE UCZELNIE I ROCZNIKI ABSOLWENTÓW

Uczelnia	Liczba absolwentów objętych badaniem – rocznik 2013/2014	Liczba absolwentów objętych badaniem – rocznik 2015/2016	Liczba absolwentów objętych badaniem – ogółem
Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie	34	28	62
Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, TV i Teatralna im. L. Schillera w Łodzi	60	75	135
Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie	80	76	156
Akademia Sztuki w Szczecinie	48	57	105
Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku	123	112	235
Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach	67	66	133
Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie	154	147	301
Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi	97	79	176
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie	192	205	397
Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu	151	158	309
Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu	69	167	236
Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy	56	81	137
Akademia Muzyczna w Krakowie	71	62	133
Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu	65	77	142
Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina	130	111	241
Łącznie	1397	1501	2898

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

2.2. Technika badawcza i sposób realizacji badania

W badaniach losów absolwentów szkół wyższych można stosować różnego rodzaju techniki badawcze zarówno ilościowe, jak i jakościowe, w zależności od potrzeb i celów badawczych. W Ogólnopolskim Badaniu Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych zastosowano technikę ilościowego badania sondażowego CAWI (ang. *Computer Assisted Web Interviewing*). Badanie takie jest prowadzone za pośrednictwem Internetu i polega na zamieszczeniu kwestionariusza na dedykowanej stronie www, a następnie wysyłce zindywidualizowanych linków do ankiety online na zgromadzone adresy mailowe respondentów. Za wyborem tej techniki badawczej przemawiało co najmniej kilka powodów. Po pierwsze, jako sposób dotarcia do respondenta badanie CAWI jest stosunkowo niskokosztowe. Po drugie, badanie można zrealizować w bardzo krótkim czasie na dużej próbie, a przede wszystkim można dotrzeć do respondentów niezależnie od ich miejsca pobytu. Może to być istotne w przypadku absolwentów uczelni wyższych, którzy stanowią stosunkowo mobilną grupę pracowników. I wreszcie, absolwent uczelni wyższej, jest zazwyczaj aktywnym użytkownikiem Internetu, więc nie powinien mieć technicznych trudności z wypełnieniem ankiety online.

Bazowy kwestionariusz zastosowany w badaniu został przygotowany w 2014 roku. Jego opracowanie poprzedzono badaniem jakościowym w formie wywiadów pogłębionych z przedstawicielami uczelni artystycznych. Celem badania było wejście w świat znaczeń i pojęć tak specyficznego środowiska, jakim są uczelnie artystyczne. Pozwoliło to na przygotowanie skutecznego narzędzia, dedykowanego monitoringowi losów absolwentów uczelni artystycznych. Ankieta została przygotowana w taki sposób, aby umożliwić zbadanie uniwersalnych pojęć związanych z funkcjonowaniem zawodowym absolwentów, ale przede wszystkim uwzględnić specyfikę takich uczestników rynku pracy, jakimi są artyści. Ponadto, niektóre pytania zostały skonstruowane tak, aby uwzględnić konkretny profil uczelni artystycznej (np. dotyczące zawodów artystycznych, oferty uczelni itp.). Można zatem powiedzieć, że kwestionariusz został „uszyty na miarę” nie tylko dla uczelni artystycznych, ale również dla poszczególnych profili uczelni tj. muzycznych, plastycznych oraz teatralno-filmowych. Po każdej edycji badania, w wyniku procedury tzw. czyszczenia danych oraz przygotowania ich do analizy, spisywano propozycje poprawek i modyfikacji, które następnie wprowadzono do ankiety.

W obecnej edycji, w 2017 r., wprowadzono dwie odrębne ankiety w zależności od rocznika absolwentów i ilości lat funkcjonowania na rynku pracy/sztuki. Absolwenci, którzy ukończyli studia rok przed wzięciem udziału w badaniu, otrzymywali rozbudowaną ankietę, zawierającą pytania dotyczące nie tylko ich sytuacji zawodowej i artystycznej, ale również te, w których mogli wypowiedzieć się na temat przebiegu studiów. Absolwenci, którzy ukończyli studia trzy lata wstecz, wypełniali nieco skróconą wersję kwestionariusza, odnoszącego się głównie do ich funkcjonowania na rynku pracy czy też rynku sztuki. Zasadnicza struktura ankiety została jednak zachowana, tak, aby umożliwić niezbędne porównania.

W projekcie założono, że badanie będzie realizowane jako tzw. badanie panelowe. Metoda ta pozwala na uchwycenie przebiegu zmian w sytuacji zawodowej absolwentów². W związku z tym każdy absolwent powinien być ankietowany w kilku turach:

1. badanie pierwsze (po roku od ukończenia studiów),
2. badania/e kolejne (po trzech lub/i po pięciu latach od ukończenia studiów).

Metoda panelowa nie jest łatwa w realizacji, głównie z powodu tzw. ścierania się panelu (czyli utraty kontaktu z absolwentami w dłuższej perspektywie czasowej). Nie mniej jednak, jej wykorzystanie, zwłaszcza w tematyce losów zawodowych, może skutkować uzyskaniem bardzo wartościowych danych. Między innymi pozwala ocenić dynamikę zmian w sytuacjach zawodowych absolwentów.

W roku 2017 został uczyniony pierwszy krok w realizacji badania panelowego. Ankieta panelowa została wysłana do absolwentów rocznika 2013/2014, którzy ukończyli studia trzy lata temu. Rocznik ten był ankietowany po raz pierwszy w pilotażowej edycji badania, w 2015 r. Rocznik ten nie był wówczas wyodrębniony, ankieta została wysłana do kilku roczników jednocześnie. Dlatego w tym raporcie nie będzie jeszcze możliwe przedstawienie wniosków typowych dla badania panelowego. W kolejnej edycji badania będzie można przedstawić porównanie panelowe, gdyż jeden z roczników (2014/2015) będzie badany po raz kolejny, tj. po trzech latach. Zatem, pełne dane, niezbędne do porównań panelowych pomiędzy konkretnymi rocznikami, zostaną uzyskane w przyszłorocznej edycji.

W badaniu zaplanowano i zrealizowano trzy wysyłki ankiet:

1. I wysyłka – zaproszenie do badania (21.06.2017),
2. II wysyłka – I przypomnienie (27.06.2017),
3. III wysyłka – II przypomnienie (12.07.2017)³.

Podobnie jak w poprzednim roku, pomiędzy pierwszą i drugą wysyłką zachowany został prawie tygodniowy odstęp czasu, natomiast pomiędzy drugą a trzecią – dwutygodniowy. Po drugiej wysyłce następował kontakt telefoniczny z osobami, które nie wypełniły ankiety. Rozmowy telefoniczne z absolwentami, mające na celu nakłonienie ich do wzięcia udziału w badaniu, odegrały niebagatelną rolę w skutecznym zbieraniu danych. Do tej roli wyznaczeni zostali pracownicy poszczególnych uczelni (tzw. koordynatorzy uczelniani) jako osoby posiadające dostęp do numerów telefonów oraz osoby znające swoich absolwentów. Jak pokazał pilotaż oraz doświadczenie z bieżącego projektu, realizacja rozmów telefonicznych z absolwentami pozytywnie wpływa na poziom zwrotów ankiet (wzrost o kilka punktów procentowych). Dla absolwentów istotne jest, że kontaktuje się z nimi pracownik uczelni, a nie anonimowa osoba zatrudniona z zewnątrz. Oprócz nakłonienia absolwentów do wypełnienia ankiety, rozmowy telefoniczne służyły również przekazaniu informacji o założeniach i celach badania losów absolwentów uczelni artystycznych.

² A.N. Oppenheim, 2005, Kwestionariusze, wywiady, pomiary postaw, Zysk i S-ka, Poznań, s. 47.

³ Wszystkie wysyłki zaplanowane zostały w tych samych terminach dla wszystkich uczelni. Wyjątkiem jest Akademia Teatralna w Warszawie, gdzie ze względów technicznych, wysyłka została zrealizowana we wrześniu 2017 r.

2.3 Poziom zwrotów ankiet

W trzeciej edycji badania odnotowano wyższy niż w poprzednich poziom zwrotów ankiet. Dla absolwentów rocznika 2013/2014 wyniósł 43%, a dla rocznika 2015/2016 – 48%⁴. Pozytywną informacją jest, że zarówno absolwenci ankietowani po roku, jak i po trzech latach od ukończenia studiów uzyskali podobny, bardzo dobry wynik zwrotów ankiet, jak na badanie realizowane za pośrednictwem Internetu. Na schemacie nr 1 przedstawiono jak kształtowały się wartości zwrotów ankiet w dotychczasowych edycjach badania wraz z informacją o ilości ankiet każdorazowo włączanych do analizy. Jak widać, w pierwszej, pilotażowej edycji badania, zwrotność ankiet była najniższa, choć wciąż nie był to zły wynik w odniesieniu do zastosowanej techniki badawczej. Ilość ankiet włączonych wówczas do analizy była największa, gdyż zaproszenia do badania wysłano do absolwentów z kilku różnych roczników studiów, nie uwzględniając wówczas zależności pomiędzy rokiem obrony a wynikami badania. W roku 2016 zwrotność utrzymała się na prawie takim samym poziomie. Ilość ankiet w bazie była niższa, gdyż wprowadzono regułę ankietowania tylko dwóch roczników, w jednakowych odstępach czasowych (po roku i po trzech latach od ukończenia studiów). W porównaniu do lat poprzednich, w roku 2017 poziom zwrotów ankiet podwyższył się o co najmniej kilka punktów procentowych. Z uwagi na fakt, że w tym roku zastosowano różne wersje ankiet w zależności od rocznika absolwentów, również wartości poziomów zwrotów podawane są odrębnie. Najwyższa zwrotność, uzyskana w roku 2017 może być wynikiem pozyskiwania coraz większego doświadczenia w realizacji projektu (zwłaszcza przez Koordynatorów uczelnianych, kompletujących bazy wysyłkowe oraz wykonujących telefony do absolwentów).

SCHEMAT 1. POZIOMY ZWROTÓW ANKIET W POSZCZEGÓLNYCH LATACH BADANIA LOSÓW ABSOLWENTÓW UCZELNI ARTYSTYCZNYCH.

Rok 2015 (pilotaż)	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2017 panel
<ul style="list-style-type: none">• 36% poziom zwrotów• 2078 - ankiety włączone do analizy	<ul style="list-style-type: none">• 38% poziom zwrotów• 1104 - ankiety włączone do analizy	<ul style="list-style-type: none">• 48% poziom zwrotów• 715 - ankiety włączone do analizy	<ul style="list-style-type: none">• 43% poziom zwrotów• 597 - ankiety włączone do analizy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

⁴ Poziom zwrotów jest rozumiany jako iloraz liczby wypełnionych ankiet do liczby ankiet wysłanych.

W roku 2017 w bazach wyników znalazło się łącznie 1312 ankiet, w tym 597 – dla absolwentów rocznika 2013/2014, a 715 – dla rocznika 2015/2016. W Tabeli 5 przedstawiono ilość ankiet zwróconych oraz zakwalifikowanych do analizy dla poszczególnych profili uczelni. Największy udział w zbiorczej bazie wyników mają uczelnie plastyczne, głównie dlatego, że było ich najwięcej.

TABELA 5. LICZBA ANKIET ZAKWALIFIKOWANYCH DO ANALIZY DLA POSZCZEGÓLNYCH PROFILI UCZELNI⁵.

Profil uczelni	Liczba ankiet włączonych do analizy – rocznik 2013/2014	Liczba ankiet włączonych do analizy – rocznik 2015/2016
Muzyczne	118	164
Plastyczne	400	460
Teatralno-filmowe	58	61

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Na Rysunku 1 przedstawiono poziomy zwrotów ankiet uzyskane dla poszczególnych uczelni. Jak widać, wystąpiło tutaj dość duże zróżnicowanie. Dla rocznika absolwentów ankietowanego po roku od uzyskania dyplomu, najkorzystniej wypadły następujące uczelnie, uzyskując wyższy wynik niż przeciętna zwrotność w badaniu:

- Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi – 85%,
- Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu – 66%,
- Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy – 64%,
- Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu – 61%,
- Akademia Sztuki w Szczecinie – 53%,
- Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie – 51%,
- Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku – 51%.

Z kolei, dla rocznika absolwentów ankietowanych po trzech latach, kolejność uczelni, dla których odnotowano najwyższe wartości poziomów zwrotów ankiet ukształtowała się następująco:

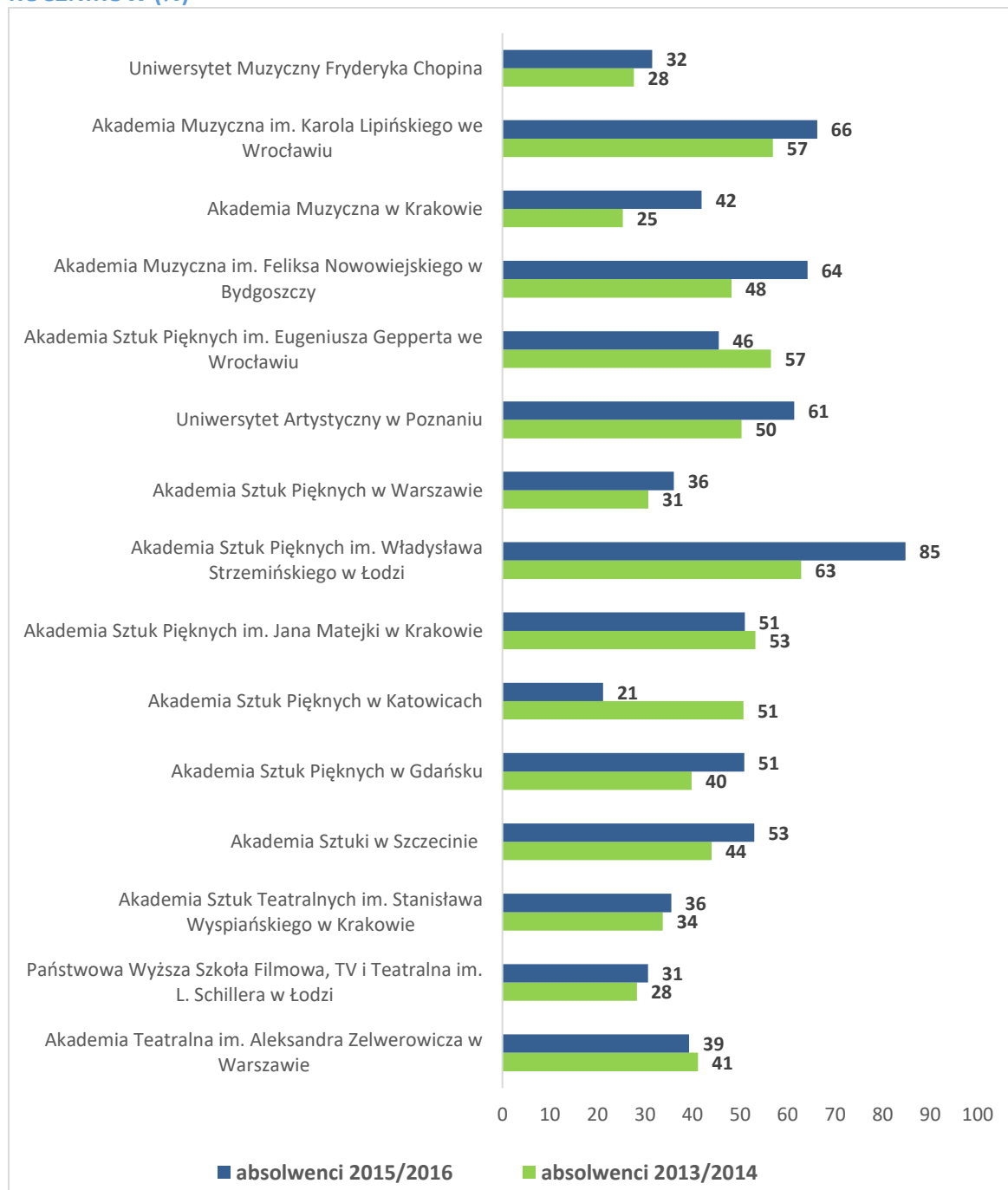
- Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi – 63%,
- Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu – 57%,
- Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu – 57%,
- Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie – 53%,
- Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach – 51%,
- Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu – 50%,
- Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy – 48%,
- Akademia Sztuki w Szczecinie – 44%.

Jak widać, dwie uczelnie tj. Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi oraz Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu są niekwestionowanymi liderami zwrotności dla obydwu badanych roczników absolwentów. Pierwsza z nich zapewniła sobie również

⁵ W tabeli nie uwzględniono danych dot. Akademii Sztuki w Szczecinie ze względu na jej interdyscyplinarny profil.

czołową pozycję w omawianym zakresie w dwóch poprzednich edycjach badania. Warto zauważyć, że w przypadku większości uczelni (11 spośród 15) zwrotność ankiet otrzymanych od młodszego rocznika absolwentów była zawsze wyższa. Ogólnie patrząc, wśród uczelni nastąpiło duże zróżnicowanie pod względem wartości poziomów zwrotów ankiet. Dla absolwentów rocznika 2013/2014 rozstęp pomiędzy maksymalną a minimalną wartością wyniósł 38 punktów procentowych, a dla rocznika 2015/2016 – aż 64 punkty procentowe.

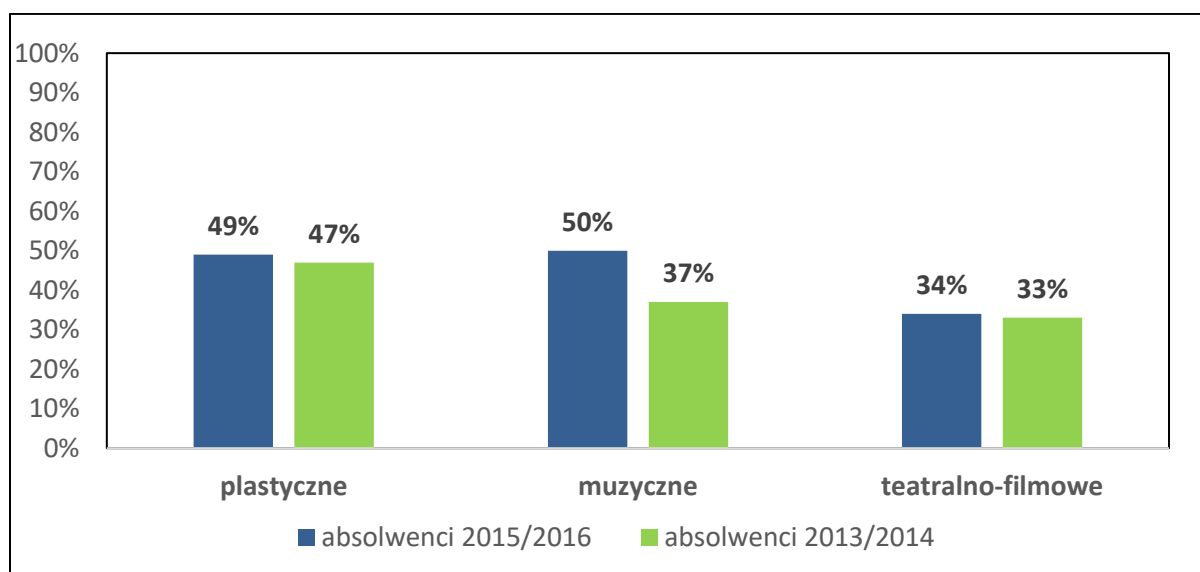
RYСУNEK 1. POZIOM ZWROTÓW ANKIET DLA POSZCZEGÓLNYCH UCZELNI I BADANYCH ROCZNIKÓW (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Uwzględniając profil uczelni artystycznej, przeciętny poziom zwrotów ankiet dla rocznika absolwentów 2013/2014 był najwyższy dla uczelni plastycznych – 47% (rysunek 2). W przypadku uczelni muzycznych wyniósł 37%, a teatralno-filmowych – 33%. Dla rocznika absolwentów 2015/2016 najwyższy poziom zwrotów odnotowały uczelnie muzyczne – 50%, z niewielką przewagą nad plastycznymi, dla których wartość ta wyniosła 49%. Uczelnie teatralno-filmowe natomiast odnotowały tutaj znacznie niższy (o około 15 p.p.) wynik, tj. 34% poziom zwrotów ankiet wypełnionych przez absolwentów.

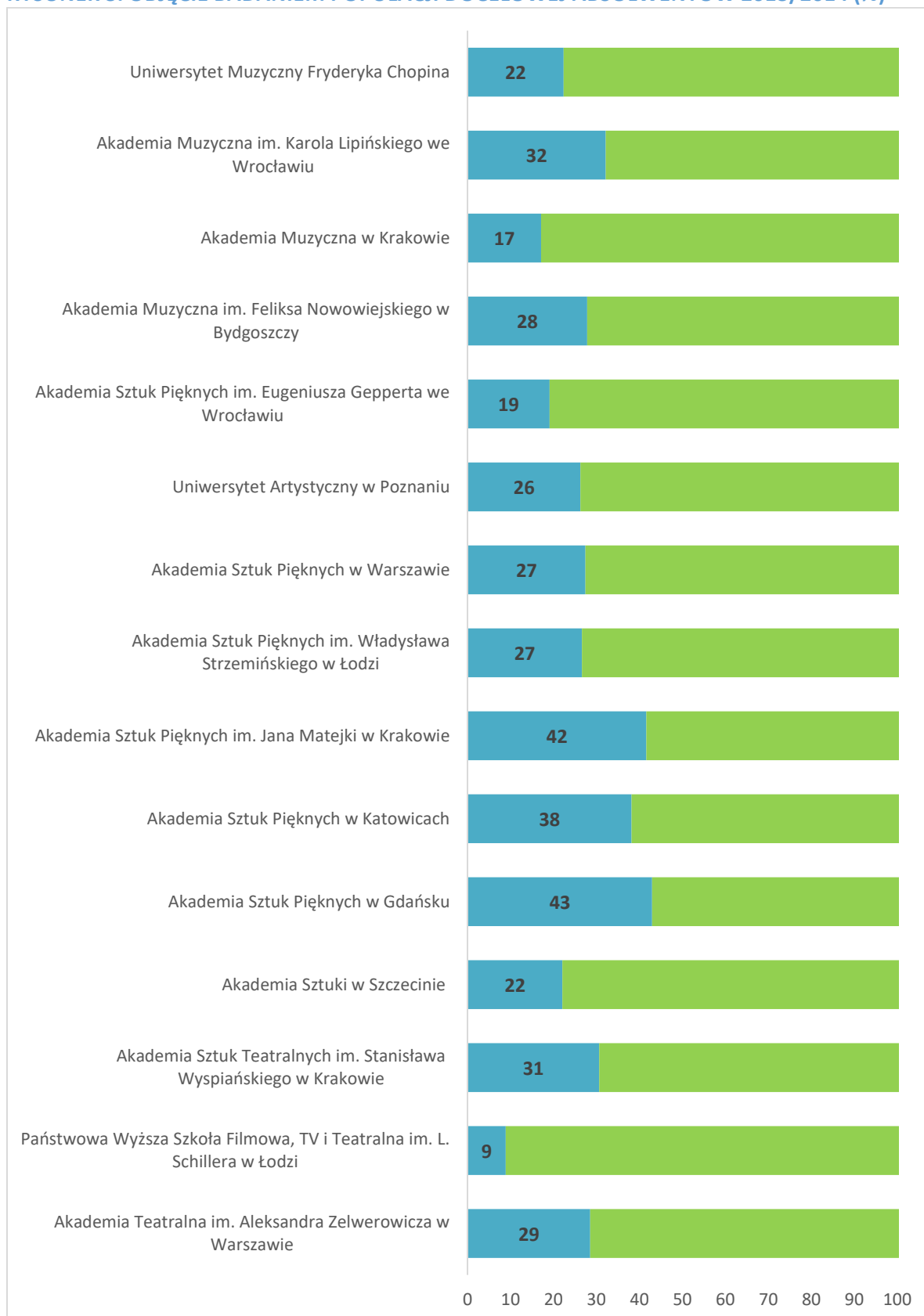
RYСУNEK 1. WARTOŚCI POZIOMÓW ZWROTÓW ANKIET DLA POSZCZEGÓLNYCH PROFILI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH Z PODZIAŁEM NA BADANE ROCZNIKI ABSOLWENTÓW (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Jak opisano na początku tego rozdziału, w przypadku badania pełnego, w którym dążymy do zbadania wszystkich osób z interesującej nas populacji, znaczenie ma nie tylko zwrotność ankiet od grupy absolwentów, którym je wysłano, ale również „pokrycie” badaniem populacji docelowej. Zatem, objęcie badaniem wszystkich absolwentów nie zależy jedynie od chęci wypełnienia przez nich ankiety, ale również od jakości przygotowanych baz z danymi niezbędnymi do wysyłki. Na rysunkach 3 i 4 przedstawiono procentowe pokrycie populacji docelowej dla poszczególnych uczelni i badanych roczników absolwentów.

RYСУNEK 3. OBJĘCIE BADANIEM POPULACJI DOCELOWEJ ABSOLWENTÓW 2013/2014 (%)

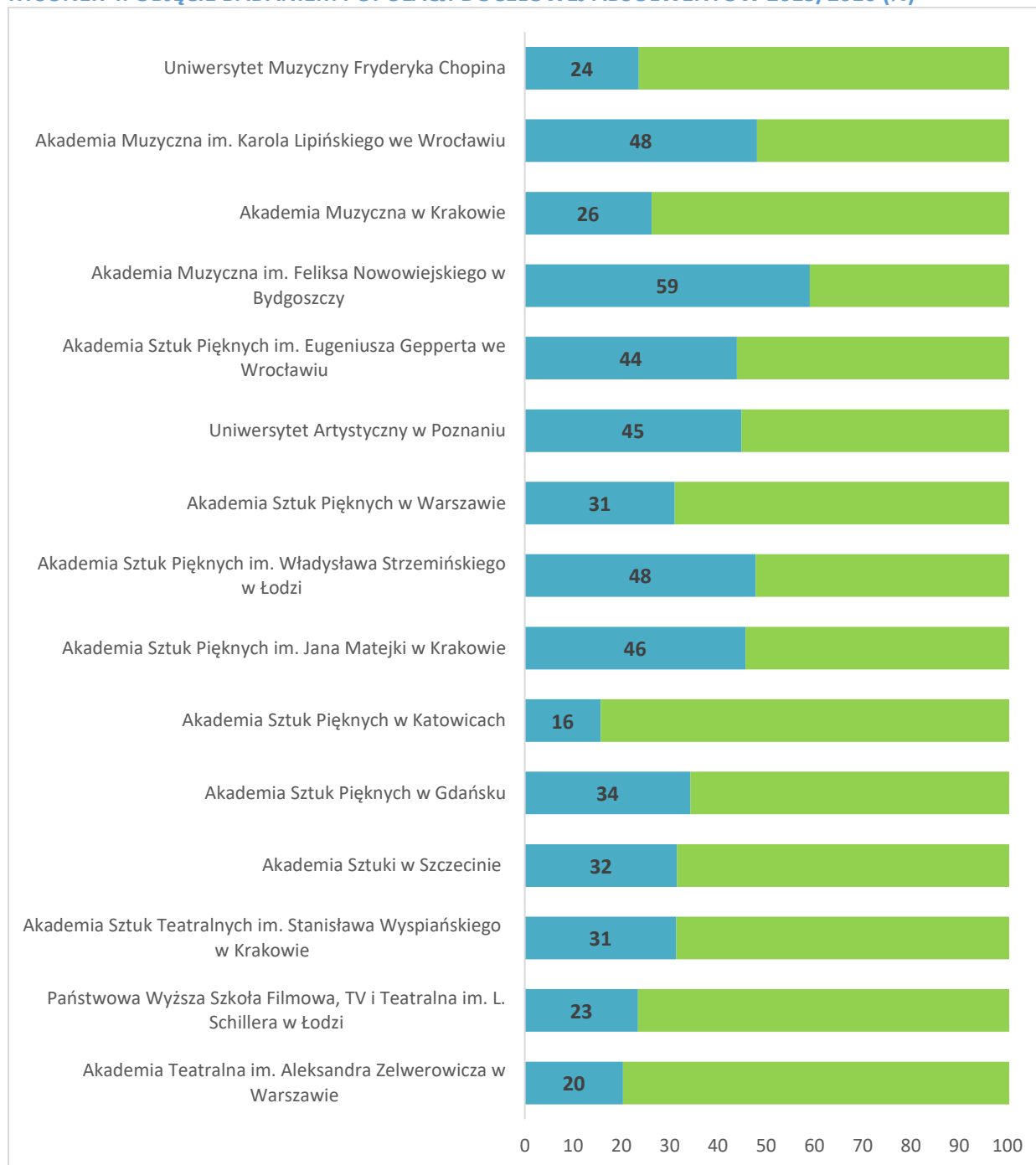

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku rocznika 2013/2014 najwyższy stopień objęcia badaniem wszystkich swoich absolwentów uzyskała Akademia Sztuk

Pięknych w Gdańsku (43%), Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie (42%) oraz Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach (38%). Dla młodszych rocznikowo absolwentów (2015/2016) zbiorczo wyniki te były nieco wyższe, a najwyższe pokrycie badaniem populacji docelowej uzyskały: Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy (59%), Akademia Muzyczna im. K. Lipińskiego we Wrocławiu (48%), Akademia Sztuk Pięknych im. W. Strzemińskiego w Łodzi (48%), Akademia Sztuk Pięknych im. J. Matejki w Krakowie (46%), Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu (45%) oraz Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu (44%).

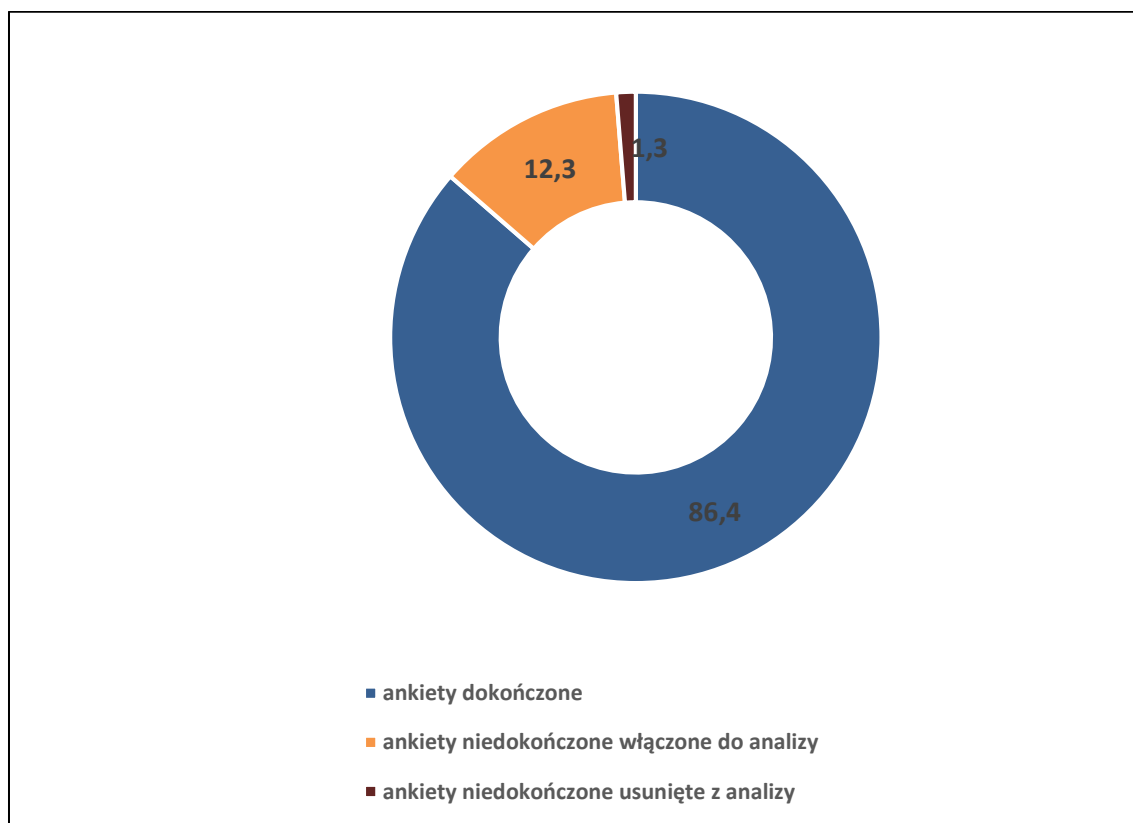
RYSUNEK 4. OBJĘCIE BADANIEM POPULACJI DOCELOWEJ ABSOLWENTÓW 2015/2016 (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Jak w każdej z poprzednich edycji, również w tym roku okazało się, że istnieje pewna część wyników niepełnych, co oznacza, że absolwenci przerywali wypełnianie ankiety na którymś z pytań. Jest to naturalne zjawisko w przypadku ankiety wypełnianej samodzielnie, zwłaszcza przez Internet. Zidentyfikowaniu takich przypadków i podjęciu decyzji o ich ewentualnym wyłączeniu z analizy służył etap czyszczenia danych. Na tym etapie podejmowano więc decyzję o włączeniu do ostatecznej bazy wyników również tych absolwentów, którzy nie wypełnili ankiety do końca, zatrzymując się na określonym pytaniu. Należy jednak podkreślić, że większość ankiet została wypełniona do końca, a niedokończone stanowiły tylko 14% wszystkich uwzględnionych przypadków. Jest to dokładnie taki sam wynik jak w ubiegłorocznej edycji badania. 86% osób, których wyniki uwzględniono w analizie, odpowiedziało na wszystkie pytania kwestionariusza, nie wykazując żadnych braków danych, co wskazuje na wysoką skuteczność, ale też przystępność narzędzia badawczego. Z drugiej strony, z analizy usunięto te przypadki, które nie niosły ze sobą żadnej informacji, na przykład osoby wycofujące się na etapie zaproszenia do ankiety. Łącznie było to tylko 17 osób. Stanowi to zaledwie 1,3% wszystkich, w jakikolwiek sposób wypełnionych ankiet, zarówno dokończonych, jak i niedokończonych. Na rysunku 5 przedstawiono udział ankiet dokończonych oraz niedokończonych (włączonych oraz wyłączonych z analizy) w ostatecznej bazie wyników.

RYСУNEK 5. UDZIAŁ ANKIET DOKOŃCZONYCH ORAZ NIEDOKOŃCZONYCH W BAZIE WYNIKÓW (%), ZBIORCZO DLA ROCZNIKÓW ABSOLWENTÓW 2013/2014 ORAZ 2015/2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

3. Prezentacja wyników badań ilościowych

Wyniki badań przeprowadzonych w 2017 roku prezentujemy w czterech odsłonach. Pierwsza z nich to obecna sytuacja zawodowa i artystyczna absolwentów uczelni artystycznych, w szczególności z uwzględnieniem ich aktywności edukacyjnej, artystycznej, wykonywanego zawodu i form stosunku pracy i posiadanych umów, wreszcie wysokości zarobków. W drugiej części przedstawiamy opinie absolwentów o studiowaniu na uczelni artystycznej: motywacje wyboru konkretnego kierunku i ocenę satysfakcji ze studiów, jak również samoocenę własnej aktywności zawodowej i artystycznej podczas studiów. Trzecia odsłona wyników badań to opinie absolwentów na temat poprawy czy doskonalenia oferty dydaktycznej uczelni. Ostatnia część to rekomendacje badanych, wskazujące na konieczne lub pro jakościowe zmiany w zarządzaniu uczelnią, jak również doskonalenia oferty dydaktycznej.

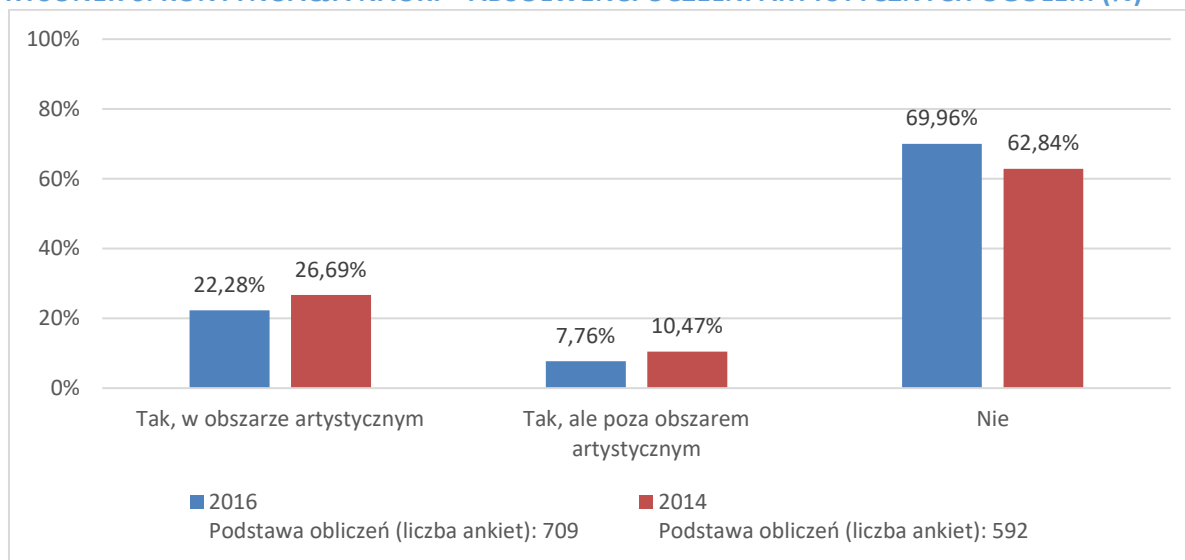
3.1 Sytuacja zawodowa i artystyczna absolwentów

Przez wiele lat, w szczególności w pierwszych 20 latach polskiej transformacji, przekonywano studentów i absolwentów uczelni, nie tylko artystycznych, do konieczności rozszerzania swojego wykształcenia poza to, które podjęli w pierwszym wyborze. Dziś ten proces jest także podtrzymywany, bardziej jednak nie jako równoległe studiowanie (które jawi się coraz częściej jako nieefektywne i powierzchowne) ale w ramach rozwijanych także przez Unię Europejską programów *long life learning*. Uczenie się przez całe życie to szeroka koncepcja różnych aktywności, którą podejmują ludzie z myślą, aby rozwijać wiedzę, umiejętności czy kwalifikacje potrzebne na rynku pracy, ale także w życiu społecznym czy osobistym.

Tym samym, sytuację kontynuacji nauki trzeba odnieść do absolwentów uczelni artystycznych w Polsce. Badania wykazały, że wśród ogółu badanych absolwentów uczelni artystycznych, zarówno tych, którzy ukończyli studia trzy lata, jak i rok temu, przeważają ci, którzy nie kontynuują lub nie kontynuowali dalszej nauki (rys. 6), nieznacznie wyższy odsetek kontynuujących znalazł się wśród tych, którzy ukończyli studia w 2014 roku. Co ważne, absolwenci uczelni artystycznych, którzy kontynuowali naukę, robili to znacznie chętniej w obszarze artystycznym. Na tle badań prowadzonych w 2016 roku (roczniki z 2013 i 2015 roku)⁶ wyraźnie widać trend spadkowy w zakresie podejmowania dodatkowego wykształcenia przez absolwentów uczelni artystycznych.

⁶ E. Bogacz-Wojtanowska i inni, (2016), Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny, ASP Kraków –MKiDN Warszawa, s. 90.

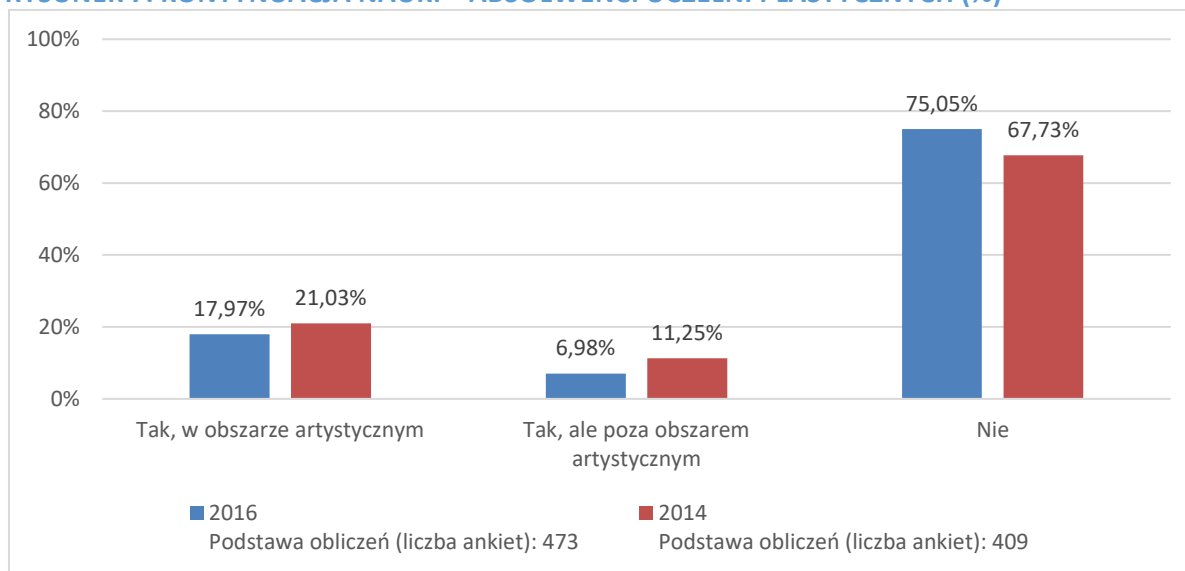
RYSUNEK 6. KONTYNUACJA NAUKI – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku uczelni plastycznych, pogłębia się różnica pomiędzy absolwentami z roku 2014 i 2016. Ci z rocznym stażem absolwenta rzadziej kontynuują naukę, a jeśli już, to w obszarze artystycznym. Ci, którzy ukończyli studia artystyczne trzy lata temu nieco częściej kontynuowali edukację, generalnie jednak powyżej 65% badanych plastyków nie zdecydowało się do tej pory na dodatkową formę edukacji (rys. 7).

RYSUNEK 7. KONTYNUACJA NAUKI – ABSOLWENCI UCZELNI PLASTYCZNYCH (%)

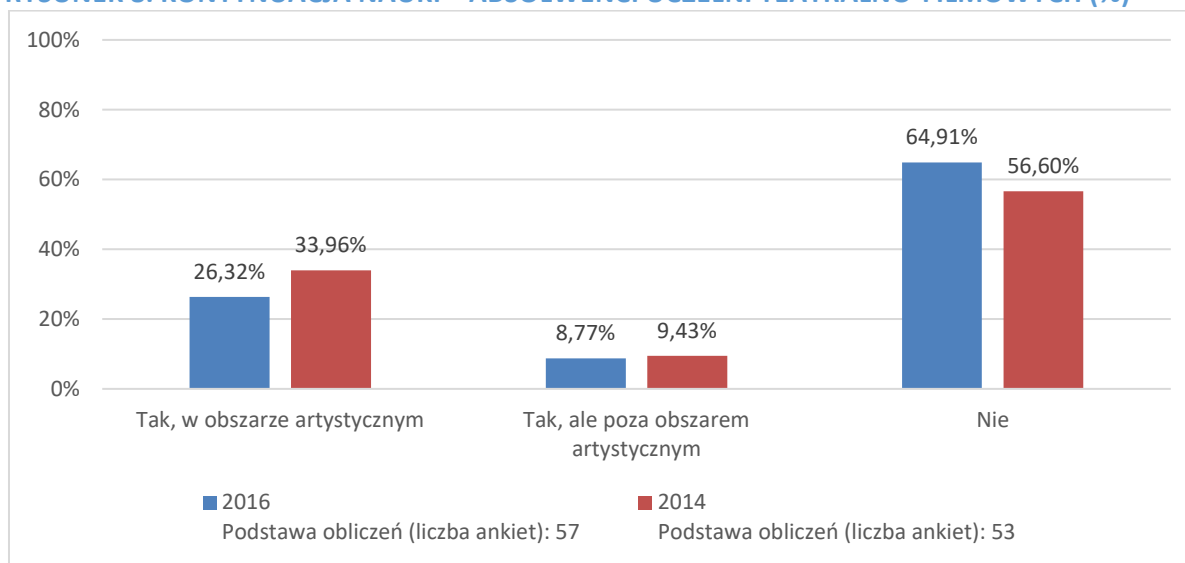

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku uczelni teatralno-filmowych mamy nieco odmienną sytuację, choć w generalnym trendzie dla ogółu absolwentów tożsamą. Młodszy rocznik absolwentów tychże szkół, podobnie jak i wszystkich uczelni artystycznych częściej (różnica 10 punktów procentowych) nie kontynuował edukacji. Aż 43% absolwentów uczelni teatralno-filmowych z 2014 podnosiło własne kwalifikacje, przy czym aż 34% w obszarze artystycznym. Kontynuujących naukę w najmłodszym badanym w naszym projekcie

roczniku 2016 było już zaledwie 35%, w tym blisko 9% poza obszarem artystycznym (rys.8).

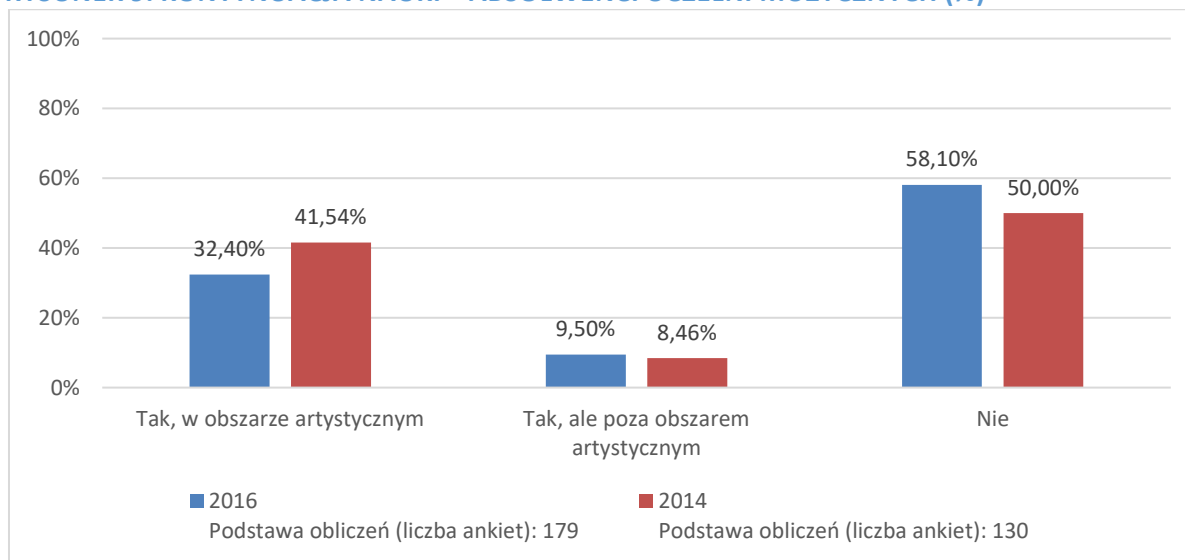
RYSUNEK 8. KONTYNUACJA NAUKI – ABSOLWENCI UCZELNI TEATRALNO-FILMOWYCH (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Absolwenci uczelni muzycznych wyróżniają się na tle innych uczelni artystycznych w Polsce, ale i ich objął zauważalny trend spadkowy w zakresie kontynuacji nauki. Częściej jednak, niż pozostali absolwenci uczelni artystycznych podejmują dodatkowe wykształcenie. W przypadku rocznika 2014, aż 50% muzyków kontynuowało naukę, blisko 42% w obszarze artystycznym. W przypadku młodszych absolwentów, wskaźniki te wynosiły odpowiednio 42% (kontynuujących edukację) i 32% (w obszarze artystycznym – rys. 9). Warto zauważyć, że proporcje muzyków, plastyków i absolwentów uczelni teatralno-filmowych, którzy kontynuują lub kontynuowali edukacji poza obszarem artystycznym są zbliżone i oscylują około 10% dla starszego rocznika, zaś dla młodszego między 7 a 10%.

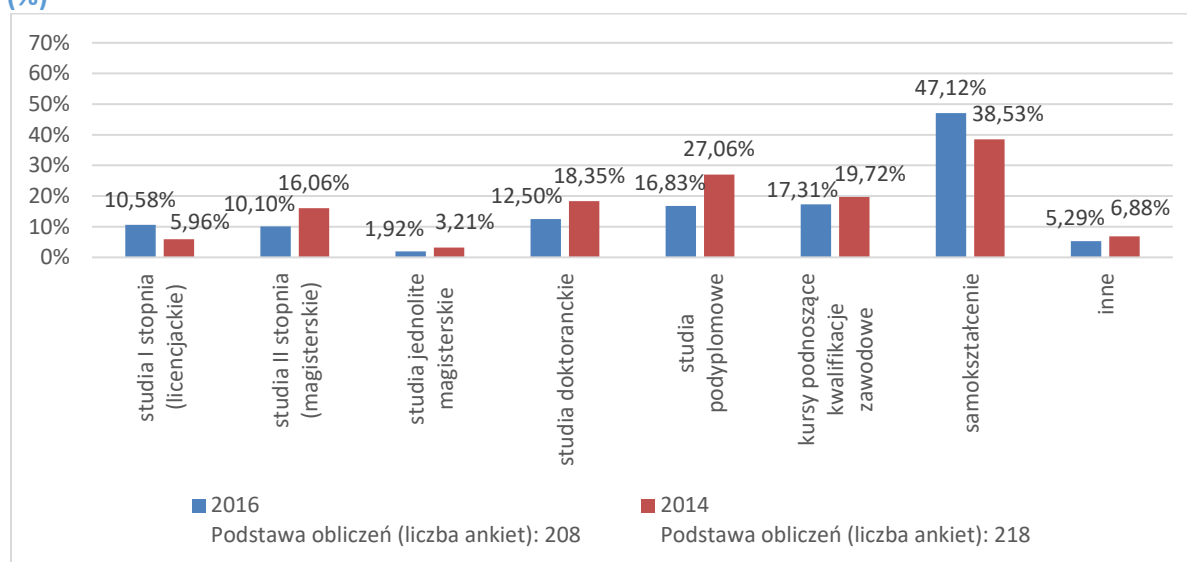
RYSUNEK 9. KONTYNUACJA NAUKI – ABSOLWENCI UCZELNI MUZYCZNYCH (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

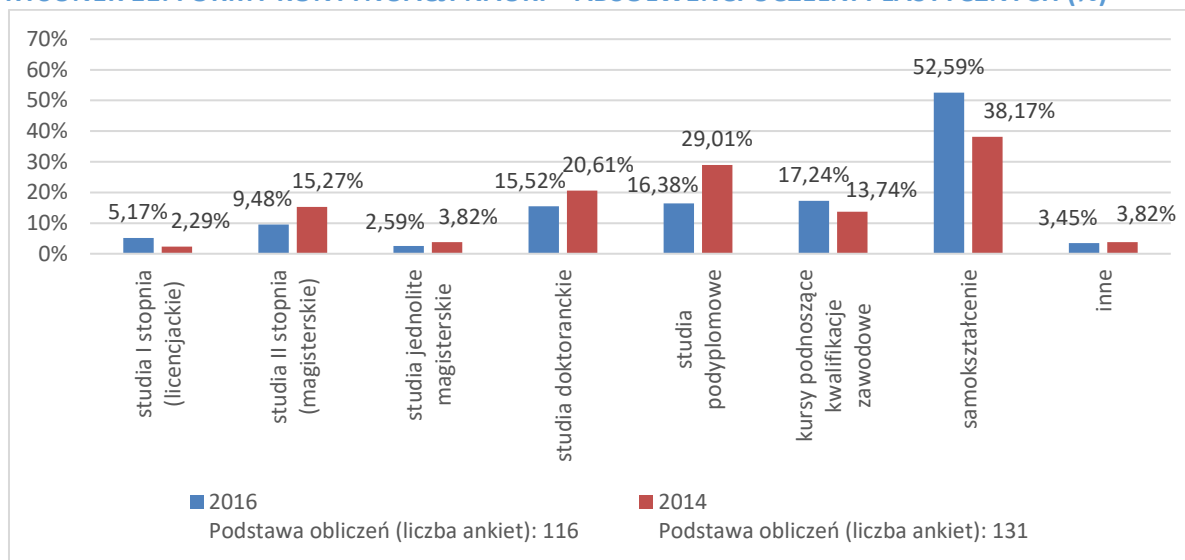
Formy kontynuacji nauki przez artystów mogą być różne, począwszy od realizacji innych studiów, zarówno pierwszego jak i drugiego stopnia, poprzez studia doktoranckie, podyplomowe, jak i kursy podnoszące kwalifikacje i różne formy samokształcenia. W naszych badaniach ujawniły się różnice w wyborze form kontynuacji nauki, pomiędzy rocznikami 2014 a 2016 (rys. 10). Co wspólne, to oba roczniki absolwentów badanych uczelni artystycznych wybierały najczęściej szeroko zdefiniowane samokształcenie. Jednakże absolwenci uczelni z 2014 rzadziej wybierali tę formę kontynuacji nauki (39% badanych przy 47% z rocznika 2016), zdecydowanie częściej jednak niż młodsi absolwenci korzystali z oferty studiów podyplomowych, wybierali studia doktoranckie i inne studia drugiego stopnia. Nieznacznie częściej decydowali się na kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe. Absolwenci rocznika 2016 uczelni artystycznych w Polsce w blisko połowie badanych wybierali samokształcenie (47%), zdecydowanie rzadziej kursy doksztalcające i studia podyplomowe (17%). Około 12% z nich wybrało studia doktoranckie i inne studia pierwszego i drugie stopnia (ok. 10%).

RYСУNEK 10. FORMY KONTYNUACJI NAUKI – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

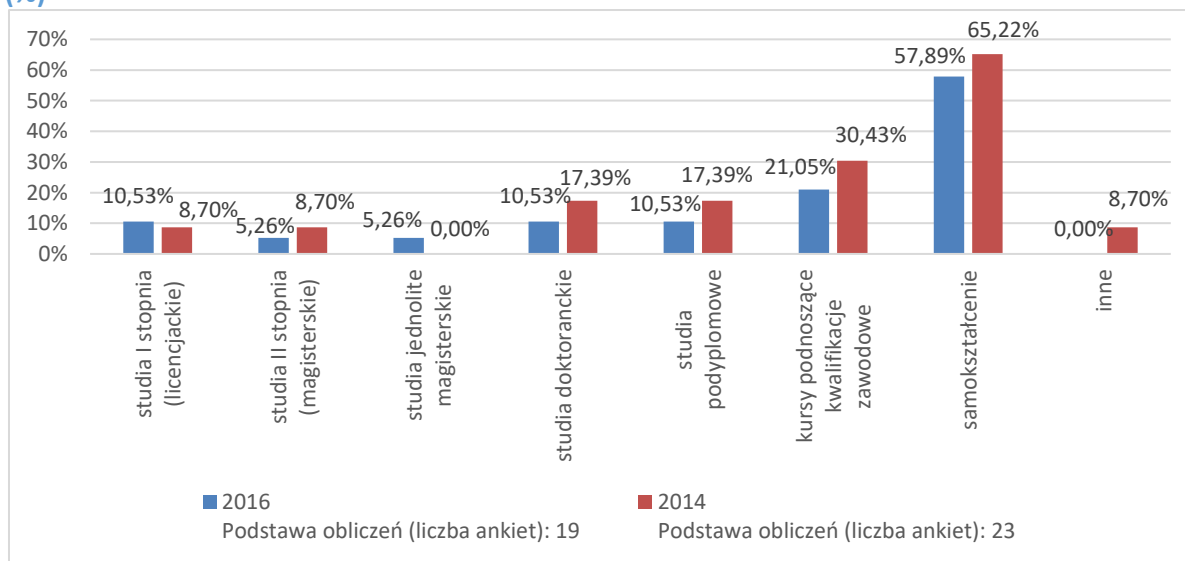
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku absolwentów uczelni plastycznych trend wyboru samokształcenia wśród najmłodszych absolwentów jest jeszcze silniejszy – taką deklarację form kontynuacji nauki złożyło w badaniach blisko 53% artystów plastyków z rocznika 2016. Inne formy: kursy zawodowe, studia podyplomowe i doktoranckie wybrało około 16-17% badanych (rys. 11). W przypadku absolwentów uczelni plastycznych, którzy ukończyli studia co najmniej trzy lata temu, samokształcenie wybrało tylko 38% badanych, studia podyplomowe, doktoranckie i drugie stopnia odpowiednio 29% i 20% i 15% badanych.

RYСУNEK 11. FORMY KONTYNUACJI NAUKI – ABSOLWENCI UCZELNI PLASTYCZNYCH (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Absolwenci uczelni teatralno-filmowych, którzy wskazali kontynuację nauki w badaniach, dokonywali nieco innych wyborów, niż pozostali artyści, którzy wzięli udział w badaniach (rys. 12). Po pierwsze około 60% z obu badanych roczników decydowało się na wybór samokształcenia, jako formy kontynuacji. Po drugie, starsi absolwenci częściej wybierali kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe (blisko 9 punktów procentowych różnicy), studia podyplomowe i studia doktoranckie. Po trzecie, podobnie jak u innych absolwentów, zauważalny jest trend spadkowy związany z wyborem studiów doktoranckich i podyplomowych przez absolwentów uczelni teatralno-filmowych.

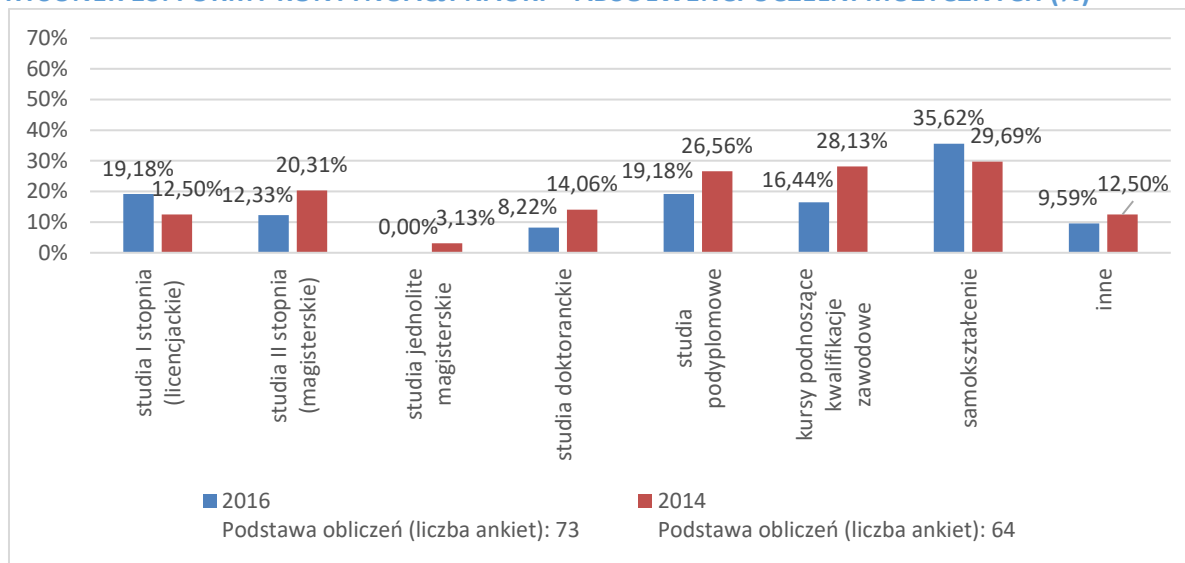
RYСУNEK 12. FORMY KONTYNUACJI NAUKI – ABSOLWENCI UCZELNI TEATRALNO-FILMOWYCH (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Tymczasem absolwenci uczelni muzycznych nieco inaczej dobierali formy kontynuacji nauki, o ile się na nie decydowali. Samokształcenie

wybierali także najczęściej, ale na tle innych absolwentów uczelni artystycznych znacznie rzadziej (odpowiednio 36% i 30% dla rocznika 2016 i 2014). Starsi absolwenci równie często wybierali kursy podnoszące kwalifikacje (28%), młodszy zdecydowanie rzadziej (różnica 12 punktów procentowych). Podobnie jak i u pozostałych grup absolwentów, spada zainteresowanie studiami podyplomowymi i doktoranckimi wśród absolwentów uczelni muzycznych (rys. 13). W przypadku absolwentów z 2016 wysoki odsetek muzyków, bo aż 20%, kontynuował edukację wybierając inne studia pierwszego stopnia.

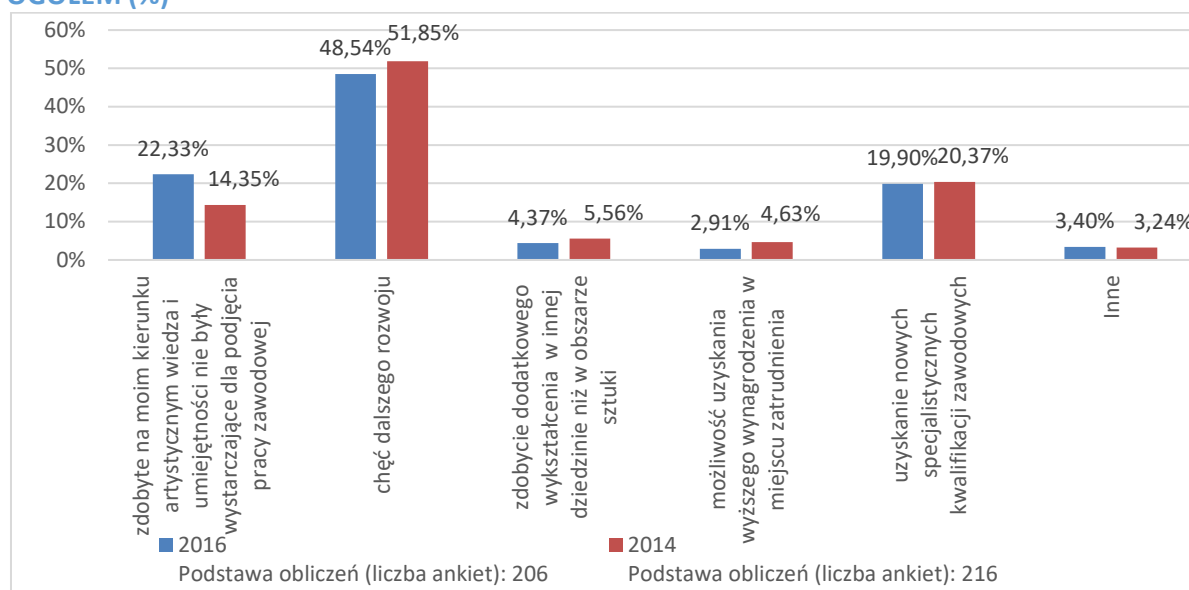
RYSUNEK 13. FORMY KONTYNUACJI NAUKI – ABSOLWENCI UCZELNI MUZYCZNYCH (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Badani absolwenci uczelni artystycznych w Polsce, zarówno z rocznika 2014 jak i 2016, najczęściej twierdzili, że kontynuują naukę, gdyż chcą dalej się rozwijać (odpowiednio 52% i 49%). Absolwenci od roku, aż w 22% uznawali, że kontynuują naukę, gdyż zdobyte na ukończonym kierunku artystycznym wiedza i umiejętności nie były wystarczające dla podjęcia pracy zawodowej, co ważne, starsi absolwenci wskazywali ten powód nieco rzadziej (14%). Około 20% obu badanych roczników uznawało, że potrzebują pozyskać specjalistyczne kwalifikacje zawodowe. Wyższe zarobki czy zdobycie wykształcenia poza obszarem sztuki nie było istotną dla całej grupy absolwentów obu roczników przyczyną kontynuacji nauki (rys. 14).

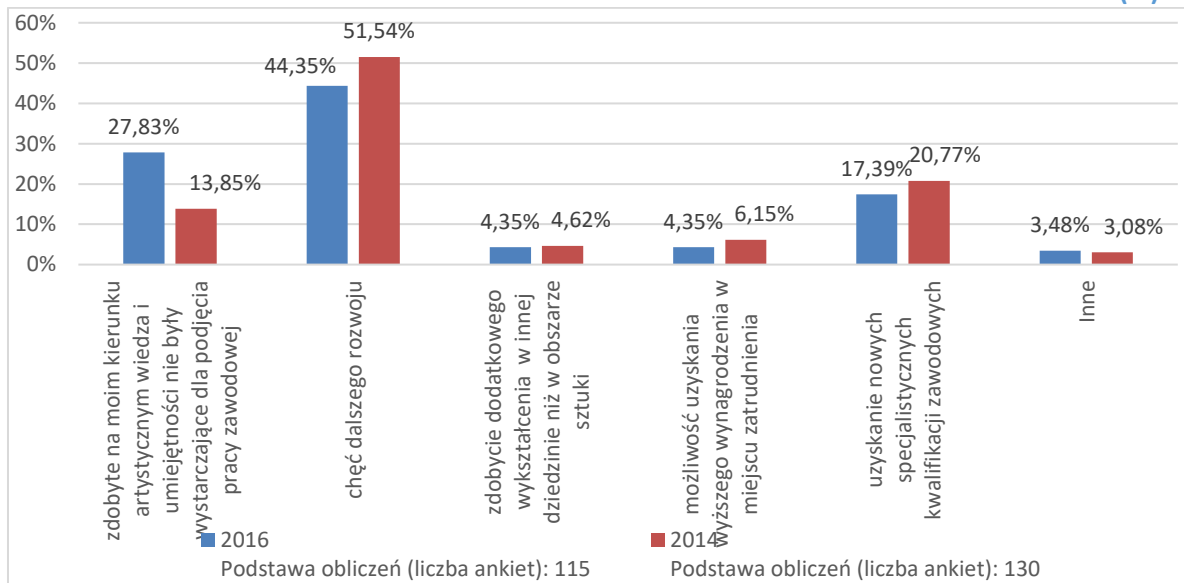
RYSUNEK 14. PRZYCZYNY KONTYNUACJI NAUKI – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Absolwenci uczelni plastycznych generalnie wskazywali podobne przyczyny kontynuacji nauki, co ogół absolwentów; jednocześnie widać pewną specyfikę tej grupy badanych (rys. 15). Zarówno ci, którzy ukończyli studia na ASP w 2014 jak i 2016 roku najczęściej wskazywali chęć dalszego rozwoju jako powód kontynuacji nauki, jednakże starszy rocznik robił to zdecydowanie częściej (różnica 7 punktów procentowych). Starsi absolwenci na drugim miejscu wskazywali konieczność uzyskania specjalistycznych kwalifikacji zawodowych (21%), młodszy zaś (28% absolwentów rocznika 2016 uczelni plastycznych) podkreślali, że zdobyte na ich kierunku artystycznym wiedza i umiejętności nie były wystarczające dla podjęcia pracy zawodowej. Do innych przyczyn kontynuacji nauki należały wśród artystów: sytuacja rodzinna, tęsknota za Akademią po jej ukończeniu, chęć zatrudnienia na uczelni czy konieczność rozwoju kompetencji pedagogicznych, zniżki studenckie i ewentualne stypendia, ale także brak oferty dydaktycznej w zakresie przedsiębiorczości, marketingu i zarządzania.

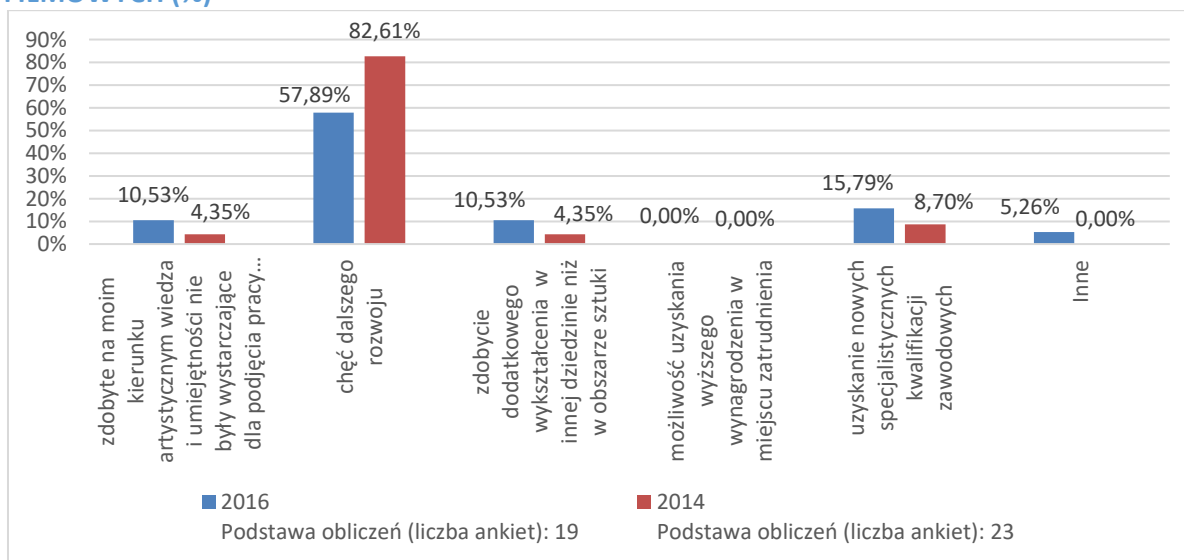
RYSUNEK 15. PRZYCZYNY KONTYNUACJI NAUKI – ABSOLWENCI UCZELNI PLASTYCZNYCH (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Odmienne motywacje kontynuacji nauki posiadali na tle ogółu badanych ci absolwenci, którzy ukończyli uczelnie teatralno-filmowe. Wśród tych, którzy ukończyli studia w 2014 roku i dalej się kształcili, 83% stanowili ci, którzy chcieli się dalej rozwijać, zaś 9% ci, którzy poszukiwali specjalistycznych kwalifikacji zawodowych. Tymczasem młodsi absolwenci uczelni teatralno-filmowych mieli nieco bardziej zróżnicowane powody kontynuacji nauki, choć 58% wskazało chęć dalszego rozwoju, 16% pozyskanie specjalistycznych kwalifikacji, zaś 11% podkreślało zarówno potrzebę kształcenia poza sztuką, jak i luki w wykształceniu na macierzystym kierunku artystycznym (rys. 16). Warto jednak zauważyć, że liczba badanych (czyli kontynuujących naukę) w obu przypadkach wynosiła mniej niż 24 osoby.

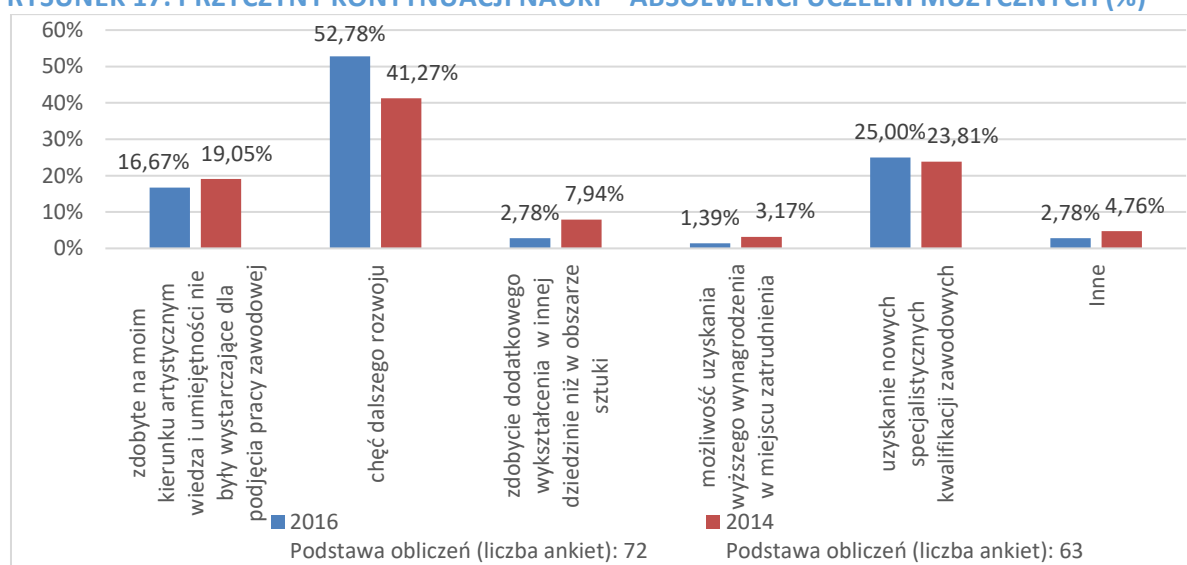
RYSUNEK 16. PRZYCZYNY KONTYNUACJI NAUKI – ABSOLWENCI UCZELNI TEATRALNO-FILMOWYCH (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Absolwenci uczelni muzycznych, podobnie jak ogół pozostałych artystów najczęściej kontynuują naukę z chęci dalszego rozwoju (rys.17), choć częściej ten powód podają absolwenci rocznika 2016 (53% gdy starsi 41%). Drugi w kolejności powód, dla obu roczników badanych muzyków, to uzyskanie nowych, specjalistycznych kwalifikacji zawodowych, co wyraźnie ich wyróżnia na tle innych absolwentów (około 25% badanych obu roczników), trzeci, to uznanie, że zdobyte na kierunku artystycznym wiedza i umiejętności nie były wystarczające dla podjęcia pracy zawodowej (częściej tutaj absolwenci z 2014 roku), zaś czwarty powód, to potrzeba zdobycia wykształcenia poza obszarem sztuki. Muzycy kontynuują naukę także z innych powodów, wskazując brak miejsc pracy (czyli konieczność rozwoju), możliwość ćwiczeń, chęć nauki na innym instrumencie jak również nieustającą pasję do muzyki.

RYСУNEK 17. PRZYCZYNY KONTYNUACJI NAUKI – ABSOLWENCI UCZELNI MUZYCZNYCH (%)

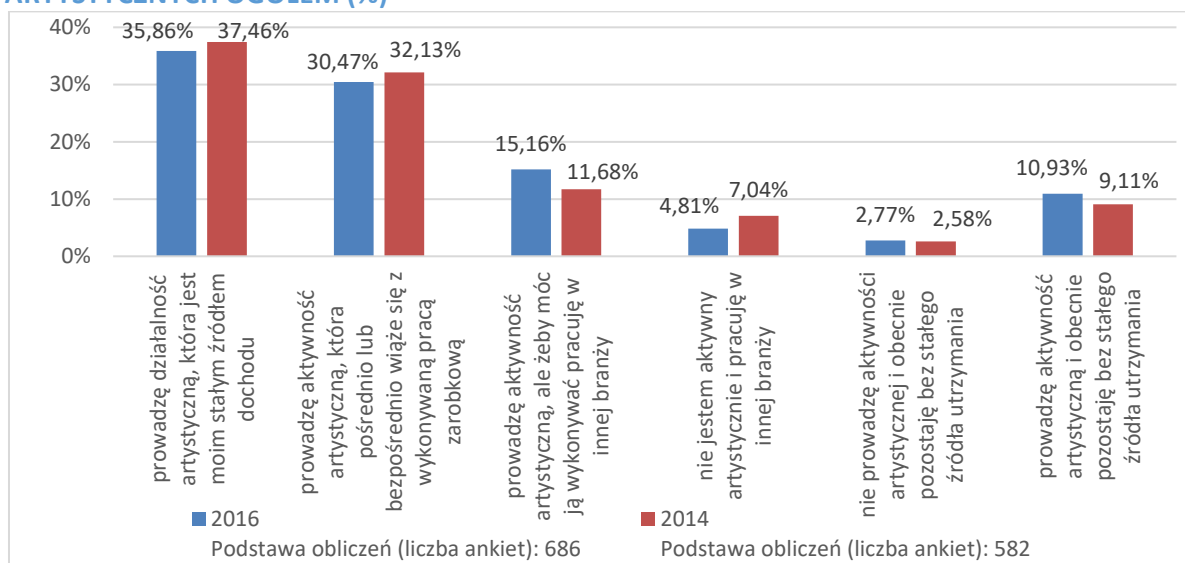
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Badania dowodzą, że ponad 66% absolwentów uczelni artystycznych w Polsce, którzy ukończyli studia rok temu oraz ponad 69%, tych, którzy ukończyli studia 3 lata temu, prowadzi obecnie działalność artystyczną, która jest albo stałym źródłem dochodów albo też, pośrednio lub bezpośrednio, wiąże się z wykonywaną pracą zarobkową. Warto dodać, że dla roczników 2013 i 2015, odsetek ten wynosił 68%.⁷ Największą grupę stanowią ci badani, dla których praca artystyczna jest stałym źródłem dochodów. Brak aktywności artystycznej deklaruje blisko 8% absolwentów rocznika 2016, zaś 10% z 2014 roku. Częściej są to jednak tacy absolwenci uczelni artystycznych, którzy pracują w zupełnie innej branży, niż ci, którzy pozostają bez zatrudnienia (rys. 18). I jeszcze jedno – 26% najmłodszych absolwentów prowadzi działalność artystyczną, ale żeby ją wykonywać pracuje poza branżą artystyczną (15%), bądź też pozostaje bez stałego źródła

⁷ E. Bogacz-Wojtanowska i inni, (2016), Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny, ASP Kraków – MKiDN Warszawa, s. 27-28.

utrzymania (11%). Wśród absolwentów z 2014 odsetek takich artystów wynosi 21% (w tym 9 % to ci, którzy nie posiadają stałego źródła dochodów).

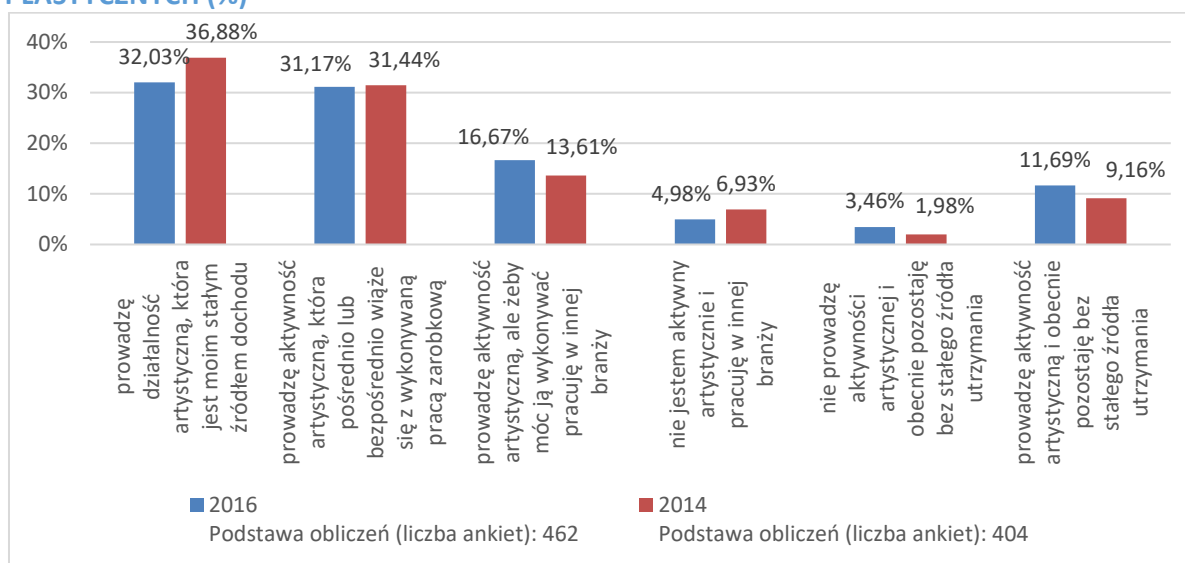
RYСУNEK 18. OBECNA SYTUACJA ARTYSTYCZNA I ZAWODOWA – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku absolwentów uczelni plastycznych, proporcje dotyczące sytuacji artystycznej i zawodowej są podobne do ogółu absolwentów uczelni artystycznych w Polsce. 63% badanych, którzy kończyli studia rok temu, jak i 68% tych, którzy skończyli 3 lata temu, podkreślało, że utrzymuje się bezpośrednio lub pośrednio z działalności artystycznej (ale wyraźnie widać, że starsze roczniki plastyków deklarują częściej, że działalność artystyczna jest stałym źródłem dochodów). Bez stałego źródła utrzymania jest blisko 14% absolwentów rocznika 2016 (11% prowadzi działalność artystyczną, pozostałe 3% nie), zaś z 2014 blisko 12%. I wreszcie – blisko 8% plastyków po roku od ukończenia studiów nie prowadzi aktywności artystycznej, zaś 10% po trzech latach od ich ukończenia (rys. 19).

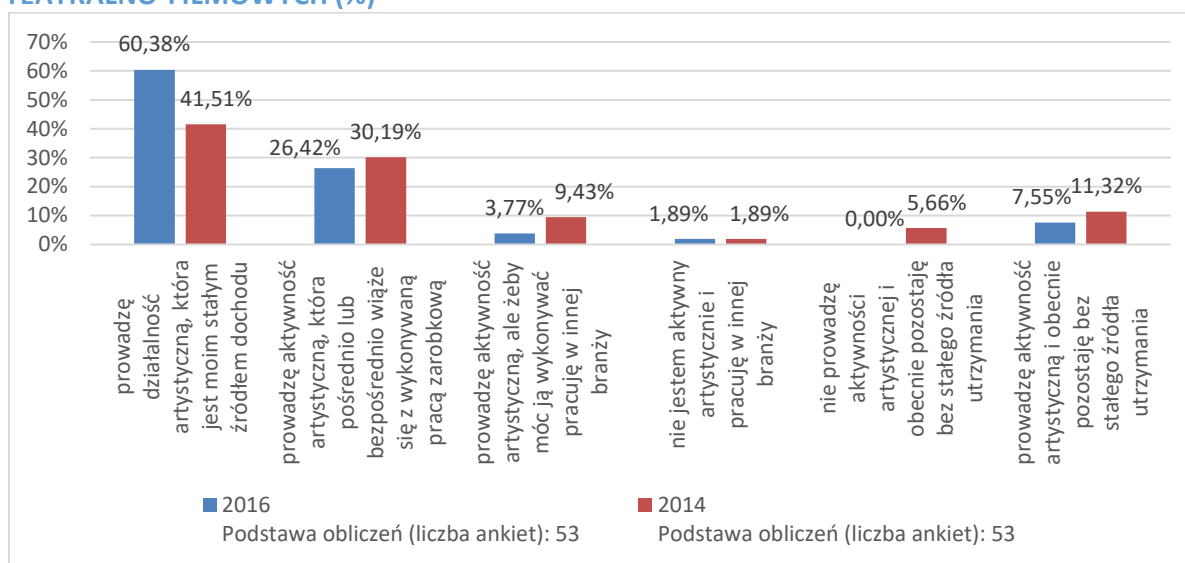
RYСУNEK 19. OBECNA SYTUACJA ARTYSTYCZNA I ZAWODOWA – ABSOLWENCI UCZELNI PLASTYCZNYCH (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku absolwentów uczelni teatralno-filmowych mamy nieco odmienną sytuację. Aż 60% absolwentów z rocznika 2016 prowadzi działalność artystyczną, która jest stałym źródłem dochodów, natomiast 26% prowadzi aktywność artystyczną, która pośrednio lub bezpośrednio wiąże się z wykonywaną pracą zawodową. Innymi słowy, 86% badanych absolwentów utrzymuje się z pracy artystycznej. W przypadku rocznika 2014 odsetek ten wynosi blisko 72%. Co ważne, bez stałego źródła utrzymania znajduje się 8% rocznika, który ukończył studia rok temu i blisko 17% tych, którzy ukończyli studia 3 lata temu. Innymi słowy, w świetle badań, absolwenci starsi znajdują się w nieco gorszej sytuacji, niż ci, którzy ukończyli studia później, chociaż, jeśli mają już stałe źródło dochodów, to ma ono głównie związek z pracą artystyczną. Warto podkreślić także, że nie prowadzi działalności artystycznej tylko 2% badanego rocznika 2016, zaś blisko 8% wśród tych, którzy ukończyli studia 3 lata temu. Dodatkowo starsi badani, częściej pracują w innej branży, żeby pozostać artystami (różnica 5 punktów procentowych – rys. 20).

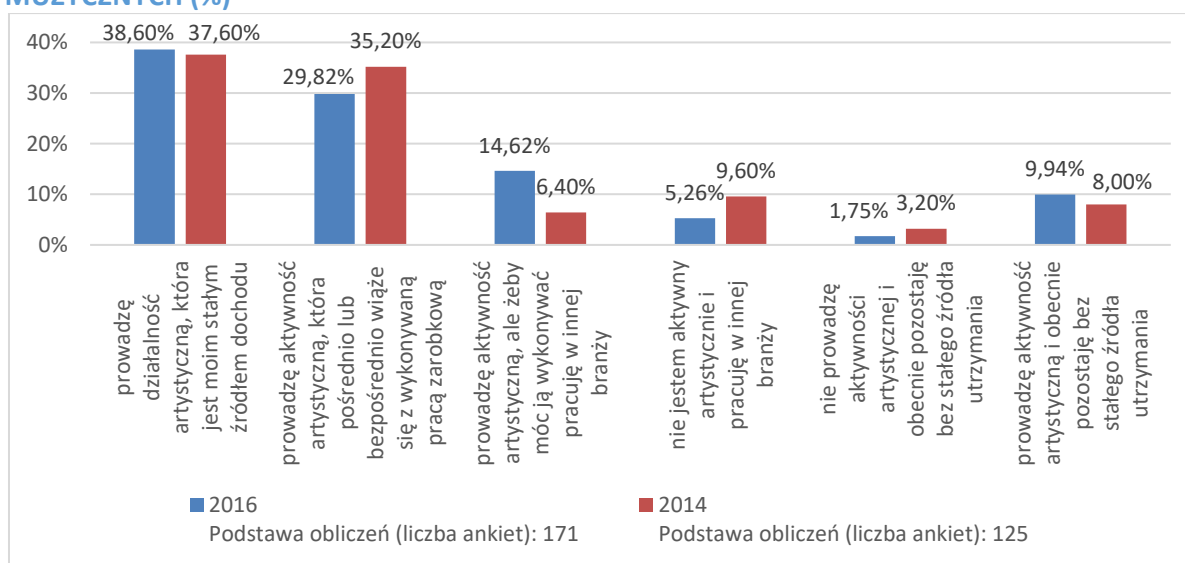
RYSUNEK 20. OBECNA SYTUACJA ARTYSTYCZNA I ZAWODOWA – ABSOLWENCI UCZELNI TEATRALNO-FILMOWYCH (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Sytuacja artystyczna i zawodowa badanych muzyków jest najbardziej zbliżona do średniej dla ogółu absolwentów badanych uczelni. 68% absolwentów z rocznika 2016 oraz 72% rocznika 2014 utrzymuje się stale, bezpośrednio czy pośrednio z działalności artystycznej. W innej branży pracuje blisko 20% młodszych absolwentów, 16% starszych. Absolwenci z rocznika 2014 nieprowadzący działalności artystycznej stanowią 13% w tej grupie, zaś bez stałego źródła utrzymania jest 11% badanych z tego rocznika. W przypadku młodszych absolwentów, czyli tych, którzy ukończyli studia w 2016 roku, odsetek nieaktywnych artystycznie był znacznie niższy i wynosił 7%, zaś pozostających bez pracy podobny – blisko 12% (rys. 21).

RYSUNEK 21. OBECNA SYTUACJA ARTYSTYCZNA I ZAWODOWA – ABSOLWENCI UCZELNI MUZYCZNYCH (%)

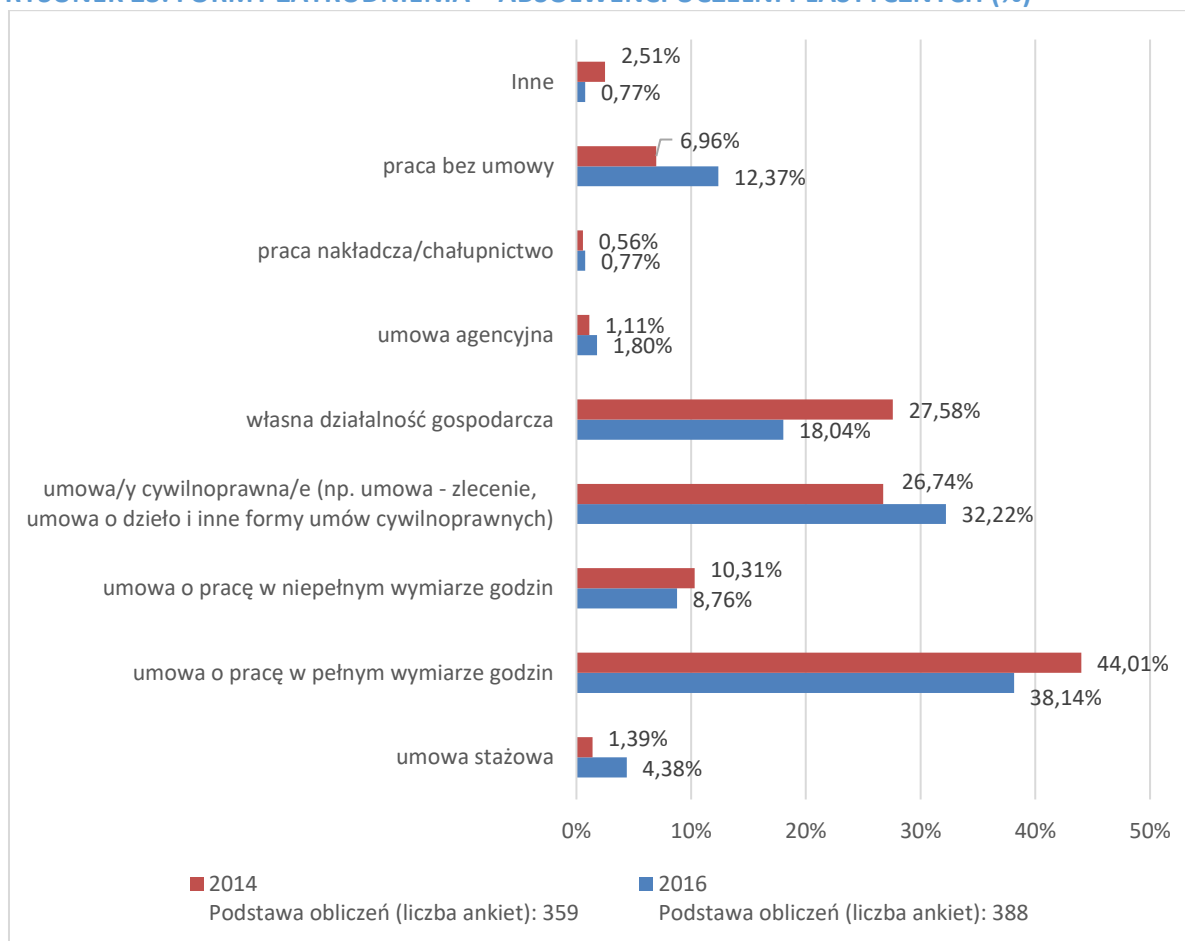
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

działalność gospodarczą, co jest wynikiem wskazującym na wyjątkową przedsiębiorczość tej grupy artystów, którzy zostali poddani badaniu. Warto bowiem sobie wyobrazić na przykład małe miasteczko, w którym 28% mieszkańców prowadzi własną firmę. W przypadku absolwentów z 2016 roku, działalność gospodarczą prowadzi 18%, co trzeba uznać także za imponujący wynik.

Wyraźnie można dostrzec, że upływ czasu od ukończenia studiów zmienia sytuację absolwentów na rynku pracy i prowadzi do pozyskania satysfakcjonujących (w społecznym odczuciu) form zatrudnienia: spada odsetek pracujących bez umowy (z 12% do 7%), pracujących na umowę cywilnoprawną (32% do 27%) czy umowę stażową (z 4% do 1%).

Wśród innych form zatrudnienia absolwenci uczelni artystycznych z 2014 wymienili: kontrakt na międzynarodowy program badawczy, „płatny wolontariat”(!), pracę za granicą, sprzedaż obrazów na aukcjach i przez galerie stacjonarne oraz internetowe, stypendium, umowę menedżerską i wstąpienie do zakonu. Ci, którzy ukończyli studia w 2016 wymienili dodatkowo: umowę o współpracę między firmami w pełnym wymiarze godzin.

RYСУNEK 23. FORMY ZATRUDNIENIA – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH (%)

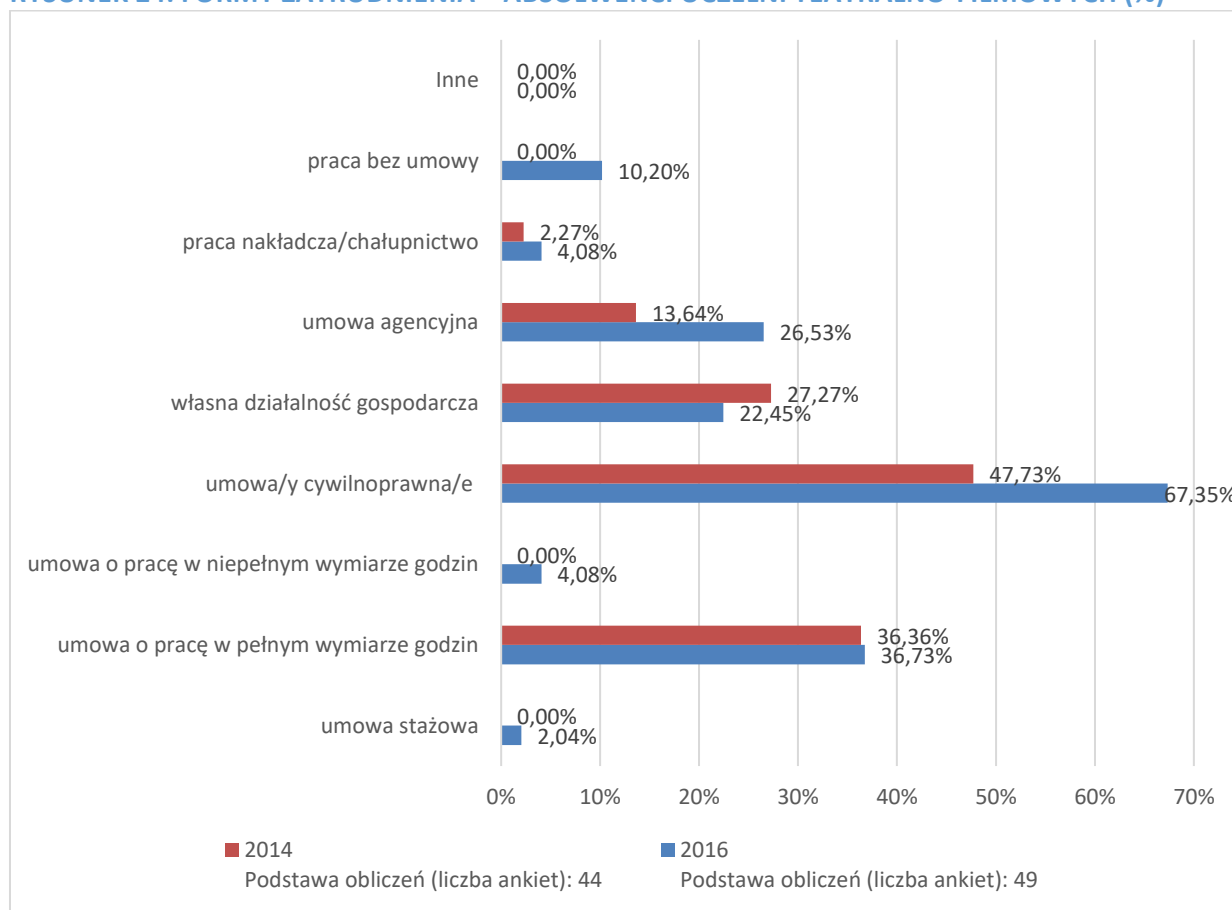

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku absolwentów uczelni teatralno-filmowych sytuację w zakresie form zatrudnienia mamy zdecydowanie odmienną. Zarówno dla rocznika 2014 jak i 2016 dominującą formą zatrudnienia jest umowa cywilnoprawna, odpowiednio zawarło ją 48% i 67% badanych. Umowę

o pracę posiada około 36% absolwentów obu badanych roczników. Co ważne, dla tych artystów charakterystyczna jest umowa agencyjna, właściwie niewystępująca u plastyków, którą wykonuje 27% najmłodszych absolwentów, i 14% tych, którzy ukończyli studia w 2014 roku. Wysoki odsetek badanych w obu rocznikach prowadzi także własną działalność gospodarczą (27% i 22% dla 2014 i 2016 roku). 10% najmłodszych badanych pracowało bez umowy, zaś w przypadku starszych absolwentów nikt nie wskazał pracy na czarno, podobnie jak innych form zatrudnienia (rys. 24).

RYSUNEK 24. FORMY ZATRUDNIENIA – ABSOLWENCI UCZELNI TEATRALNO-FILMOWYCH (%)

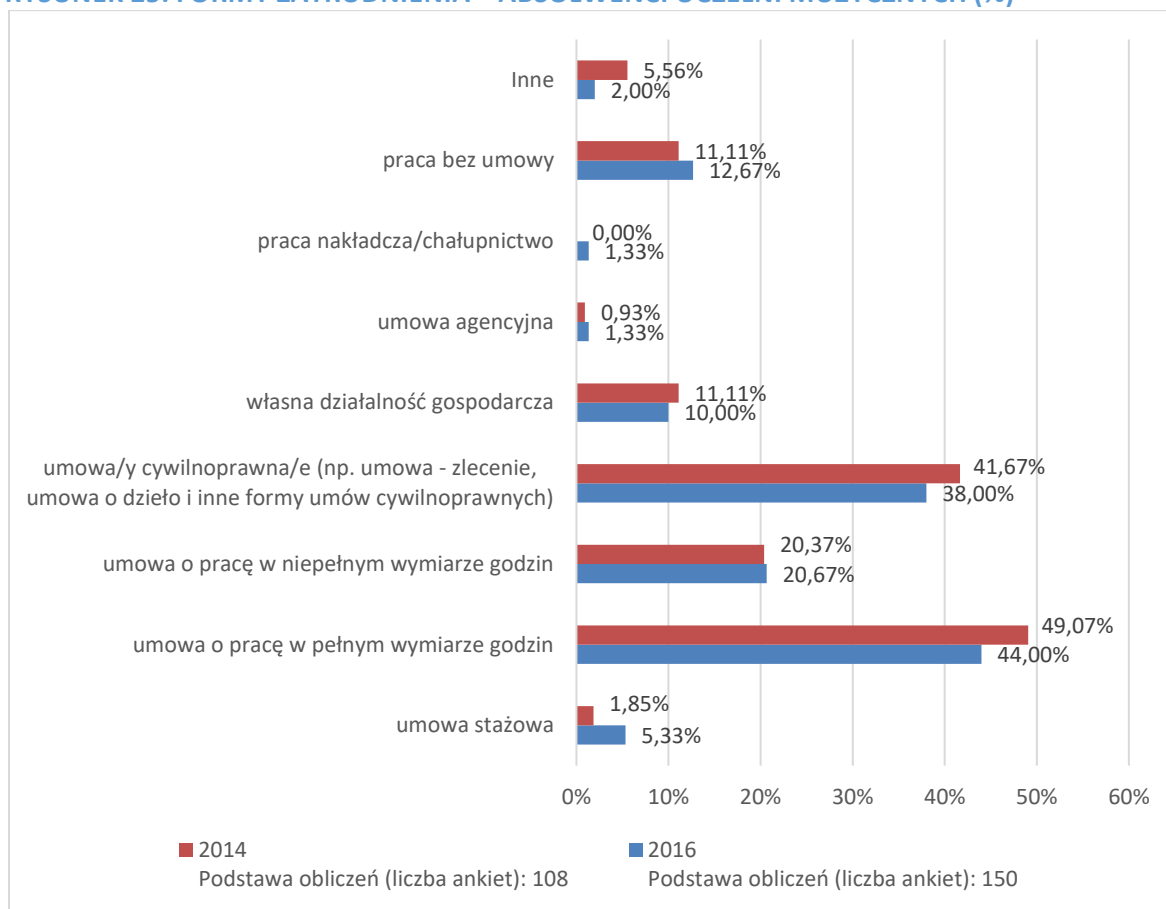

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Jeszcze inną sytuację w zakresie form zatrudnienia mają muzycy, którzy ukończyli studia w 2014 i 2016 roku. Blisko 69% badanych z rocznika 2014 oraz 64% z 2016 posiadało umowę o pracę, najczęściej w pełnym wymiarze godzin (20% obu roczników wskazywało na niepełny wymiar czasu pracy). Blisko 42% starszych roczników i 38% młodszych posiada którąś z form umowy cywilnoprawnej. Warto też zauważyć, że istnieją osoby posiadające obie formy zatrudnienia, co wyraźnie wyróżnia badanych muzyków. Stosunkowo niewielki odsetek, na tle absolwentów uczelni plastycznych i teatralno-filmowych, prowadzi własną działalność gospodarczą – około 11% w obu badanych rocznikach. Praktycznie nie występuje praca nakładcza czy umowa agencyjna, zaś około 11% i 13% (dla rocznika 2014 i 2016) badanych muzyków pracuje bez umowy. Warto zauważyć niewielkie różnice pomiędzy występowaniem poszczególnych form

zatrudnienia wśród absolwentów obu badanych roczników – w przypadku tej grupy badanych korzystne zmiany wraz z upływem lat na rynku pracy nie są wyraźnie zauważalne (wyjątek stanowi umowa stażowa – rys. 25).

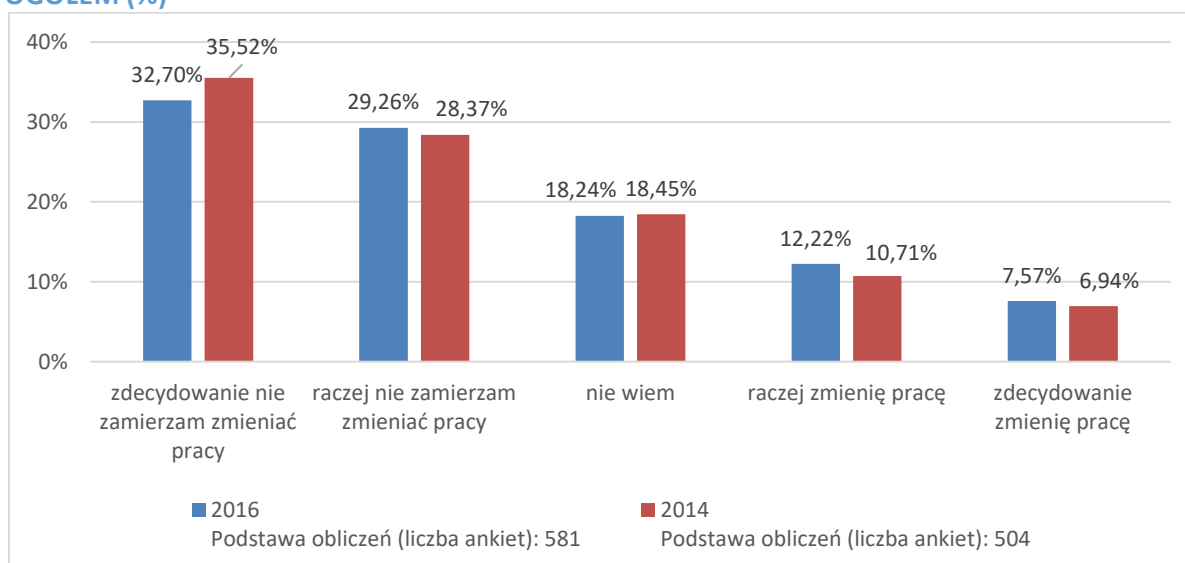
RYSUNEK 25. FORMY ZATRUDNIENIA – ABSOLWENCI UCZELNI MUZYCZNYCH (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Wraz z rozpoznaniem sytuacji w zakresie form zatrudnienia, w badaniu istotne było także poznanie planów, jakie posiadają absolwenci studiów artystycznych w zakresie rozwoju zawodowego. Mogłoby to wskazać pewien poziom satysfakcji z posiadanej pracy zawodowej. W przypadku ogółu absolwentów w tym roku, zdecydowana większość badanych, zarówno z rocznika 2014 jak i 2016, zdecydowanie lub z mniejszym przekonaniem nie zamierza zmieniać pracy (odpowiednio 64% i 64%), zaś 20% i 18% raczej lub stanowczo planuje zmienić obecną pracę (rys. 26). W obu rocznikach ci, którzy nie chcą zmieniać pracy, stanowią trzykrotność grupy, która złożyła deklarację odwrotną. Dodatkowo, na tle 33% zdecydowanie niechętnych zmianie pracy z najmłodszego rocznika badanych, tylko 8% starszych było równie przekonanych do tego, że nie będą tego robić. Warto zauważyć, że aż 18% nie potrafiło określić swych planów w zakresie zmiany pracy (kategoria *nie wiem*).

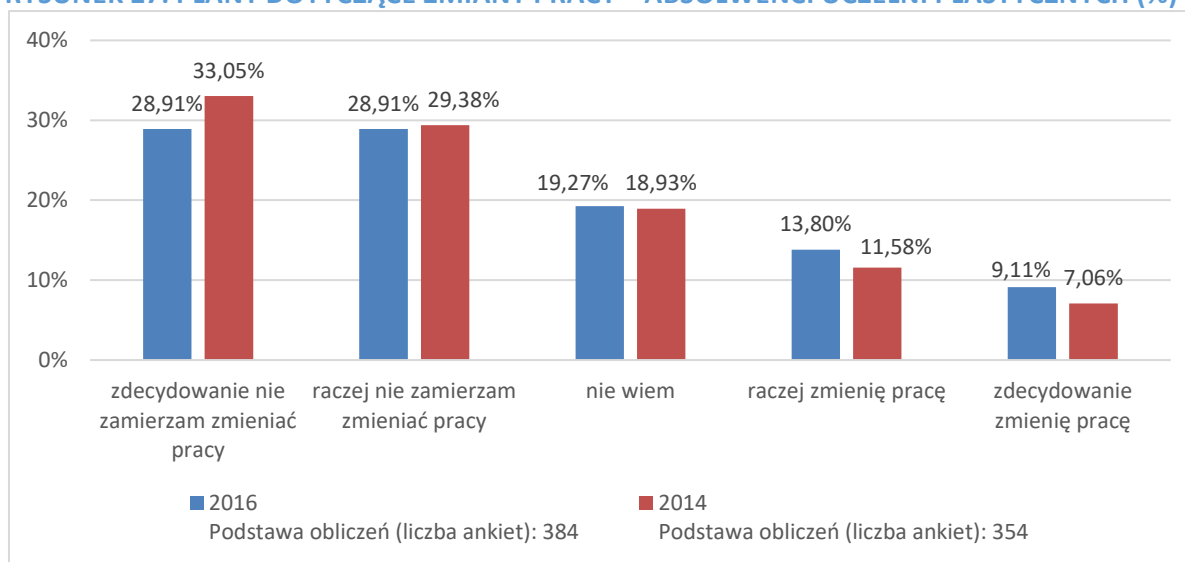
RYСУNEK 26. PLANY DOTYCZĄCE ZMIANY PRACY – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku uczelni plastycznych, plany absolwentów co do zmiany pracy były podobne do ogółu wszystkich absolwentów, którzy wzięli udział w badaniu w tym roku. W przypadku rocznika 2016, nieco rzadziej (58%) niż ogół badanych artystów, deklarowano chęć pozostania w obecnej pracy, zaś rocznik 2014 w 63% deklarował brak aktywności w zakresie zmiany pracy. Młodszy nieco częściej (23% do 19%) deklarowali także chęć zmiany pracy, w stosunku do starszych absolwentów, jak również ogółu badanych (rys. 27).

RYСУNEK 27. PLANY DOTYCZĄCE ZMIANY PRACY – ABSOLWENCI UCZELNI PLASTYCZNYCH (%)

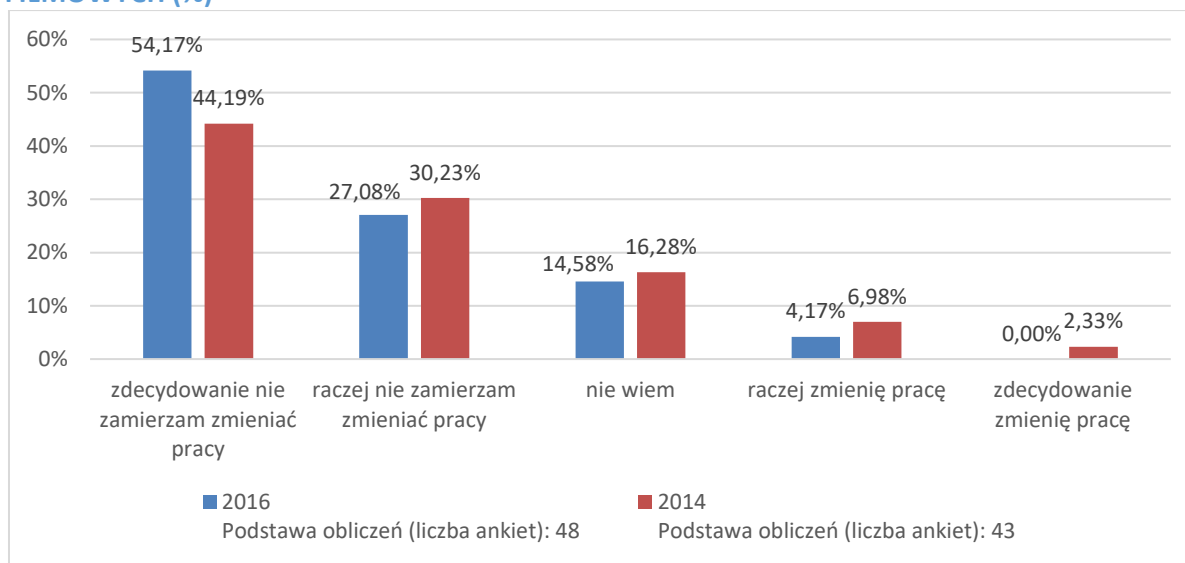

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku absolwentów uczelni teatralnych i filmowych sytuacja jest zdecydowanie inna w zakresie deklaracji zmiany bądź zachowania pracy. Zaledwie 4% absolwentów tego typu uczelni z 2016 roku, i 9% z 2014 deklarowało w badaniu, że raczej lub zdecydowanie zmienią pracę. To wskazania najniższe wśród absolwentów wszystkich uczelni artystycznych.

Najrzadziej także, na tle innych artystów byli niezdecydowani i twierdzili, że nie wiedzą czy zmienią pracę (rys. 28). Zwraca uwagę fakt, iż 81% najmłodszych absolwentów opuszczających mury tych uczelni nie chce zmienić pracy, przy czym 54% uważa tak zdecydowanie. Ci nieco starsi, którzy ukończyli studia wcześniej, być może bardziej świadomi różnych szans zawodowych, są nieco mniej kategoriyczni w swoich opiniach (44% zdecydowanie pewnych, że pracy nie zmieniają), ale i tak 74% nie chce zmieniać pracy (rys. 28).

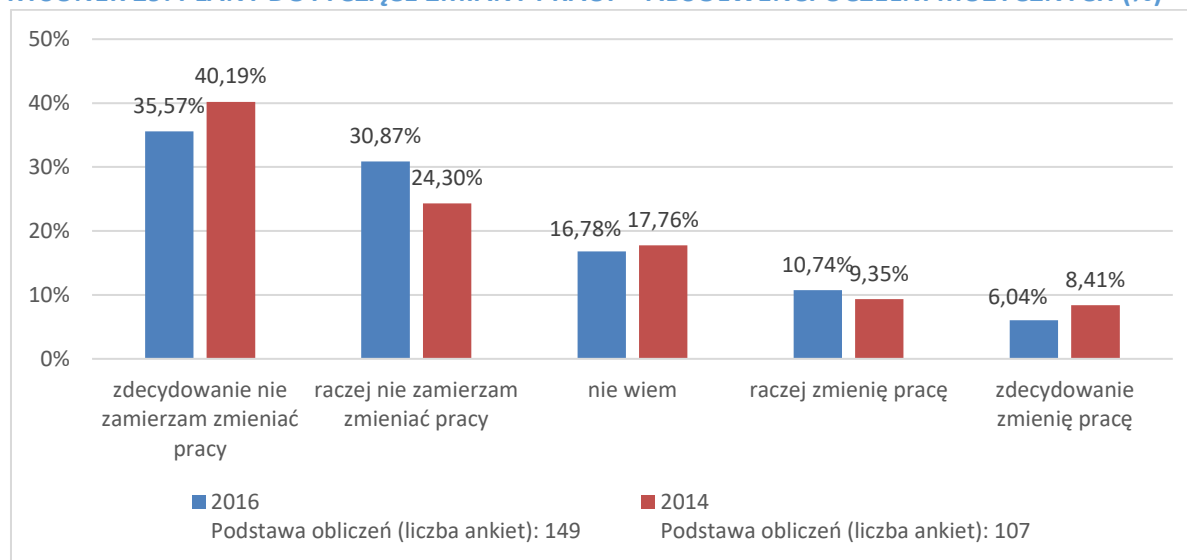
RYСУNEK 28. PLANY DOTYCZĄCE ZMIANY PRACY – ABSOLWENCI UCZELNI TEATRALNO-FILMOWYCH (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

U absolwentów uczelni muzycznych mamy odmienną sytuację. Bardziej zdecydowanie o pozostaniu w obecnych miejscach pracy wypowiadają się starsi absolwenci – 64% nie chce zmieniać pracy, 40% jest tego zdecydowanie pewnych. W przypadku młodszych, 66%, z rocznika 2016 raczej nie poszukuje nowego miejsca pracy, przy czym 36% jest do tego zdecydowanie przekonanych. Muzycy częściej niż filmowcy, ale rzadziej niż plastycy, chcieliby zmieniać pracę (odpowiednio 17% dla absolwentów 2016 roku, 18 % dla 2014 roku), częściej także, niż absolwenci uczelni teatralno-filmowych nie mają na ten temat zdania (rys. 29).

RYСУNEK 29. PLANY DOTYCZĄCE ZMIANY PRACY – ABSOLWENCI UCZELNI MUZYCZNYCH (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Absolwentów (roczniki 2014 i 2016) poproszono również o wskazanie, jakie działania zamierzają podjąć w ciągu najbliższych sześciu miesięcy w kwestii zatrudnienia, które dotyczyły m.in. wyjazdu za granicę, podjęcia działalności gospodarczej, pracy zarobkowej związanej z aktywnością artystyczną czy przekwalifikowania się. Dla ogółu absolwentów uczelni artystycznych tegoroczne wyniki z podziałem na roczniki są zbliżone do tych otrzymanych podczas ubiegłorocznego badania, dla roczników 2013 i 2015⁸.

Wśród wybranych kategorii najwyższy odsetek odpowiedzi twierdzących tzn. *zdecydowanie tak* i *raczej tak* absolwenci z rocznika 2014 oddali na zamiar utrzymywania się wyłącznie z działalności artystycznej (łącznie ok. 51%) (rys. 30a). W tej grupie ponad 30% stanowiły równocześnie osoby, które nie zamierzały zmieniać dotychczasowej pracy, w tym osoby pracujące w oparciu o umowę o pracę. Decyzja o założeniu firmy nie była także determinowana poziomem satysfakcji z aktualnej sytuacji zawodowej, gdyż w znacznej mierze były to osoby, które były z niej usatysfakcjonowane⁹. Dla tej kategorii odnotowano też najniższy odsetek odpowiedzi *nie wiem* – 15%. Ostatecznie niespełna 34% osób nie zamierzało utrzymywać się wyłącznie z działalności artystycznej. Jest to jedyna hipotetyczna sytuacja, gdzie przeważały pozytywne stwierdzenia nad negatywnymi (zaniechaniem takiego działania).

Z kolei 36% osób uznało, że w ciągu najbliższych 6 miesięcy rozważy założenie własnej firmy, w której chcieliby wykorzystywać dotychczas zdobyte doświadczenie artystyczne. Tak jak w większości hipotetycznych sytuacji, co piąta osoba nie wiedziała jak rozwinie się jej sytuacja (ok. 19%). Natomiast ok. 45% osób uznało, że nie zamierza decydować się na założenie działalności w oparciu o posiadane doświadczenie artystyczne.

⁸ E. Bogacz-Wojtanowska i inni, (2016), Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny, ASP Kraków –MKiDN Warszawa, s. 35-36.

⁹ Por. z danymi szczegółowymi w bazie dla uczelni artystycznych ogółem z badań z 2017r.

Ponadto co trzeci badany absolwent (ok. 33%) uznał, że zamierza założyć własną firmę i wykorzystać ogólne zdobyte w przeszłości doświadczenie zawodowe. Tu ok. 46,5% osób nie podejmie się takiego działania, a 20% nie wie czy zdecyduje się na taki krok.

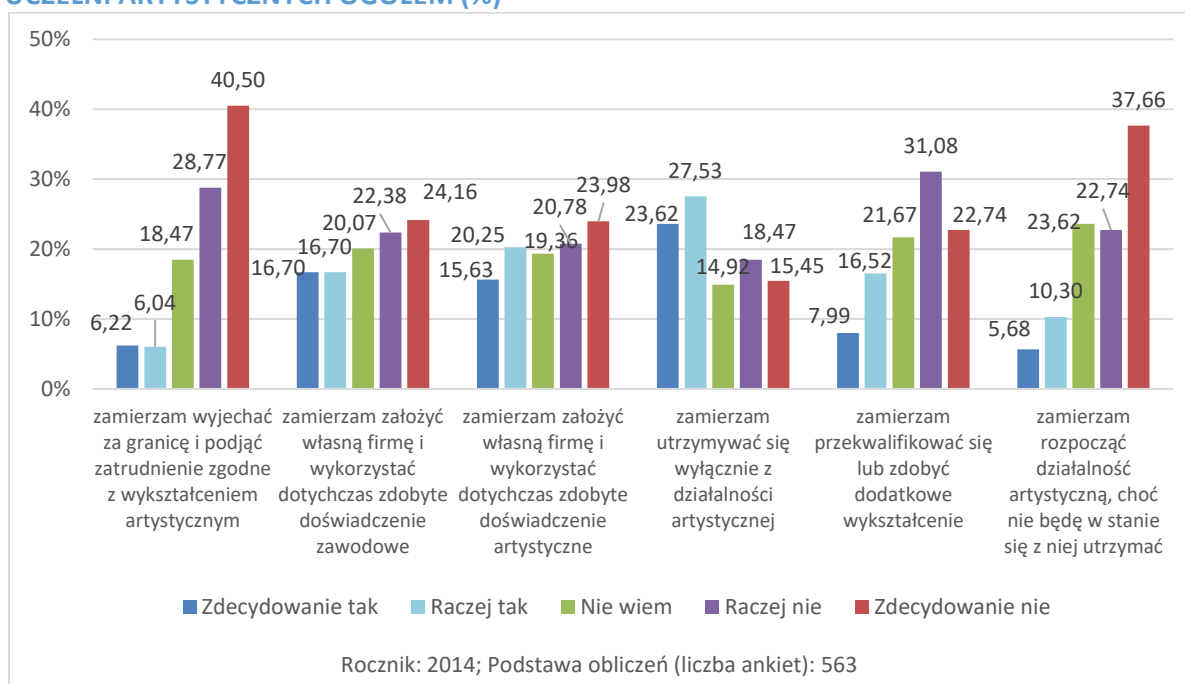
Kolejną z sytuacji, do której mieli odnieść się absolwenci był zamiar przekwalifikowania się lub zdobycia dodatkowego wykształcenia. Co czwarta osoba (24,5%) stwierdziła, że zamierza przekwalifikować się lub zdobyć dodatkowe wykształcenie (odpowiedzi *zdecydowanie tak* i *raczej tak*). Prawie 54% nie będzie decydować się na takie działanie, a pozostałe 22% nie wie, czy zdecyduje się bądź nie na dalsze kształcenie (odpowiedzi *nie wiem*).

Najniższy odsetek twierdzących odpowiedzi odnotowano w przypadku dwóch wariantów – wyjazdu za granicę oraz podjęcia działalności artystycznej mimo braku możliwości utrzymania się z niej. W przypadku pierwszego stwierdzenia dotyczącego decyzji o wyjeździe za granicę i podjęcia tam zatrudnienia zgodnego z wykształceniem artystycznym niespełna 12% absolwentów wszystkich uczelni artystycznych przyznało, że jest zdecydowana na takie rozwiązanie (po 6% – *zdecydowanie tak* i *raczej tak*). Są to absolwenci, którzy prowadzą działalność artystyczną stanowiącą ich stałe źródło dochodu bądź ci, dla których wiąże się ona pośrednio lub bezpośrednio z wykonywaną pracą zarobkową. Najczęściej na decyzję o wyjeździe wskazywali pracujący w pełnym wymiarze czasu pracy lub w oparciu o umowy cywilnoprawne. Były to także głównie osoby zarabiające najmniej – w przedziale do 2000 zł oraz 2000-3000 zł, a także te, które odmówiły odpowiedzi na pytanie o zarobki. Co istotne, decyzja o wyjeździe nie była jednak determinowana poziomem satysfakcji z aktualnej sytuacji zawodowej¹⁰. Łącznie prawie 70% absolwentów ogółem nie zamierza wyjeżdżać z kraju w celu podjęcia pracy zgodnej z artystycznym wykształceniem.

Również niespełna 16% (suma *zdecydowanie tak* i *raczej tak*) badanych stwierdziło, że zamierza w najbliższym czasie rozpocząć działalność artystyczną, mimo, że nie będzie w stanie się z niej utrzymać. Natomiast 60% osób, uznało, że nie zdecyduje się na taki krok (38% *zdecydowanie nie* i ok. 23% *raczej nie*) (rys. 30a).

¹⁰ Dokładne dane w bazie ogólnej z 2017 dla wszystkich uczelni artystycznych biorących udział w projekcie.

RYСУNEK 30A. PLANY AKTYWNOŚCI W KWESTII ZATRUDNIENIA (ROCZNIK 2014) – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

Uwaga: Przy każdej hipotetycznej sytuacji respondenci mogli wybrać jedno stwierdzenie – *zdecydowanie nie*, *raczej nie*, *nie wiem*, *raczej tak*, *zdecydowanie tak*.

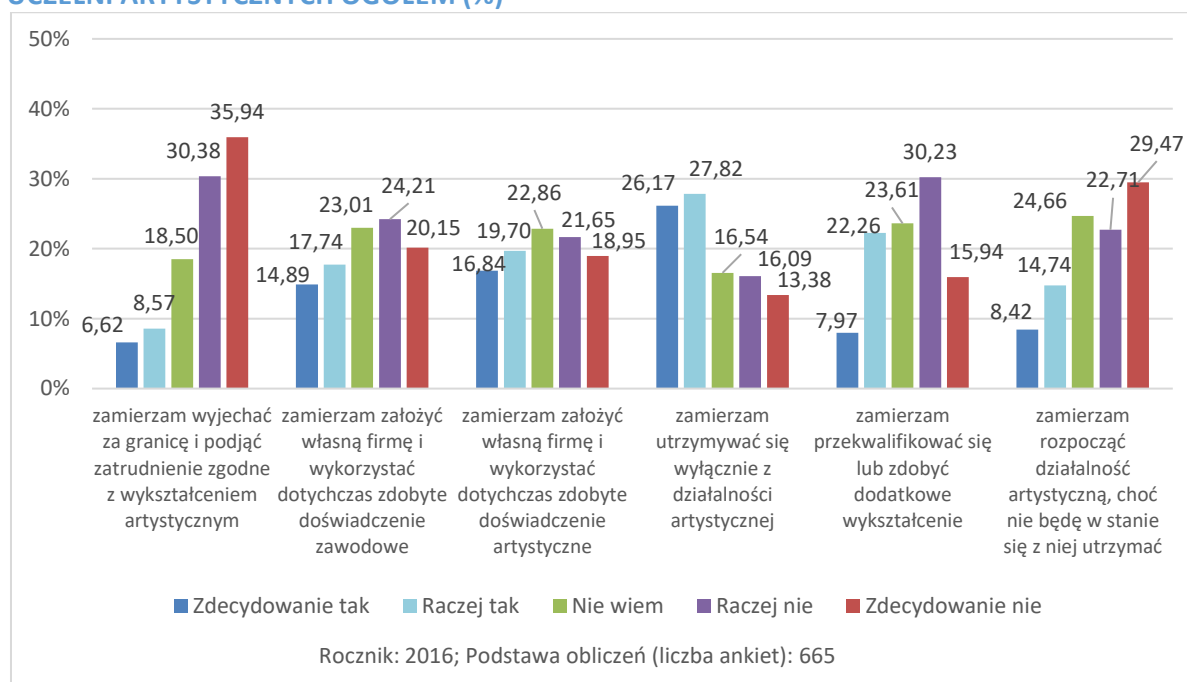
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku ubiegłorocznych absolwentów uczelni artystycznych ogółem (rocznik 2016) rozkład odpowiedzi jest zbliżony do rocznika 2014, a różnice pomiędzy poszczególnymi wskazaniami wahają się od 0-8 punktów procentowych. Obok wykazania się większym niezdecydowaniem absolwenci z 2016 roku w porównaniu z rocznikiem z 2014 roku (wybór odpowiedzi *nie wiem*) odznaczają się również częstszym wyborem twierdzących odpowiedzi na proponowane działania (*zdecydowanie tak* i *raczej tak*) (por. rys. 30a i 30b). I tak 54% zamierza utrzymywać się wyłącznie z działalności artystycznej w porównaniu do 16,5% niezdecydowanych i 29% negatywnie nastawionych do takiego działania (łącznie 16% *raczej nie* i 13% *zdecydowanie nie*). Własną działalność, w której wykorzystają dotychczas zdobyte doświadczenie artystyczne planuje założyć ok. 36% osób. Tu ok. 19% absolwentów stwierdziło, że nie wie czy zdecyduje się na taką działalność, a niespełna 45% nie zamierza tego robić (suma *raczej nie* i *zdecydowanie nie*).

Podobne wyniki otrzymano w przypadku zamiaru założenia firmy i bazowaniu na ogólnie posiadanym doświadczeniu zawodowym, gdzie 33% osób bierze taką ewentualność pod uwagę (odpowiedzi *raczej tak* i *zdecydowanie tak*), 20% nie określiło się, a niespełna 47% nie podejmie się takiego działania. Natomiast można dostrzec różnicę w porównaniu roczników 2016 i 2014 w przypadku zamiaru przekwalifikowania się lub zdobycia dodatkowego wykształcenia. Ubiegłoroczni absolwenci częściej wskazywali, że chcą podjąć takie działania (por. 30a i 30b). Natomiast 46% nie zamierza doksztalać się w ciągu najbliższych 6 miesięcy, w porównaniu do 54% absolwentów z 2014 roku.

Również, jak w przypadku rocznika 2014, ogół absolwentów z rocznika 2016 najrzadziej wskazywał na ewentualny zamiar rozpoczęcia działalności artystycznej, mimo że nie będzie w stanie utrzymać się z niej, oraz na chęć wyjazdu za granicę w celu podjęcia zatrudnienia zgodnie z wykształceniem artystycznym. W pierwszym przypadku niespełna 23% osób potwierdziła takie plany (odpowiedzi *raczej tak* i *zdecydowanie tak*), prawie 25% nie określiło się, a 52% uznało, że nie planuje podejmować ryzyka związanego z prowadzeniem działalności artystycznej, która nie pozwoli na utrzymanie się. Natomiast wyjazd za granicę zadeklarowało ok.15% badanych, prawie 19% odpowiedziało, że nie wie, a pozostałe 66% *raczej* i *zdecydowanie nie* zamierza dokonywać tego w ciągu najbliższych 6 miesięcy.

RYСУNEK 30B. PLANY AKTYWNOŚCI W KWESTII ZATRUDNIENIA (ROCZNIK 2016) – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

Uwaga: Przy każdej hipotetycznej sytuacji respondenci mogli wybrać jedno stwierdzenie – *zdecydowanie nie*, *raczej nie*, *nie wiem*, *raczej tak*, *zdecydowanie tak*.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

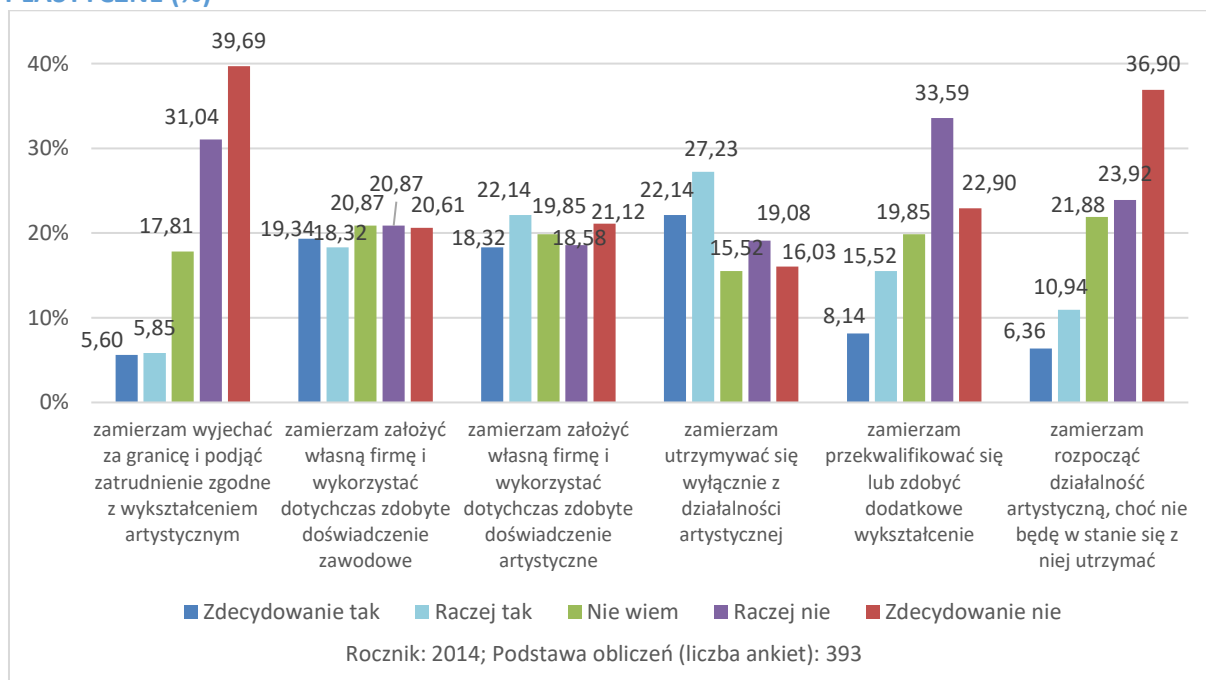
Na ogólne statystyki największy wpływ miały odpowiedzi uzyskane od absolwentów uczelni plastycznych, którzy stanowili w przypadku rocznika 2014 niemal 70%, a rocznika 2016 około 67% respondentów (rys. 31a i 31b).

Absolwenci, którzy byli badani po 3 latach od ukończenia uczelni artystycznej, podobnie jak ogół badanych, pozytywnie odnieśli się do stwierdzenia, że *zamierzają utrzymywać się wyłącznie z działalności artystycznej*, gdyż 49% (łącznie *zdecydowanie tak* i *raczej tak*) odpowiedziało twierdząco, iż rozważają taką ewentualność w najbliższych sześciu miesiącach. Niespełna 16% uznało, że nie wie, czy zdecyduje się na takie działanie, a 35% nie zamierza utrzymywać się wyłącznie z aktywności artystycznej. Zbliżony rozkład odpowiedzi uzyskano także dla dwóch hipotetycznych sytuacji jakimi jest założenie własnej firmy przy wykorzystaniu dotychczas zdobytego doświadczenia artystycznego bądź rozpoczęcie działalności bazującej na ogólnym doświadczeniu zawodowym.

W pierwszym przypadku, gdzie absolwenci bazowaliby na doświadczeniu artystycznym, po 40% osób przyznało, że rozważa założenie własnej firmy i tyle samo, że nie zamierza tego robić w określonym czasie (suma *zdecydowanie nie* i *raczej nie*). Co piąty nie ustosunkował się do podanej propozycji. Natomiast założenie firmy, której funkcjonowanie oparliby na ogólnie zdobytym doświadczeniu zawodowym zadeklarowało 38% absolwentów z 2014 roku. Co piąty nie wie, czy zdecyduje się na taką ewentualność, a ponad 41% nie zamierza otwierać własnej firmy. Na przekwalifikowanie lub zdobycie dodatkowego wykształcenia zdecydowałoby się ok. 24% osób, co piąta nie określiła, czy rozważa taki zamiar, czy nie, a ponad 56% nie zamierza podejmować dodatkowego kształcenia w ciągu najbliższego pół roku.

Również w przypadku zamiaru *rozpoczęcia działalności artystycznej, mimo że nie pozwoli na utrzymanie się oraz wyjazd za granicę i podjęcie pracy zgodnej z wykształceniem artystycznym* absolwenci najrzadziej zdecydowałoby się na taki plan w najbliższym czasie. I tak ok. 17% rozważa prowadzenie działalności artystycznej, która nie zabezpieczy ich finansowo, ok. 22% uznało, że nie wie czy zdecyduje się na takie działanie, a 61% *zdecydowanie* i *raczej nie* zamierza podejmować takiego ryzyka. Podobnie w przypadku wyjazdu za granicę ok. 11% rozważa taką ewentualność (*łącznie zdecydowanie tak i raczej tak*) w porównaniu do ok. 71%, które nie zamierza wyjeżdżać z kraju w celu podjęcia pracy zgodnej z artystycznym przygotowaniem. Natomiast ok. 18% nie oceniło powyższej możliwości (odpowiedź *nie wiem*) (rys. 31a).

RYСУNEK 31A. PLANY AKTYWNOŚCI W KWESTII ZATRUDNIENIA (ROCZNIK 2014) – UCZELNIE PLASTYCZNE (%)

Uwaga: Przy każdej hipotetycznej sytuacji respondenci mogli wybrać jedno stwierdzenie – *zdecydowanie nie, raczej nie, nie wiem, raczej tak, zdecydowanie tak*.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

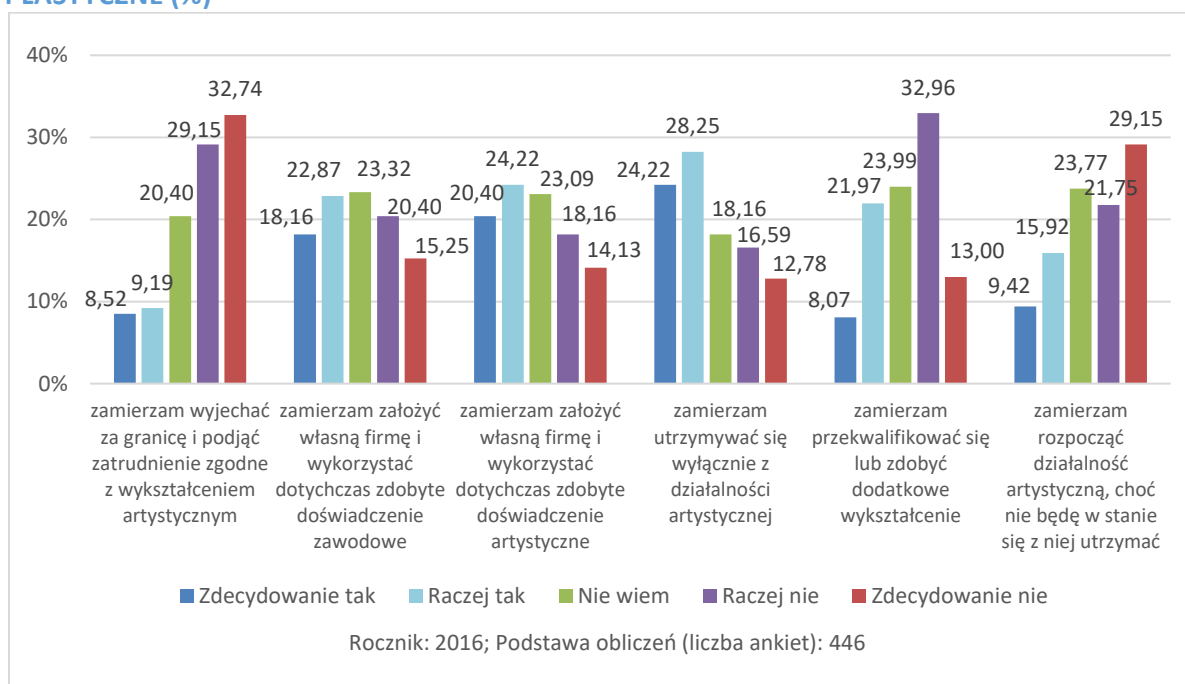
Absolwenci z 2016 roku rzadziej zdecydowanie odrzucali poszczególne możliwości niż ich starsi koledzy, na rzecz odpowiedzi *nie wiem* oraz pozytywnego odniesienia się do potencjalnych planów w kwestii własnego zatrudnienia w najbliższych 6 miesiącach (por. rys 31a i 31b). Także najchętniej rozważają możliwość utrzymania się wyłącznie z działalności artystycznej (52%) w porównaniu do 29%, które nie zamierzają zdecydować się na tego typu zmianę (suma odpowiedzi *raczej nie* i *zdecydowanie nie*). Około 18% nie potrafiło się określić.

Możliwość założenia własnej firmy i wykorzystania w tym celu zdobytego doświadczenia artystycznego rozważa ok. 45% respondentów. Około 32% stwierdziło, że nie zdecyduje się na wskazane działanie, a 23% uznało, że nie wie, czy podejmie się tego. Natomiast zamiar założenia firmy w oparciu o dotychczas zdobyte doświadczenie zawodowe wybrało ok. 41% osób w przeciwieństwie do 36%, które zaznaczyły odpowiedzi *zdecydowanie nie* i *raczej nie*.

Młodszy rocznik częściej także rozważał możliwość przekwalifikowania się lub zdobycia dodatkowego wykształcenia, co zadeklarowało ok. 30% osób (24% dla rocznika 2014, por. rys. 31a). Około 46% nie jest zainteresowana taką ewentualnością, a 24% nie ustosunkowało się do możliwości zamieszczonej w pytaniu.

Analogicznie jak w przypadku ogółu studentów z rocznika 2014, ubiegłoroczni absolwenci uczelni plastycznych najrzadziej wskazywali na wybór dwóch odpowiedzi: rozpoczęcia działalności artystycznej, która nie pozwoli na utrzymanie się oraz wyjazd za granicę do pracy zgodnej z wykształceniem artystycznym. Pierwszą ewentualność rozważa ok. 25% osób, kolejne 24% wybrało odpowiedź *nie wiem*, a pozostałe 51% nie zamierza zdecydować się na prowadzenie działalności, która nie pozwoli na finansowe zabezpieczenie. Natomiast wyjazd za granicę w celu podjęcia zatrudnienia zgodnego z wykształceniem artystycznym, jako scenariusz możliwy do realizacji, zadeklarowało ok. 18% przy 62% osób, które na takie działanie nie zamierzają się zdecydować (łącznie odpowiedzi *zdecydowanie nie* i *raczej nie*). Pozostałe 20% nie ustosunkowało się do tej możliwości (rys. 31b).

RYСУNEK 31B. PLANY AKTYWNOŚCI W KWESTII ZATRUDNIENIA (ROCZNIK 2016) – UCZELNIE PLASTYCZNE (%)

Uwaga: Przy każdej hipotetycznej sytuacji respondenci mogli wybrać jedno stwierdzenie – *zdecydowanie nie, raczej nie, nie wiem, raczej tak, zdecydowanie tak*.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Absolwenci uczelni teatralno-filmowych z 2014 roku zdecydowanie częściej niż absolwenci pozostałych typów uczelni wskazywali, że w ciągu najbliższych 6 miesięcy mają zamiar utrzymywać się wyłącznie z działalności artystycznej – 65% w porównaniu do 49% plastyków oraz 51% muzyków z tego samego rocznika (rys. 32a). Tylko 12% nie miało zdania w tej kwestii, a pozostałe 23% stwierdziło, że nie zamierza decydować się na tego rodzaju sytuację.

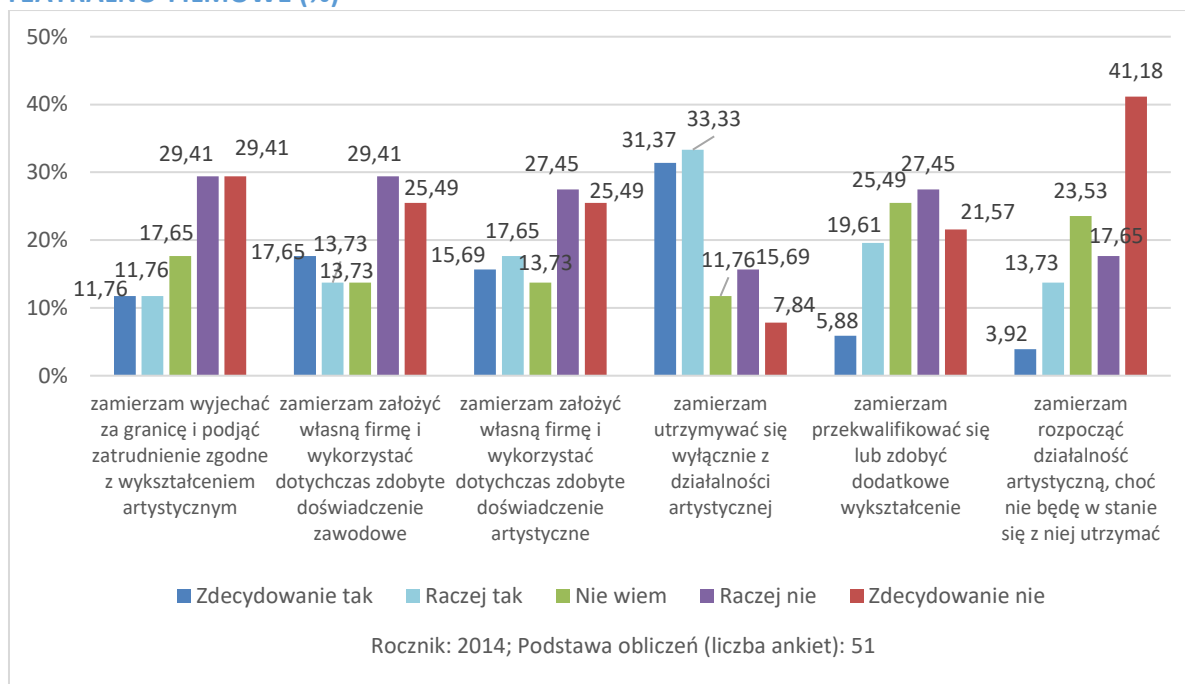
Rzadziej też absolwenci uczelni teatralno-filmowych odnosili się pozytywnie do możliwości założenia własnej firmy, czy to bazując na wcześniejszych doświadczeniach artystycznych, czy ogólnie dotychczas zdobytym doświadczeniu zawodowym. W pierwszym przypadku 33% wskazało, że *zdecydowanie tak* i *raczej tak* zamierza otworzyć daną działalność w stosunku do 53%, które nie rozważa takiej ewentualności. Pozostałe 14% stwierdziło, że nie wie, czy zdecyduje się w najbliższej przyszłości na firmę. Podobnie jak w przypadku zamiaru założenia firmy do której powstania miałyby przyczynić się ogólne doświadczenie zawodowe zdobyte przez absolwentów – ok. 14% osób wybrało odpowiedź *nie wiem*. Ponad 31% rozważa taką możliwość, a pozostałe 55% nie zamierza podejmować takiej inicjatywy (łącznie *zdecydowanie nie* i *raczej nie*).

Około 25% absolwentów zakłada, że w ciągu najbliższych 6 miesięcy zamierza przekwalifikować się lub zdobyć dodatkowe wykształcenie. Tyle samo nie wie, czy zdecyduje się na dalszą edukację, a pozostałe ok. 50% nie widzi takiej potrzeby (*zdecydowanie nie* i *raczej nie*).

Niespełna 24% absolwentów, którzy ukończyli uczelnie teatralno-filmowe, w najbliższym czasie rozważa wyjazd za granicę i podjęcie

zatrudnienia zgodnego z wykształceniem artystycznym. Jest to też najwyższy procent wskazań zarówno na tle ogółu absolwentów, jak i poszczególnych uczelni artystycznych biorących udział w tegorocznym badaniu. Około 18% nie odrzuca, ale też nie zakłada takiego scenariusza wydarzeń, a pozostałe 58% nie zamierza wyjeżdżać (po 29% dla *zdecydowanie nie* i *raczej nie*). Ostatecznie ok. 18% absolwentów wskazało, że zamierza rozpocząć działalność artystyczną, mimo że nie będzie się w stanie z niej utrzymać, przy 59%, które w znacznej mierze zdecydowanie nie zamierzają decydować się na taki krok (41% *zdecydowanie nie* i ok. 18% *raczej nie*). Ponad 23% nie wie, czy podejmie takie ryzyko (rys. 32a).

RYСУNEK 32A. PLANY AKTYWNOŚCI W KWESTII ZATRUDNIENIA (ROCZNIK 2014) – UCZELNIE TEATRALNO-FILMOWE (%)

Uwaga: Przy każdej hipotetycznej sytuacji respondenci mogli wybrać jedno stwierdzenie – *zdecydowanie nie*, *raczej nie*, *nie wiem*, *raczej tak*, *zdecydowanie tak*.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku ubiegłorocznych absolwentów (rocznik 2016) uczelni teatralno-filmowych w porównaniu do starszego rocznika zdecydowana większość – 72% – uznała, że w ciągu najbliższych sześciu miesięcy zamierza utrzymywać się wyłącznie z działalności artystycznej, w tym 48% *zdecydowanie tak* i 24% *raczej tak* (rys. 32b). Jest to najwyższy odsetek w przypadku wszystkich badanych roczników z podziałem na poszczególne uczelnie artystyczne. Tylko co dziesiąta osoba odpowiedziała, że nie wie, czy zdecyduje się na taką alternatywę, a 18% nie zamierza tego robić (suma *zdecydowanie nie* i *raczej nie*).

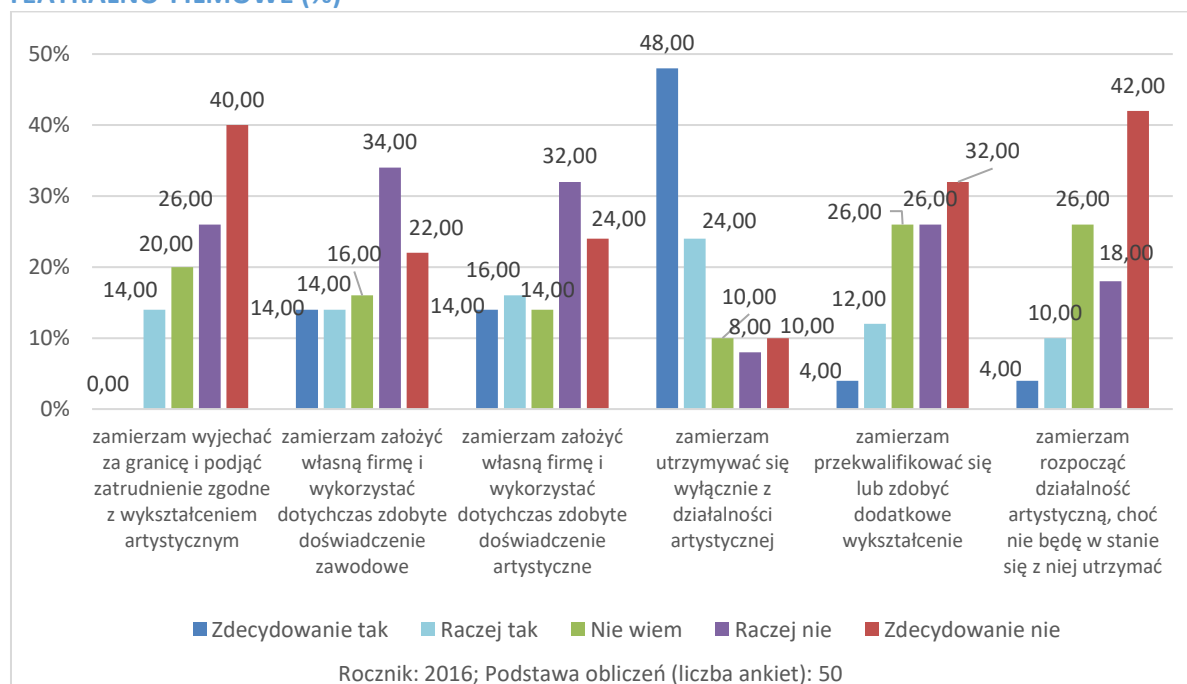
Kolejno najwyższy odsetek twierdzących odpowiedzi, podobnie jak w przypadku starszego rocznika oraz osób po uczelniach plastycznych, odnotowano w przypadku dwóch hipotetycznych sytuacji związanych z założeniem własnej firmy. Pierwszy typ to podmiot, który powstałby na bazie dotychczas zdobytego doświadczenia artystycznego. W tym wypadku 30% osób wyraziło taki zamiar, 14% uznało, że nie wie, czy zdecyduje się na takie

działanie. Pozostałe 56%, w tym 24% *zdecydowanie nie* i 32% *raczej nie* zamierza otwierać firmy w oparciu o doświadczenie artystyczne. Drugi typ firmy oparty na ogólnym zdobytym do tej pory doświadczeniu zawodowy ma zamiar otworzyć 28% ankietowanych, 16% nie wie, czy to zrobi oraz podobnie jak w pierwszym przypadku 56% nie przewiduje działań w tym zakresie w określonym czasie.

Kolejną sytuacją wskazaną w badaniu był zamiar przekwalifikowania się lub zdobycia nowego doświadczenia; i tak 16% osób wskazało, że ma taki zamiar (suma *zdecydowanie tak* i *raczej tak*) w porównaniu do 25% z rocznika 2014 (por. rys. 32a). Ponadto 26% nie określiło swoich planów w tej kwestii, a pozostałe 58% stwierdziło, że nie zamierza w ciągu pół roku od momentu badania podejmować dodatkowego kształcenia. Absolwenci uczelni teatralno-filmowych także wykazują się znaczną ostrożnością w przypadku zamiaru rozpoczęcia działalności artystycznej, która nie pozwoliłaby im na utrzymanie się. Bowiem tylko 14% z nich ma zamiar na jej podjęcie przy 42%, które *zdecydowanie nie* zamierzają zdecydować się na takie ryzyko i 18%, które odpowiedziały *raczej nie* (łącznie 60%). Natomiast 26% nie wie, czy podejmie się działalności niepozwalającej na utrzymanie się.

Ostatnią propozycją ujętą w pytaniu dotyczącym działań w kwestii zatrudnienia był wyjazd za granicę związany z podjęciem tam pracy zgodnej z wykształceniem artystycznym. Twierdzącą odpowiedź – *raczej tak* – wybrało 14% badanych, przy czym nikt nie wskazał na zdecydowany zamiar wyjazdu. Co piąta osoba nie wie, czy zdecyduje się na taki krok, a 66% odniosła się negatywnie do danej możliwości, w tym 40% uznało, że *zdecydowanie nie* ma zamiaru wyjeżdżać w celach zarobkowych zgodnych z wykształceniem zdobytym na uczelni teatralno-filmowej (rys. 32b).

RYSUNEK 32B. PLANY AKTYWNOŚCI W KWESTII ZATRUDNIENIA (ROCZNIK 2016) – UCZELNIE TEATRALNO-FILMOWE (%)

Uwaga: Przy każdej hipotetycznej sytuacji respondenci mogli wybrać jedno stwierdzenie – *zdecydowanie nie*, *raczej nie*, *nie wiem*, *raczej tak*, *zdecydowanie tak*.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

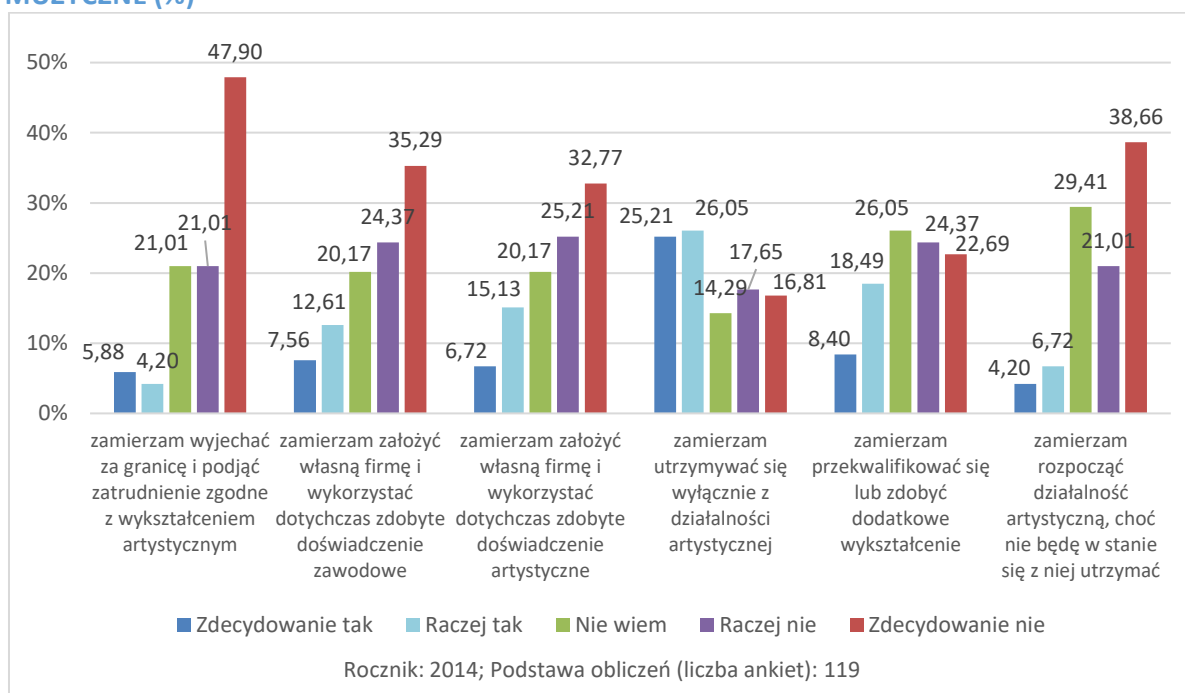
Wśród absolwentów biorących udział w tegorocznym badaniu znaleźli się również reprezentanci uczelni muzycznych. Zarówno roczniki 2014, jak i 2016, podobnie jak absolwenci pozostałych typów uczelni, także najbardziej pozytywnie odniosły się do zamiaru utrzymania się w ciągu najbliższych 6 miesięcy wyłącznie z działalności artystycznej. W przypadku starszego rocznika, kończącego uczelnie muzyczne, ponad 51% osób wyraziło taki zamiar, 14% nie wiedziało, czy zdecyduje się na dane działanie, a pozostałe ok. 35% uznało, że nie zamierza utrzymywać się jedynie z działalności artystycznej (rys. 33a).

To, co odróżnia osoby wykształcone w obszarze muzycznym w porównaniu do pozostałych typów uczelni to wybór, że kolejnym prawdopodobnym działaniem, jakie mogą zrealizować w najbliższym czasie to chęć przekwalifikowania się lub zdobycie dodatkowego wykształcenia, a nie założenie firmy w oparciu o zdobyte dotychczas doświadczenie muzyczne czy ogólne posiadane doświadczenie zawodowe. I tak, zamiar kształcenia zadeklarowało niespełna 27% absolwentów z rocznika 2014, 26% nie wie, czy zdecyduje się na to, a pozostałe 47% nie zamierza kształcić się w najbliższym czasie (suma *zdecydowanie nie* i *raczej nie*).

Kolejne dwie hipotetyczne sytuacje dotyczyły decyzji o założeniu firmy, dla których rozkład odpowiedzi jest zbliżony. Na założenie działalności gospodarczej, która opierałaby się na zdobytym doświadczeniu artystycznym, zamierza zdecydować się ok. 22% osób, a firmy, które powstałyby na bazie ogólnie posiadanego doświadczenia zawodowego to ok. 20%. W obu przypadkach co piąta osoba (po 20%) nie wie, czy podejmie takie działanie, a odpowiednio po 58% i 60% nie ma takiego zamiaru (łącznie odpowiedzi *zdecydowanie nie* i *raczej nie*).

Charakterystyczne dla absolwentów uczelni muzycznych, którzy ukończyli uczelnie 3 lata temu jest to, że najmniejszy odsetek pozytywnych wskazań dotyczył zamiaru rozpoczęcia działalności artystycznej, która nie pozwalałaby się im utrzymać (ok. 11% – *zdecydowanie tak* i *raczej tak*). Co trzeci absolwent nie potrafił określić swoich zamierzeń w tej kwestii (ok. 29%), a pozostałe niespełna 60% odrzuca taką ewentualność (łącznie *zdecydowanie nie* i *raczej nie*). Ostatnią i najmniej popularną sytuacją, którą rozważają absolwenci uczelni muzycznych z danego rocznika, jest wyjazd za granicę i podjęcie pracy zgodnej z wykształceniem. Około 10% z nich ma zamiar wyjechać, ok. 21% odpowiedziało, że nie wie, czy zdecyduje się na takie działanie, a 69% nie zamierza opuszczać kraju w celu znalezienia pracy zgodnej z ich artystycznym wykształceniem (ok. 48% *zdecydowanie nie* i 21% *raczej nie*) (rys. 33a).

RYСУNEK 33A. PLANY AKTYWNOŚCI W KWESTII ZATRUDNIENIA (ROCNIK 2014) – UCZELNIE MUZYCZNE (%)

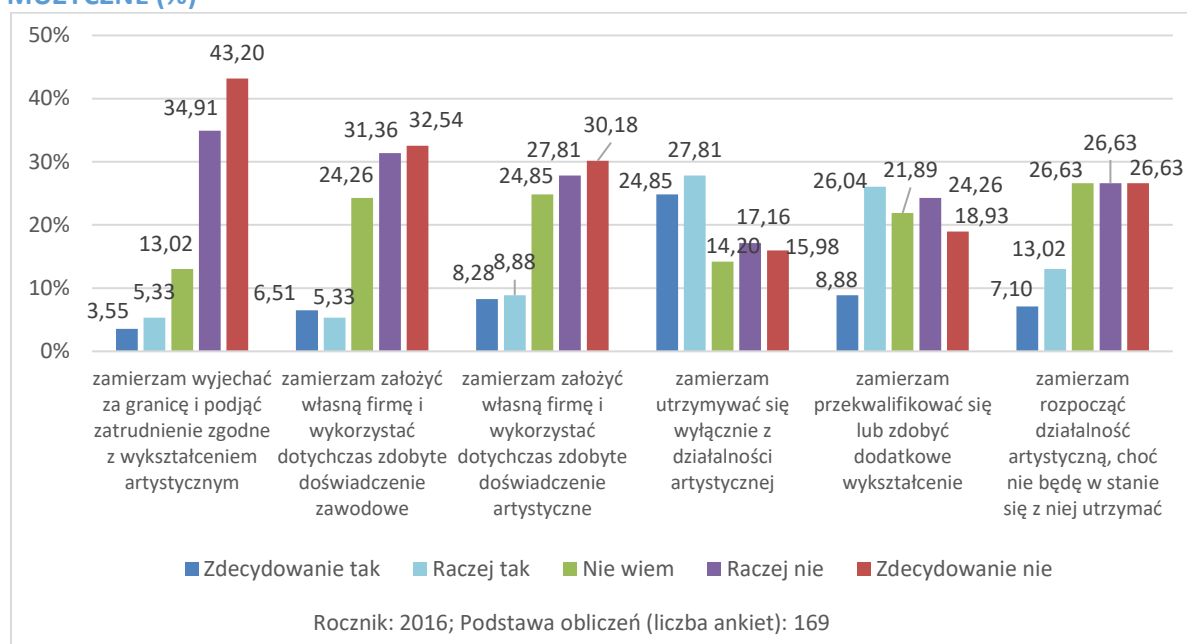
Uwaga: Przy każdej hipotetycznej sytuacji respondenci mogli wybrać jedno stwierdzenie – zdecydowanie nie, raczej nie, nie wiem, raczej tak, zdecydowanie tak.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Natomiast wśród ubiegłorocznych absolwentów uczelni muzycznych odsetek pozytywnych odpowiedzi dotyczących zamiaru utrzymywania się wyłącznie z działalności artystycznej w najbliższych sześciu miesiącach wyniósł niespełna 53%, a 33% nie rozważa takiej możliwości (rys. 33b). Pozostałe 14% nie ustosunkowało się do tej kwestii. Również zamiar przekwalifikowania się lub zdobycia dodatkowego wykształcenia zadeklarowało ok. 35% osób, co stanowi najwyższy odsetek odpowiedzi twierdzących w porównaniu do absolwentów poszczególnych uczelni artystycznych. Kolejne 22% nie wie, a ok. 43% nie zamierza podejmować kształcenia. Co interesujące, około 20% osób zamierza rozpocząć działalność artystyczną nawet, jeżeli nie będzie w stanie się z niej utrzymać. To niespełna dwa razy więcej wskazań niż w przypadku starszego rocznika – 2014 (rys. 33a). Ponad 26% osób nie zaprzecza, ale też nie potwierdza, czy podejmie się aktywności artystycznej niepozwalającej na utrzymanie się, zaś pozostałe niespełna 54% nie zamierza decydować się na taką ewentualność. Ubiegłoroczni absolwenci uczelni muzycznych także najrzadziej, w porównaniu z pozostałymi reprezentantami dyscyplin sztuki, deklarują zamiar założenia własnej firmy – czy to w oparciu o doświadczenie artystyczne, czy ogólnie zawodowe.

Także jest to grupa absolwentów, którzy najrzadziej wskazywali na zamiar wyjazdu za granicę w celu zatrudnienia się w pracy zgodnej z ich artystycznym wykształceniem. Niespełna 9% przyznało, że rozważa taką możliwość, a 13% nie ma w tej kwestii określonych planów. Zaś 78%, w tym ponad połowa – 43% zdecydowanie zaprzeczyła (rys. 33b).

RYСУNEK 33B. PLANY AKTYWNOŚCI W KWESTII ZATRUDNIENIA (ROCZNIK 2016) – UCZELNIE MUZYCZNE (%)

Uwaga: Przy każdej hipotetycznej sytuacji respondenci mogli wybrać jedno stwierdzenie – zdecydowanie nie, raczej nie, nie wiem, raczej tak, zdecydowanie tak.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Co roku w badaniach absolwentów uczelni artystycznych pytamy o wykonywane zawody, poszukując także tych nietypowych, rzadszych, albo nowoczesnych, związanych z rozwojem technologicznym współczesnego świata.

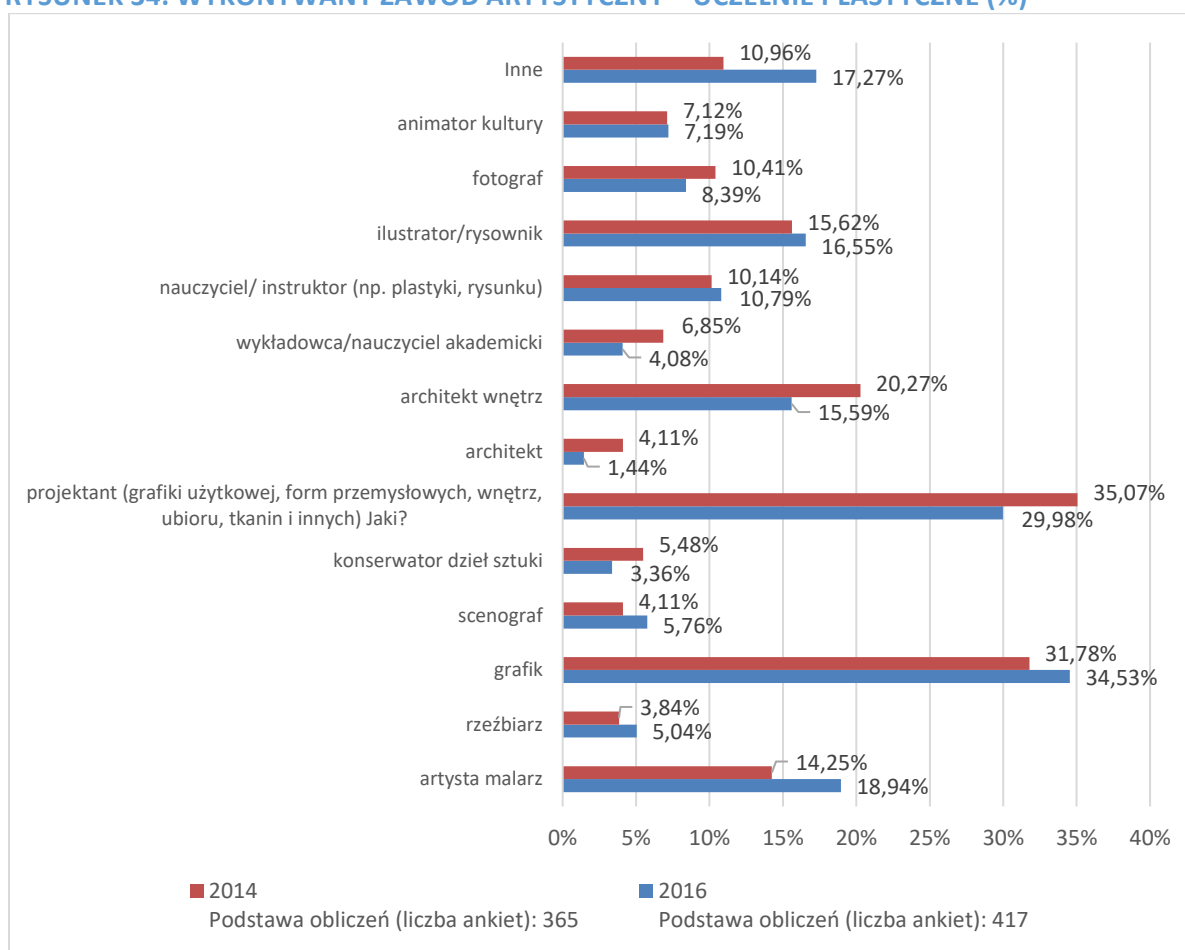
Wśród tych absolwentów uczelni plastycznych, którzy ukończyli studia w 2014 roku projektanci stanowili najliczniejszą grupę – 35% badanych (rys.34). Oprócz grafiki użytkowej (tutaj najczęściej: reklama, przestrzeń sklepowa, stoiska targowe, wydawnictwa, książki itd.), wnętrz (mebli, wnętrz kawiarnianych i mieszkalnych), wzornictwa, form przemysłowych (opakowań i etykiet), ubioru i tkanin (torebki, tkaniny, tekstylia dla domu) absolwenci wskazali, że są projektantami: aplikacji, biżuterii, ceramiki, małej architektury, samochodów, statków, szkła, UX/UI. Z pozostałych najczęściej wykonywanych zawodów 32% stanowili graficy, 20% architekci wnętrz, 16% ilustratorzy/rysownicy, 14 % artyści malarze, zaś 10% nauczyciele.

W kategorii inne (10%), absolwenci z 2014 roku wykazali wykonywanie innych zawodów, takich jak: animator 2D, art director (np. zarządzanie produkcją gier komputerowych), artysta interdyscyplinarny, badacz rynku sztuki, bloger, charakteryzator, dyrektor techniczny w studiu animacji, Field associate (shopper), Filmmaker/montażysta/operator filmowy (aż 5 wskazań), florysta, Ilustrator mody, instruktor w instytucji kultury, kamienicznik, kompozytor i muzyk, konsultant w języku niemieckim, strateg od projektów cyfrowych, kurator wystaw, previs/Layout Artist, reżyser światła, sztukator i tatuażysta.

Wśród absolwentów rocznika 2016 najpopularniejszy był grafik (36%), następnie projektant (30%), artysta malarz (19%), ilustrator-rysownik (17%), architekt wnętrz (16%). Absolwenci wykonują także inne zawody (17% badanych): retuszer, operator, montażysta, video operator; performer,

researcher, artysta intermedialny, wideo artystyczne, wideo performance, instalacja art, instalacja dźwiękowa, edytor video; animator 2D, animator 3D, animator (film animowany), autor filmów animowanych; artysta sztuk wizualnych; kurator wystaw, specjalista ds. obsługi gości, tatuażysta, wizażysta, charakteryzator; content reviewer; producent, producent filmów artystycznych, dyrektor kreatywny, wokalista, DJ; Visual Merchandiser, lalkarz, technik oświetlenia sceny i technik nagłośnienia, krytyk artystyczny, fishcarver, antykwariusz, drukarz, kostiumograf, grawer, złotnik, ceramik, projektowanie wykonawstwo i konserwacja witraży (główna specjalność), dekorator.

RYСУNEK 34. WYKONYWANY ZAWÓD ARTYSTYCZNY – UCZELNIE PLASTYCZNE (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

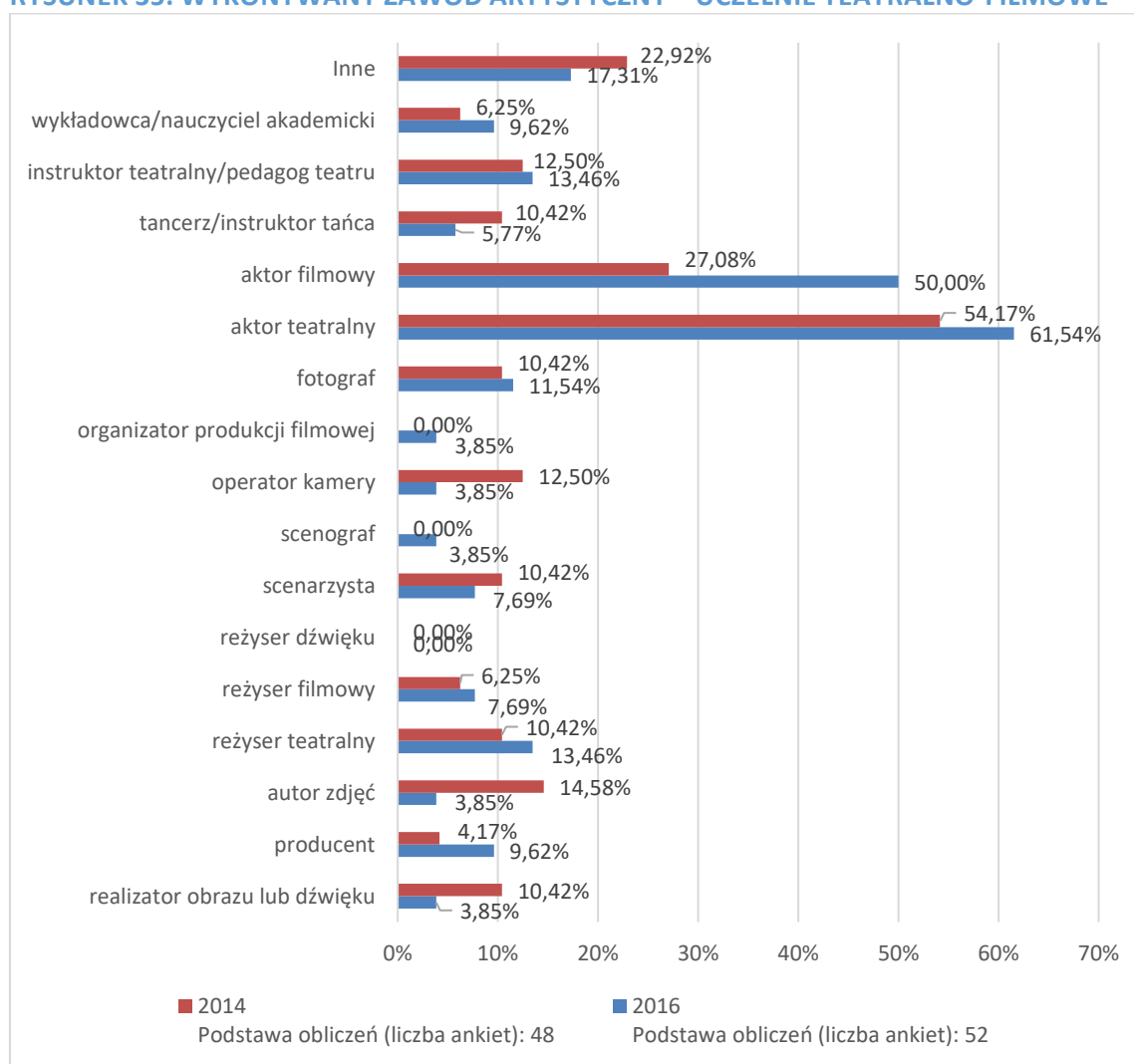
W przypadku absolwentów uczelni teatralno-filmowych ujawniły się dość duże różnice pomiędzy rocznikami 2014 i 2016 we wskazaniach na rodzaj wykonywanego zawodu (rys. 35). I tak, wśród starszych roczników 54% stanowią aktorzy teatralni, 27% aktorzy filmowi, 23% stanowili przedstawiciele innych zawodów, o których napiszemy poniżej. Większe grupy stanowili także autorzy zdjęć, operatorzy kamery, pedagodzy teatru, instruktorzy tańca, fotografowie, scenarzyści, reżyserzy teatralni oraz realizatorzy obrazu i dźwięku.

Wśród innych zawodów badani wymienili: aktora dubbingowego i lalkarza, animatora oraz grafika marketingowego, dramaturga, inspicjenta-

maszynistę, instruktora kursów fotograficznych, kolorystkę, montażystę, pisarza, blogera, wokalistę.

Tymczasem młodszy absolwenci, którzy ukończyli studia w 2016 roku, w blisko 62% pracują jako aktorzy teatralni a w 50% jako aktorzy filmowi. Pozostałe zawody były zdecydowanie rzadziej wykonywane (mniej niż 14% badanych deklaroowało ich wykonywanie) w kolejności: reżyser teatralny, pedagog teatru, fotograf i wykładowca akademicki. Wśród innych zawodów pojawiły się: lektor, aktor dubbingowy, dramaturg, dramatopisarz, reżyser światła, sprzedawca licencji do dzieł filmowych u dużego krajowego producenta, instruktor fotografii, komik improwizator.

RYСУNEK 35. WYKONYWANY ZAWÓD ARTYSTYCZNY – UCZELNIE TEATRALNO-FILMOWE

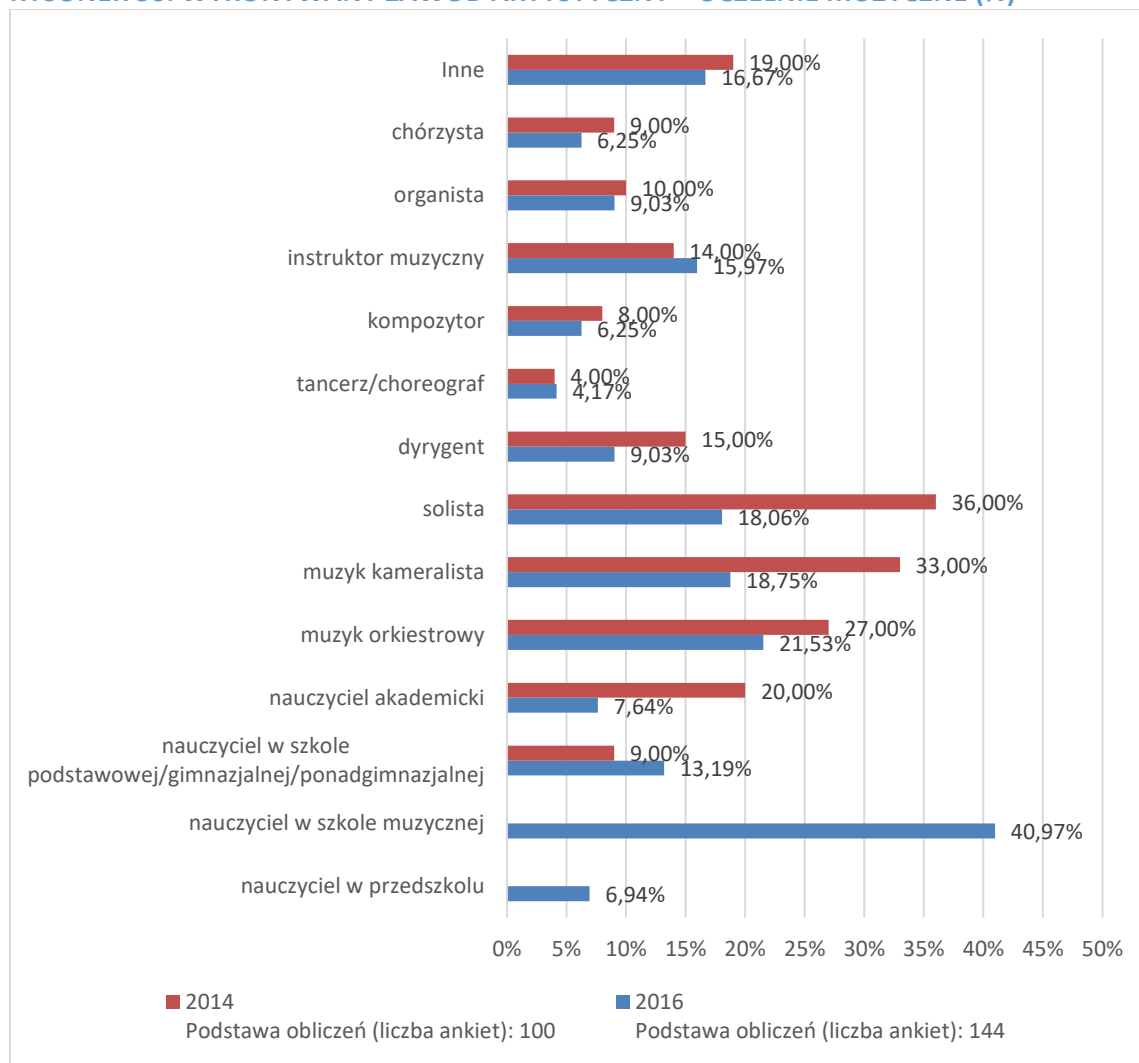

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Tymczasem w przypadku muzyków i wykonywanych przez nich zawodów ujawniły się największe różnice pomiędzy rocznikami. W przypadku starszych absolwentów, którzy obronili się w 2014 roku, największą grupę stanowili przedstawiciele czterech zawodów: solista (36%), muzyk kameralista (33%), muzyk orkiestrowy (27%), nauczyciel akademicki (20%). Sporo jest także instruktorów muzycznych i dyrygentów (rys. 36). Aż 19% badanych wskazało na inny wykonywany zawód. Należały do nich:

akompaniator (w tym pianista-akompaniator), korepetytor chóru, aranżer utworów muzycznych, instrumentalista, muzyk sesyjny, wokalista/ka w zespole muzycznym, śpiewak kwartetu wokalnego, trębacz, klejenie i segregacja nut dla muzyków, korektor fortepianu, korepetytor dla tancerzy i muzyków, manager zespołu, montażysta efektów dźwiękowych (sound designer) i dźwięku w grach komputerowych, kompozytor muzyki do gier komputerowych, realizator dźwięku, reżyser dźwięku, referent – chór mistrz.

RYSUNEK 36. WYKONYWANY ZAWÓD ARTYSTYCZNY – UCZELNIE MUZYCZNE (%)

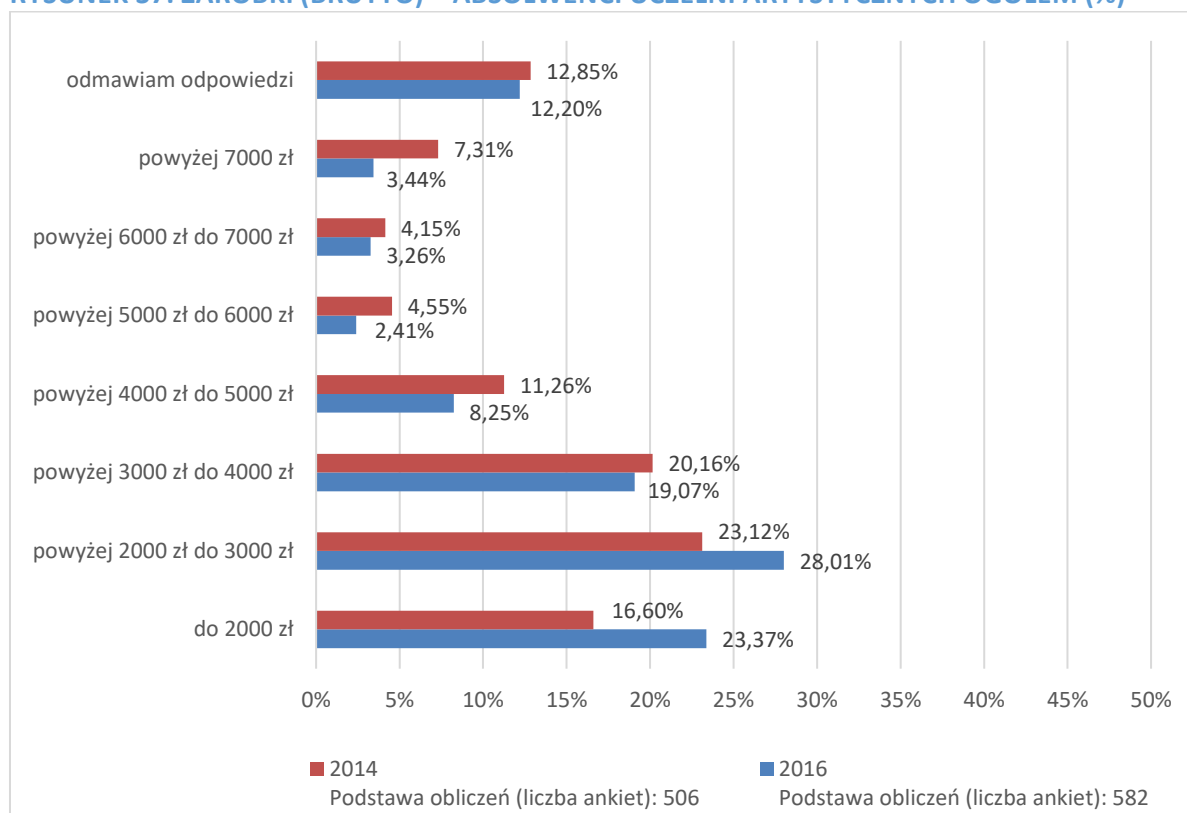
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku muzyków, którzy ukończyli studia w 2016 roku, największą grupę stanowili nauczyciele w szkole muzycznej (41%). Blisko o połowę mniej było muzyków orkiestrowych (22%), nieco mniej muzyków kameralistów (19%) i solistów (18%). W przeciwieństwie do starszego rocznika, dużo mniej muzyków wykonywało zawód nauczyciela w szkole publicznej, organisty, kompozytora czy nauczyciela akademickiego (rys.36). Blisko 17% badanych wykonuje inne zawody, do których należą: nauczyciel gry na instrumencie (lekcje prywatne), członek zespołu wykonującego muzykę komercyjną i rozrywkową, aktor (w tym musicalowy), realizator i reżyser dźwięku, muzyk sesyjny i muzyk w teatrze, żołnierz-muzyk i muzyk skrzypek, wokalista, pedagog choreograf w szkole tańca, pedagog tańca

klasycznego w zawodowym teatrze tańca. Po studiach na akademii muzycznej wykonywano także pracę kucharza, dyrektora firmy, przedstawiciela handlowego i koordynatora projektów.

Po raz pierwszy w tej serii badań losów absolwentów uczelni artystycznych w Polsce zdecydowano się zadać pytanie o wysokość zarobków. Pomimo wysokiej wrażliwości tego pytania, około 88% badanych zdecydowało się na nie odpowiedzieć (rys. 37). Generalnie, zakładając szczerą odpowiedź badanych absolwentów, należy podkreślić dwie prawidłowości. W świetle pierwszej, starsi absolwenci zarabiają lepiej – spada odsetek zarabiających najmniej, poniżej 2000 zł brutto, podwaja się zaś odsetek zarabiających w kategoriach powyżej 4000 zł brutto. Druga zaś, że największy odsetek absolwentów zarówno z roku 2014 jak i 2016 zarabia w przedziałach między 2000 a 4000 zł brutto, czyli poniżej przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, podawane przez GUS (w 2016 roku wynosiło ok. 4048 zł brutto).

RYСУNEK 37. ZAROBKI (BRUTTO) – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

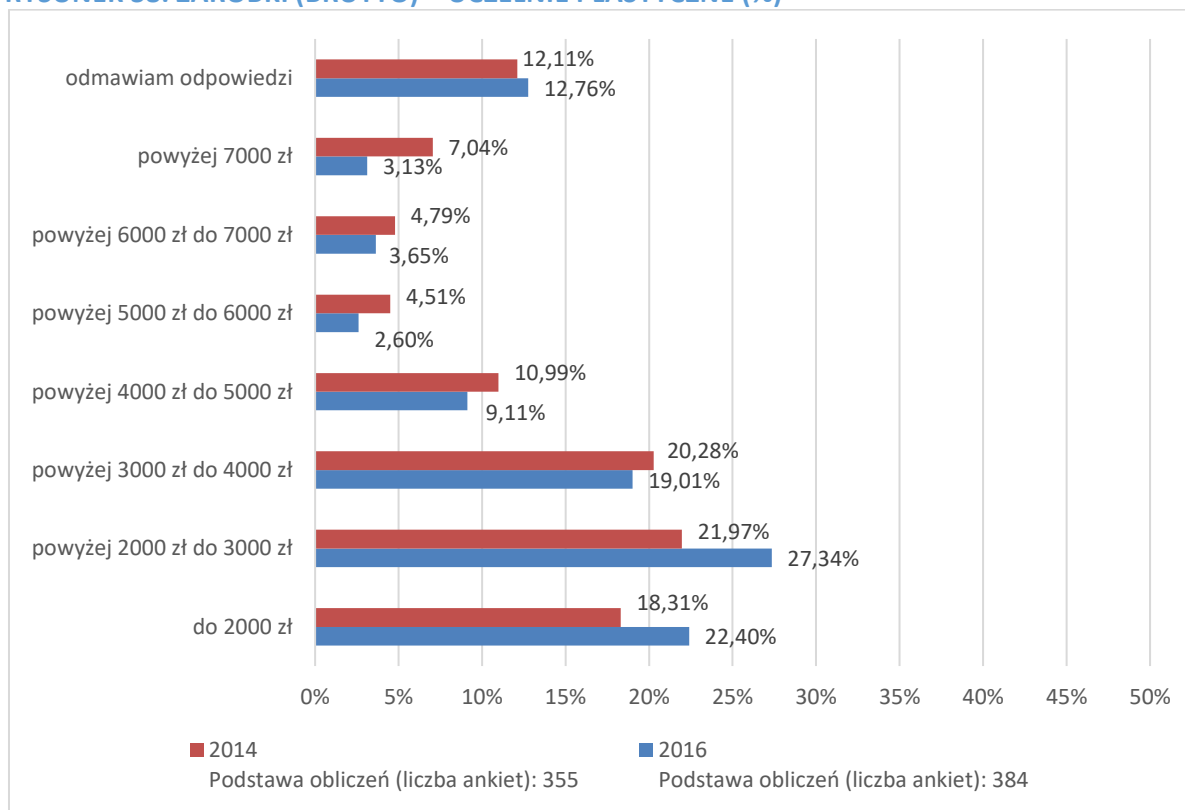

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku uczelni plastycznych i zarobków ich absolwentów, warto zauważyć, że największe dysproporcje pomiędzy badanymi rocznikami 2014 i 2016 występują w przypadku najniższych i najwyższych kategorii określających wysokość zarobków (rys. 38). W przypadku wyższych pensji przewagę liczbową mają starsi absolwenci, w przypadku najniższych zarobków zdecydowanie młodsi. Jednocześnie 61% badanych absolwentów z roku 2014 zarabia mniej niż 4 tys. zł brutto, czyli poniżej przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej. W przypadku absolwentów, którzy ukończyli studia w 2016 roku, odsetek prekariuszy jest wyższy i wynosi 69%, poniżej 2 tys. zł brutto zarabia ponad 22% badanych. Wyższe pensje, powyżej

7 tys. zł brutto zdecydowanie częściej występują wśród starszych absolwentów (7% do 3%) a powyżej 5 tys. złotych zarabia 16% absolwentów rocznika starszego, zaledwie 10% natomiast młodszego.

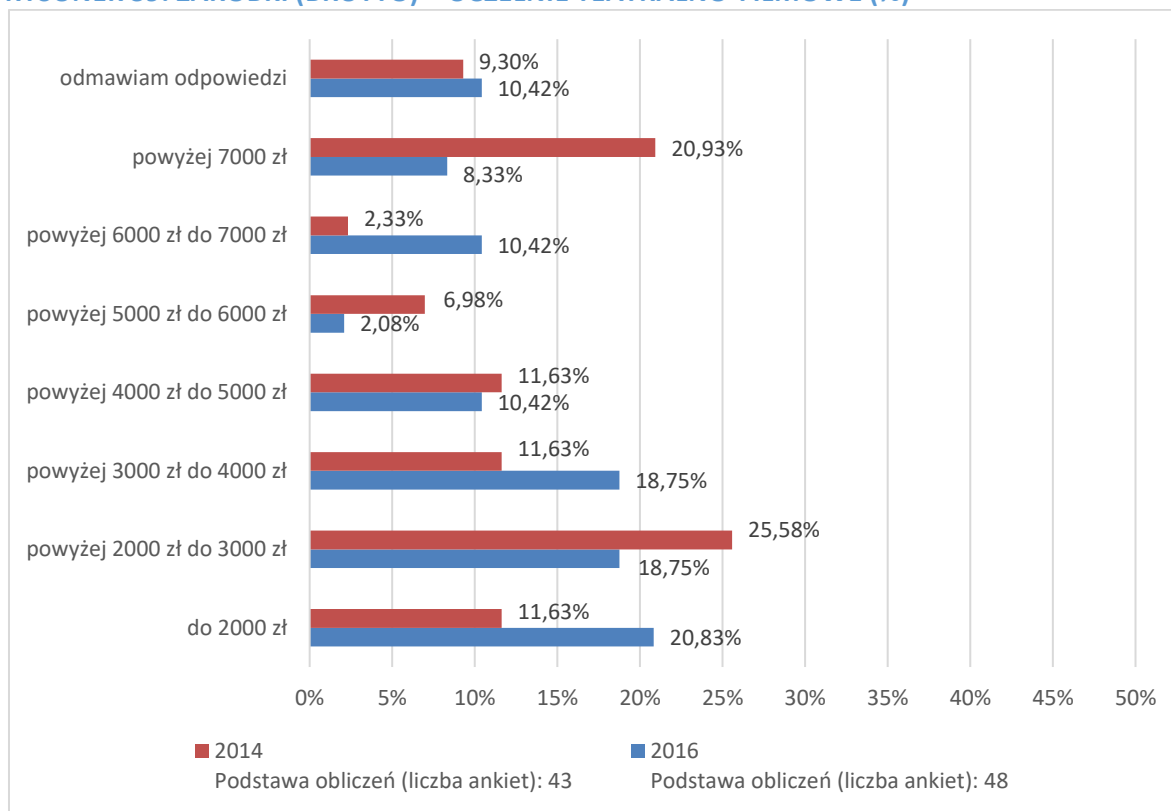
RYСУNEK 38. ZAROBKI (BRUTTO) – UCZELNIE PLASTYCZNE (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Nieco inny rozkład zarobków posiadają absolwenci uczelni teatralno-filmowych. Po pierwsze stosunkowo rzadziej niż inni badani odmawiają odpowiedzi na temat swoich zarobków (rys. 39). Po drugie, zarabiających poniżej przeciętnego wynagrodzenia jest stosunkowo mniej niż w przypadku innych grup absolwentów. Po trzecie, nie funkcjonuje w tej grupie badanych trend, wedle którego starsze roczniki zarabiają znacznie lepiej. W przypadku starszych absolwentów, największy odsetek badanych stanowią ci absolwenci, którzy zarabiają w przedziale 2-3 tys. zł brutto (26%) oraz ci, którzy zarabiają ponad 7 tys. zł brutto (21%). Najmniej zarabiający, poniżej 2 tys. zł brutto stanowią najniższy odsetek w porównaniu do absolwentów uczelni plastycznych i muzycznych. W przypadku badanych z 2016 roku, podobnie jak u innych absolwentów, największą grupę stanowią osoby zarabiające poniżej 2 tys. zł brutto (21%), następnie między 2 a 3 tys. a 3 i 4 tys. zł brutto zarabia blisko 38% badanych (w obu kategoriach po 19%), ale także istnieje dość spora grupa, bo ponad 10%, która zarabia między 6 a 7 tys. zł brutto (rys. 39).

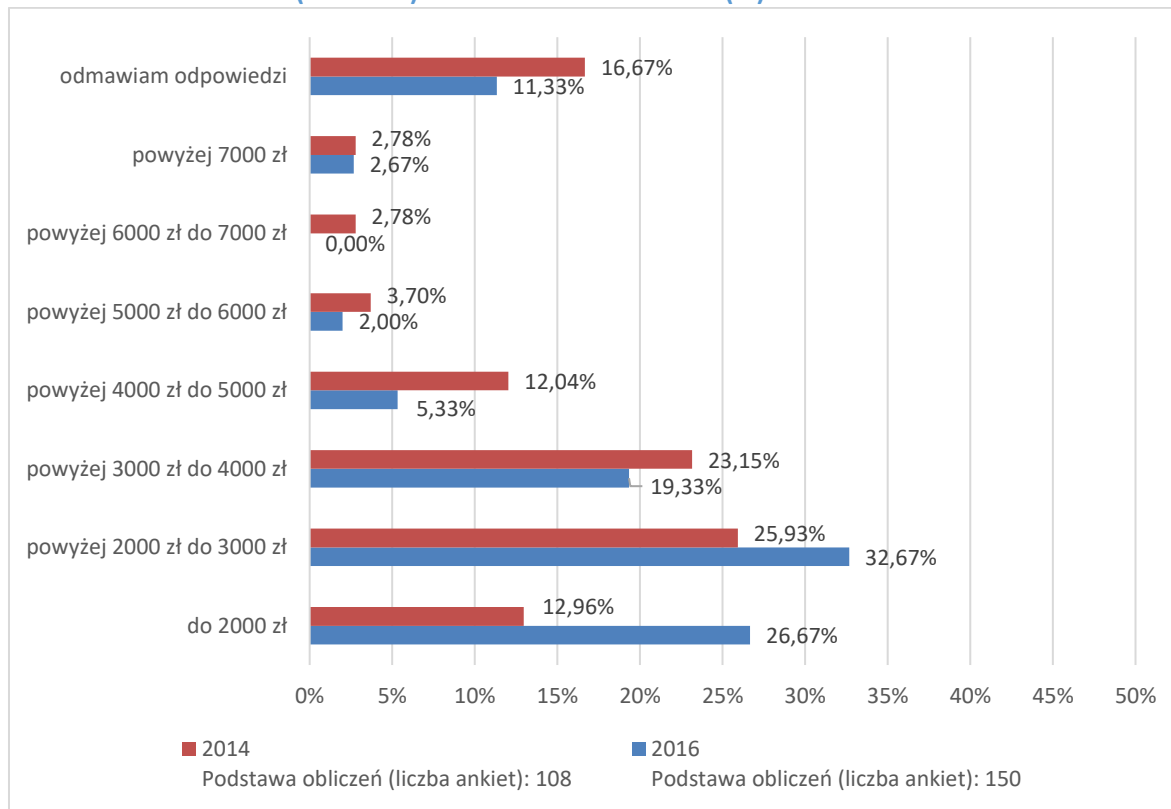
RYSUNEK 39. ZAROBKI (BRUTTO) – UCZELNIE TEATRALNO-FILMOWE (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku badanych muzyków, po pierwsze można zauważyć w tej grupie zwiększoną niechęć do ujawnienia swoich zarobków (rys. 40). Po drugie, wśród ogółu absolwentów wyższe zarobki, powyżej 5 tys. zł brutto są najrzadsze. Po trzecie, starsi absolwenci zarabiają zdecydowanie lepiej niż młodszy, którzy ukończyli studia w 2016 roku. Warto podkreślić ogromne sprekaryzowanie młodych muzyków, gdyż 27% absolwentów sprzed roku zarabia poniżej 2 tys. zł brutto, zaś poniżej przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej zarabia blisko 79% badanych! W przypadku starszych absolwentów poniżej przeciętnego wynagrodzenia zarabia 62% badanych, powyżej zaś zaledwie 21%. Gdy zestawimy tę sytuację z wynikami dotyczącymi form zatrudnienia, to okazuje się, że pomimo tego, że muzycy pracują bardzo dużo, często łącząc różne formy zatrudnienia, to nadal zarabiają niestety bardzo mało.

RYSUNEK 40. ZAROBKI (BRUTTO) – UCZELNIE MUZYCZNE (%)

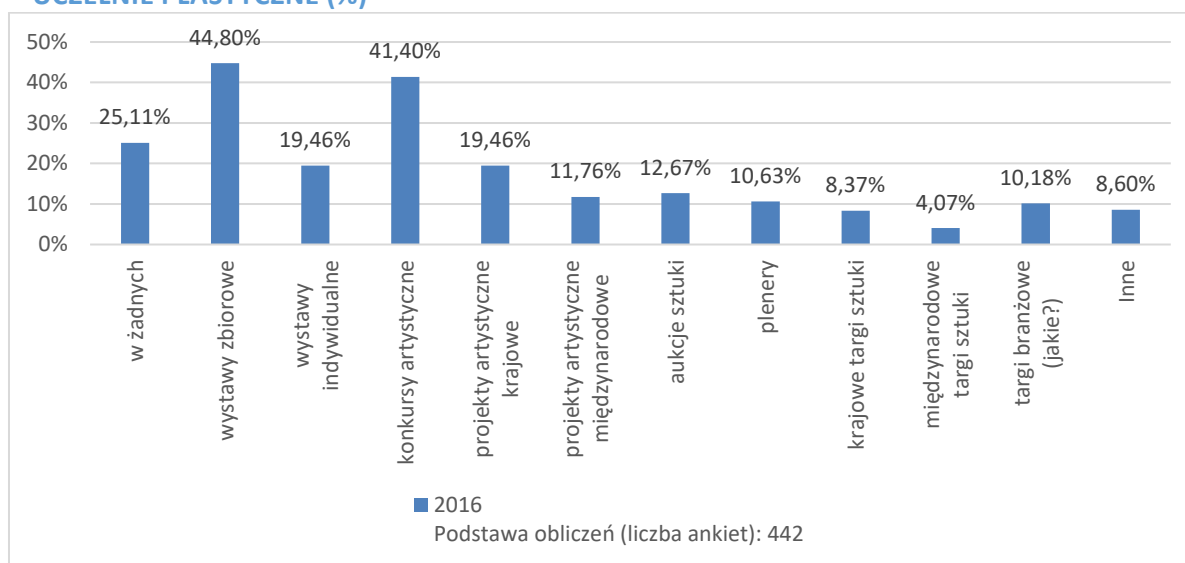

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Artyści uczestniczą w różnych przedsięwzięciach artystycznych po zakończeniu studiów, niejako z pewną ciągłością wchodząc w życie artystyczne już poza macierzystą uczelnią. W badaniach o aktywność w tym obszarze zapytaliśmy tylko artystów z 2016 roku, gdyż absolwenci z 2014 roku na takie pytanie już odpowiadali.¹¹ Aż 25% badanych absolwentów uczelni plastycznych zadeklarowało, że nie uczestniczyło po zakończeniu studiów w żadnych przedsięwzięciach artystycznych (rys. 41). Aktywni artystycznie (75%) plastycy najczęściej uczestniczą po zakończeniu edukacji w warsztatach artystycznych (blisko połowa badanych), 41% brało udział w konkursach artystycznych. Około 19% brało udział w wystawach indywidualnych i krajowych projektach artystycznych, zaś 13% w aukcjach sztuki. Około 12% wzięło udział w projektach artystycznych o charakterze międzynarodowym. Warto podkreślić, że aktywność artystyczną o charakterze międzynarodowym wskazało blisko 16% badanych plastyków (4% uczestniczyło w międzynarodowych targach sztuki).

¹¹ E. Bogacz-Wojtanowska i inni, (2016), Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny, Raport z badań pilotażowych, ASP Kraków -MKiDN Warszawa.

RYСУNEK 41. UDZIAŁ W PRZEDSIĘWZIĘCIACH ARTYSTYCZNYCH PO UKOŃCZENIU STUDIÓW – UCZELNIE PLASTYCZNE (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Do innych (9% badanych artystów), wskazywanych aktywności należały:

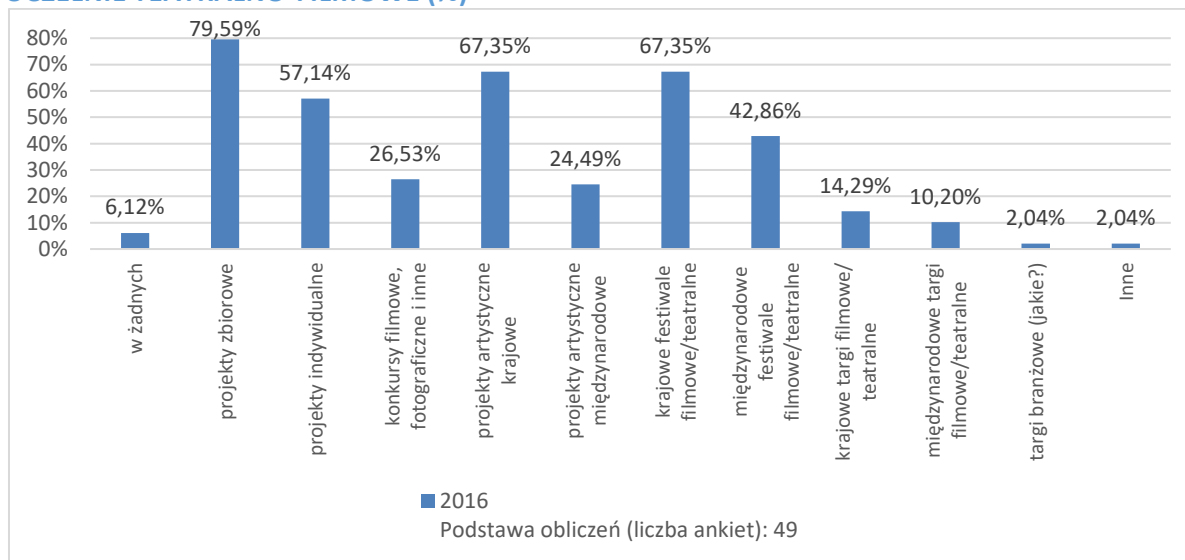
- festiwale artystyczne (np. Elementarz Projektanta),
- festiwale i spektakle filmowe lub teatralne, ale także performance i video,
- koncerty i festiwale muzyczne,
- warsztaty artystyczne,
- rezydencje artystyczne,
- wyjazdy zagraniczne (rezydencja artystyczna lub staż w zagranicznej instytucji sztuki),
- konferencje (np. konferencja MobiX (Berlin), konferencja Product Camp (Gdynia), dot. projektowania graficznego, konferencje naukowe z historii sztuki i inne.
- konkursy (projektowe, na najlepszy dyplom Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu im. Marii Dokowicz) i pokazy prac,
- praktyki Erasmus+,
- wykłady i szkolenia,
- tworzenie murali i aranżacja wnętrz,
- wydawnictwa artystyczne (zbiorowe),
- wystaw i sprzedaż prac w galeriach komercyjnych oraz współpraca z galeriami z zagranicy.

Ponad 10 % badanych artystów uczestniczyło w targach branżowych, do których należały: targi designu (np. Mediolan, Łódź, Gdynia, Nowy Jork), mody (np. Fashion week Berlin), architektury i wyposażenia wnętrz (np. Home Decor, meblowe), Rema days – targi branży reklamowej, Targi Reklamy, Element Talks, Isaloni Salone del Mobile Milano, Arena Design, druku 3d, grafiki, jubilerskie, Heimtextil, Warszawskie Targi Książki, Festiwal w Cannes, ISH we Frankfurcie, UX Poland i Warsaw Build.

W przypadku uczelni teatralno-filmowych zaledwie 6% badanych stwierdziło, że nie wzięło udziału w żadnych przedsięwzięciach artystycznych.

80% deklaroowało udział w projektach zbiorowych, 67% w krajowych festiwalach teatralnych i filmowych oraz krajowych projektach artystycznych. 57% deklaroowało, że uczestniczyło w różnorodnych projektach indywidualnych, a prawie 43% w międzynarodowych festiwalach. Niemały odsetek stanowili także uczestnicy konkursów filmowych i fotograficznych oraz międzynarodowych projektów artystycznych (rys. 42). Inne przedsięwzięcia, które wskazano, to egzaminy studentów wydziału reżyserii w szkole teatralnej oraz etudy studentów szkół filmowych.

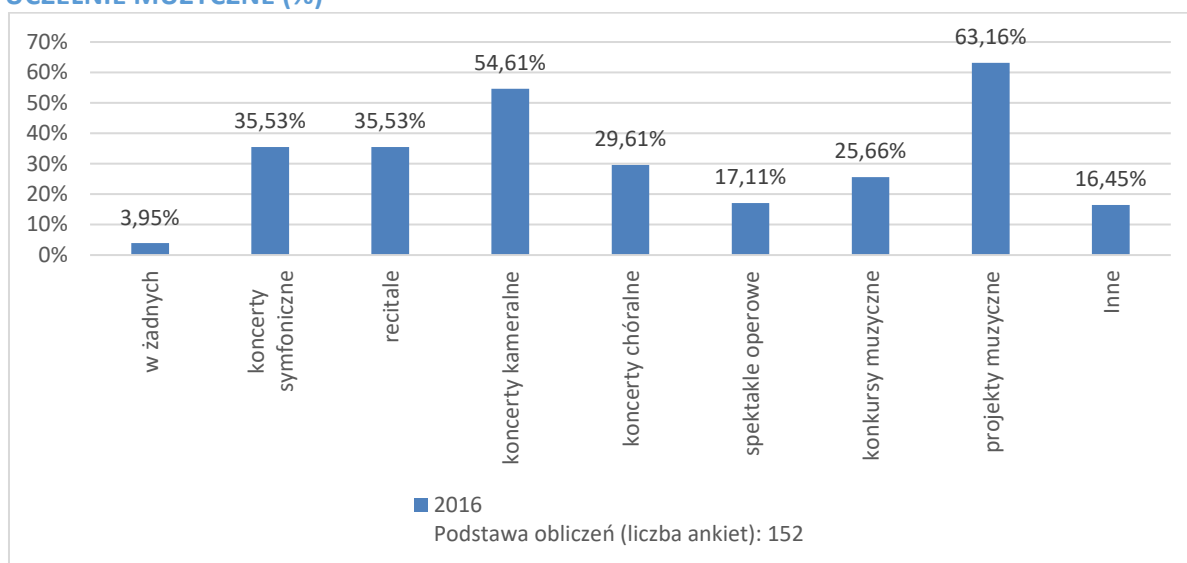
RYSUNEK 42. UDZIAŁ W PRZEDSIĘWZIĘCIACH ARTYSTYCZNYCH PO UKOŃCZENIU STUDIÓW – UCZELNIE TEATRALNO-FILMOWE (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku uczelni muzycznych, odsetek biernych artystów, którzy nie uczestniczyli w wydarzeniach artystycznych był znikomy i wyniósł 4% (rys. 43). 63% brało udział w projektach muzycznych, zaś 55% w koncertach kameralnych. 36% uczestniczyło zarówno w koncertach symfonicznych, jak i w recitalach, 30% zaś w koncertach chóralnych. Ponad jedna czwarta brała udział w konkursach muzycznych, zaś aż 17% w spektaklach operowych. Wśród innych przedsięwzięć muzycy wskazali: spektakle teatralne, muzyczne i baletowe, nagrania i pracę nad muzyką do filmu, muzyczne wydarzenia szkolne, prowadzenie i organizację koncertów, międzynarodowe festiwale muzyczne w Europie i USA, grę na ulicy, uczestnictwo w filmach fabularnych i dokumentalnych, kursy muzyczne i konsultacje muzyczne, aranżowanie utworów muzycznych na zamówienie, prowadzenie warsztatów muzycznych, konkursy choreograficzne i wreszcie pisanie artykułów i referatów.

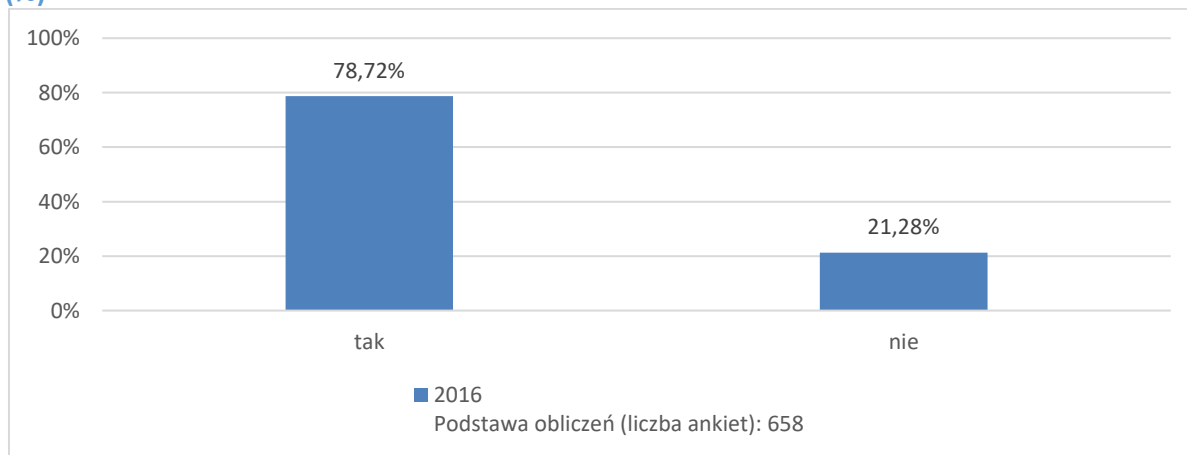
RYСУNEK 43. UDZIAŁ W PRZEDSIĘWZIĘCIACH ARTYSTYCZNYCH PO UKOŃCZENIU STUDIÓW – UCZELNIE MUZYCZNE (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Aktywność zawodową absolwentów często łączy się także z aktywnością podczas studiów. Uznaje się bowiem, że wejście na rynek pracy jest dużo łatwiejsze, gdy zbiera się doświadczenia zawodowe już podczas studiów. Absolwenci uczelni artystycznych z 2016 roku, aż w 79% pracowali podczas studiów (rys. 44). Warto wskazać, że podobne wyniki wskazywał pilotaż naszych badań¹², jak również badania realizowane w 2016 roku z udziałem roczników 2013 i 2015 roku¹³.

RYСУNEK 44. PRACA PODCZAS STUDIÓW – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

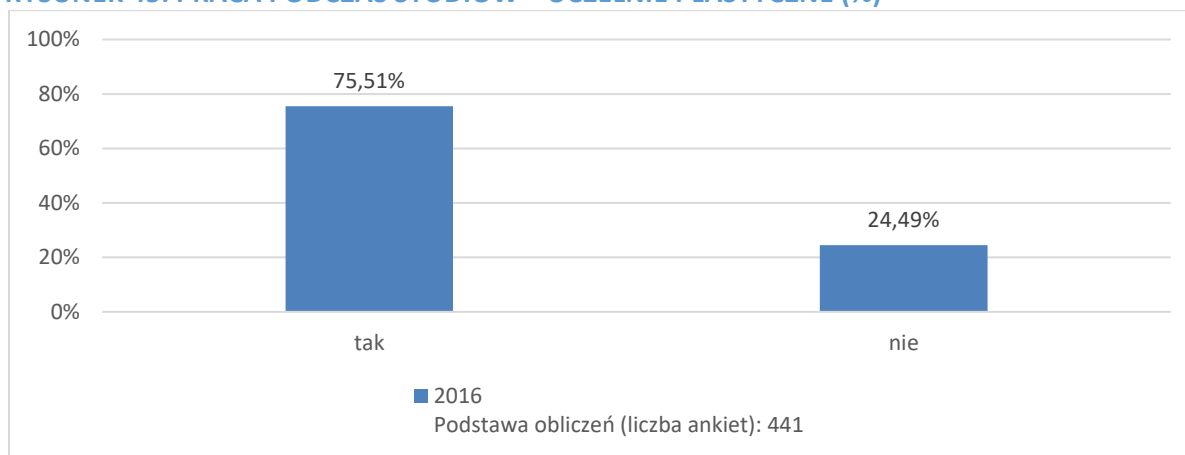
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

¹² E. Bogacz-Wojtanowska i inni, (2015), Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny, Raport z badań pilotażowych, ASP Kraków – MKiDN Warszawa.

¹³ E. Bogacz-Wojtanowska i inni, (2016), Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny, ASP Kraków – MKiDN Warszawa, s. 54-55.

W przypadku absolwentów uczelni plastycznych odsetek podejmujących pracę był nieznacznie niższy niż ogółu absolwentów uczelni artystycznych, którzy ukończyli studia w 2016 roku i wynosił 76% (rys.45).

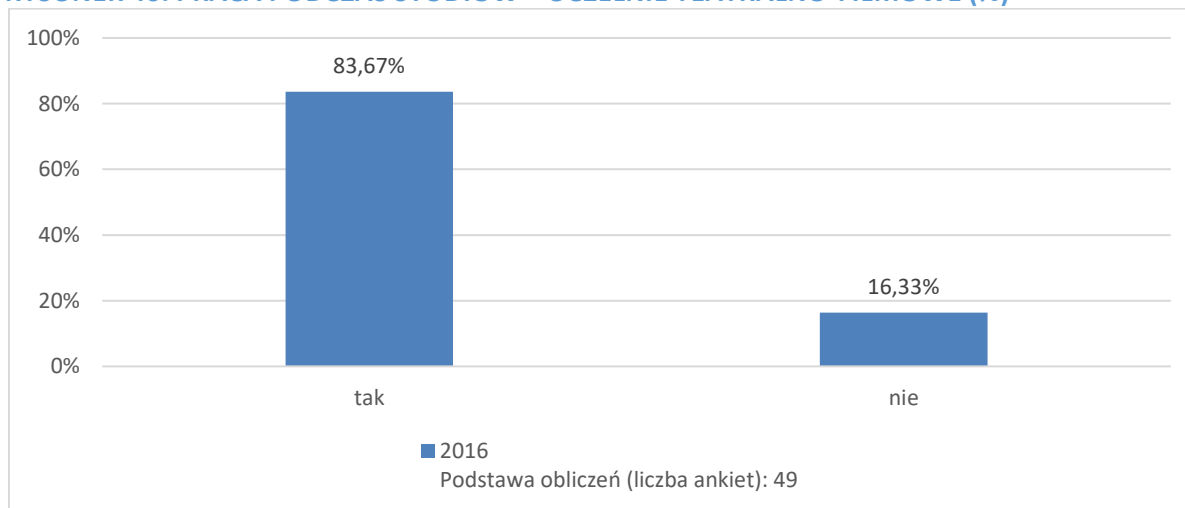
RYSUNEK 45. PRACA PODCZAS STUDIÓW – UCZELNIE PLASTYCZNE (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Tymczasem aktywność zawodowa podczas studiów absolwentów uczelni teatralno-filmowych z 2016 roku była znacznie wyższa – aż 84% deklaroowało pracę jako studenci (rys. 46). Co ciekawe, w przypadku absolwentów z lat 2013 i 2015 pracowało podczas studiów 74% absolwentów, co było najniższym wynikiem dla wszystkich typów uczelni artystycznych ujętych w badaniu z poprzedniego roku.¹⁴

RYSUNEK 46. PRACA PODCZAS STUDIÓW – UCZELNIE TEATRALNO-FILMOWE (%)

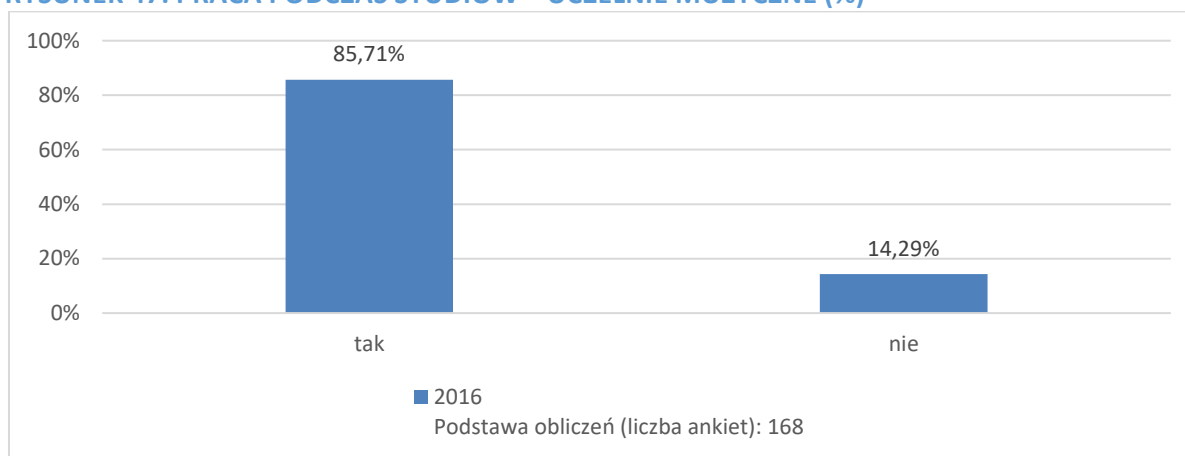
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Absolwenci uczelni muzycznych byli ze wszystkich absolwentów uczelni artystycznych z 2016 roku najbardziej aktywni zawodowo w czasie studiów – aż 86% deklaroowało podjęcie pracy w trakcie studiowania (rys. 47).

¹⁴E. Bogacz-Wojtanowska i inni, (2016), Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny, ASP Kraków – MKiDN Warszawa, s. 53-56.

Co godne podkreślenia, w badaniu roczników 2013 i 2015 absolwenci uczelni muzycznych także najczęściej ze wszystkich absolwentów uczelni artystycznych podejmowali pracę podczas studiów (84%)¹⁵.

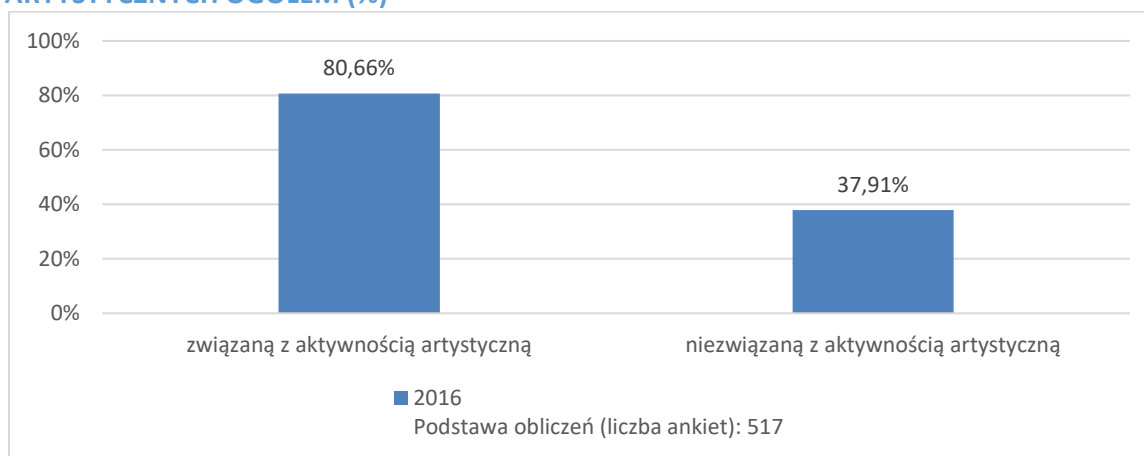
RYСУNEK 47. PRACA PODCZAS STUDIÓW – UCZELNIE MUZYCZNE (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Z perspektywy rozwoju zawodowego i artystycznego, wskazane jest, aby podejmowana przez studentów uczelni artystycznych praca podczas studiów miała związek z aktywnością artystyczną. Badani w tym roku absolwenci podejmujący pracę podczas studiów w blisko 81% pracowali w obszarze artystycznym, zaś 38% ogółu pracujących wykonywało także prace nie związane z aktywnością artystyczną (rys. 48). Warto odnotować, że wśród badanych absolwentów z 2013 i 2015 roku także 81% pracujących studentów posiadało pracę w branży artystycznej.¹⁶

RYСУNEK 48. RODZAJ PRACY WYKONYWANEJ PODCZAS STUDIÓW – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)*

*Respondenci mogli wybrać obie opcje, stąd wskazania nie sumują się do 100%.

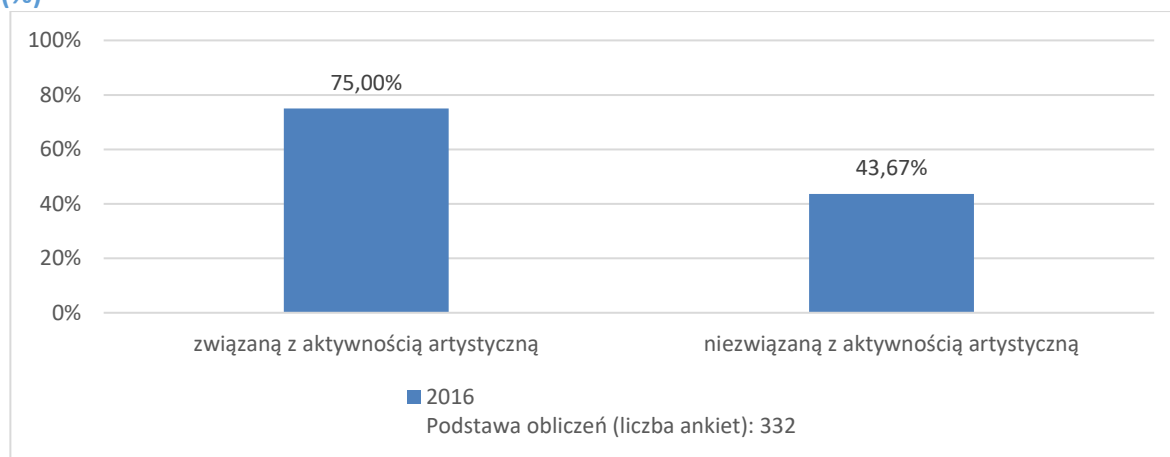
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

¹⁵ E. Bogacz-Wojtanowska i inni, (2016), Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny, ASP Kraków – MKiDN Warszawa, s. 56.

¹⁶ E. Bogacz-Wojtanowska i inni, (2016), Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny, ASP Kraków – MKiDN Warszawa, s. 56-58.

W przypadku absolwentów uczelni plastycznych, aktywności absolwentów były nieco inne. Wśród tych, którzy pracowali podczas studiów 75% pracowało w obszarach i branżach związanych z aktywnością artystyczną, a 44% poza nią (w latach 2013 i 2015 odsetek tej grupy wnosił 39%). Może to oznaczać, że plastycy częściej niż ogół absolwentów podejmują się każdej pracy podczas studiów (rys. 49).

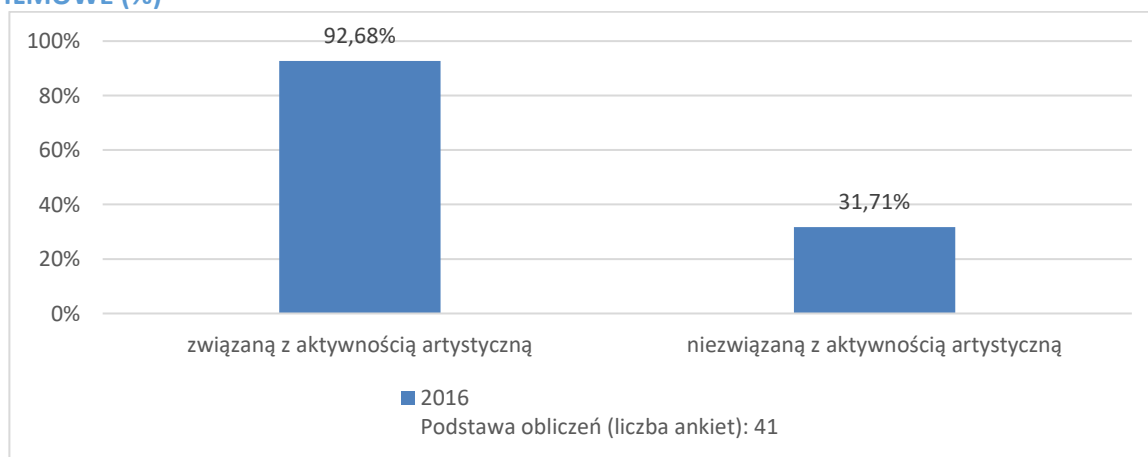
RYСУNEK 49. RODZAJ PRACY WYKONYWANEJ PODCZAS STUDIÓW – UCZELNIE PLASTYCZNE (%)*

*Respondenci mogli wybrać obie opcje, stąd wskazania nie sumują się do 100%.
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Zdecydowanie najwyższą aktywnością zawodową w obszarze artystycznym wykazywali się absolwenci uczelni teatralno-filmowych, gdyż blisko 93% badanych, którzy podjęli pracę na studiach, wykonywało ją w sferze artystycznej. 32% badanych posiadało pracę poza sferą artystyczną (rys. 50).

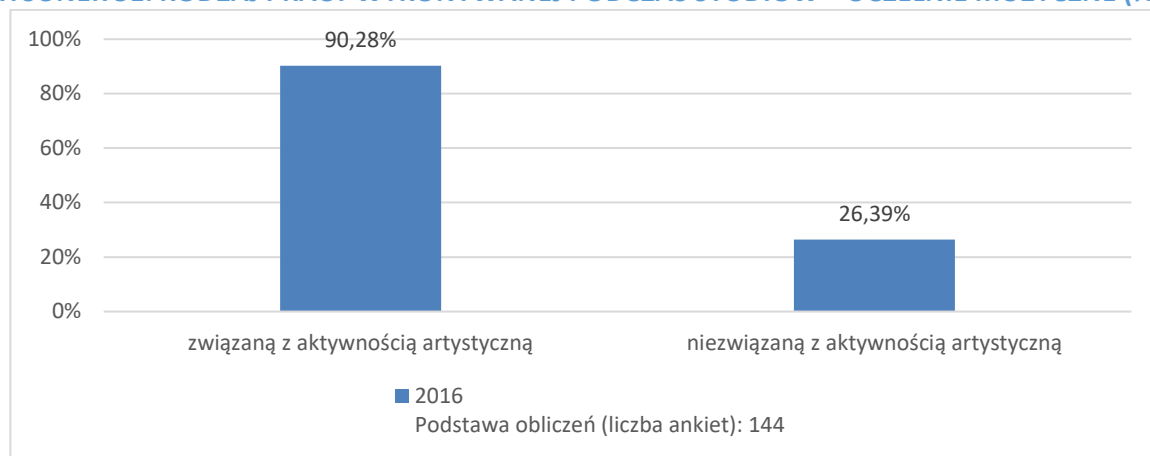
RYСУNEK 50. RODZAJ PRACY WYKONYWANEJ PODCZAS STUDIÓW – UCZELNIE TEATRALNO-FILMOWE (%)*

*Respondenci mogli wybrać obie opcje, stąd wskazania nie sumują się do 100%.
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Z kolei absolwenci uczelni muzycznych, którzy pracowali podczas studiów, w 90% wykonywali je w sferze artystycznej, zaledwie 27% deklarowało pracę poza sferą artystyczną (rys. 51).

RYСУNEK 51. RODZAJ PRACY WYKONYWANEJ PODCZAS STUDIÓW – UCZELNIE MUZYCZNE (%)*

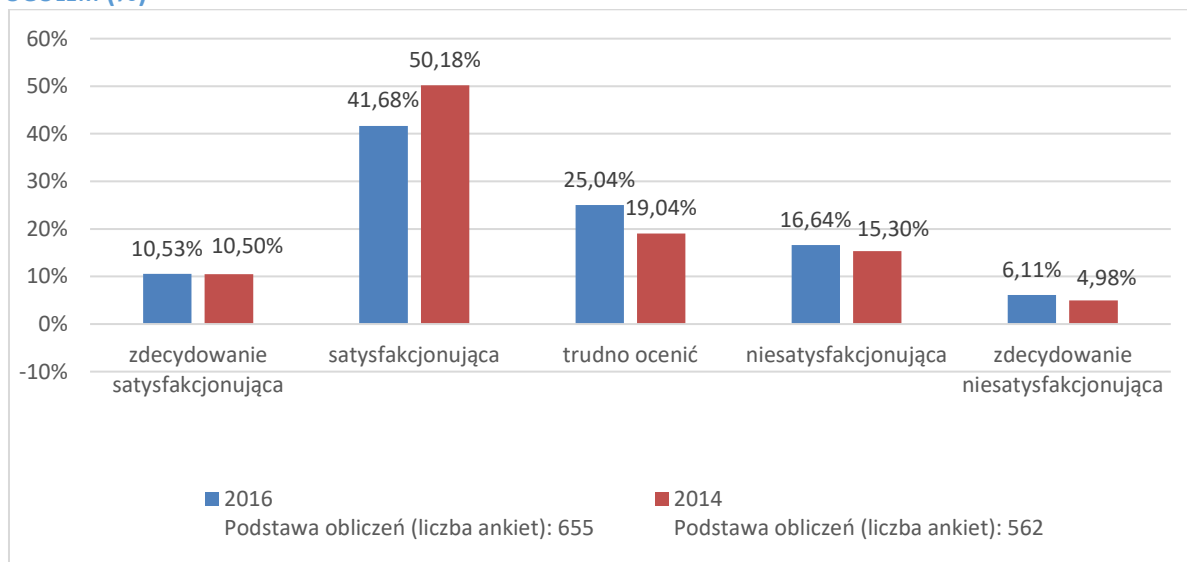

*Respondenci mogli wybrać obie opcje, stąd wskazania nie sumują się do 100%.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Poza formą zatrudnienia i poziomem zarobków, absolwenci obu badanych roczników wypowiedzieli się w badaniu także na temat satysfakcji z aktualnej sytuacji zawodowej (rys. 52). Okazało się, że ponad połowa badanych, w obu rocznikach (choć starsi są zdecydowanie bardziej zadowoleni – różnica 10 punktów procentowych) jest usatysfakcjonowana własną sytuacją zawodową (rys. 52). Brak satysfakcji odczuwa 23% badanych z rocznika 2016, oraz 20% absolwentów z 2014 roku. Należy zauważyć, że wyniki rocznika 2016 są bardziej pozytywne, a badanych z 2014 roku zbliżone do wyników badań z lat 2013 i 2015.¹⁷

RYСУNEK 52. OGÓLNA AKTUALNA OCENA SYTUACJI ZAWODOWEJ – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

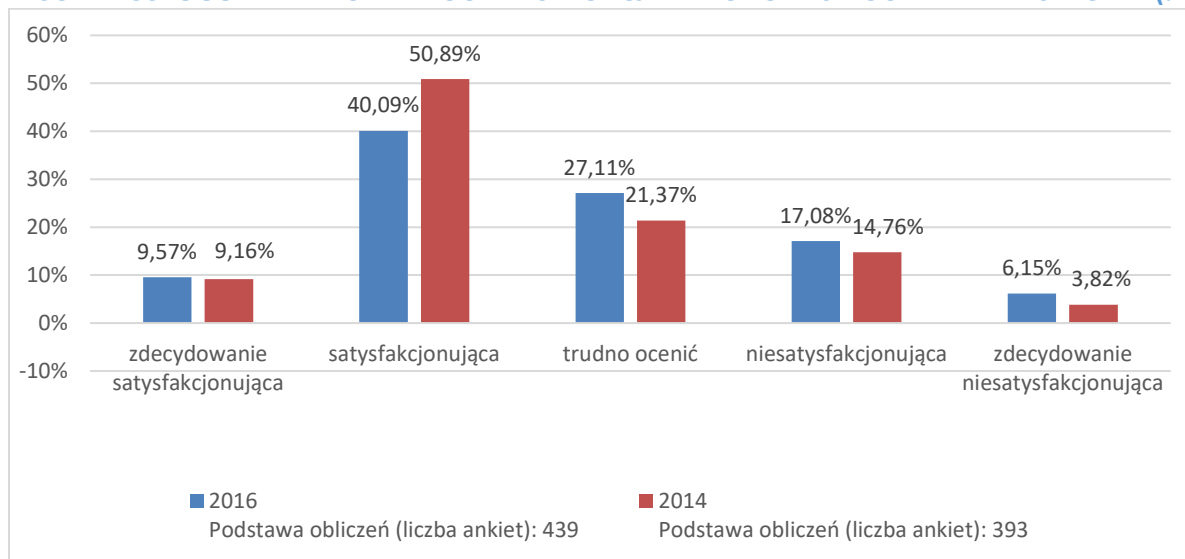
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku absolwentów uczelni plastycznych, ich ocena satysfakcji zawodowej była bardzo zbliżona do oceny ogółu absolwentów, choć warto

¹⁷ E. Bogacz-Wojtanowska i inni, (2016), Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny, ASP Kraków – MKiDN Warszawa, s. 59-62.

podkreślić, że usatysfakcjonowani wśród absolwentów z 2016 roku stanowią prawie połowę badanych, zaś niezadowoleni to blisko 23% wychowanków (rys. 53). Pomimo tego, na tle zarobków większości absolwentów uczelni plastycznych, należy ten wynik uznać za bardzo optymistyczny.

RYСУNEK 53. OGÓLNA AKTUALNA OCENA SYTUACJI ZAWODOWEJ – UCZELNIE PLASTYCZNE (%)

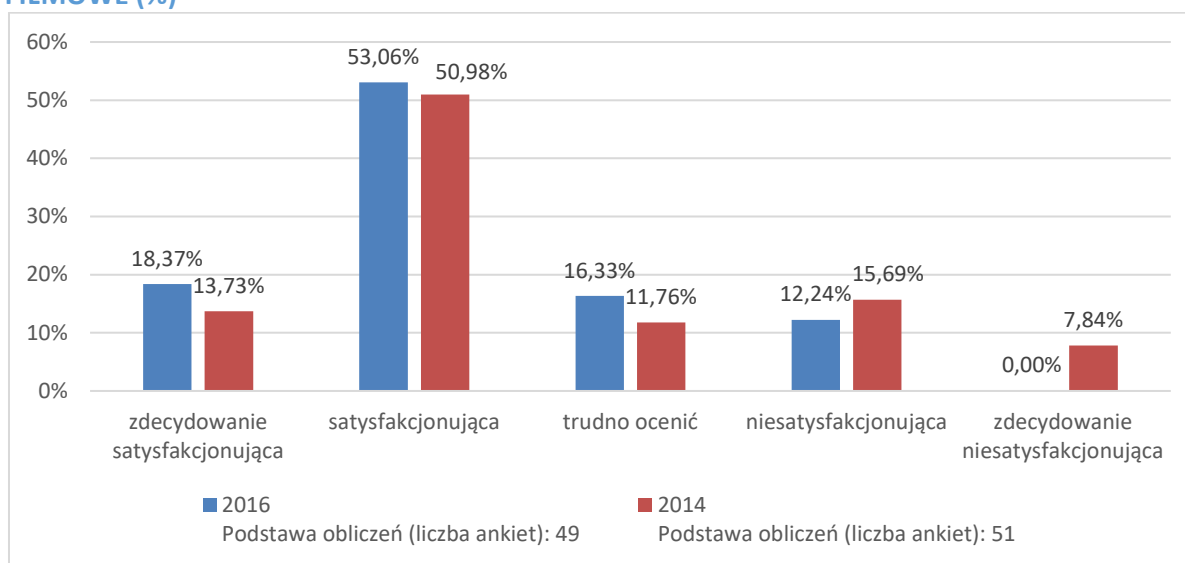

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Absolwenci uczelni teatralno-filmowych, nie po raz pierwszy zresztą w tym badaniu, odmiennie i najbardziej pozytywnie oceniają swoją sytuację zawodową. Po pierwsze, młodszy są bardziej zadowoleni ze swojej sytuacji zawodowej, gdyż 71% ocenia ją jako bardzo lub satysfakcjonująca; w przypadku starszych, odsetek zadowolonych wynosi 65% (rys. 54). Po drugie, niezadowolonych z pracy zawodowej jest tylko 12% najmłodszych absolwentów, zaś starszych dwukrotnie więcej. Warto zauważyć, że pozytywna ocena absolwentów dla 2016 roku odbiega od porównywalnej do innych absolwentów oceny badanych z 2014, ale także z roczników 2013 i 2015.¹⁸

¹⁸ E. Bogacz-Wojtanowska i inni, (2016), Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny, ASP Kraków – MKiDN Warszawa, s. 60-61.

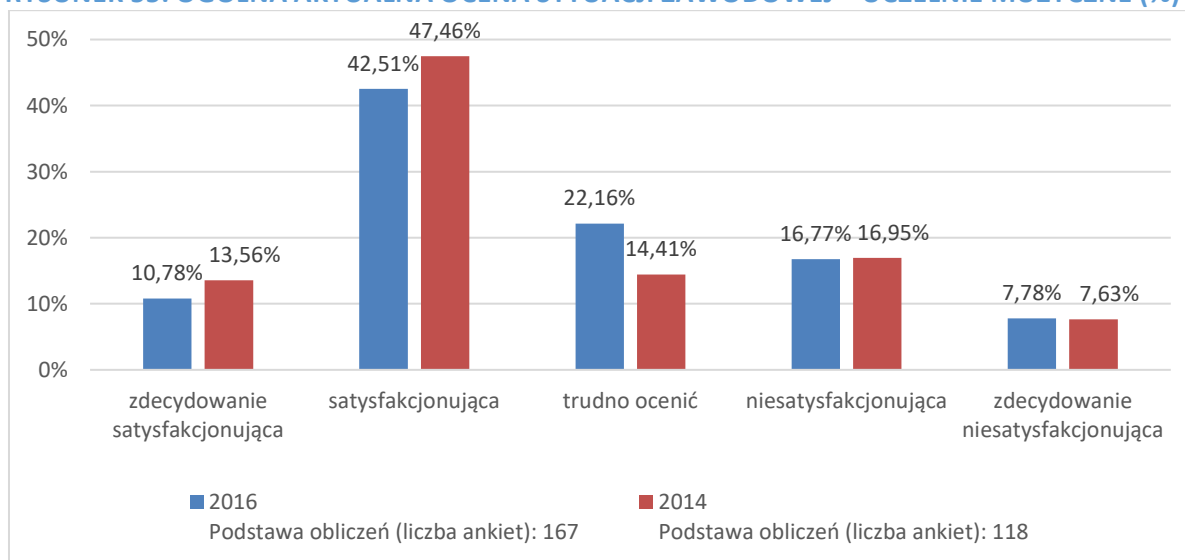
RYСУNEK 54. OGÓLNA AKTUALNA OCENA SYTUACJI ZAWODOWEJ – UCZELNIE TEATRALNO-FILMOWE (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku absolwentów uczelni muzycznych, ich ocena satysfakcji zawodowej była bardzo zbliżona do oceny ogółu absolwentów, choć warto podkreślić, że muzycy mają nieco wyższy poziom satysfakcji zawodowej, niż absolwenci uczelni plastycznych, niższy zaś, niż ci badani, którzy ukończyli szkoły teatralno-filmowe. Usatysfakcjonowani wśród muzyków, którzy ukończyli studia w 2016 roku stanowili 53% badanych, zaś niezadowoleni to aż 25% badanych (rys. 55). W przypadku starszych, poziom satysfakcji był wyższy – 61%, zdecydowanie mniej zaś było tych, którzy nie byli w stanie wyrazić swojej opinii.

RYСУNEK 55. OGÓLNA AKTUALNA OCENA SYTUACJI ZAWODOWEJ – UCZELNIE MUZYCZNE (%)

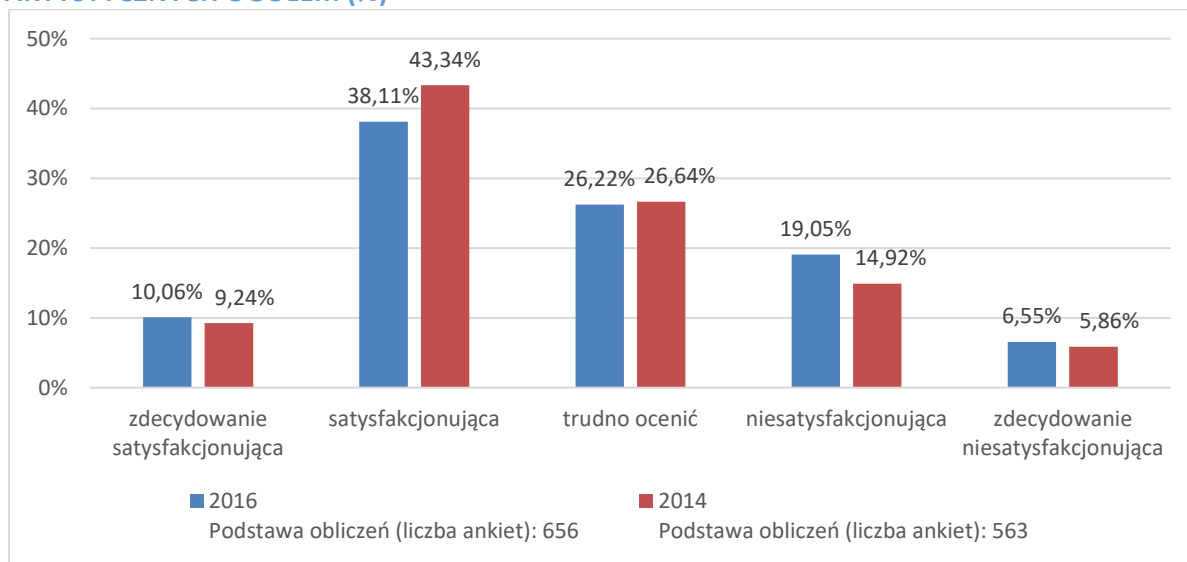

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Tymczasem ocena sytuacji artystycznej ogółu badanych absolwentów była nieco inna niż zawodowej. Przede wszystkim poziom zadowolenia był nieco niższy: w przypadku młodszego rocznika zadowolonych z obecnej

sytuacji artystycznej było 48% badanych, w przypadku starszego nieco więcej – 52%. Około 26% stanowili artyści w obu badanych grupach, którzy nie potrafili zdecydować, czy są usatysfakcjonowani czy nie, jak również ponad 20% badanych wyraźnie opowiadało się za opcją braku zadowolenia artystycznego (rys. 56).

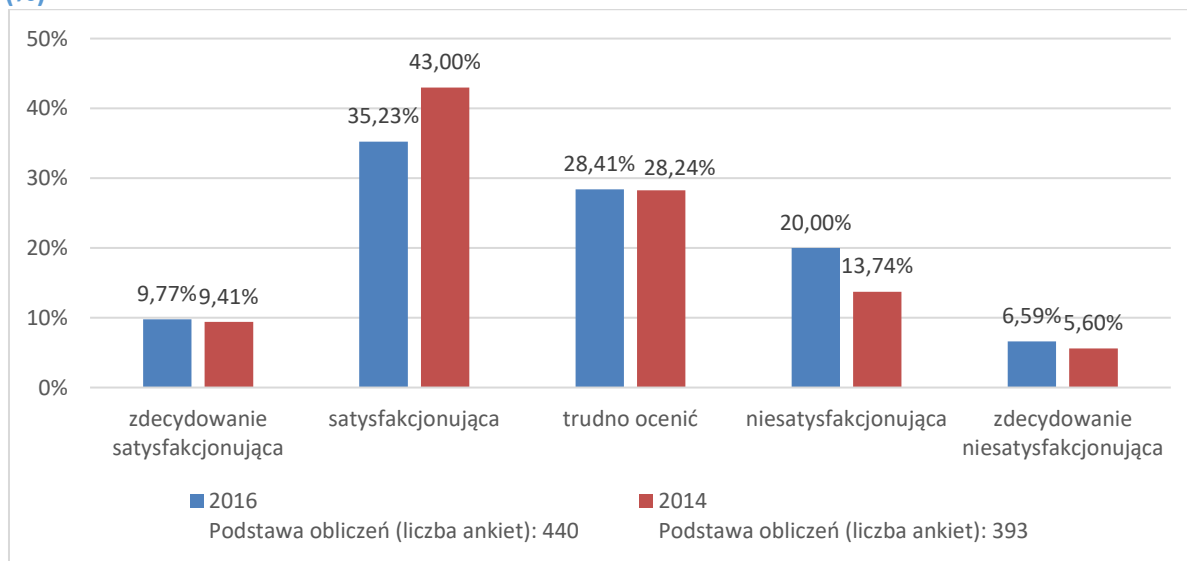
RYСУNEK 56. OGÓLNA AKTUALNA OCENA SYTUACJI ARTYSTYCZNEJ – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku oceny sytuacji artystycznej przez absolwentów uczelni plastycznych, jest ona bardzo zbliżona do oceny ogółu badanych artystów (rys. 57). Drobne rozbieżności dotyczą w szczególności absolwentów z rocznika 2016, którzy mieli nieco niższy poziom satysfakcji artystycznej niż ogół absolwentów (46% zadowolonych z własnej sytuacji artystycznej, przy 52% dla rocznika 2014).

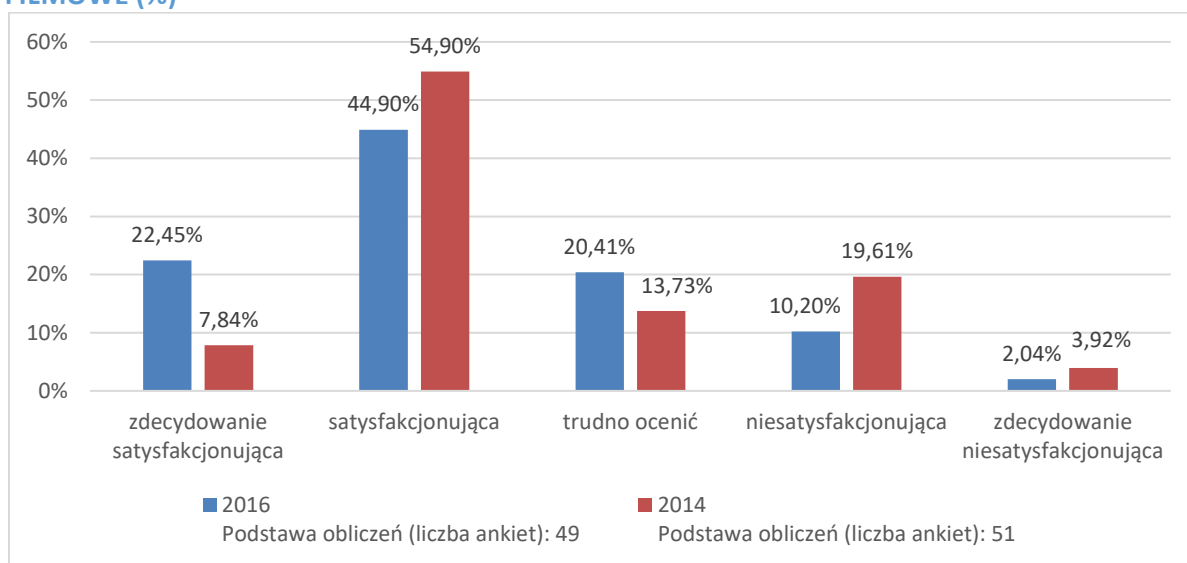
RYСУNEK 57. OGÓLNA AKTUALNA OCENA SYTUACJI ARTYSTYCZNEJ – UCZELNIE PLASTYCZNE (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Podobnie jak w przypadku satysfakcji zawodowej, artyści, którzy ukończyli uczelnie teatralno-filmowe, stanowili największą grupę zadowolonych z obecnej sytuacji artystycznej w stosunku do innych typów uczelni. Dla badanych z 2016 roku odsetek ten wynosił 63%, zaś dla roku 2014 aż 67% (rys. 58). Co ważne, w przypadku starszych absolwentów, 22 % z nich deklaruował zdecydowaną satysfakcję z życia artystycznego. To najwyższy wynik w badaniu, zarówno satysfakcji artystycznej jak i zawodowej. Należy także dodać, że odsetek absolwentów z 2016 roku, którzy nie byli zadowoleni z sytuacji artystycznej, był najniższy dla wszystkich uczestników badania, w przypadku jednak starszych kolegów był jednak wyższy od absolwentów uczelni plastycznych i ogółu badanych.

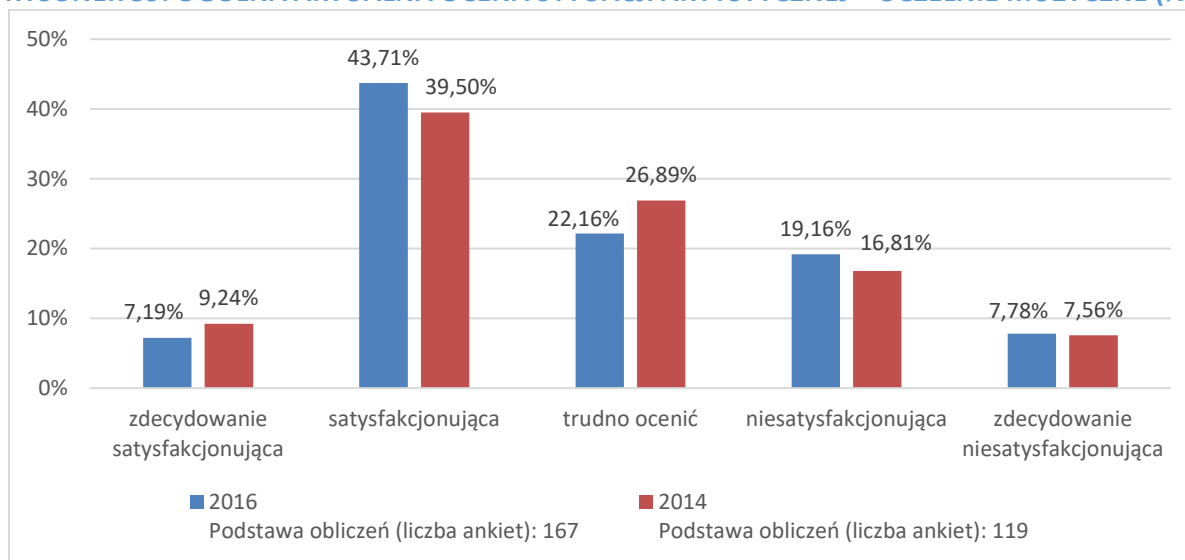
RYСУNEK 58. OGÓLNA AKTUALNA OCENA SYTUACJI ARTYSTYCZNEJ – UCZELNIE TEATRALNO-FILMOWE (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

I wreszcie ocena satysfakcji z życia artystycznego absolwentów uczelni muzycznych. Po pierwsze byli oni najmniej usatysfakcjonowani, zarówno młodszy jak i starsi absolwenci (odpowiednio 50% i 49% zadowolonych z sytuacji artystycznej), czego dowodzą zarówno niższe wskaźniki zadowolenia, jak i niskiej satysfakcji (rys. 59). Okazuje się bowiem, że aż 27% badanych muzyków z 2016 roku nie było zadowolonych ze swojej sytuacji artystycznej, zaś 25% tych, którzy ukończyli studia muzyczne w 2014 roku.

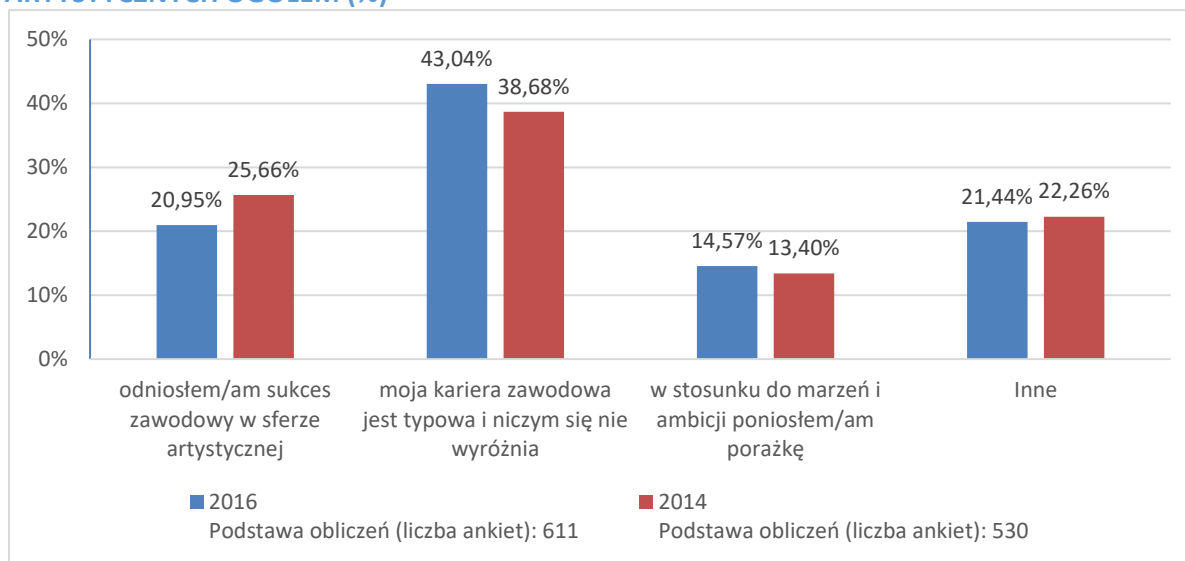
RYSUNEK 59. OGÓLNA AKTUALNA OCENA SYTUACJI ARTYSTYCZNEJ – UCZELNIE MUZYCZNE (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Na zakończenie rozważań o sytuacji zawodowej i artystycznej absolwentów, należy się odnieść do wyników badania, w którym absolwenci dokonali samooceny, wskazując czy odnieśli sukces lub porażkę zawodowo-artystyczną (rys. 60). Największą grupę stanowili ci absolwenci, którzy uważali, że ich kariera jest typowa i niczym się nie wyróżnia – częściej uważali tak młodsi badani (różnica 4 punktów procentowych). W przypadku przekonania o odniesieniu sukcesu w sferze artystycznej, większą grupę stanowili absolwenci z 2014 roku, gdyż blisko 26% z nich było przekonanych o własnym sukcesie (21% badanych z 2016 roku). Zarówno młodsi jak i starszy rocznik posiadał podobną grupę absolwentów, którzy uznali, że w stosunku do marzeń ponieśli porażkę (15% i 13%), ale na tle tych, którzy podkreślali swój sukces lub stabilność kariery byli jednak w mniejszości (rys. 60).

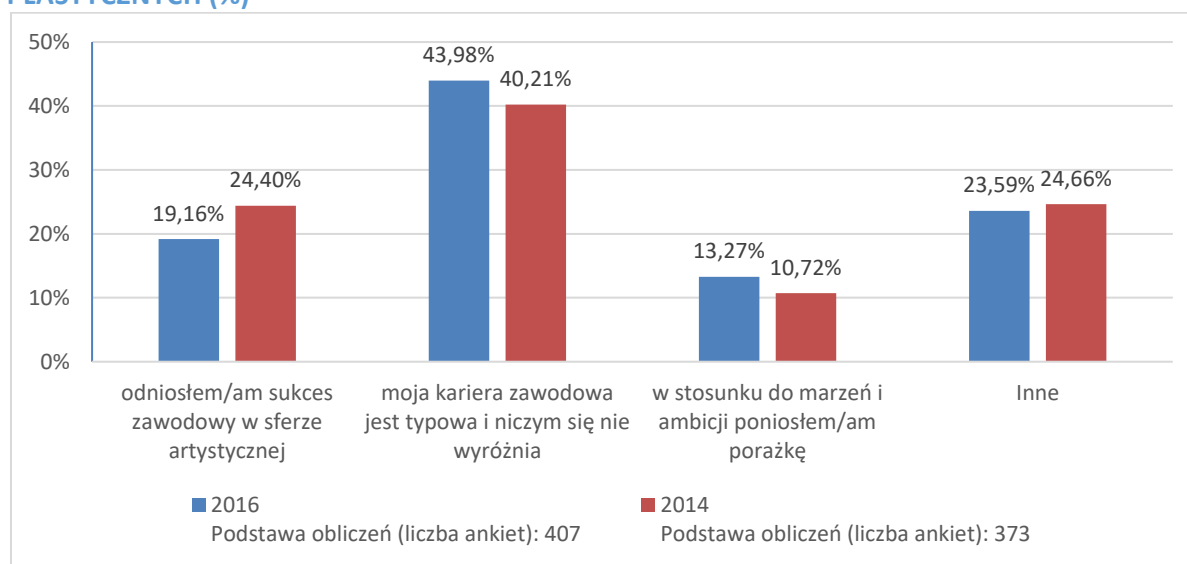
RYSUNEK 60. WSKAZANIE NA SUKCES LUB PORĄŻKĘ ZAWODOWĄ – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Przedstawiciele uczelni plastycznych pojęcie sukcesu i porażki artystycznej postrzegają podobnie jak ogół absolwentów. Podobnie bowiem najwyższy odsetek badanych w obu rocznikach uznał, że posiada niczym niewyróżniającą się, typową karierę; ci, którzy odnieśli sukces artystyczny, zdecydowanie przeważali nad tymi, którzy zdefiniowali upadek własnych marzeń i określili swoją karierę jako porażkę (rys. 61).

RYСУNEK 61. WSKAZANIE NA SUKCES LUB PORAŻKĘ ZAWODOWĄ – ABSOLWENCI UCZELNI PLASTYCZNYCH (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Sporą grupę stanowili ci badani, którzy mieli inne wyobrażenia o swojej karierze (blisko 24% badanych plastyków w obu rocznikach). Wśród nich, największą grupę stanowią ci badani, którzy czują się raczej na drodze do osiągnięcia sukcesu, ciężko pracują, rozwijają swoje kompetencje i nie chcą ani nie widzą potrzeby oceniać w sposób kategoriowy swojej kariery:

Nie jestem w stanie jeszcze ocenić mojej sytuacji – rok temu skończyłem studia i daję sobie więcej czasu na odniesienie ewentualnego sukcesu.

Cały czas dbam o rozwój artystyczny pogłębiając swoje umiejętności warsztatowe w różnych dziedzinach sztuki i praktyki artystycznej także zawodowej. Żadna z powyższych odpowiedzi do wyboru nie pasuje do mojej postawy gdyż uważam że systematyczna praca połączona z pasją i realną oceną sytuacji na rynku pracy i rynku sztuki pozwala na znalezienie odpowiedniej drogi do osiągnięcia wytyczonych sobie celów. Swoją sytuację oceniam więc jako rozwojową.

Nie mogę jeszcze powiedzieć, że odniosłam sukces ale kierunek studiów który skończyłam pozwolił mi znaleźć pracę pozwalającą utrzymać się. Praca to tylko etap, ale studia nauczyły mnie że rozwijać trzeba się całe życie i dążyć do niezależności artystycznej, a to sprawia że kariera staje się wyjątkowa.

Jestem na początku drogi zawodowej ale mam nadzieję że zrealizuję swoje plany dotyczące założenia własnego biura projektowego.

Myślę, że choć nie odniosłam jeszcze sukcesu na miarę swoich ambicji jestem na dobrej drodze i staram się działać w tym kierunku.

Jestem na dobrej drodze do osiągnięcia sukcesu i moja kariera zawodowa nie jest typowa.

Jestem bardzo zadowolona ale to dopiero początek więc ciężko mówić o sukcesie. Takie zdanie to ja mogę wypowiadać za 30 lat.

Moja kariera nie jest typową ale też na razie nie odnoszę żadnych spektakularnych sukcesów ponieważ jestem w trakcie procesu dążenia do nich i z pewnością w pewnym punkcie je odniosę.

Jeszcze nie odniosłam zadowalającego sukcesu, ale jestem na dobrej drodze by go osiągnąć.

Część absolwentów uczelni plastycznych przyznała, że pomimo wykonywania pracy, która jest ich pasją, funkcjonowanie na rynku artystycznym jest trudne (zwłaszcza pod względem finansowym):

Zbyt długo trwa osiągnięcie sukcesu zawodowego i satysfakcji finansowej w stosunku do czasu, jaki poświęciło się na wykształcenie akademickie. W Polsce praca architekta wewnątrz nie jest ani doceniana, ani płatna na takim poziomie jak w krajach zachodnich.

Nie odniosłam sukcesu zawodowego w sferze artystycznej ale nie traktuję tego jako porażki. Uważam że dokładam wszelkich starań by działać w sferze artystycznej choć pieniądze i wynagrodzenia są często nieadekwatne do zaangażowania w projekt a także do potrzeb przeciętnej osoby chcącej się samodzielnie utrzymywać z działalności (choćby około) artystycznej.

Czasami jest ciężko. Jestem jednak cierpliwy. Czasami warto podjąć się czasochłonnego i pracochłonnego projektu z ryzykiem niskiego potencjału komercyjnego który czasami bywa nieadekwatny do poziomu merytorycznego i artystycznego finalnego projektu/utworu. Owoce zbiera się czasem później i niekoniecznie bezpośrednio.

Nie wiem czy moja kariera jest typowa czy też odniosłam sukces czy porażkę – to zależy jak zdefiniujemy te słowa. Myślę że ciągle zajmuję się sztuką i ciągle będę się nią zajmować i to uznaję za osobisty sukces prowadzę życie zgodne z własnymi przekonaniem mam poczucie wolności. Jednak czuję się też odizolowana od społeczeństwa. To smutne, że rola artysty jest albo niedoceniana albo przechwytywana przez praktycznie i utylitarnie nastawiony system kapitalistyczno-konsumpcyjno-wytwórczy. Może potrzeba jeszcze w Polsce/na świecie jeszcze kilku lat na uporanie się z tą sytuacją i zrozumienie że dobra etyczne kulturalne i naukowe są szczytowymi osiągnięciami człowieka w toku ewolucji. Jako porażkę odczuwam swoją obecną prekariacką przynależność klasową i brak ciągłości w możliwości wykonywania pracy artystycznej.

Ciężko określić jednoznacznie. Pracę artystyczną nazwałbym sezonową, z tym, że ciężko wyznaczyć konkretne sezony. W niektórych miesiącach zupełnie jej nie ma, a w niektórych muszę podzlecać dalej zadania przeznaczone dla mnie. Jeśli chodzi o stronę artystyczną/ projektową prac to niestety nie są to zlecenia które można by określić mianem ambitnych.

Kilka osób wskazało, że czują się spełnieni, ale w pracy poza branżą artystyczną:

Wykorzystuję zdobytą wiedzę artystyczną w innej dziedzinie pracy, spełniam się zawodowo i rozwijam.

Podjęłam prace zawodową która w małym stopniu jest związana z studiami artystycznymi (jedynie w sferze projektowania materiałów marketingowych używając programów graficznych) mam dzięki niej stałą

pensje oraz umowę o pracę. Sukces artystyczny prawdopodobnie nie przyniósłby mi takiej stabilizacji finansowej.

Odniosłam sukces zawodowy w dziedzinie wzornictwa, zdobyłam w tym zakresie stypendia na uczelni jak również wiele wygranych na pokazach mody w całej Polsce. Już na studiach czułam się spełniona w danej dziedzinie. Jednak po studiach, aby się utrzymać musiałam się przekwalifikować, a wiedza zdobyta na innej uczelni pomogła mi w otworzeniu działalności gospodarczej. Obecnie Sztuką zajmuję się wyłącznie z pasji a z zawodu jestem dietetykiem.

Zainteresowałam się inną dziedziną niż kreatywna i jestem zadowolona z mojej młodej jeszcze kariery, która nie jest związana ze sztuką.

Kilka osób wskazało, że ich sytuacja osobista nie pozwala im na razie na zawodowe spełnienie:

Z uwagi na to, iż zostałam matką dwójki dzieci, moja kariera artystyczna nie zaczęła się jeszcze rozwijać. Lecz w dalszym ciągu mam ku temu nadzieję że odniosę sukces zawodowy.

Jestem obecnie mamą i mieszkam za granicą moje ambicje zawodowe muszą jeszcze trochę poczekać muszę też lepiej poznać tutejsze środowisko artystyczne.

Sytuacja rodzinna i życiowa rzutuje na moje możliwości zawodowe.

Absolwenci uczelni teatralno-filmowych w świetle naszych badań postrzegają się jako ludzi sukcesu. Odniesienie sukcesu zawodowego stało się udziałem w opinii aż 40% badanych absolwentów z 2014 roku, 36% z 2016 roku. Na tle innych artystów najrzadziej podkreślają, że ich kariera ma typowy przebieg i niczym się nie wyróżnia (rys. 62). Spora grupa badanych zaproponowała własną ocenę swojego sukcesu czy porażki zawodowej i artystycznej, zwłaszcza młodszy absolwenci. Większość, która formułowała opinie o swojej karierze podkreślała, że jeszcze za wcześnie na określenie ich etapu rozwoju zawodowego sukcesem. Ciągłe się rozwijają i są na drodze do osiągnięcia tzw. sukcesu. Wierzą, że przyszłość przyniesie zawodowe spełnienie.

Jestem na dobrej drodze.

Nie poniosłam porażki ale też nie odniosłam sukcesu. Natomiast nie jest to kariera typowa – podejmuję się wielu prac związanych z zawodem zahaczających o mnóstwo innych dziedzin! Jestem z tego dumna i zadowolona że moja ciężka praca daje efekty. Natomiast zdecydowanie brakuje mi narzędzi do obracania się w świecie filmowym – i tutaj moje marzenie jest niespełnione a ambicje niezaspokojone a często rodzi to frustrację.

Pracując na etacie jestem zadowolona nie mniej jednak trudno określić to spełnieniem. Zdecydowanie za wcześnie na takie miano.

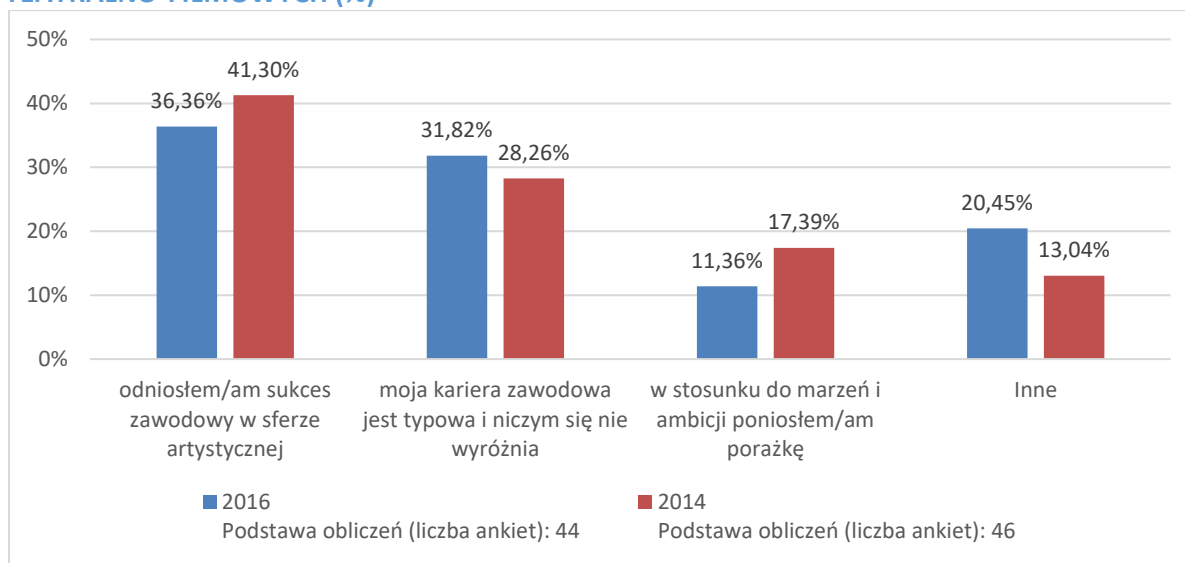
Moje osiągnięcia artystyczne są dla mnie satysfakcjonujące i uznaję je za osobisty sukces choć nie koniecznie są spektakularne. Mam nadzieję że przyszłość przyniesie stały rozwój.

Pojawiły się również pesymistyczne opinie, bardzo krytyczne w stosunku do uczelni i branży, zwracają uwagę na pewne patologie, związane z zarobkami i pewnymi strukturami i relacjami między uczelnią artystyczną a szeroko pojętym środowiskiem artystycznym:

Moja sytuacja zawodowa jest dobra głównie dlatego, że przekwalifikowałem się oraz ukończyłem inne studia jeszcze przed studiami aktorskimi. Nie utrzymałbym się jako aktor, a już na pewno nie założył rodziny. Mam wrażenie że w sferze zawodowej uczelnia zabrała mi więcej niż dała izolując od rynku warszawskiego, na którym byłem dużo bardziej aktywny przed rozpoczęciem studiów.

Stawki są na razie żenujące, o pracę w zawodzie trudno, może kiedyś będzie lepiej.

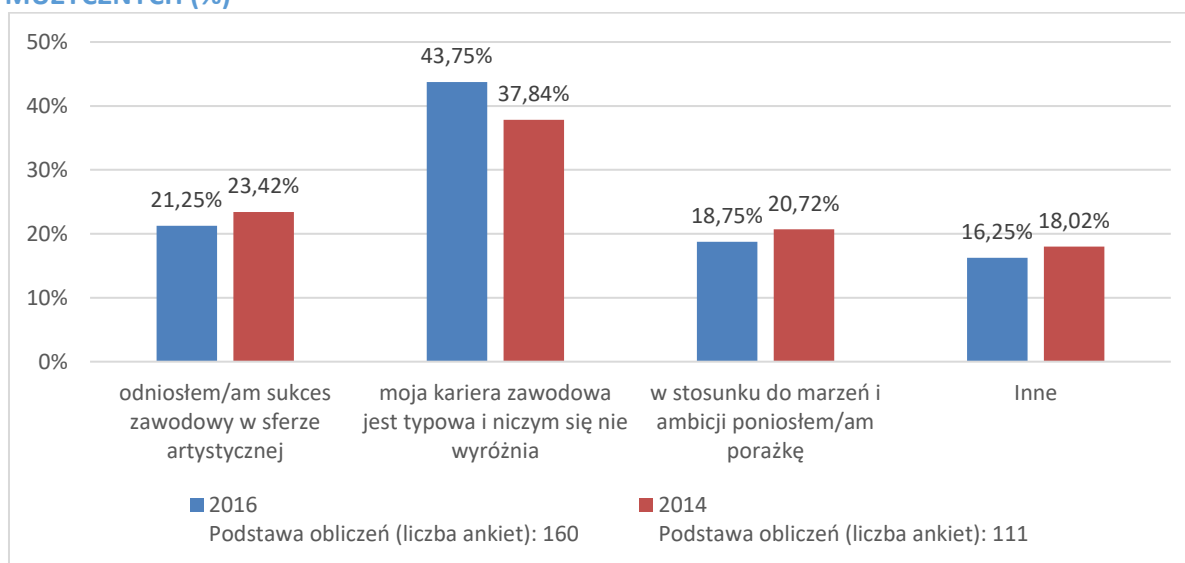
RYСУNEK 62. WSKAZANIE NA SUKCES LUB PORĄŻKĘ ZAWODOWĄ – ABSOLWENCI UCZELNI TEATRALNO-FILMOWYCH (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku uczelni muzycznych, warto zauważyć, że badani, którzy ukończyli studia w 2016 roku, zdecydowanie częściej wskazywali na typowość swojej kariery i brak wyróżnienia, nieznacznie rzadziej natomiast wskazywali na porażkę ale także zawodowy sukces w sferze artystycznej (rys. 63). Innymi słowy, byli bardziej niezdecydowani i rzadziej (niż ich starsi koledzy) potrafili w sposób krańcowy (sukces-porażka) ocenić własną karierę zawodową.

RYСУNEK 63. WSKAZANIE NA SUKCES LUB PORAŻKĘ ZAWODOWĄ – ABSOLWENCI UCZELNI MUZYCZNYCH (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Byli także i tacy muzycy, którzy posiadali własne, odmienne od zaprezentowanych w badaniu kategorii oceny sukcesu czy porażki zawodowej. Większość z nich podkreślała, że są na początku swojej drogi zawodowej, co sprawia, że dopiero za kilka lat dyskusja o sukcesie czy porażce będzie mogła mieć miejsce. Nieustannie się rozwijają, szukają swojej drogi, ponoszą chwilowe porażki, ale także stopniowo realizują swoje cele:

Zawodowo zajmuję się działalnością muzyczną mam zamiar dalej rozwijać się w tym kierunku i odnosić kolejne sukcesy zawodowe.

Jestem usatysfakcjonowana z przebiegu mojej kariery artystycznej, jednak czuję potrzebę doksztalcenia się oraz ciągłego rozwoju by osiągnąć wyznaczone sobie cele.

Jestem u progu kariery zawodowej. Otrzymałam dobre wykształcenie i warsztat pracy nie boję się wyzwań, mam plany zawodowe związane z kierunkiem, który ukończyłam. Optymistycznie patrzę w przyszłość.

Pojawiły się również bardziej pesymistyczne odpowiedzi, krytyczne w stosunku do branży muzycznej i sytuacji artystów-muzyków w Polsce, w szczególności tej sfery, która odnosi się do sytuacji materialnej i zarobków:

Jestem spełnionym muzykiem będą zawsze związany ze sferą artystyczną. Lecz aby móc się utrzymać i godnie żyć jestem zmuszony pracować w kompletnie innym kierunku.

Po 18 latach nauki chciałbym mieć możliwość działać artystycznie dyrygować koncertować i nie kończyć na nauczaniu dzieci w pierwszym stopniu szkoły muzycznej. Choć pracę tę uważam za bardzo dobrą i ważną nie pozwala ona jednak na pełne wykorzystanie wiedzy i możliwości. Osiągam małe sukcesy zwykle nie w tym na czym mi zależy. Jednocześnie ponoszę porażki w tym co jest dla mnie ważne.

Stawki są na razie żenujące, o pracę w zawodzie trudno, może kiedyś będzie lepiej.

Cieszę się, że mam możliwość występowania na scenie, również na liczących się polskich scenach, ale niestety nie zapewnia mi to utrzymania.

Wiele osób pozytywnie oceniało swoją sytuację zawodową, ale bez nazwania jej sukcesem, jednocześnie nie chciało nazwać swojej kariery typową:

Mam zwykłą ale dobrą pracę pianisty-akompaniatora ale próbuję swoich sił w biznesie filmowym poprzez festiwale kursy i konkursy a także w programach rozmaitych grantów uczelnianych czy programach dofinansowania z Ministerstwa Kultury.

Swoją sytuację zawodową rozpocząłem poniżej moich możliwości i oczekiwań. Od pewnego czasu zacząłem sam myśleć nad zmianą aktualnej sytuacji i stopniowo zaczynam być zadowolony z tego co ewentualnie mogę osiągnąć.

Pojawiły się tutaj również opinie osób pracujących poza branżą muzyczną, gdzie się rozwijają zawodowo:

Prawdopodobnie od września podejmę prace w zawodzie-wtedy będę w stanie ocenić czy odniosłem sukces czy porażkę.

Aktywnie działam zawodowo w innej branży niż artystyczna i cały czas się rozwijam. Jestem zadowolona z mojej sytuacji.

3.2 Studia na uczelni artystycznej

Motywacja to czynnik powodujący podjęcie jakichś działań lub decyzji, bądź stanowiący ich uzasadnienie.¹⁹ Dla psychologów to zespół procesów psychicznych i fizjologicznych określający podłoże ludzkich zachowań i ich zmian. Procesy te ukierunkowują zachowanie jednostki na osiągnięcie określonych, ważnych dla niej sytuacji, kierują wykonywaniem pewnych czynności tak, aby prowadziły do zamierzonych wyników.²⁰ Stąd powody i motywacje wyboru studiów stanowią jeden z bardziej interesujących obszarów poznania dla kierujących dydaktyką uczelni. Dzieje się tak dlatego, że znajomość motywów można odnieść do katalogu, poziomu i jakości zajęć dydaktycznych oraz potencjalnych, osiągniętych efektów kształcenia.

W przypadku motywacji wyboru studiów, badani respondenci uczelni artystycznych mogli wskazać maksymalnie cztery, ich zdaniem najważniejsze powody, które spowodowały wybór konkretnej uczelni artystycznej jako miejsca studiów (rys. 64). Kolejność odpowiedzi oraz procent ich wskazań pokrywają się z wynikami z badań prowadzonych w 2016 roku.²¹ W tegorocznych badaniach wśród absolwentów ogółu uczelni artystycznych – plastycznych, teatralno-filmowych i muzycznych – dominującą odpowiedzią była chęć rozwijania uzdolnień i zainteresowań artystycznych (84%). Kolejno zainteresowanie zawodem, do którego przygotowuje uczelnia (48%) i ocena, iż oferuje interesujące kierunki (ok. 31%). Co czwarty absolwent kierował się prestiżem uczelni, jej lokalizacją (22%) oraz rekomendacjami innych osób – znajomych, pedagogów (19%).

Osoby wskazujące na „przypadkowy wybór” (ok. 11%) najczęściej równocześnie wskazywały na kierowanie się chęcią rozwijania uzdolnień i zainteresowań artystycznych, bazowaniu na rekomendacjach innych osób (znajomych, pedagogów) oraz lokalizacji uczelni. Natomiast co dziesiąty absolwent kontynuował rodzinne tradycje i łączył je głównie z zainteresowaniem zawodem do jakiego przygotowywały studia na danej uczelni. Najniższy odsetek wskazań dotyczył zaplecza materialnego i technicznego posiadanego przez uczelnię (ponad 4%) oraz odpowiedzi *inne* (ok. 3%). W ostatniej kategorii (*inne*) pojawiły się pozytywne i negatywne przesłanki podjęcia kształcenia na wybranej uczelni:

- konkretny kierunek studiów w ofercie uczelni, w tym unikalny w skali kraju (m.in. pedagog baletu, pracownie kostiumu i scenografii), pozwalający na podjęcie pracy w wybranym zawodzie,
- bycie laureatem/ką „złotego indeksu” uprawniającego do przyjęcia na dowolnie wybraną uczelnię artystyczną (plastyczna),
- pasja, zamiłowanie do sztuki,
- namowa rodzica/rodziców,

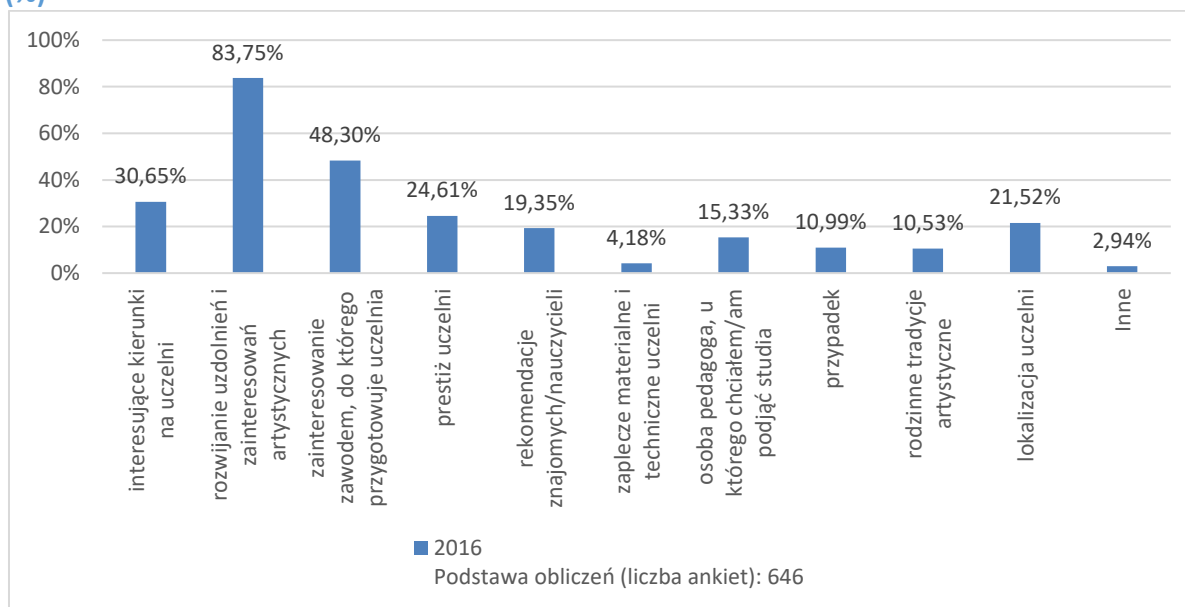
¹⁹ Hasło: „motywacja”, słownik online Słownik Języka Polskiego, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/motywacja.html>, dostęp: 12.11.2017.

²⁰ Instytut Psychologii Zdrowia, pobrane z <http://www.psychologia.edu.pl/slownik/id.motywacja/i.html>, dostęp 12.11.2017.

²¹ E. Bogacz-Wojtanowska i inni, (2016), Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny, ASP Kraków – MKiDN Warszawa, s. 71-74.

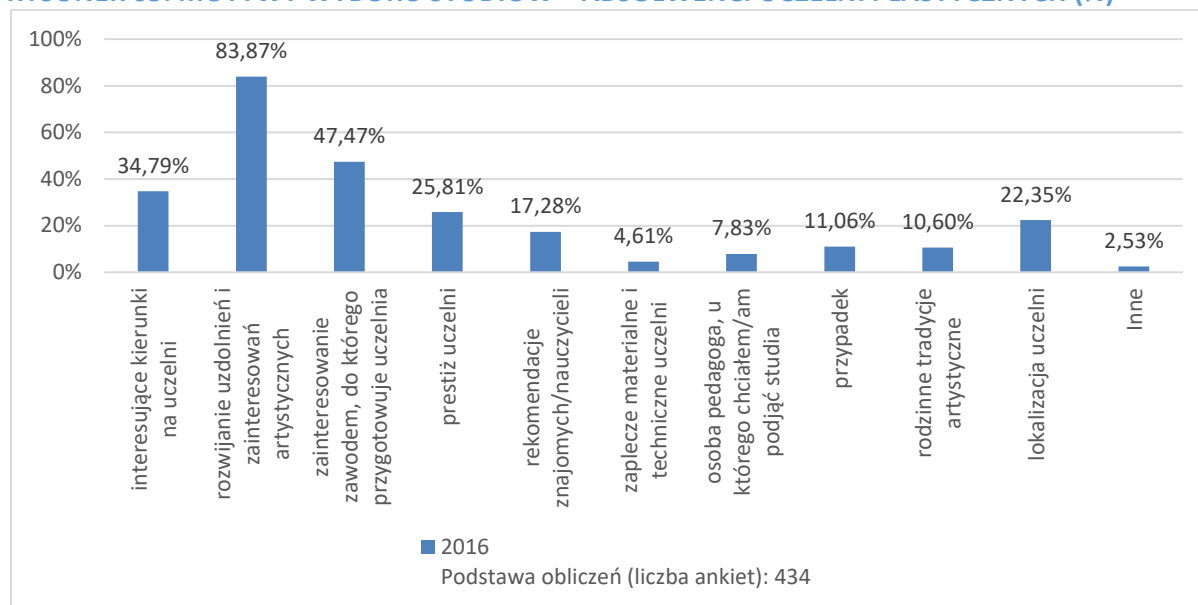
- jedyne studia, na które kandydat/kandydatka został/a przyjęty/a.

RYСУNEK 64. MOTYWY WYBORU STUDIÓW – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

Respondenci mogli wybrać maksymalnie 4 kategorie, stąd wskazania nie sumują się do 100%.
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

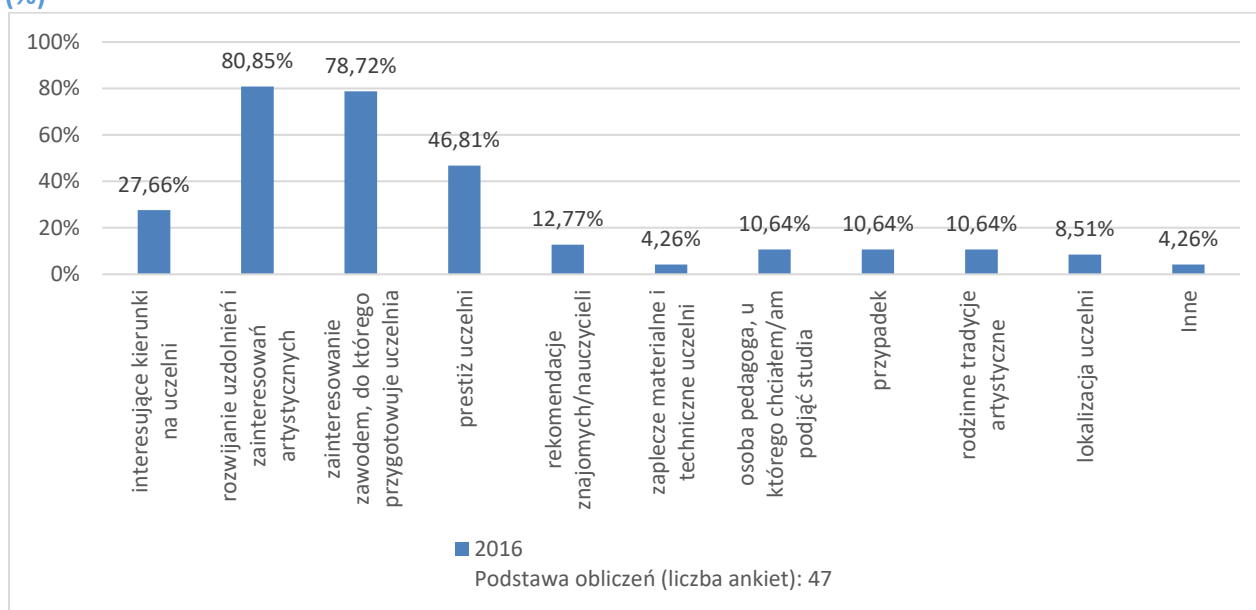
W przypadku badanych reprezentujących uczelnie plastyczne, które stanowiły najliczniejszą grupę spośród absolwentów wybranych typów uczelni, kolejność i odsetek wskazań na konkretne motywy była zbliżona do wyników ogólnych tegorocznego badania. Potrzeba rozwijania uzdolnień i zainteresowań artystycznych (84%), zainteresowanie zawodem, do którego uczelnia przygotowuje (48%) oraz interesujące kierunki, to trzy najważniejsze kategorie, jakie wskazali absolwenci (rys. 65). Kolejno prestiż uczelni (26%), jej lokalizacja (22%) i rekomendacje znajomych, nauczycieli (17%) odegrały istotną rolę w wyborze poszczególnych uczelni. Natomiast tylko co dziesiąty absolwent wskazał na przypadek i rodzinne tradycje artystyczne, które związane były z podjęciem kształcenia na wybranym kierunku. W przypadku absolwentów uczelni plastycznych rola pedagoga, u którego chciano podjąć studia (naukę) jest prawie dwukrotnie niższa niż w przypadku badanych ogółem i wyniosła niespełna 8% (do ok.15% ogółu). Podobnie zaplecze techniczne i kategoria *inne* stanowiły najniższy odsetek odpowiedzi – kolejno ok. 5% i 2,5%. Wśród innych motywacji (*inne*) badani wskazali kwestie związane z otwarciem nowej uczelni i większym zaangażowaniem wykładowców, możliwość odbycia zagranicznych praktyk zawodowych, prowadzenia galerii dla studentów, specyfikę kierunku czy pracowni, a także przypadkowość swego wyboru.

RYSUNEK 65. MOTYWY WYBORU STUDIÓW – ABSOLWENCI UCZELNI PLASTYCZNYCH (%)

Respondenci mogli wybrać maksymalnie 4 kategorie, stąd wskazania nie sumują się do 100%.
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

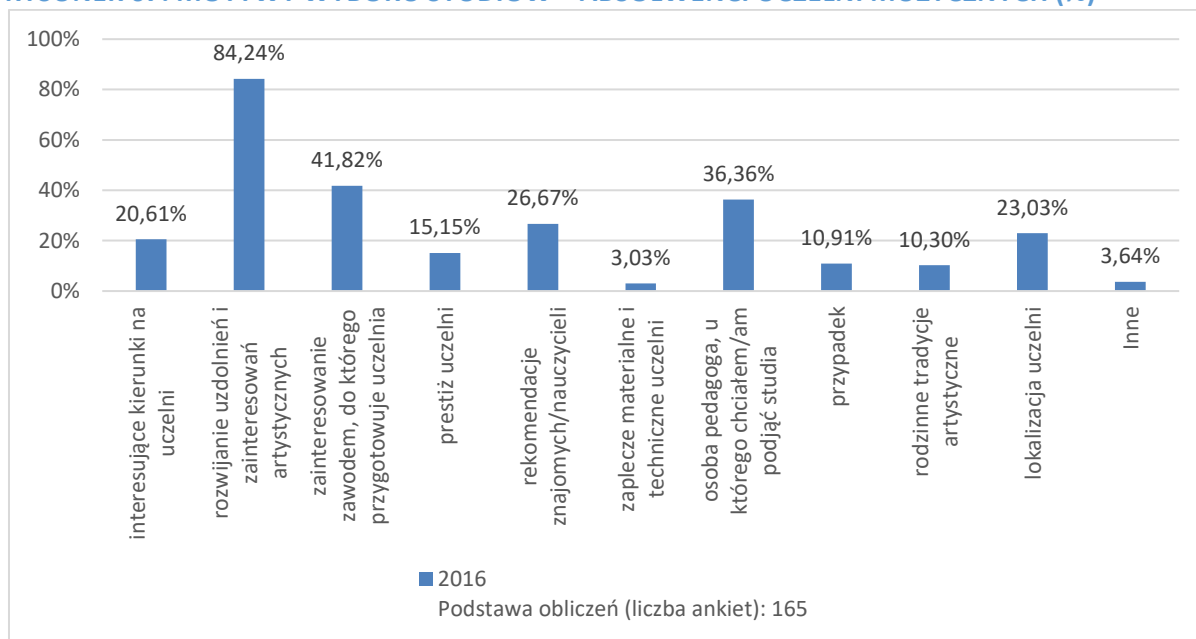
Również absolwenci, którzy ukończyli uczelnie teatralno-filmowe w pierwszej kolejności wskazali na motywację kierowaną rozwijaniem uzdolnień i zainteresowań czyli ok. 81% badanych (rys. 66). To, co wyróżnia absolwentów uczelni teatralno-filmowych na tle ogólnych statystyk oraz dwóch pozostałych typów uczelni, to przede wszystkim motywacja związana szczególnie z zainteresowaniem zawodem, do którego przygotowuje uczelnia (78% do 48% ogółu badanych). Także prestiż uczelni odgrywał ważniejszą rolę w jej wyborze (47%) niż w przypadku ogółu absolwentów (26%). Kolejno mniejsze znaczenie miały interesujące kierunki, jakie zdaniem badanych oferowała uczelnia (28%) oraz jej lokalizacja (8,5%). Również absolwenci uczelni teatralnych najrzadziej spośród wszystkich kierowali się rekomendacjami innych osób (ok.13%). Ostatecznie co dziesiąta osoba wskazywała na wybór uczelni teatralno-filmowej spowodowany kontynuacją rodzinnych tradycji artystycznych, osobą pedagoga, u którego mogła podjąć naukę, czy przypadkowym wyborem studiów. Podobnie jak w przypadku pozostałych uczelni najmniejszy odsetek wskazań otrzymało zaplecze techniczne uczelni oraz kategoria *inne* (po ok.4%).

RYSUNEK 66. MOTYWY WYBORU STUDIÓW – ABSOLWENCI UCZELNI TEATRALNO-FILMOWYCH (%)

Respondenci mogli wybrać maksymalnie 4 kategorie, stąd wskazania nie sumują się do 100%.
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku uczelni muzycznych główną motywację – rozwijanie uzdolnień i zainteresowań artystycznych, wskazało ponad 84% absolwentów (rys. 67). Zainteresowanie zawodem, do którego przygotowuje uczelnia także miało istotny wpływ na jej wybór w przypadku dużej grupy absolwentów (ok. 42%). Na tle pozostałych absolwentów ogółem oraz poszczególnych typów uczelni, rola pedagoga, u którego chciano podjąć naukę zdecydowanie częściej wpływała na decyzję o wyborze konkretnej uczelni muzycznej i kierunku (37% przy blisko 15% w przypadku ogółu). Także rekomendacje znajomych i nauczycieli (27%) oraz lokalizacja uczelni (23%) częściej motywowały obecnych muzyków niż interesujące kierunki, jakie oferuje uczelnia (21%) czy jej prestiż (15%). Kontynuację rodzinnych tradycji artystycznych i przypadek wskazało po blisko 10% badanych. Osoby deklarujące „przypadkowość wyboru” najczęściej wskazywały na chęć rozwoju i nie kojarzyły wyboru uczelni z postacią konkretnego pedagoga, u którego mogłyby kontynuować swoją naukę na studiach. Ostatecznie, podobnie jak w przypadku ogółu, zaplecze techniczne i kategoria *inne* stanowiły najmniejszy odsetek wskazań wśród absolwentów uczelni muzycznych (kolejno ok. 3% i 4%). Wśród *innych* motywacji pojawiły się chęć zdobycia konkretnego dyplomu, wyjątkowość kierunku w skali Polski, czy jedyne miejsce, gdzie dostał się obecny absolwent jako kandydat na studia (rys. 67).

RYСУNEK 67. MOTYWY WYBORU STUDIÓW – ABSOLWENCI UCZELNI MUZYCZNYCH (%)

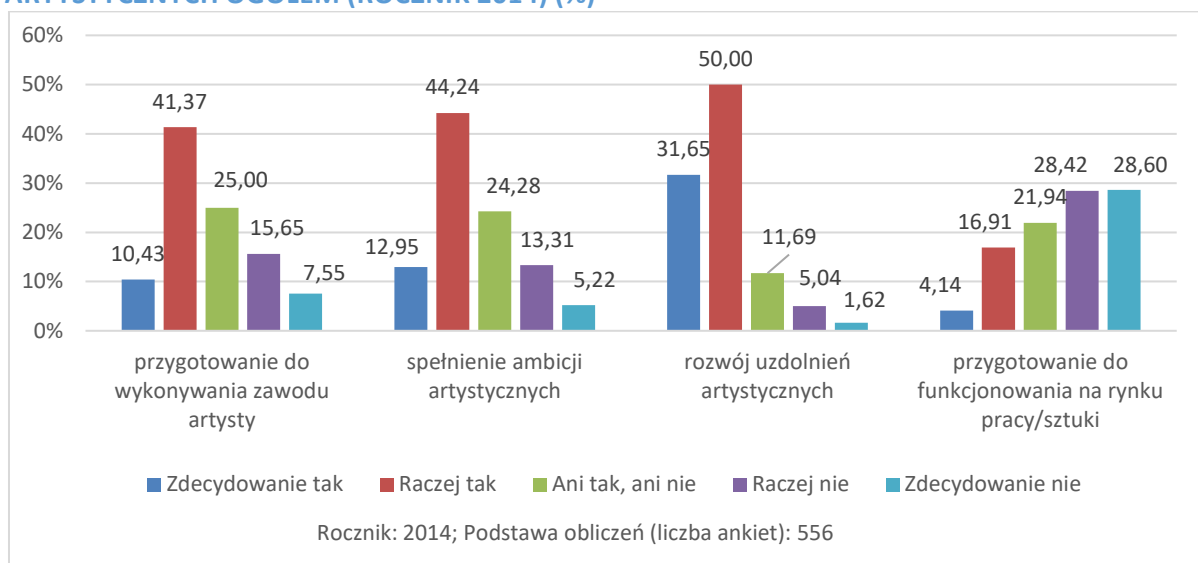
Respondenci mogli wybrać maksymalnie 4 kategorie, stąd wskazania nie sumują się do 100%.
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Motywacje młodych ludzi podejmujących studia, to jednakże tylko część percepcji i oczekiwań studentów w stosunku do uczelni. Szczególnie istotna wydaje się także ocena tego, co z tą motywacją się w toku studiowania stało, innymi słowy spełnienie artystycznych oczekiwań studentów. Wyniki dla badanych roczników uczelni artystycznych po pierwszym roku oraz po trzech latach są zbieżne i charakteryzują się podobnym rozkładem odpowiedzi (rys. 68a i 68b). W przypadku absolwentów z 2014 roku przeważały przede wszystkim pozytywne oceny dotyczące wpływu uczelni na rozwój uzdolnień artystycznych – 82% (*zdecydowanie tak* – 32% i *raczej tak* – 50%). Także niespełna 52% badanych artystów uznało, że zostały przygotowane do wykonywania zawodu artysty (*zdecydowanie tak* – 10,5% i *raczej tak* – 41,5%) oraz 57% wskazało, że spełniono na studiach ich ambicje artystyczne. Jednak równocześnie w przypadku przygotowania do wykonywania zawodu artysty i spełniania ambicji artystycznych aż co czwarta osoba nie określiła, czy jej oczekiwania zostały spełnione, wybierając odpowiedź *ani tak, ani nie*.

Najkrytyczniej młodzi artyści odnieśli się do przygotowania do funkcjonowania na rynku pracy/sztuki gdzie łącznie 57% absolwentów uznało, że *zdecydowanie nie* i *raczej nie* spełniono ich oczekiwań w tej kwestii. Co niepokojące, aż 29% badanych wyraziło swoje zdecydowane niezadowolenie z przygotowania do wykonywania zawodu artysty. Pozytywne przekonania badanych o rozwoju uzdolnień artystycznych podczas studiów, nie szły w parze z pozytywną oceną przygotowania do funkcjonowania na rynku artystycznym – badani postrzegali te kwestie rozdzielnie. Natomiast grono artystów, które uznało, że spełniono ich oczekiwania co do funkcjonowania na rynku pracy, to w znacznej mierze ci, którzy

zdecydowanie czują się przygotowani do zawodu oraz odczuwają spełnienie artystyczne (rys. 68a).²²

RYСУNEK 68A. STUDIA I SPEŁNIENIE OCZEKIWAŃ ARTYSTYCZNYCH – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (ROZNIK 2014) (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Zestawione opinie dla absolwentów z 2016 roku nie odbiegają od opinii starszego rocznika. Uczelnia spełniła oczekiwania w zakresie rozwoju uzdolnień artystycznych u 86% badanych, przy czym 34% uznało, że *zdecydowanie tak*, *raczej tak* – ok. 52%.

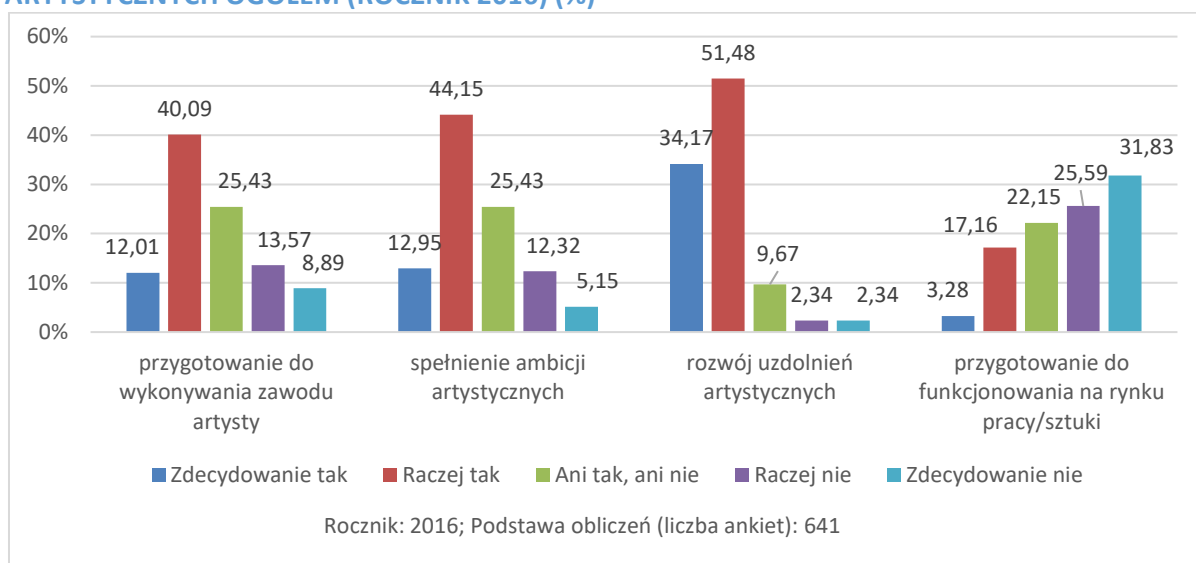
Blisko 52% badanych stwierdziło, że czuje się przygotowanymi do wykonywania zawodu artysty (*zdecydowanie tak* – 12% i *raczej tak* – 40%) oraz 57% wskazało, że spełniono ich ambicje artystyczne. Podobnie w przypadku dwóch ostatnich obszarów, aż co czwarta osoba nie określiła czy jej oczekiwania zostały spełnione (*ani tak, ani nie* – ok. 25%).

Najkrytyczniej odniesiono się do przygotowania do funkcjonowania na rynku pracy/sztuki gdzie łącznie ponad 57% absolwentów miało na ten temat krytyczną opinię i uznało, że *zdecydowanie nie* (ok. 32%) i *raczej nie* spełniono ich oczekiwań w tej kwestii (25%). W tej grupie także 1/4 stanowiły wszystkie osoby, które wyraziły swoje zdecydowane niezadowolenie z przygotowania do wykonywania zawodu artysty. Grono absolwentów zdecydowanie nieusatysfakcjonowanych zasilili głównie ci, którzy nie określili czy uczelnia spełniła ich oczekiwania w przypadku przygotowania do zawodu (*ani tak, ani nie*) (rys. 68b)²³.

²² Pełne dane w bazach danych z wynikami badań z 2017 roku.

²³ Jw.

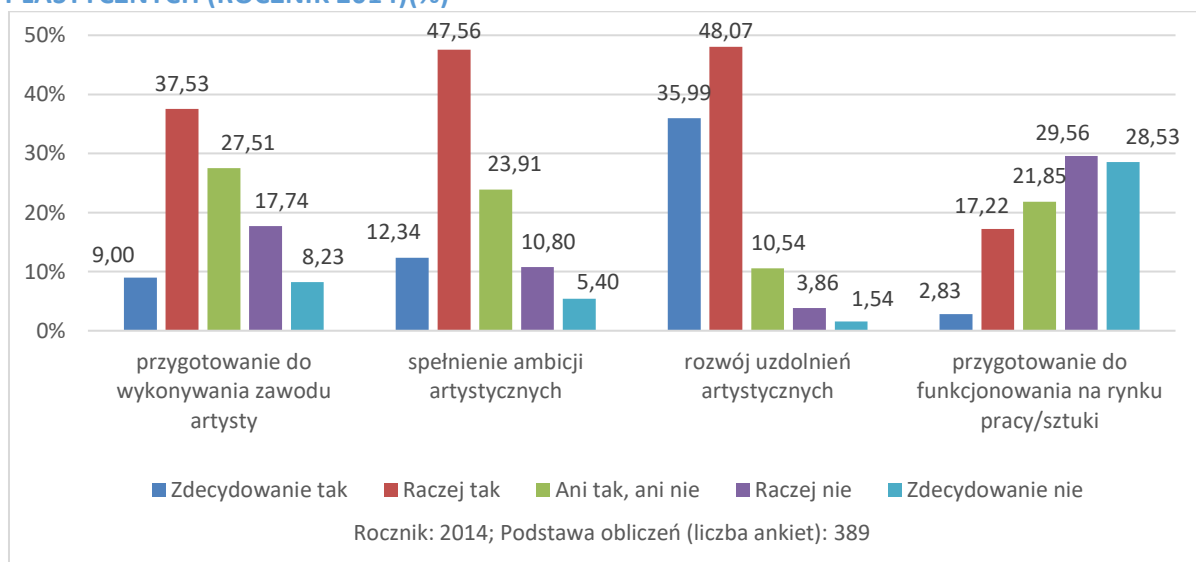
RYСУNEK 68B. STUDIA I SPEŁNIENIE OCZEKIWAŃ ARTYSTYCZNYCH – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (ROCZNIK 2016) (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Absolwenci uczelni plastycznych z 2014 roku sceptyczniej odnoszą się na tle ogółu badanych kończących uczelnie artystyczne, do spełnienia oczekiwań w zakresie przygotowania ich do zawodu (46,5% do 52% ogółu badanych – rys. 69a). Równocześnie nieco pozytywniej niż inni artyści odnoszą się do poczucia rozwoju własnych uzdolnień artystycznych (84%-82%) oraz poczucia spełniania ambicji artystycznych (60% do 57%) (rys. 69a).

RYСУNEK 69A. STUDIA I SPEŁNIENIE OCZEKIWAŃ ARTYSTYCZNYCH – ABSOLWENCI UCZELNI PLASTYCZNYCH (ROCZNIK 2014)(%)

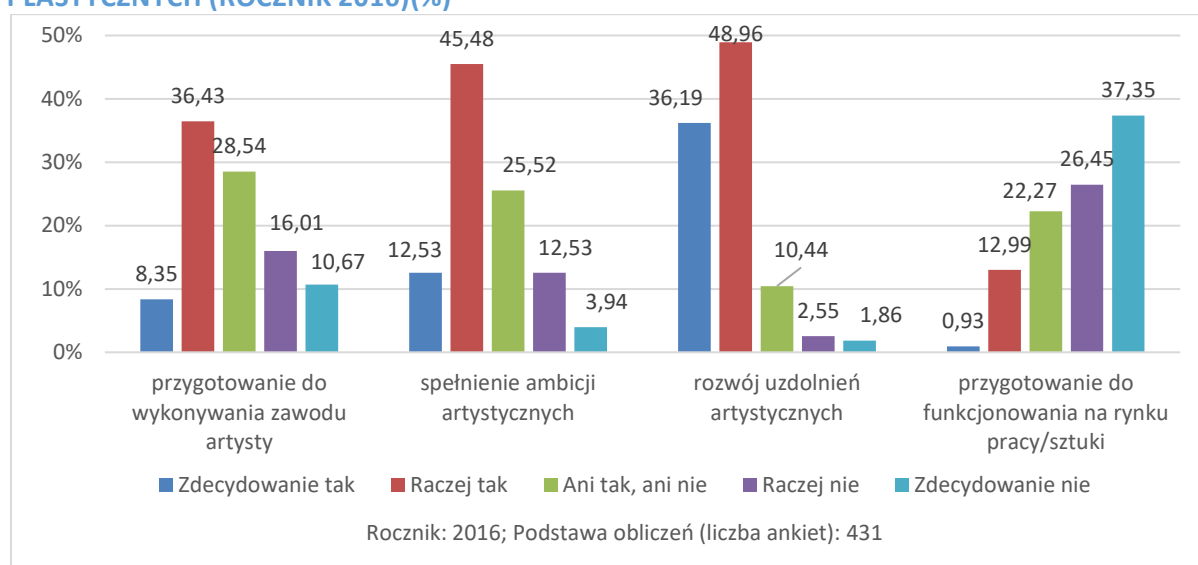

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Również w przypadku obu badanych roczników uczelni plastycznych dostrzegalny jest wysoki odsetek osób, które nie wyraziły opinii na temat spełnienia przez uczelnię oczekiwań w zakresie przygotowania do zawodu czy spełnienia ambicji artystycznych (od 23-28% odpowiedzi *ani tak, ani nie*). Widoczna jest jednak różnica między najmłodszymi absolwentami – rocznik

2016, a tymi którzy ukończyli studia kilka lat wcześniej, w kwestii oceny przygotowania ich przez uczelnię do funkcjonowania na rynku pracy/sztuki. Starsi absolwenci (2014) częściej wskazywali na poczucie spełnienia oczekiwań w tym obszarze – blisko 20% badanych (rys. 69a), w porównaniu do młodszych (14%-rys. 69b). Podobnie było z negatywnymi ocenami w zakresie przygotowania na rynku pracy i sztuki, gdzie ubiegłoroczni absolwenci wyrazili bardziej zdecydowane opinie niż ich starsi koledzy (odpowiedzi *zdecydowanie nie* – 37% do 28,5% – por. rys. 69a i 69b). Ostatecznie absolwenci ogółu uczelni plastycznych z rocznika 2016, rzadziej niż ogół absolwentów uczelni artystycznych, wyrażali poczucie spełnienia swoich oczekiwań w obszarze przygotowania do wykonywania zawodu artysty.

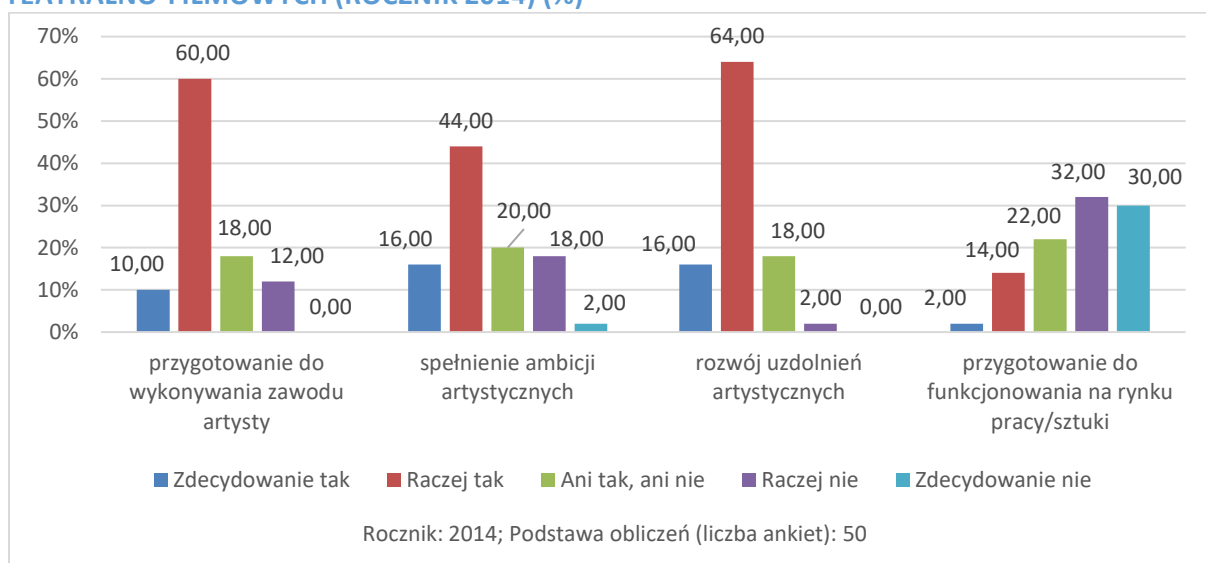
RYСУNEK 69B. STUDIA I SPEŁNIENIE OCZEKIWAŃ ARTYSTYCZNYCH – ABSOLWENCI UCZELNI PLASTYCZNYCH (ROZNIK 2016)(%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Osoby, które ukończyły uczelnie teatralno-filmowe stanowiły najniższy odsetek wśród ogółu absolwentów uczelni, biorących udział w edycji badań z 2017 roku. Jednak wyraziły zdecydowanie najwyższy poziom satysfakcji spośród wszystkich absolwentów uczelni artystycznych, zwłaszcza w kwestii przygotowania do zawodu artysty (70% dla rocznika 2014 oraz 72% dla rocznika 2016). Wykazali się także najmniejszym niezdecydowaniem co do oceny poziomu satysfakcji w zakresie przygotowania do zawodu, gdyż tylko co piąta osoba (18-20%) wybrała odpowiedź *ani tak, ani nie* w porównaniu do ogółu badanych, gdzie odsetek wahał się na poziomie ok. 25%. Równie pozytywnie, jak pozostałe osoby z poszczególnych typów uczelni artystycznych, oceniają rozwój własnych uzdolnień artystycznych jakiego oczekiwali od uczelni. Jednak nie zmienia to faktu, że także wyrazili w przeważającej mierze negatywną opinię na temat bardzo niskiego poczucia satysfakcji z przygotowania do funkcjonowania na rynku pracy/sztuki (62%-suma *zdecydowanie nie* i *raczej nie* dla rocznika 2014) (rys. 70a).

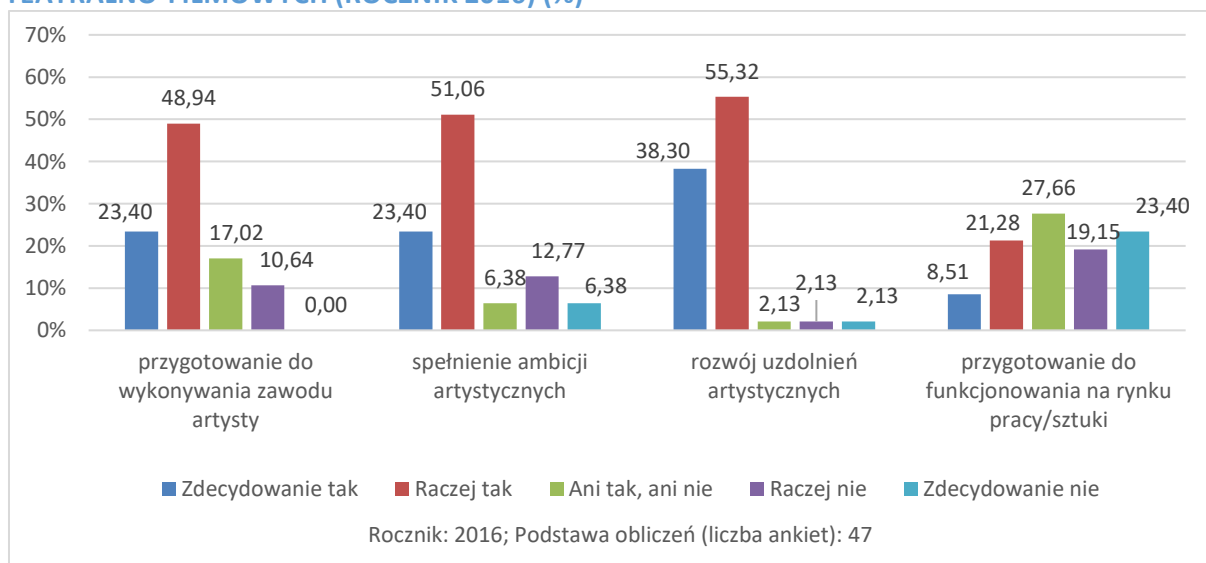
RYСУNEK 70A. STUDIA I SPEŁNIENIE OCZEKIWAŃ ARTYSTYCZNYCH – ABSOLWENCI UCZELNI TEATRALNO-FILMOWYCH (ROZNIK 2014) (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Odpowiedzi absolwentów uczelni teatralno-filmowych z rocznika 2016 są zdecydowanie najbardziej optymistyczne na tle wszystkich uczelni artystycznych, jak i roczników starszych z tego samego typu uczelni. Około 94% z nich uznało, że uczelnia spełniła ich oczekiwania co do rozwoju uzdolnień artystycznych (86% dla ogółu absolwentów rocznik 2016), ale także ponad 74% odczuwało spełnienie ambicji artystycznych (57% dla ogółu) oraz 72% uznało, że uczelnia zaspokoiła ich oczekiwania co do przygotowania do wykonywania zawodu artysty (suma odpowiedzi *zdecydowanie tak* i *raczej tak*; 52% dla ogółu – por. rys. 68b). Byli także mniej skłonni do negatywnej oceny przygotowania ich do funkcjonowania na rynku pracy/sztuki, jakiego oczekiwali od studiów na uczelni artystycznej (43% – *zdecydowanie nie* i *raczej nie* do 30% – *zdecydowanie tak* i *raczej tak*) (rys. 70b).

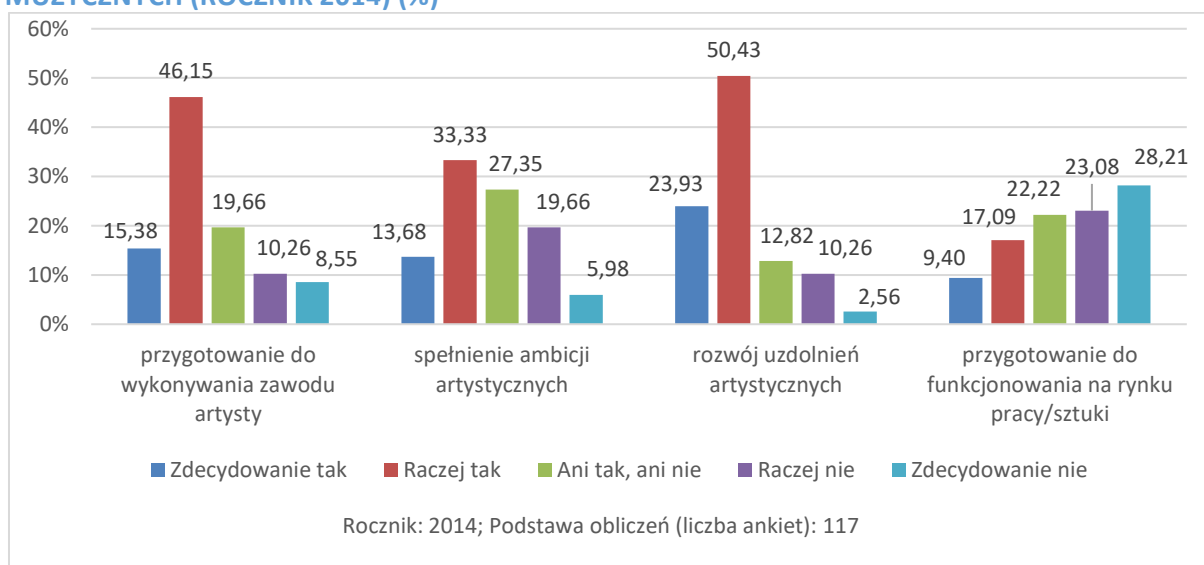
RYСУNEK 70B. STUDIA I SPEŁNIENIE OCZEKIWAŃ ARTYSTYCZNYCH – ABSOLWENCI UCZELNI TEATRALNO-FILMOWYCH (ROZNIK 2016) (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Badania absolwentów uczelni muzycznych wskazują na ich niższą satysfakcję w przypadku spełnienia ambicji artystycznych na tle ogółu absolwentów oraz w porównaniu do poszczególnych typów uczelni. Blisko 47% badanych z rocznika 2014 (rys.71a) i 50% absolwentów z 2016 roku (rys.71b) wybrało odpowiedzi *raczej tak* i *zdecydowanie tak*, na stwierdzenie, że uczelnia spełniła ich ambicje artystyczne (w por. do ogółu 57% – por. rys. 68a i 68b). Blisko 62% absolwentów z rocznika 2014 stwierdziło, że uczelnia spełniła ich oczekiwania w zakresie przygotowania do zawodu oraz w odniesieniu do rozwoju własnych uzdolnień artystycznych (74%). W przypadku oceny przygotowania do funkcjonowania na rynku sztuki i pracy oczekiwania absolwentów (rocznik 2014), podobnie jak w pozostałych zestawieniach, były zdecydowanie częściej negatywne (51%) niż pozytywne (26% – *raczej tak* i *zdecydowanie tak*).

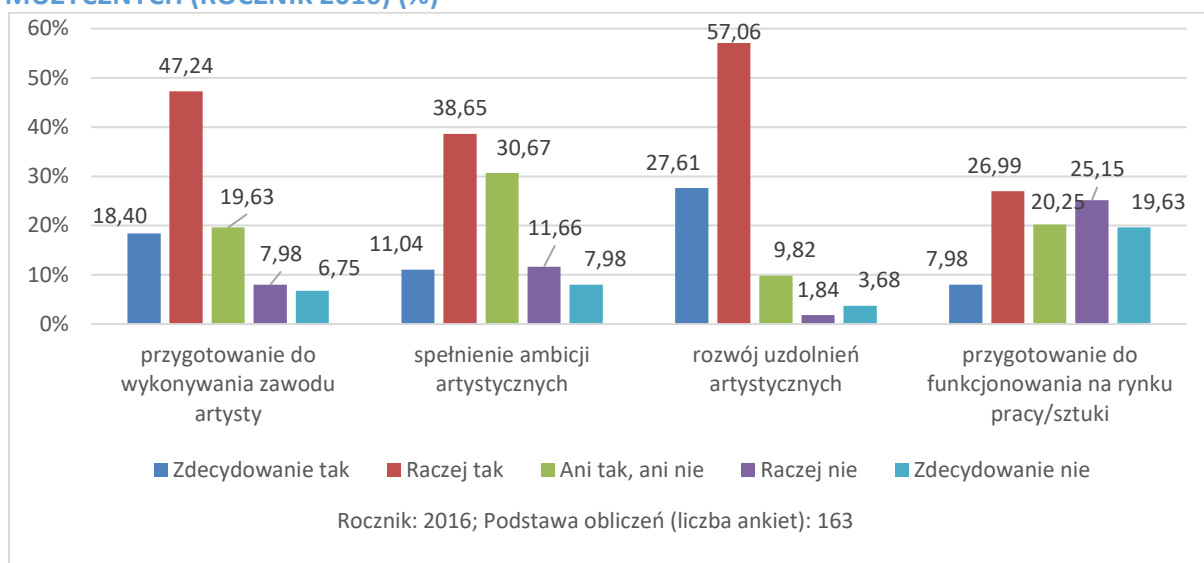
RYСУNEK 71A. STUDIA I SPEŁNIENIE OCZEKIWAŃ ARTYSTYCZNYCH – ABSOLWENCI UCZELNI MUZYCZNYCH (ROCZNIK 2014) (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Absolwenci uczelni muzycznych z rocznika 2016 wskazali na wyższy poziom spełnienia oczekiwań względem uczelni w przypadku rozwoju własnych uzdolnień artystycznych (85%) oraz przygotowania do zawodu artysty (65%) (suma odpowiedzi *zdecydowanie tak* i *raczej tak*). Dostrzegalny jest także bardziej zróżnicowany rozkład odpowiedzi pomiędzy pozytywną (35% – suma *zdecydowanie* i *raczej tak*) i negatywną oceną (45% – *zdecydowanie* i *raczej nie*) poczucia satysfakcji z przygotowania do funkcjonowania na rynku pracy/sztuki, jakie zapewniła uczelnia (rys. 71b).

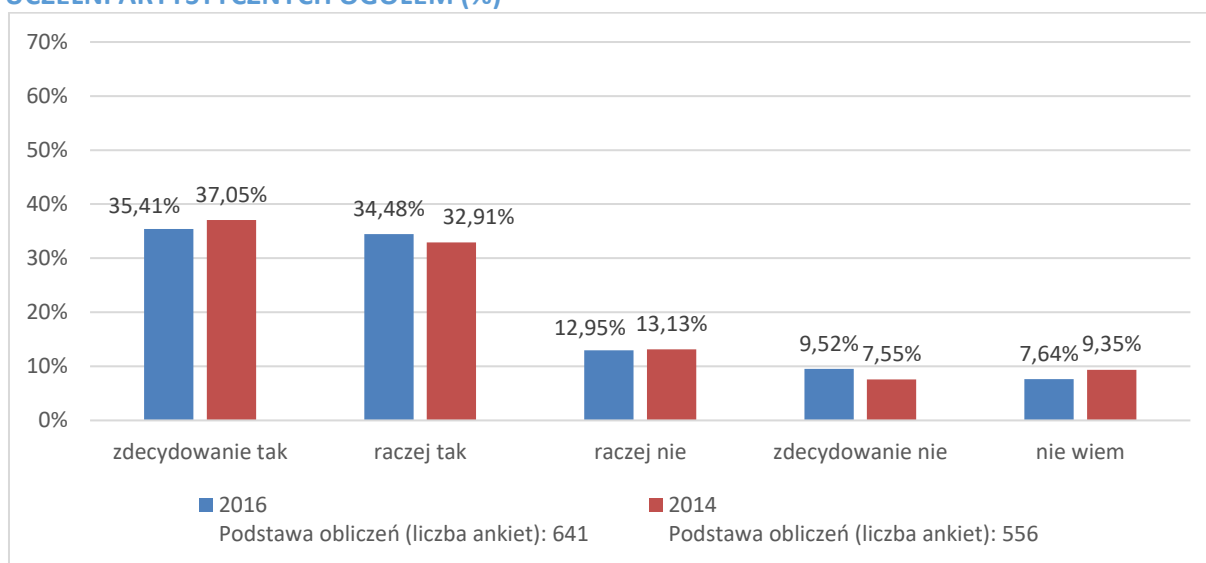
RYSUNEK 71B. STUDIA I SPEŁNIENIE OCZEKIWAŃ ARTYSTYCZNYCH – ABSOLWENCI UCZELNI MUZYCZNYCH (ROCZNIK 2016) (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Absolwenci uczelni artystycznej dokonali także samooceny, dotyczącej sytuacji, czy z perspektywy czasu dokonaliby takiego samego wyboru kierunku studiów. Odpowiedzi zarówno dla rocznika, który ukończył studia rok temu, oraz 3 lata temu, dla ogółu absolwentów uczelni artystycznych nie odbiegają znacznie od ubiegłorocznych wyników badań. Około 70% absolwentów z obu roczników ponownie wybrałoby ukończony kierunek (suma odpowiedzi *zdecydowanie* i *raczej tak*). Natomiast co piąty badany nie zdecydowałby się na podjęcie kształcenia na wybranym wcześniej kierunku (suma odpowiednio *zdecydowanie nie* i *raczej nie* – 22% i 22% – rys. 72). Wśród osób, które nie potrafiły odpowiedzieć na to pytanie (*nie wiem*) dominowały głównie te, które częściej wyrażały brak zaspokojenia oczekiwań artystycznych lub nie udzielały jednoznacznej odpowiedzi (*ani tak, ani nie*) na pytanie o poziom spełnienia oczekiwań przez uczelnię.

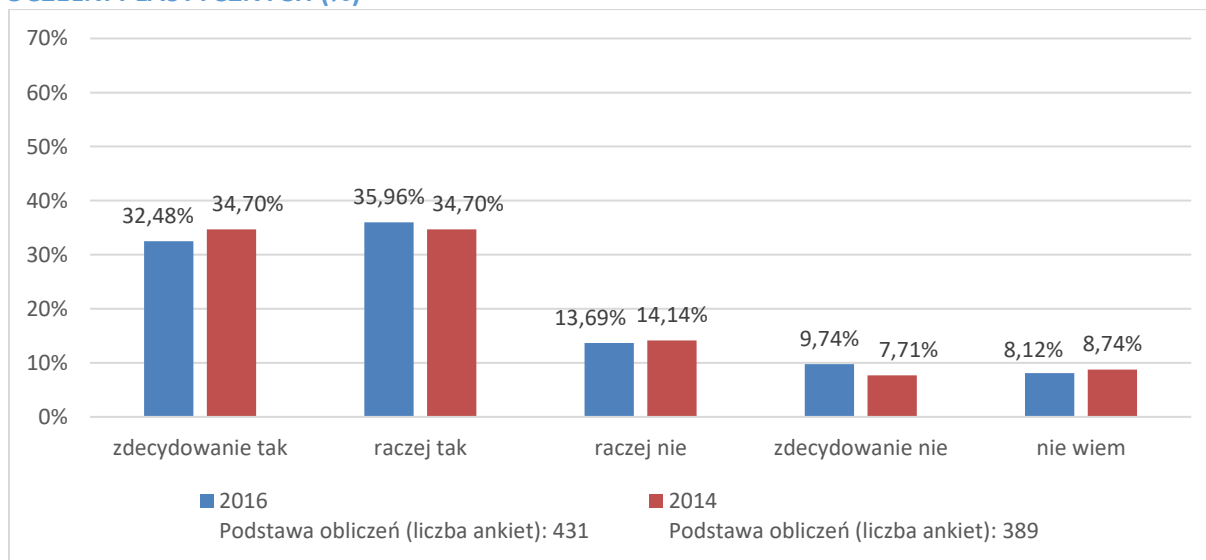
RYСУNEK 72. DEKLARACJA PONOWNEGO WYBORU KIERUNKU STUDIÓW – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Wyniki dla absolwentów uczelni plastycznych są zbliżone do ogólnych statystyk z tegorocznego badania, a także nie odbiegają znacznie od ubiegłorocznych wyników dla absolwentów Akademii Sztuk Pięknych. I tak, ponowny wybór studiów zadeklarowało kolejno 69% starszych absolwentów (2014) i 67% młodszych (2016). Z kolei negatywne opinie w zakresie ponownego wyboru studiów, tak jak w przypadku ogólnych wyników artystów, wyraził co piąty respondent (rys. 73).

RYСУNEK 73. DEKLARACJA PONOWNEGO WYBORU KIERUNKU STUDIÓW – ABSOLWENCI UCZELNI PLASTYCZNYCH (%)

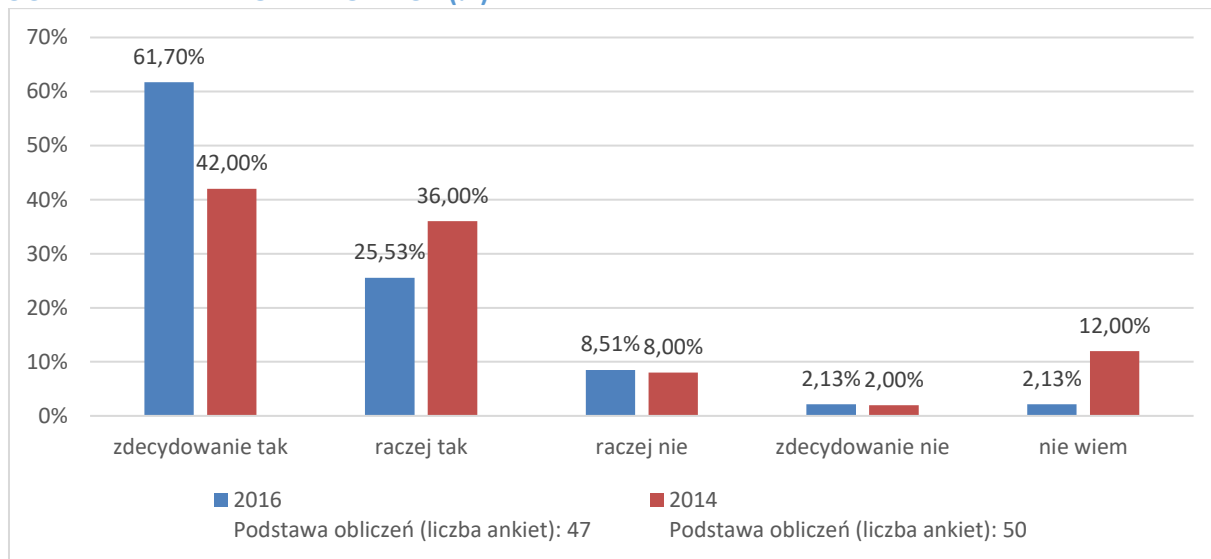

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Największe rozbieżności w odpowiedziach odnotowano wśród absolwentów uczelni teatralno-filmowych, gdzie 78% absolwentów z rocznika 2014 ponownie zdecydowałyby się na ukończone przez siebie studia, w porównaniu do 87% ich młodszych kolegów z rocznika 2016. Są to też

najwyższe oceny w porównaniu do pozostałych typów uczelni. Osoby, które nie potrafiły określić, czy po raz kolejny wybrałyby własny kierunek studiów (odpowiedź *nie wiem*), to także w znacznej mierze osoby, które w negatywny sposób oceniły własne przygotowanie do funkcjonowania na rynku pracy/sztuki, jakiego oczekiwały od uczelni (rys. 74).

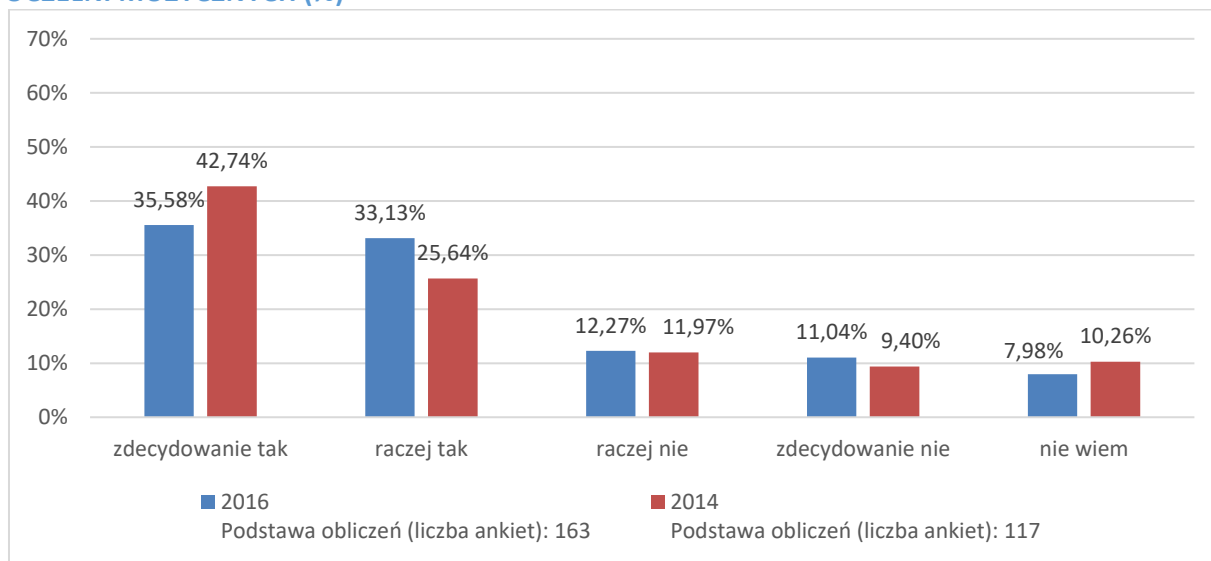
RYСУNEK 74. DEKLARACJA PONOWNEGO WYBORU KIERUNKU STUDIÓW – ABSOLWENCI UCZELNI TEATRALNO-FILMOWYCH (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Również w przypadku absolwentów uczelni muzycznych ponad 69% badanych zarówno z rocznika 2014 i 2016 dokonałoby powtórnego wyboru ukończonego kierunku (starsi byli bardziej zdecydowani). Podobnie jak w przypadku pozostałych uczelni, blisko 21-23% absolwentów nie zdecydowałoby się na ponowne kształcenie (rys.75).

RYСУNEK 75. DEKLARACJA PONOWNEGO WYBORU KIERUNKU STUDIÓW – ABSOLWENCI UCZELNI MUZYCZNYCH (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W ramach badań absolwenci z roku 2016 oceniali także uczestnictwo w formach kształcenia organizowanych w ramach studiów, które wpisują się w podstawową działalność dydaktyczną uczelni, mającą na celu rozwój wiedzy i określonych umiejętności studentów. Należą do nich przede wszystkim obowiązkowe praktyki zawodowe, staże, czy projekty realizowane pod opieką kadry. Należy dodać, że katalog form kształcenia bywał różny w poszczególnych uczelniach, jak również w typach uczelni, co powodowało, że absolwenci w badaniach mieli także możliwość wskazania kategorii *nie były organizowane*. Ponadto badania absolwentów obejmowały różne kierunki studiów, w ramach których uczelnie formułują różne programy kształcenia, stąd poziom ogólności tej oceny należy uznać za dość wysoki.

Absolwenci uczelni plastycznych (rys.76), brali przede wszystkim udział w plenerach organizowanych przez uczelnię (81%), projektach i zadaniach artystycznych realizowanych wraz z wykładowcami (72%), warsztatach (70%) oraz konferencjach i sympozjach (ok. 57%). Ponadto połowa ówczesnych studentów zrealizowała obowiązkowe praktyki zawodowe w ramach kierunku (54%). Jest to wynik zbliżony do ubiegłorocznych odpowiedzi (55%)²⁴. Warto zauważyć jednak, że tylko niespełna 8% badanych nie zrealizowało obowiązkowych praktyk, zaś już 38% uznało, że takowe nie były w ogóle organizowane przez uczelnię na ich kierunku. Natomiast w przypadku nieobowiązkowych praktyk, czyli takich, na które studenci decydowali się dobrowolnie i bez konieczności ich rozliczania w ramach obowiązków dydaktycznych, tylko co trzeci respondent decydował się brać w nich udział (32%). Tyleż samo nie realizowało nieobowiązkowych praktyk, oraz blisko 36% stwierdziło, że nie były organizowane.

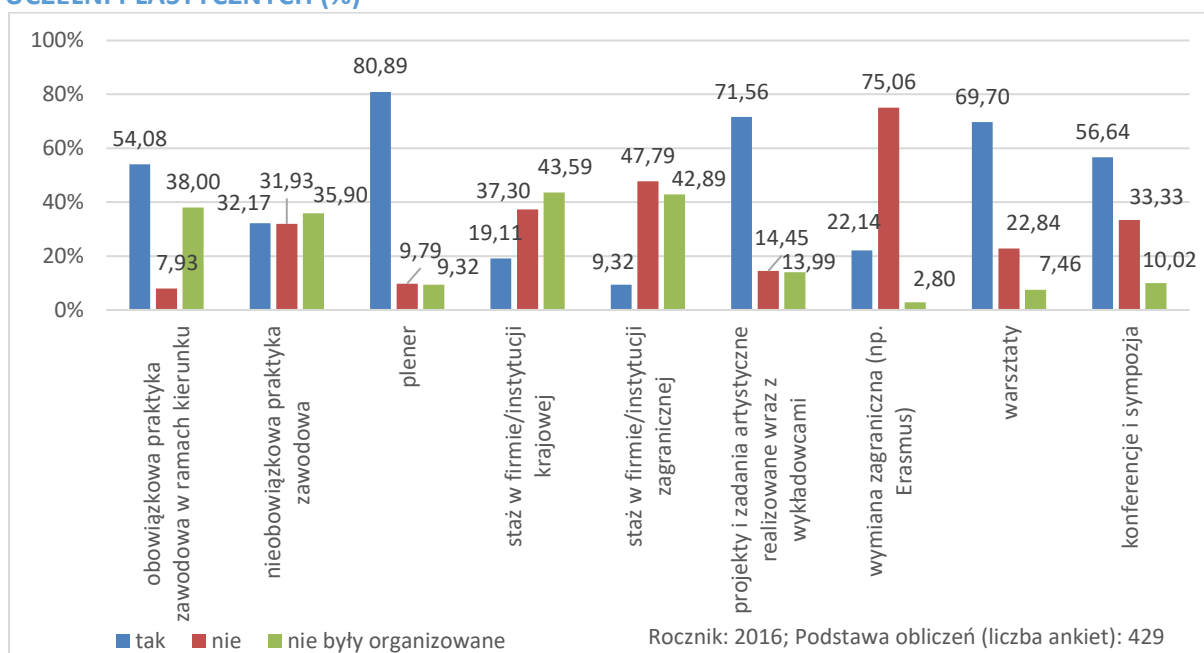
W przypadku udziału w stażach w firmach (instytucjach) krajowych i zagranicznych, na taką aktywność w polskich podmiotach zdecydował się jedynie co piąty absolwent (19%), a w zagranicznych niespełna co dziesiąty (9%). Około 43% badanych artystów twierdziło, że takie staże *nie były organizowane*.

Zdecydowanie najrzadziej wybieraną formą aktywności w ramach studiów na uczelniach plastycznych było skorzystanie z wymiany zagranicznej np. w ramach Erasmusa (22% *tak* i 75% *nie*) (rys. 76). Co ważne, w gronie, które zdecydowało się na takowy wyjazd równocześnie prawie 40% badanych także zrealizowało staże w instytucjach zagranicznych²⁵.

²⁴ E. Bogacz-Wojtanowska i inni, (2016), Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny, ASP Kraków –MKiDN Warszawa, s. 85-86.

²⁵ Szczegółowe wyniki w bazach zbiorczych dla poszczególnych typów uczelni z 2017 roku.

RYСУNEK 76. AKTYWNOŚĆ W RAMACH FORMY KSZTAŁCENIA NA UCZELNI – ABSOLWENCI UCZELNI PLASTYCZNYCH (%)

Respondenci mogli wybrać wszystkie z wymienionych odpowiedzi, stąd wskazania nie sumują się do 100%.

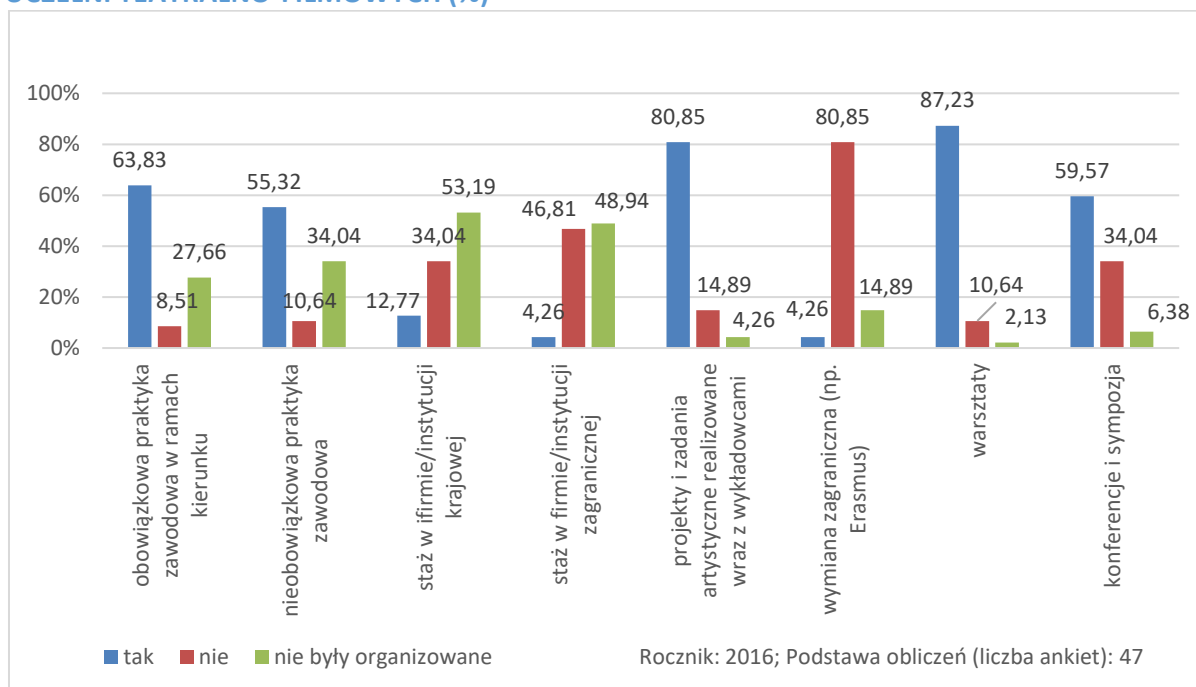
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku absolwentów uczelni teatralno-filmowych główną aktywnością w ramach studiów jaką podejmowali absolwenci były warsztaty (87%), projekty artystyczne realizowane z wykładowcami (81%), obowiązkowe praktyki (64%) oraz udział w konferencjach i sympozjach (60%). W przypadku praktyk ujętych w programie studiów tylko 9% badanych nie podjęło się ich, przy czym 28% uznało, że nie były organizowane w ramach studiów (rys.77).

Z kolei osoby po uczelniach teatralno-filmowych częściej niż absolwenci uczelni plastycznych i muzycznych zdecydowali się na nieobowiązkowe praktyki (ponad 55%).

W przypadku staży w firmach (instytucjach) krajowych lub zagranicznych, aktywność tej grupy artystów była stosunkowo niska. Tylko 13% z nich miało staż w krajowej firmie, a blisko 53% odpowiedziało, że uczelnia nie organizowała takiej formy aktywności dedykowanej studentom. Również staże zagraniczne obok wymiany zagranicznej (Erasmus) okazały się najmniej popularną formą wśród absolwentów uczelni teatralno-filmowych, gdyż zdecydowały się na nią w obu przypadkach tylko po 4% badanych (rys. 77).

RYSUNEK 77. AKTYWNOŚĆ W RAMACH FORMY KSZTAŁCENIA NA UCZELNI – ABSOLWENCI UCZELNI TEATRALNO-FILMOWYCH (%)

Respondenci mogli wybrać wszystkie z wymienionych odpowiedzi, stąd wskazania nie sumują się do 100%.

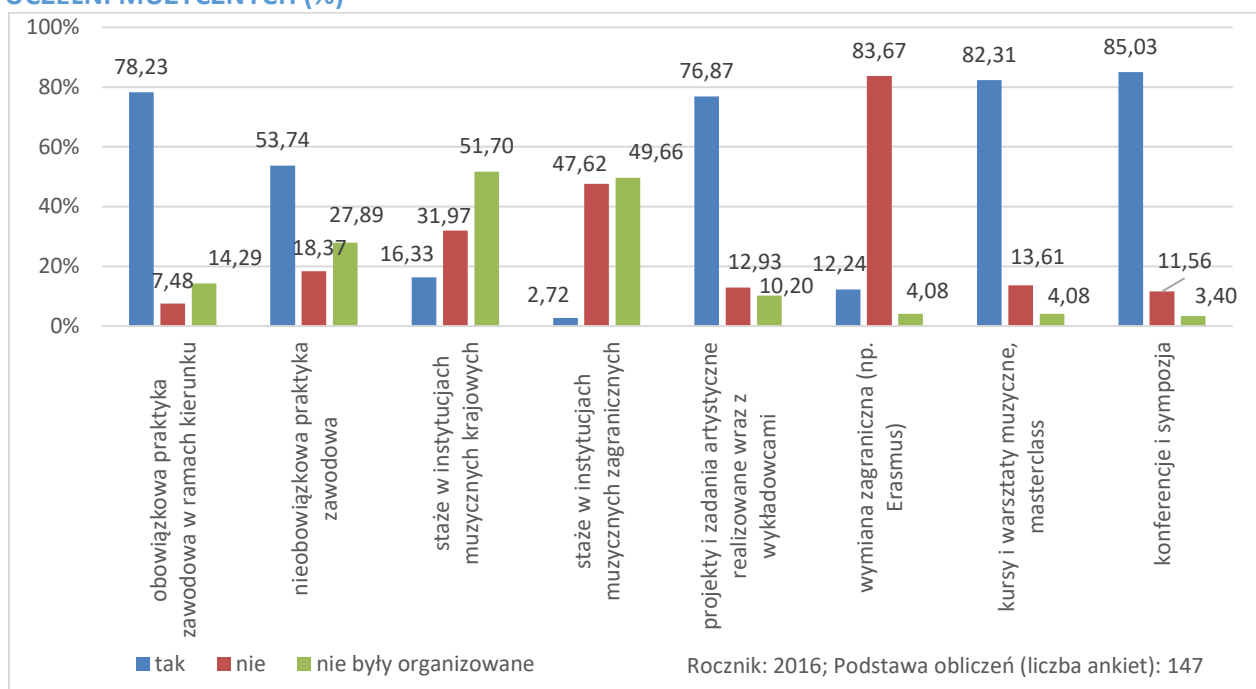
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Absolwentów uczelni muzycznych wyróżnia na tle pozostałych typów uczelni zaangażowanie w te formy aktywności dydaktycznej, które są silnie powiązane z profilem kształcenia. Najczęściej brali udział w sympozjach i konferencjach (85%) oraz kursach i warsztatach muzycznych, w tym masterclass (82%). Muzycy to także absolwenci spośród ogółu badanych, którzy najczęściej realizowali obowiązkowe praktyki zawodowe (ponad 78%), a także podobnie jak w przypadku uczelni teatralno-filmowych, prawie 54% z nich zdecydowało się na nieobowiązkowe praktyki (rys.78).

Godny uwagi jest fakt, że absolwenci uczelni muzycznych raczej potwierdzają organizowanie praktyk w uczelniach muzycznych; oba rodzaje praktyk nie były realizowane przez uczelnię w opinii 14% (obowiązkowe) i 28% (nieobowiązkowe) badanych. Również blisko 77% absolwentów brało aktywny udział w projektach artystycznych realizowanych pod kierunkiem kadry uczelni.

Podobnie jak w przypadku pozostałych uczelni udział w wymianach zagranicznych i stażach w zagranicznych instytucjach muzycznych cieszyły się nikłą popularnością u byłych studentów (odpowiednio 12% i 3%). Co okazało się wspólne dla absolwentów wszystkich typów szkół artystycznych to najczęstszy wybór opcji *nie były organizowane* w odniesieniu do staży krajowych oraz zagranicznych (w przypadku uczelni muzycznych średnio połowa badanych – rys. 78).

RYСУNEK 78. AKTYWNOŚĆ W RAMACH FORMY KSZTAŁCENIA NA UCZELNI – ABSOLWENCI UCZELNI MUZYCZNYCH (%)

Respondenci mogli wybrać wszystkie z wymienionych odpowiedzi, stąd wskazania nie sumują się do 100%.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Oprócz badań aktywności podejmowanych przez absolwentów z rocznika 2016 organizowanych w ramach programów studiów na poszczególnych uczelniach, badanych zapytano także o dodatkowe formy doksztalcania, z których mogli skorzystać podczas studiów. Chodziło tu o pozaprogramowe działania, do których uczelnia nie jest zobligowana, ale dzięki ich organizacji stwarza dodatkowe możliwości rozwoju wiedzy i umiejętności własnym studentom.

W przypadku uczelni plastycznych absolwenci najczęściej brali udział w wystawach i pokazach prac (92%), a także artystycznych plenerach (74%). Kolejno w konkursach pozauczelnianych (ok. 69%) i uczelnianych (59%). Są to też kategorie, przy których absolwenci najrzadziej wskazywali, iż *nie były organizowane* w uczelniach (1-7% wskazań – rys.79).

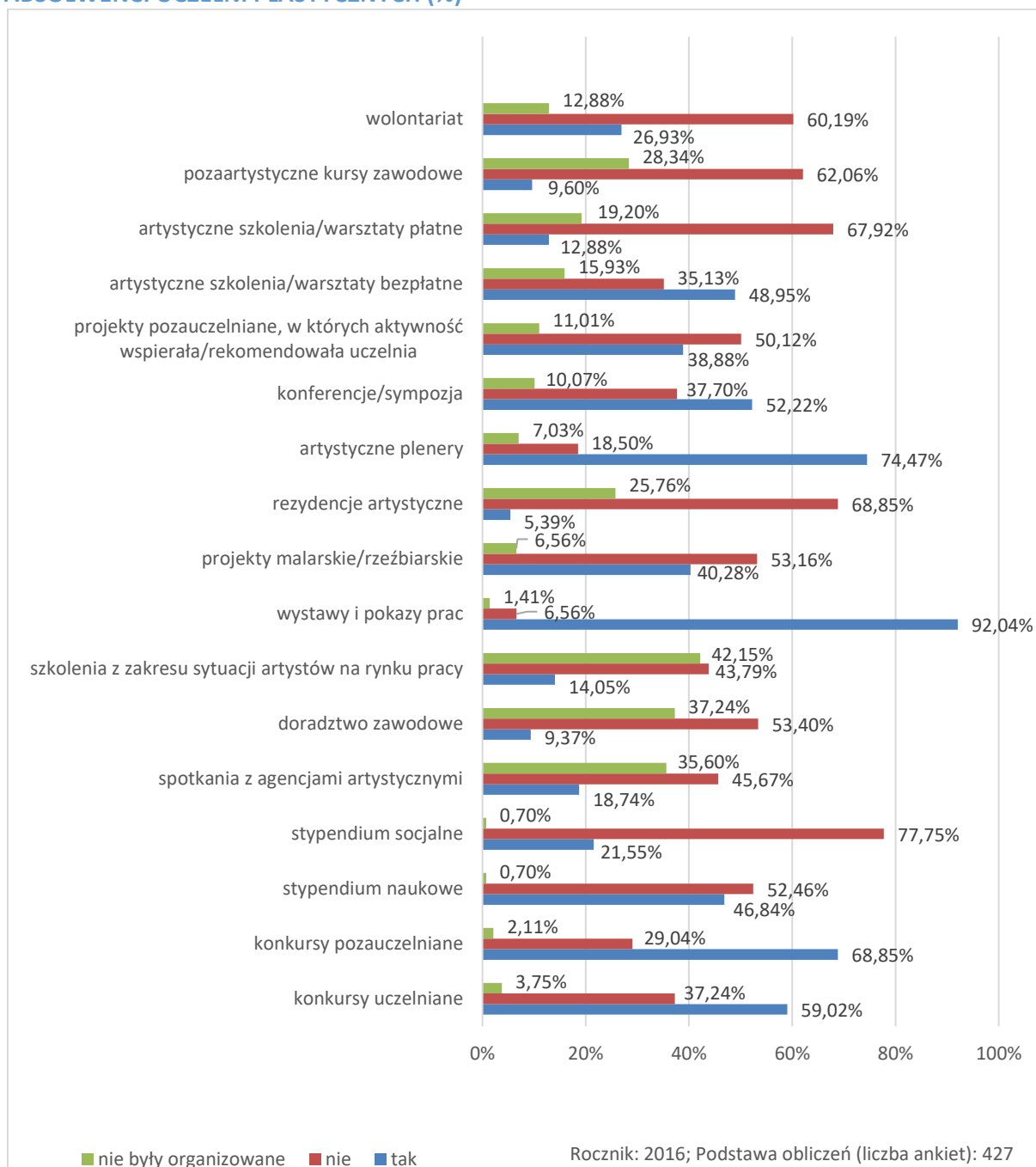
Badania wykazały, że uczelnie plastyczne stwarzały pełne możliwości skorzystania ze stypendiów socjalnego oraz naukowego (niespełna 1% odpowiedzi *nie były organizowane*, co należy uznać za błąd statystyczny). Stypendium socjalne, a więc uzależnione od przedstawionej sytuacji materialnej, otrzymywało około 22% ówczesnych studentów uczelni plastycznych, a niespełna 78% nie korzystało z tej formy finansowego wsparcia. Natomiast stypendium naukowe, jako forma pewnej gratyfikacji za osiągnięcia w trakcie studiów otrzymywało blisko 47% badanych respondentów.

Projekty malarskie lub rzeźbiarskie oraz projekty pozauczelniane, w których aktywność rekomendowała uczelnia, stanowiły pole aktywności kolejno 40% oraz 39% absolwentów uczelni plastycznych. Dodatkowo konferencje czy sympozja zainteresowały podczas studiów 52% badanych absolwentów uczelni plastycznych. Zdecydowanie większą popularnością

cieszyły się bezpłatne artystyczne szkolenia i warsztaty (49% *tak*) niż ich wersje odpłatne (niepełna 13% odpowiedzi *tak*). Wreszcie pozaartystyczne kursy zawodowe były realizowane przez niski odsetek absolwentów – 10% badanych. Dodatkowo warto wskazać, że co trzecia osoba zaznaczała, że pozaartystyczne kursy zawodowe nie były organizowane w trakcie studiów. Równie mało popularną formą okazały się rezydencje artystyczne, z których skorzystało 5% badanych, blisko 69% takiej możliwości nie miało (*nie*), a pozostałe 26% uznało, że w ogóle nie były organizowane na ich kierunku czy uczelni.

Szkolenia z zakresu sytuacji zawodowej artystów na rynku pracy, doradztwo zawodowe oraz spotkania z agencjami artystycznymi należą do najczęściej wskazanych jako te, które *nie były organizowane* podczas cyklu kształcenia, właściwego dla studentów (kolejno 42%, 37% i 35% odpowiedzi *nie były organizowane*). Są to także kategorie, gdzie na brak uczestnictwa w nich wskazywało ponad 40% badanych artystów. I tak prawie 44% badanych nie korzystało ze szkoleń dotyczących sytuacji zawodowej, 53% z doradztwa zawodowego i 46% ze spotkań z agencjami. Ostatnią i także, co zaskakujące, stosunkowo mało popularną formą aktywności jest wolontariat wśród osób kończących uczelnie plastyczne, gdyż ok. 27% z nich potwierdziło, iż działało w ramach wolontariatu w porównaniu do 60%, które tego nie robiły (rys. 79).

RYСУNEK 79. DZIAŁANIA I AKTYWNOŚĆ STUDENTÓW POZA PROGRAMEM STUDIÓW – ABSOLWENCI UCZELNI PLASTYCZNYCH (%)

Respondenci mogli wybrać wszystkie z wymienionych odpowiedzi, stąd wskazania nie sumują się do 100%.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Absolwenci uczelni teatralno-filmowych, którzy ukończyli studia w 2016 roku, najczęściej uczestniczyli podczas studiów w spektaklach i filmach uczelnianych (81%), projektach filmowych lub teatralnych (78%) oraz castingach (64%). Podobnie, jak w przypadku absolwentów pozostałych uczelni, znaczną popularnością cieszyły się bezpłatne artystyczne szkolenia i warsztaty, w których udział zadeklarowało ok. 79% badanych (rys. 80). Natomiast w płatnych szkoleniach i warsztatach uczestniczyło zaledwie 28%, a blisko 64% nie zdecydowało się na korzystanie z tego typu oferty.

Wymienione powyżej formy rozwoju kompetencji studentów były powszechnie organizowane w uczelniach teatralno-filmowych, gdyż tylko niewielki odsetek badanych uznawał, że nie były organizowane (2-7% wskazań – rys. 80).

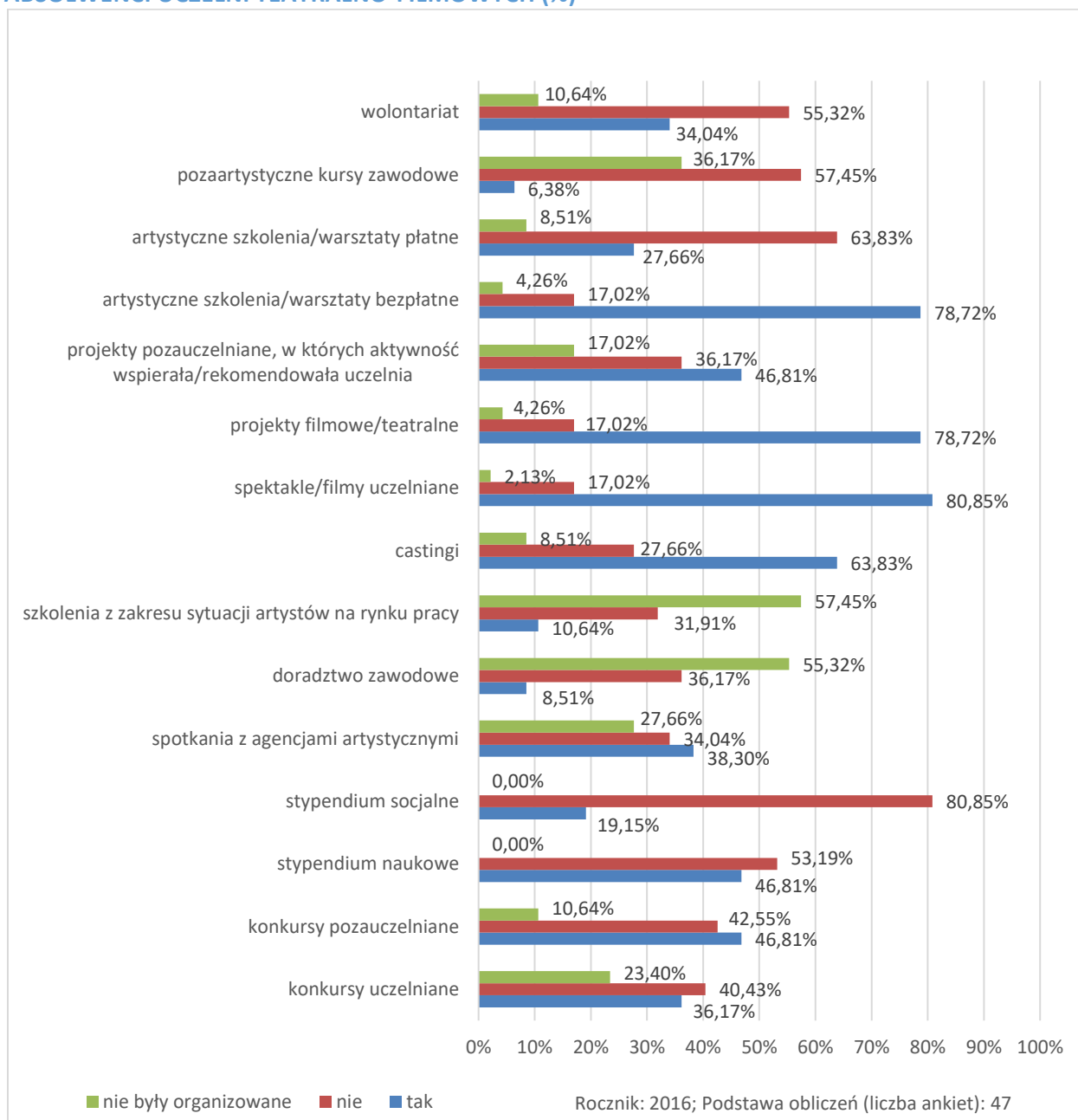
Badani absolwenci uczelni teatralno-filmowych brali także udział w konkursach pozauczelnianych (49%) oraz organizowanych w uczelni (36%). Także projekty pozauczelniane, w których udział wspierała uczelnia, stanowiły formę aktywności dla 47% absolwentów uczelni teatralno-filmowych. Natomiast pozaartystyczne kursy zawodowe były realizowane przez ponad 6% badanych, a ponad 36% uznało, że nie były organizowane w trakcie studiów.

W przypadku możliwości skorzystania ze stypendiów, socjalnego oraz naukowego statystyki są zbliżone do absolwentów uczelni plastycznych. Stypendium socjalne, związane z sytuacją materialną studenta, otrzymywało 19% badanych, a pozostałe 81% nie korzystało z tej formy finansowego wsparcia. Natomiast ze stypendium naukowego korzystało 47% ówczesnych studentów, przy 53%, które nie otrzymywały tego typu wsparcia.

Szkolenia z zakresu sytuacji zawodowej artystów na rynku pracy oraz doradztwo zawodowe według odpowiednio 57% i 55% absolwentów nie były organizowane przez uczelnie, co w obliczu uczestnictwa niskiego odsetka badanych w tej formie zajęć (ok. 11% i 8,5%) wskazuje na ich marginalizację na tle pozostałych form.

W porównaniu do pozostałych typów uczelni, spotkania z agencjami artystycznymi w ramach studiów na uczelniach teatralno-filmowych z racji ich specyfiki są powszechniejsze i brało w nim udział blisko 38% absolwentów. Ostatnią i bardziej popularną formą aktywności niż w przypadku pozostałych typów uczelni jest także wolontariat. Ponad 34% absolwentów podejmowała w jego ramach działania, a 55% nie zdecydowało się na tego rodzaju aktywność w trakcie studiów (rys. 80).

RYСУNEK 80. DZIAŁANIA I AKTYWNOŚĆ STUDENTÓW POZA PROGRAMEM STUDIÓW – ABSOLWENCI UCZELNI TEATRALNO-FILMOWYCH (%)

Respondenci mogli wybrać wszystkie z wymienionych odpowiedzi, stąd wskazania nie sumują się do 100%.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku absolwentów uczelni muzycznych z rocznika 2016, propozycje poza programowych aktywności także były dostosowane do specyfiki tego typu uczelni (rys. 81). Podobnie jak w badaniach z ubiegłego roku, najczęściej wskazywano na udział w koncertach zespołowych (89%) oraz zespołowych projektach muzycznych realizowanych w uczelni (84%). Rzadziej uczestniczono w koncertach indywidualnych (62% odpowiedzi *tak* i 31% *nie*). Dużym zainteresowaniem cieszyły się bezpłatne muzyczne warsztaty, w których wzięło udział ponad 77% absolwentów. Podobnie jak w przypadku pozostałych typów uczelni okazały się one zdecydowanie

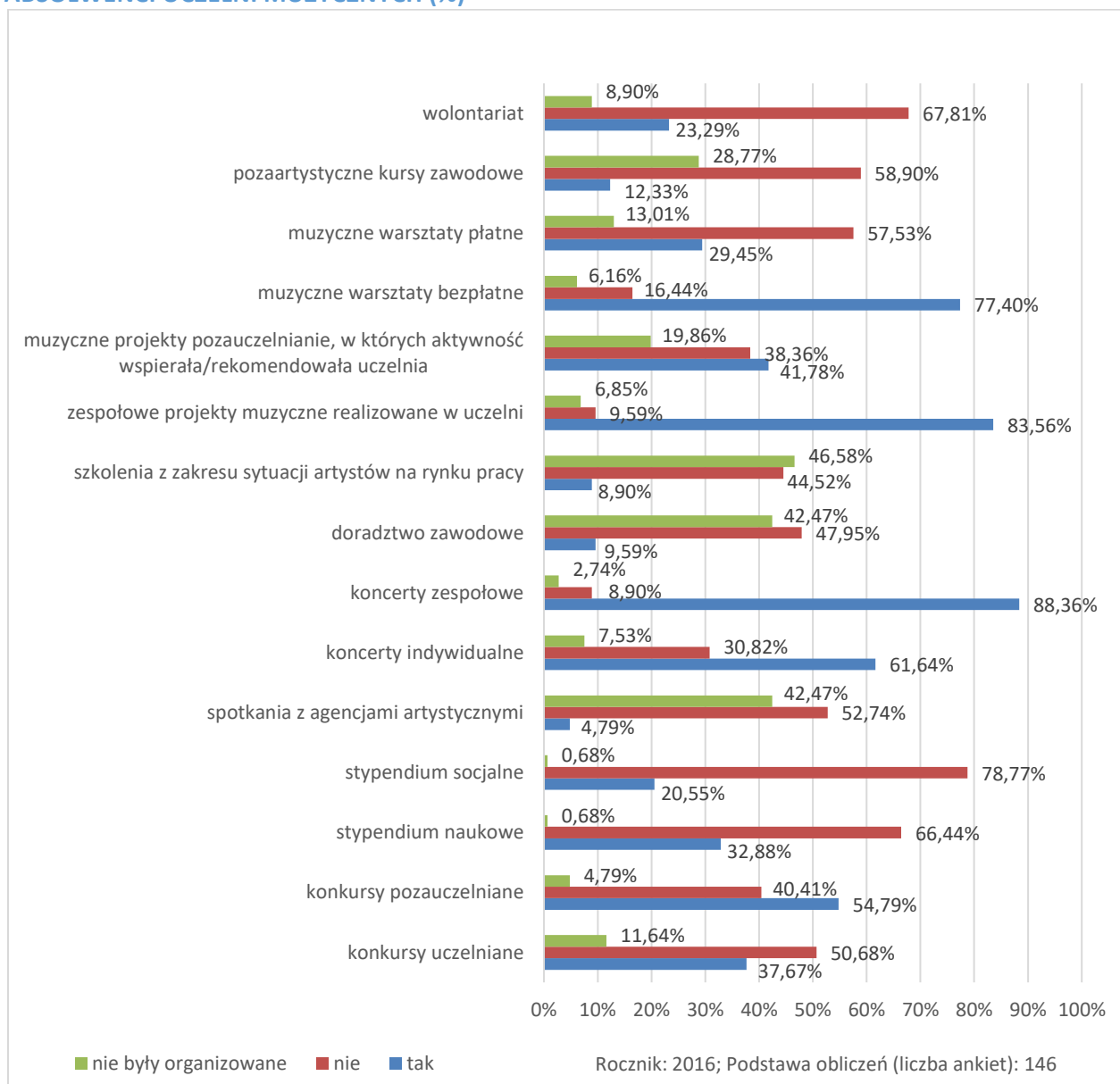
popularniejszą formą niż płatne warsztaty muzyczne, na które uczęszczało blisko 30% badanych absolwentów uczelni muzycznych.

Także konkursy pozauczelniane oraz muzyczne projekty pozauczelniane, których realizację wspierała uczelnia były aktywnością, na którą zdecydowało się odpowiednio 55% i 42% absolwentów. W konkursach uczelnianych brało udział ok. 38% absolwentów, przy czym 51% badanych muzyków nie korzystało z tej formy rozwoju czy możliwości sprawdzenia swoich umiejętności.

W porównaniu do odpowiedzi udzielonych przez absolwentów pozostałych uczelni artystycznych, osoby reprezentujące akademie muzyczne stosunkowo rzadko uczestniczyły w pozaartystycznych kursach zawodowych (12%), przy czym 59% nie brało w nich udziału, a 29% stwierdziło, że nie były w ogóle organizowane. Absolwenci uczelni muzycznych rzadziej deklarowali też posiadanie stypendium naukowego w trakcie studiów (33% *tak* i 65% *nie*), niż reprezentanci pozostałych typów uczelni. Natomiast ze stypendium socjalnego korzystał co piąty absolwent uczelni muzycznej.

Absolwenci uczelni muzycznych nie przejawiali dużego zainteresowania wolontariatem podczas studiów (24% badanych brało udział, 68% nie). Szkolenia z zakresu sytuacji artystów na rynku pracy, doradztwa zawodowego i spotkania z agencjami artystycznymi, zdaniem dużej grupy badanych absolwentów uczelni muzycznych albo nie były organizowane (odpowiednio 47% i po 43%), albo nie cieszyły się zainteresowaniem studentów (rys. 81).

RYSUNEK 80. DZIAŁANIA I AKTYWNOŚĆ STUDENTÓW POZA PROGRAMEM STUDIÓW – ABSOLWENCI UCZELNI MUZYCZNYCH (%)

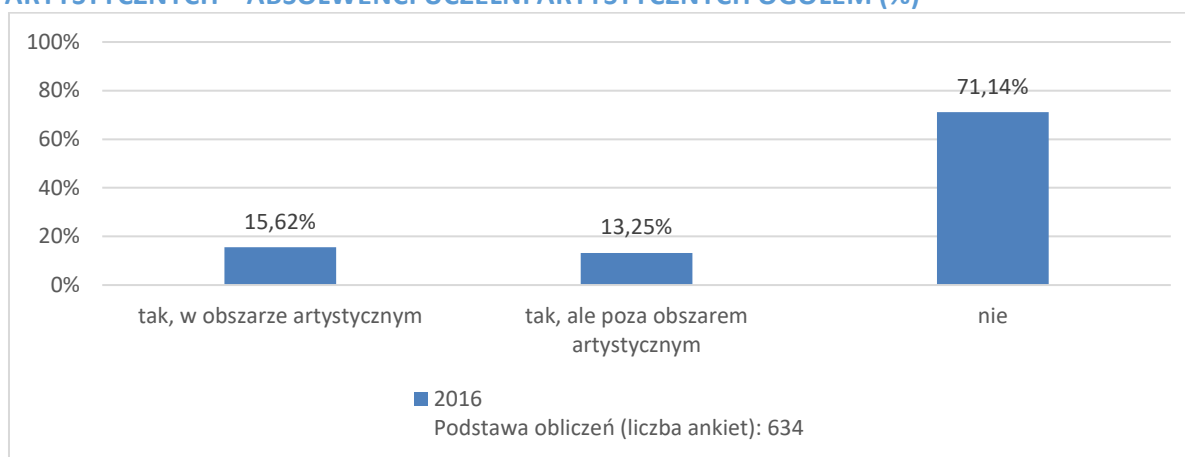

Respondenci mogli wybrać wszystkie z wymienionych odpowiedzi, stąd wskazania nie sumują się do 100%.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Ubiegłorocznych absolwentów (rocznik 2016) zapytano również o dodatkowe kształcenie w trakcie realizacji studiów artystycznych. Na rozwój własnych kompetencji i dalsze pozyskiwanie wiedzy poza studiami zdecydowało się łącznie 29% badanych, w tym ponad 16% w obszarze artystycznym, a pozostałe na kierunkach niezwiązanych z kształceniem w obszarze sztuki. Pozostałe 71% absolwentów nie podjęło dodatkowego kształcenia w czasie studiów (rys. 82).

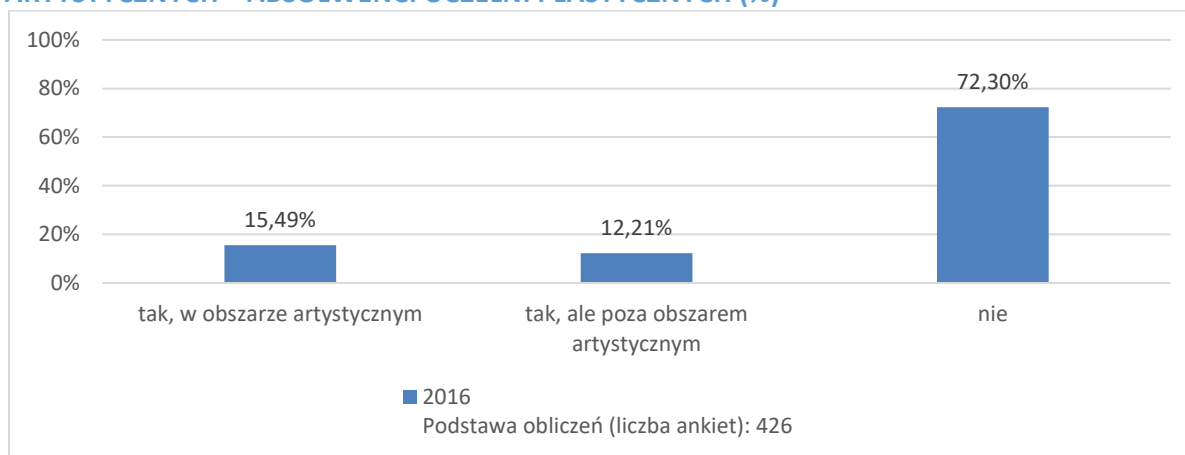
RYSUNEK 82. PODJĘCIE DODATKOWEJ FORMY KSZTAŁCENIA W TRAKCIE STUDIÓW ARTYSTYCZNYCH – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku absolwentów uczelni plastycznych, dodatkowa aktywność w obszarze kształcenia dotyczyła 28% badanych, przy czym 15% zdecydowało się na rozpoczęcie w tym samym czasie dodatkowego kształcenia w obszarze artystycznym a 12% poza nim. Jednocześnie 72% ówczesnych studentów skupiło się na kształceniu w ramach jednego kierunku studiów (rys. 83). Są to również wskazania zbliżone do badań roczników 2013 i 2015.²⁶

RYSUNEK 83. PODJĘCIE DODATKOWEJ FORMY KSZTAŁCENIA W TRAKCIE STUDIÓW ARTYSTYCZNYCH – ABSOLWENCI UCZELNI PLASTYCZNYCH (%)

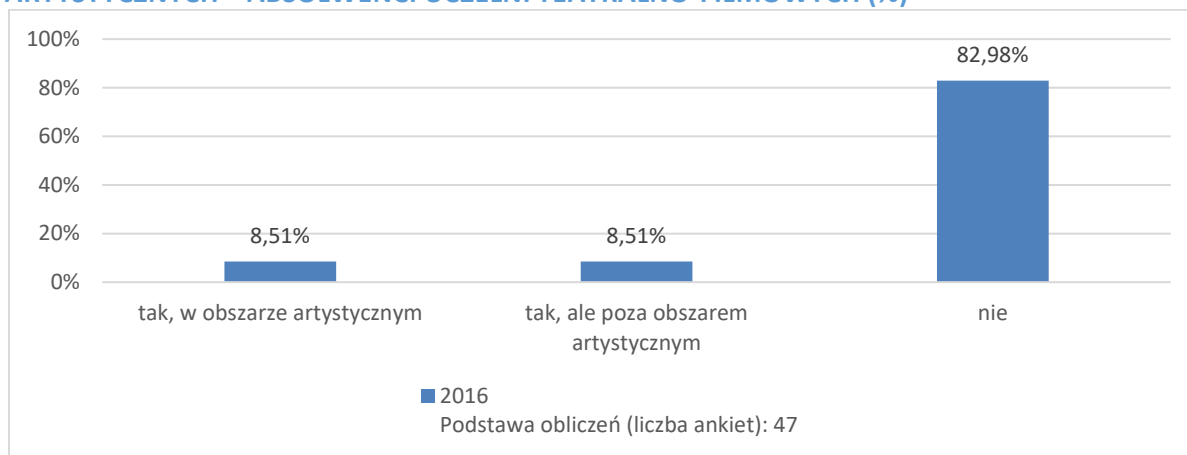
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Tymczasem absolwenci uczelni teatralno-filmowych decydowali się najrzadziej spośród wszystkich badanych na dodatkowe kształcenie w trakcie studiów, zarówno w obszarze artystycznym, jak i poza nim (8,5%). Natomiast prawie 83% absolwentów z roku 2016, nie podjęło innej formy kształcenia w trakcie studiów artystycznych (rys. 84). W porównaniu do badań roczników

²⁶ E. Bogacz-Wojtanowska i inni, (2016), Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny, ASP Kraków – MKiDN Warszawa, s. 91-92.

2013 i 2015, zdecydowanie więcej jest takich absolwentów, którzy nie zdecydowali się na dodatkowe kształcenie w trakcie studiów (wówczas 63% respondentów deklaroowało, że nie podjęło dodatkowego kształcenia w trakcie studiów artystycznych).²⁷

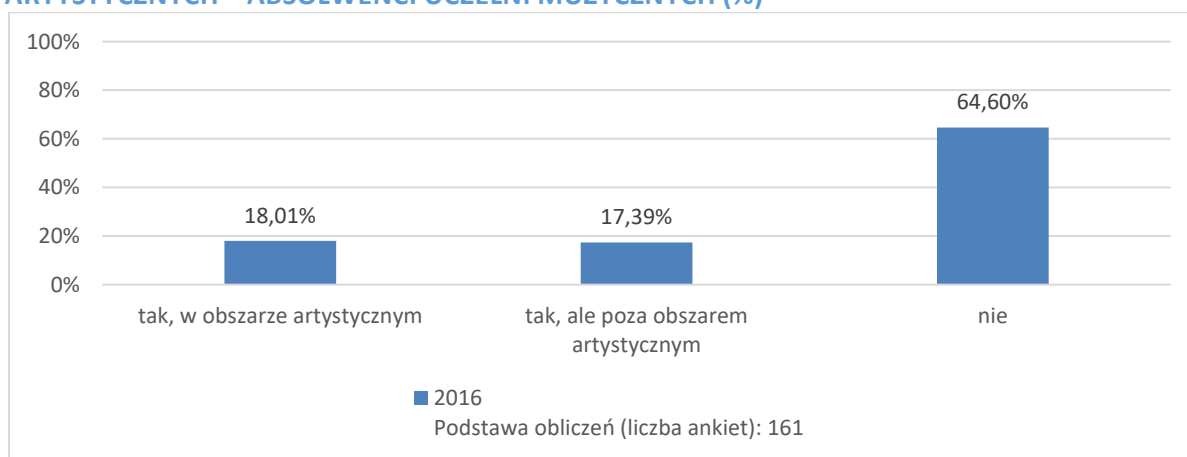
RYSUNEK 84. PODJĘCIE DODATKOWEJ FORMY KSZTAŁCENIA W TRAKCIE STUDIÓW ARTYSTYCZNYCH – ABSOLWENCI UCZELNI TEATRALNO-FILMOWYCH (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Absolwentów uczelni muzycznych charakteryzowała najwyższa aktywność w zakresie podjęcia dodatkowego kształcenia w trakcie studiów. Ponad 18% badanych rozwijało się dodatkowo w obszarze artystycznym oraz 17% w ramach edukacji niezwiązanej z muzyką. W związku z tym, niespełna 65% absolwentów uczelni muzycznych nie kontynuowało równocześnie dodatkowego kształcenia (rys. 85). Są to wyniki zbliżone do wskazań roczników 2013 i 2015 absolwentów uczelni muzycznych biorących udział w badaniu w 2016 roku.

RYSUNEK 85. PODJĘCIE DODATKOWEJ FORMY KSZTAŁCENIA W TRAKCIE STUDIÓW ARTYSTYCZNYCH – ABSOLWENCI UCZELNI MUZYCZNYCH (%)

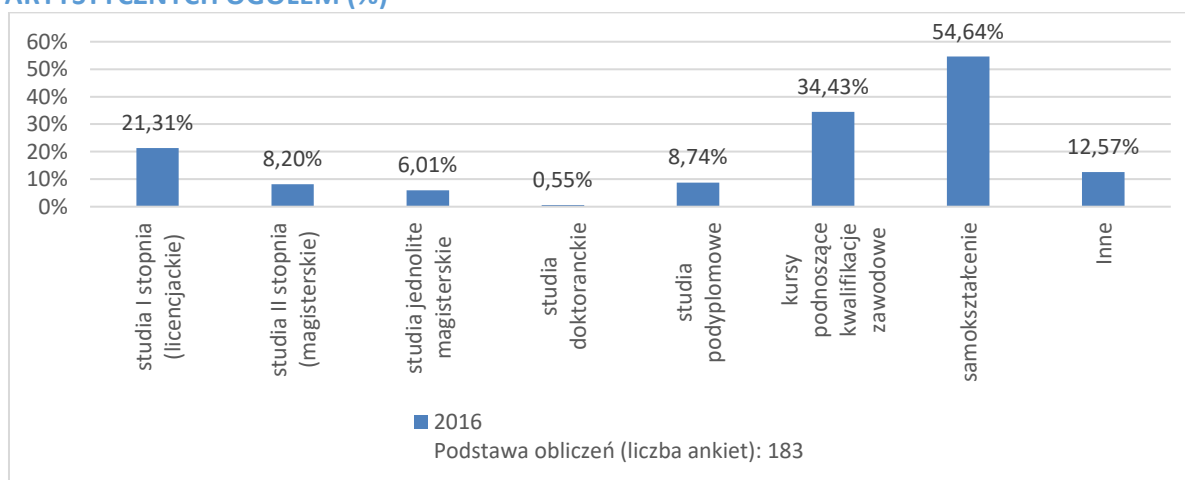
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

²⁷ E. Bogacz-Wojtanowska i inni, (2016), Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny, ASP Kraków – MKiDN Warszawa, s. 92.

Uczestnicy badania losów zawodowych absolwentów w 2017 roku mieli możliwość wybrania głównych form kształcenia, a także mogli wskazać obszar, którego dotyczyły (rys. 86). Obok formalnych form kształcenia znalazło się *samokształcenie*, które okazało się jedną z dominujących odpowiedzi udzielanych przez absolwentów. Co może także świadczyć o preferowaniu przez nich nieformalnego kształcenia.

Ogólne wyniki absolwentów uczelni artystycznych (rocznik 2016) wskazują, iż prawie 55% z nich samokształciła się. Kolejno decydowali się na kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe (34%) oraz studia I stopnia licencjackie (21%). Na studia podyplomowe zdecydowało się blisko 9% uczestników badań. Studia magisterskie wybrało 8%, a jednolite ok. 6% badanych. Natomiast odpowiedź *inne* wybrało 13% absolwentów. Wskazane formy kształcenia wraz z obszarami opisano poniżej w akapitach poświęconych poszczególnym typom uczelni (rys. 86).

RYSUNEK 86. FORMY KSZTAŁCENIA POZA UCZELNIĄ ARTYSTYCZNĄ – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

Respondenci mogli wybrać wszystkie z wymienionych odpowiedzi, stąd wskazania nie sumują się do 100%.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Absolwenci uczelni plastycznych także w przeważającej mierze oparli swój rozwój na samokształceniu (ok. 64%). Prawie 36% wskazań dotyczyło kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe. Wśród nich znalazły się:

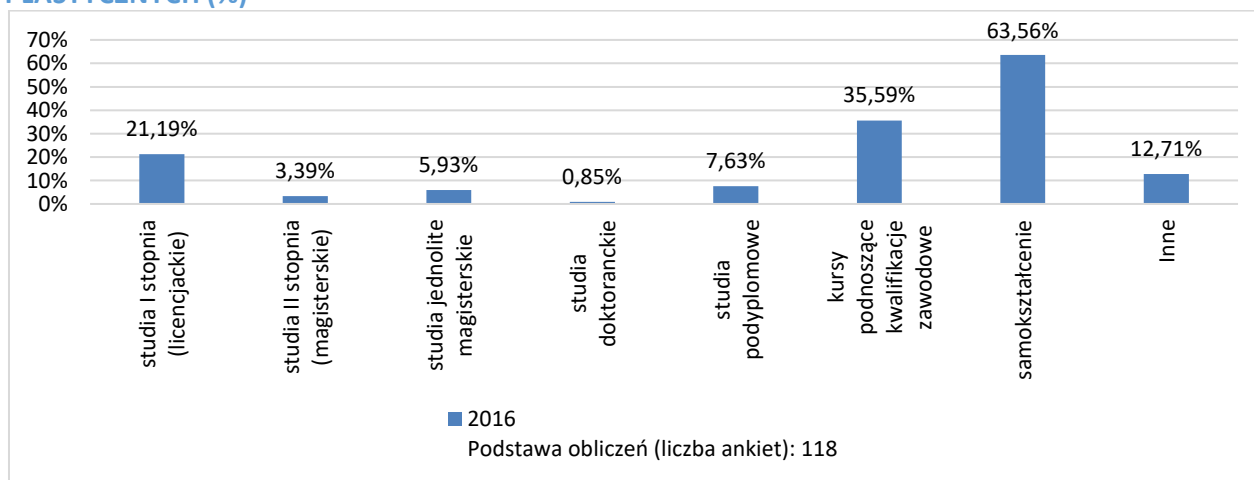
- kursy pedagogiczne,
- kursy edukacji, animacji kulturowej,
- kurs zarządzania kulturą wizualną,
- kurs Adobe,
- kursy fotografii (krajowe i międzynarodowe), montażu, w tym liturgiczny dla fotografów/operatorów kamer,
- kursy językowe,
- kurs reżyserii filmowej,
- kurs programowania, w tym 3ds max Photoshop,
- kurs retuszu,
- kursy grafiki komputerowej m.in. 3D, w tym Blender, ToonBoom
- kursy oprogramowania graficznego i multimediiów,

- kurs garncarstwa,
- kurs pisania ikon,
- kursy nt. wizerunku marki,
- kursy instruktorskie, w tym tańca, trenera personalnego,
- kursy dedykowane osobom pracującym z dziećmi (wychowawca kolonijny) oraz z poszczególnymi grupami np. osób z zaburzeniami psychicznymi.

Kolejną formą kształcenia poza uczelnią artystyczną były studia I stopnia (licencjackie), zaś kierunki, na które zdecydowali się absolwenci dotyczyły różnych obszarów (21%). Do tych związanych ze sztuką należały: historia sztuki, architektura wnętrz, architektura krajobrazu, fotografia, projektowanie mebla, tkanina i ubiór, wokalistyka, edukacja artystyczna. Natomiast wśród studiów niezwiązanych z kształceniem artystycznym wymieniono m.in. kulturoznawstwo, filozofię, etnologię, dogoterapię, antropologię kulturową, architekturę i urbanistykę, studium teologiczne, porównawcze studia cywilizacji czy technologię drewna. Studia II stopnia oraz jednolite magisterskie łącznie wybrało ok. 9% badanych i należały do nich: politologia, dziennikarstwo, filozofia, kulturoznawstwo, socjologia, tkanina i ubiór, konserwacja malarstwa, projektowanie ceramiki, konserwacja i restauracja ceramiki i szkła. Niewiele niższy odsetek – ok.8% odpowiedzi padło na studia podyplomowe takie jak: pedagogika, typografia, konserwacja zabytków architektury i urbanistyki, zarządzanie w sektorze mody, archeologia podwodna czy grafika projektowa. Najmniejszym zainteresowaniem cieszyły się studia doktoranckie (1 osoba).

Natomiast w kategorii *inne* pojawiły się: szkoła policealna – florystyka, warsztaty scenografii organizowane poza uczelnią, kursy językowe, studium pedagogiczne, wyjazdy w ramach wymian międzynarodowych „Młodzież w Działaniu” oraz Erasmus+, udział w konferencjach i wykładach poświęconych projektowaniu graficznemu oraz współpraca w roli scenografa przy projektach dyplomowych studentów z uczelni teatralnych (rys. 87).

RYSUNEK 87. FORMY KSZTAŁCENIA POZA UCZELNIĄ ARTYSTYCZNĄ – ABSOLWENCI UCZELNI PLASTYCZNYCH (%)

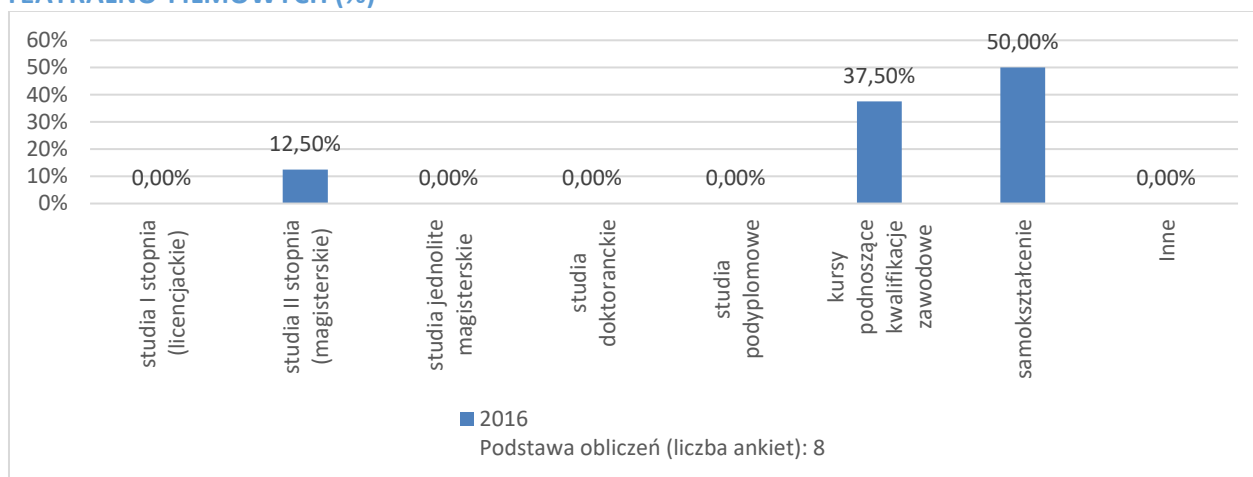

Respondenci mogli wybrać wszystkie z wymienionych odpowiedzi, stąd wskazania nie sumują się do 100%.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku uczelni teatralno-filmowych odsetek wskazań na decyzje o dodatkowych formach kształcenia był niski (łącznie 8 osób); połowa z nich zdecydowała się na *samokształcenie*, 3 osoby podjęły edukację na kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe (zarządzanie oświatą, instruktor snowboardu, kurs improwizacji scenicznej) a jedna zdecydowała się na studia II stopnia w obszarze teatrologii spec. performatyka (rys. 88).

RYСУNEK 88. FORMY KSZTAŁCENIA POZA UCZELNIĄ ARTYSTYCZNĄ – ABSOLWENCI UCZELNI TEATRALNO-FILMOWYCH (%)

Respondenci mogli wybrać wszystkie z wymienionych odpowiedzi, stąd wskazania nie sumują się do 100%.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Natomiast absolwenci uczelni muzycznych oprócz samokształcenia (ok. 37%) częściej niż pozostali decydowali się na formalne formy kształcenia, w tym przede wszystkim na kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe (32%). Wśród nich znalazły się:

- kursy pedagogiczne,
- kursy metodyczne muzyki dawnej,
- kursy językowe,
- „Akademia Operowa: Teatr Wielki Opera Narodowa”,
- kurs z zakresu serwisu sprzętu fotograficznego,
- kursy chórmistrzowskie,
- kursy z wokalistyki,
- sympozja dedykowane konkretnym grupom odbiorców m.in. osobom z niepełnosprawnościami,
- kursy grania na instrumencie, w tym skrzypcowy, zestaw perkusyjny.

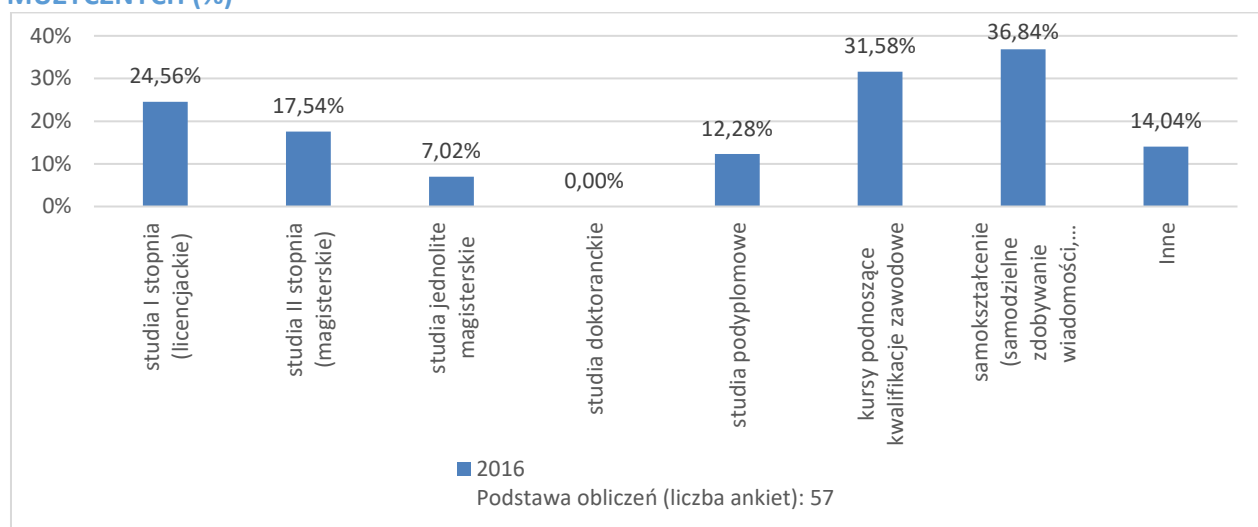
Kolejną formą kształcenia poza uczelnią artystyczną były studia I stopnia (licencjackie) (25%), a kierunki, na które decydowali się absolwenci dotyczyły zarówno obszarów związanych ze sztuką takich jak: instrumentalistyka, teoria muzyki, jazz, dyrygentura, a także spoza niego m.in. analityka gospodarcza, dziennikarstwo i komunikacja społeczna, biotechnologia, filologia klasyczna z kulturą śródziemnomorską, filologia angielska z rosyjską, germanistyka, elektronika i telekomunikacja, praca socjalna.

Studia II stopnia oraz jednolite magisterskie łącznie wybrało prawie 25% osób (kolejno 17,5% i 7%). W obszarze niezwiązanym ze sztuką znalazły

się: prawo, administracja, pedagogika wczesnoszkolna, biologia, biotechnologia, medycyna laboratoryjna, dziennikarstwo i komunikacja społeczna. Natomiast wśród kierunków związanych z kształceniem artystycznym wskazano – instrumentalistykę, edukację artystyczną w zakresie sztuki muzycznej, dyrygenturę.

Na studia podyplomowe zdecydowało się ponad 12% absolwentów uczelni muzycznych, wśród których znalazły się: muzykoterapia, etnomuzykologia, studia menadżerów kultury SGH oraz studia menadżerskie, logopedia, edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna. Natomiast w kategorii *inne* pojawiły się m.in.: nauka w szkole muzycznej II stopnia w zakresie śpiewu solowego oraz wokalistyka estradowa, a także aplikacja radcowska (rys. 89).

RYСУNEK 89. FORMY KSZTAŁCENIA POZA UCZELNIĄ ARTYSTYCZNĄ – ABSOLWENCI UCZELNI MUZYCZNYCH (%)

Respondenci mogli wybrać wszystkie z wymienionych odpowiedzi, stąd wskazania nie sumują się do 100%.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Ostatnie pytanie w tej części raportu dotyczy przyczyn wyboru dodatkowej formy kształcenia przez absolwentów w trakcie studiów. Wśród ogółu badanych, którzy zdecydowali się na dodatkowe kształcenie, prawie połowa (49%) stwierdziła, że było to podyktowane potrzebą dalszego rozwoju. Około 18% osób uznało, że zdobyte na kierunku artystycznym wiedza i umiejętności nie były wystarczające do podjęcia pracy zawodowej. Natomiast zdobyciem dodatkowego wykształcenia w innej dziedzinie i/lub uzyskaniem nowych specjalistycznych kwalifikacji zawodowych kierowało się po 13% osób. Okazuje się, jak w roku poprzednim, że za wyborem dodatkowego kształcenia nie stała możliwość uzyskania wyższego wynagrodzenia w miejscu pracy (ok.5%). Natomiast w kategorii *inne* (ok. 3%) znalazły się m.in. kontynuacja studiów rozpoczętych przed uczelnią artystyczną, pasja oraz podjęcie doksztalcenia za namową rodziny. Pojawiły się też następujące uzasadnienia:

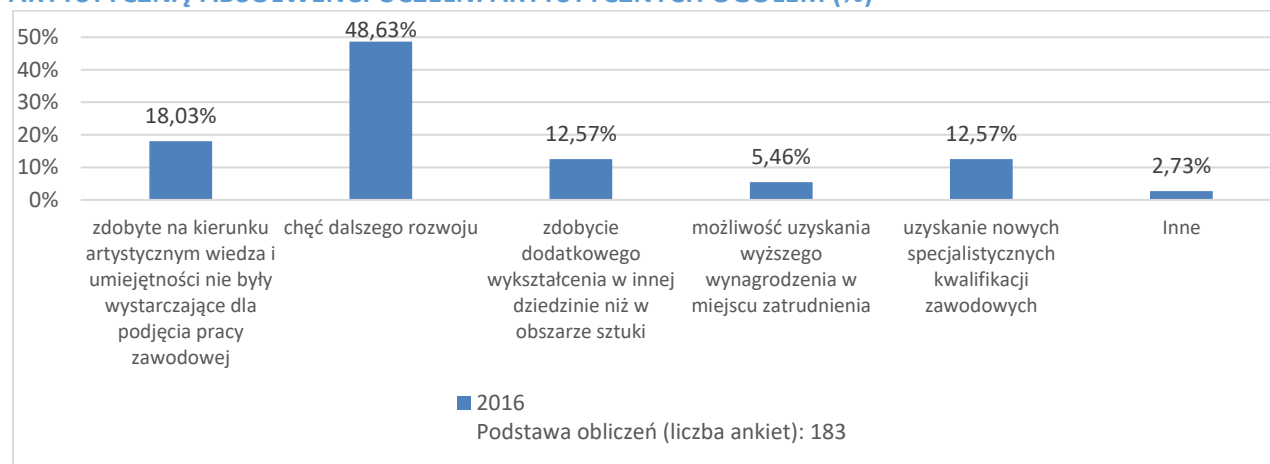
1. *Wizja swojego zawodu pomysł na siebie co wymagało edukacji, której nie obejmował proponowany przez Uczelnię program. Pragnąłem w przyszłości*

w zawodzie łączyć bardzo konkretne i ciekawe zagadnienia kierunki branże i zaproponować w przyszłości na rynku coś innowacyjnego;

2. Niesatysfakcjonujący proces edukacji w szkole;

3. Niesatysfakcjonujący program nauczania (a może właściwiej jego wdrażanie w życie w praktyce dokonywane przez Uczelnię) (absolwent uczelni plastycznej – m.in. uczęszczający na kursy, realizujący nieobowiązkowe praktyki) (rys. 90).

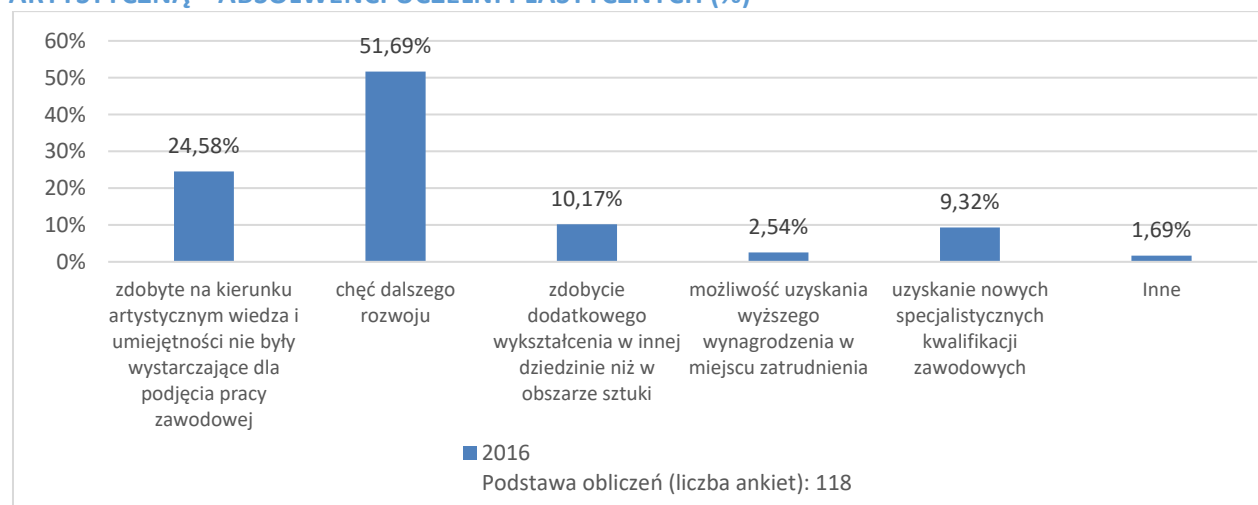
RYСУNEK 90. PRZYCZYNY WYBORU DODATKOWEJ FORMY KSZTAŁCENIA POZA UCZELNIĄ ARTYSTYCZNĄ-ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

W przypadku absolwentów uczelni plastycznych również jako główny powód dominowała chęć dalszego rozwoju (52%). Co czwarta osoba uznała, że zdobyta na kierunku wiedza i umiejętności okazały się niewystarczające do podjęcia pracy. Około 10% osób wskazało na chęć zdobycia dodatkowego wykształcenia w innej dziedzinie niż sztuka, a ponad 9% kierowało się uzyskaniem nowych, specjalistycznych kwalifikacji zawodowych (rys. 91).

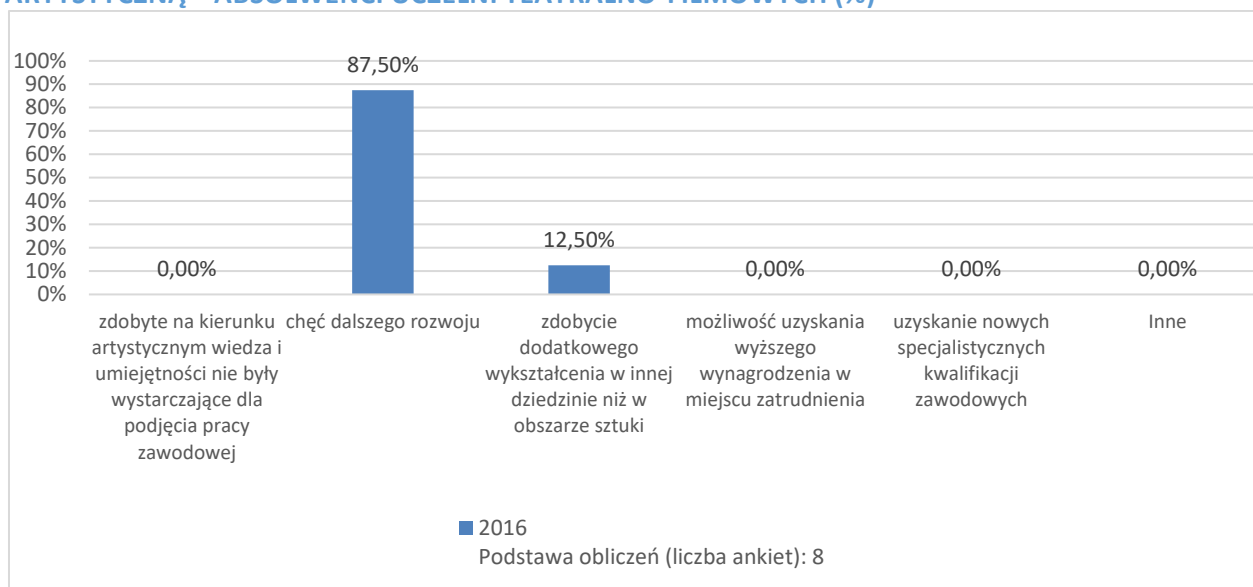
RYСУNEK 91. PRZYCZYNY WYBORU DODATKOWEJ FORMY KSZTAŁCENIA POZA UCZELNIĄ ARTYSTYCZNĄ – ABSOLWENCI UCZELNI PLASTYCZNYCH (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Osoby, które ukończyły uczelnię teatralno-filmową i podjęły dodatkowe kształcenie w trakcie studiów artystycznych stanowiły najmniejszą grupę (8 osób), co oczywiście nie stanowi podstaw do uogólniania wyników. W ich przypadku 7 osób zdecydowała się na to z powodu chęci dalszego rozwoju, a jedna ze względu na zdobycie dodatkowego wykształcenia w innej dziedzinie niż sztuka (rys. 92).

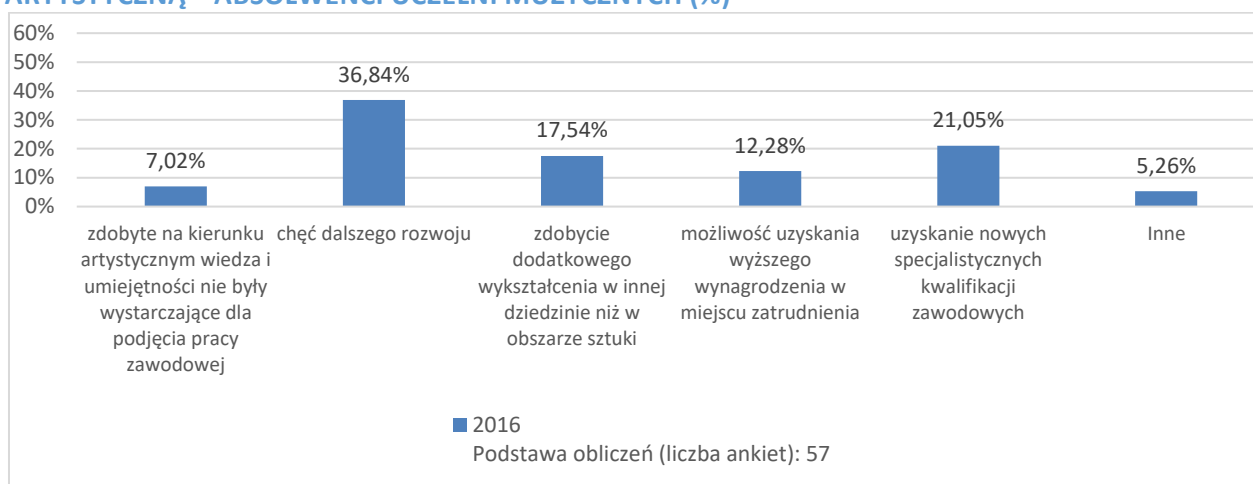
RYSUNEK 92. PRZYCZYNY WYBORU DODATKOWEJ FORMY KSZTAŁCENIA POZA UCZELNIĄ ARTYSTYCZNĄ – ABSOLWENCI UCZELNI TEATRALNO-FILMOWYCH (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Wśród absolwentów uczelni muzycznych także większość wskazała na chęć dalszego rozwoju jako powód podjęcia dodatkowego kształcenia w trakcie studiów (ok. 37%). Ponadto co piąta osoba uznała za przyczynę potrzebę uzyskania nowych, specjalistycznych kwalifikacji zawodowych oraz zdobycie dodatkowego wykształcenia w innej dziedzinie niż sztuka (ok. 18%). Osoby kończące uczelnie muzyczne jako powód podały także możliwość uzyskania wyższego wynagrodzenia w miejscu zatrudnienia (12% do 5% dla ogółu). To co również wyróżnia ich na tle pozostałych uczelni to niski odsetek wskazań, iż przyczyną dodatkowego kształcenia jest opinia, że zdobyte na kierunku artystycznym wiedza i umiejętności nie były wystarczające do podjęcia pracy zawodowej (7% do 18% dla ogółu) (rys. 93).

RYSUNEK 93. PRZYCZYNY WYBORU DODATKOWEJ FORMY KSZTAŁCENIA POZA UCZELNIĄ ARTYSTYCZNĄ – ABSOLWENCI UCZELNI MUZYCZNYCH (%)

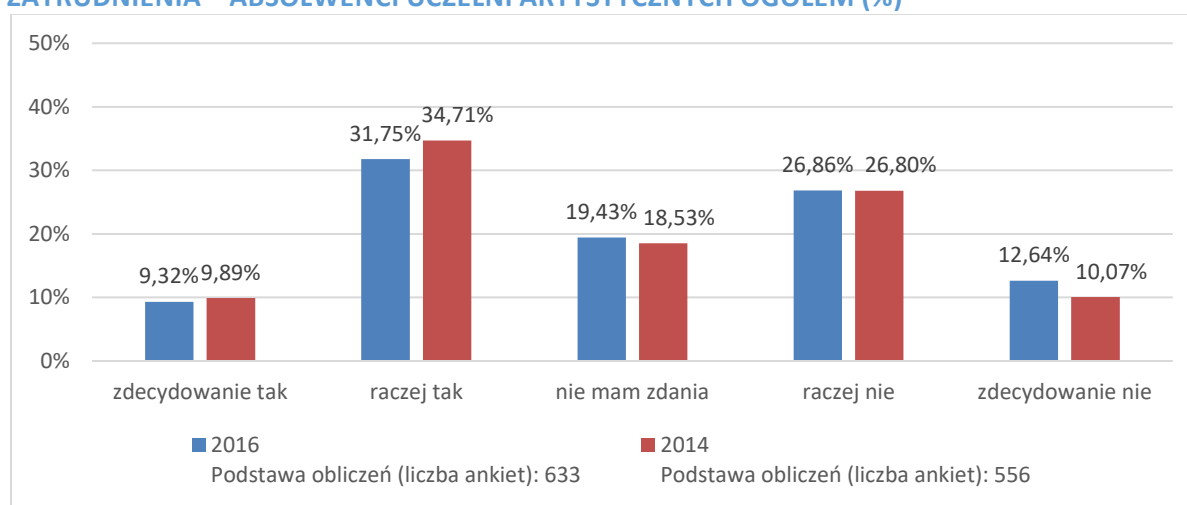
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

3.3. Dostosowanie oferty studiów do potrzeb przyszłych absolwentów uczelni artystycznych

Dużym wyzwaniem dla uczelni artystycznych jest dostosowanie oferty do dynamicznie rozwijającego się rynku kreatywnego i nowych technologii. Konieczność sprostania wymogom instytucji edukacyjnych i potrzebom rynku pracy sprawiają, że konieczne jest stałe monitorowanie oferty dydaktycznej. Stąd niezmiernie istotne staje się poznanie, w jaki sposób absolwenci uczelni artystycznych postrzegają użyteczność pozyskanej wiedzy i umiejętności, oraz jakie zmiany w ofercie studiów są w stanie zaproponować, dzięki swojemu doświadczeniu.

Ogółem absolwenci uczelni artystycznych uważali, że zdobyte podczas studiowania wiedza i umiejętności raczej spełniły ich oczekiwania odnośnie szansy zatrudnienia na rynku pracy (ok. 32% głosów absolwentów rocznika 2016 i ok. 35% rocznika 2014; rys. 94). Natomiast ok. 27% absolwentów (2014 i 2016) było zdania, że uczelnia raczej nie spełniła ich oczekiwań w tym zakresie. *Zdecydowanie nie* odpowiedziało kolejno ok. 13% absolwentów, którzy ukończyli studia w 2014r. i ok. 10% studentów kończących studia 2 lata później, natomiast *zdecydowanie tak* zaznaczyło ok. 10% absolwentów obu roczników. Prawie jedna piąta absolwentów nie miała zdania na ten temat.

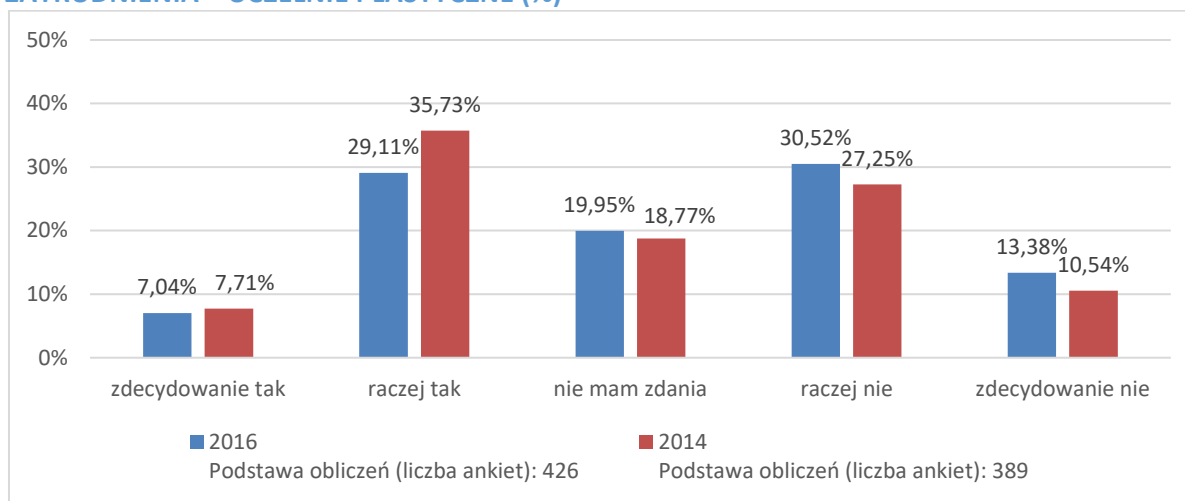
RYСУNEK 94. WIEDZA I UMIEJĘTNOŚCI POZYSKANE PODCZAS KSZTAŁCENIA W PERSPEKTYWIE ZATRUDNIENIA – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Wśród absolwentów uczelni plastycznych również przeważała opinia, że wiedza i umiejętności, które nabyli w toku kształcenia okazały się raczej przydatne (ok. 29% – rocznik 2016, ok. 36% głosów – rocznik 2014) w perspektywie zatrudnienia, a ok. 8% absolwentów obu roczników uważało, że zdecydowanie się przydały (rys. 95). Około 31% studentów kończących studia w 2016r. i ok. 27% studentów w 2014r. twierdziło, że pozyskana wiedza i umiejętności raczej nie spełniły ich oczekiwań, a kolejno ok. 13% (2016) i 11% (2014) stwierdziło, że *zdecydowanie nie*. Podobnie jak w przypadku absolwentów uczelni artystycznych ogółem prawie 20% absolwentów nie miało zdania w tym obszarze.

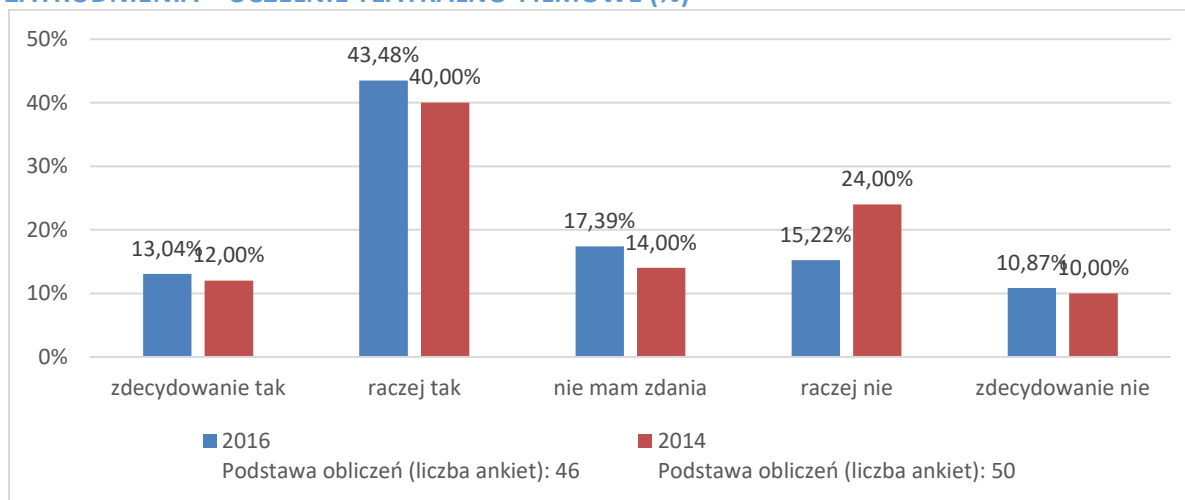
RYСУNEK 95. WIEDZA I UMIEJĘTNOŚCI POZYSKANE PODCZAS KSZTAŁCENIA W PERSPEKTYWIE ZATRUDNIENIA – UCZELNIE PLASTYCZNE (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Na tle pozostałych uczelni, absolwenci uczelni teatralno-filmowych są najbardziej zadowoleni z wiedzy i umiejętności, które pozyskali podczas studiowania (rys. 96), a które okazały się raczej i zdecydowanie pomocne w perspektywie zatrudnienia (niecałe 57% absolwentów rocznika 2016 i 52% rocznika 2014). *Zdecydowanie nie* i *raczej nie* odpowiedziało kolejno ok. 11% i ok. 15% absolwentów, którzy ukończyli studia w 2016r., oraz 10% i 24% absolwentów kończących 2 lata wcześniej. Nie posiadało zdania kolejno ok. 17% (2016) i 14% (2014).

RYСУNEK 96. WIEDZA I UMIEJĘTNOŚCI POZYSKANE PODCZAS KSZTAŁCENIA W PERSPEKTYWIE ZATRUDNIENIA – UCZELNIE TEATRALNO-FILMOWE (%)

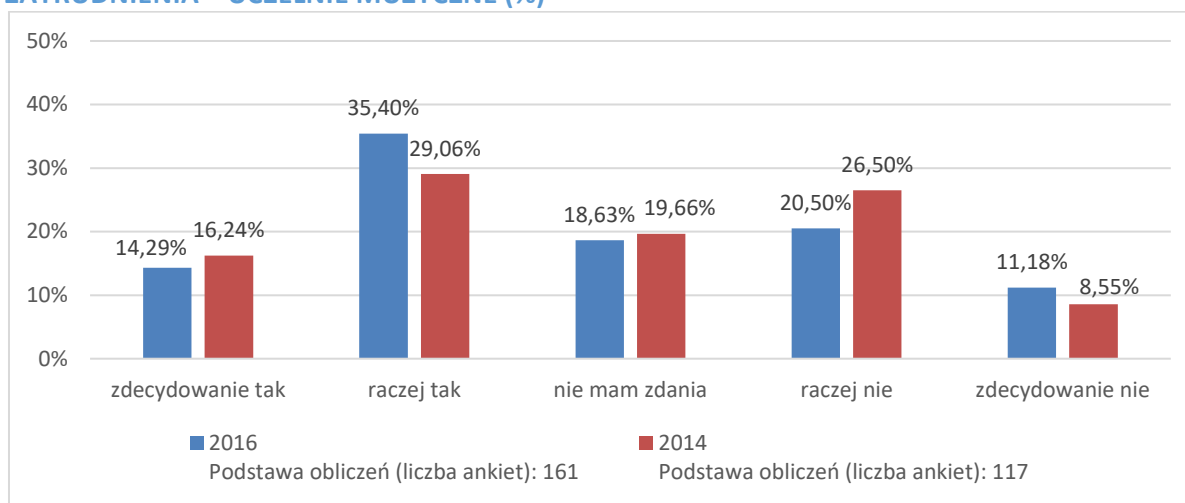

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Równie pozytywnie odpowiedzieli absolwenci uczelni muzycznych – kolejno ok. 50% (2016) i ok. 45% (2014) uważało, że uczelnia *zdecydowanie tak* i *raczej tak* dostarczyła im odpowiedniej wiedzy i umiejętności ważnych z perspektywy znalezienia zatrudnienia (rys. 97). Natomiast kolejno ok. 21% (2016) i ok. 27% (2014) *raczej nie* oraz ok. 11% (2016) i 9% (2014) *zdecydowanie nie* było zadowolonych z tego aspektu. Podobnie jak

absolwenci wszystkich badanych uczelni prawie jedna piąta absolwentów uczelni muzycznych nie miała zdania na ten temat.

RYСУNEK 97. WIEDZA I UMIEJĘTNOŚCI POZYSKANE PODCZAS KSZTAŁCENIA W PERSPEKTYWIE ZATRUDNIENIA – UCZELNIE MUZYCZNE (%)

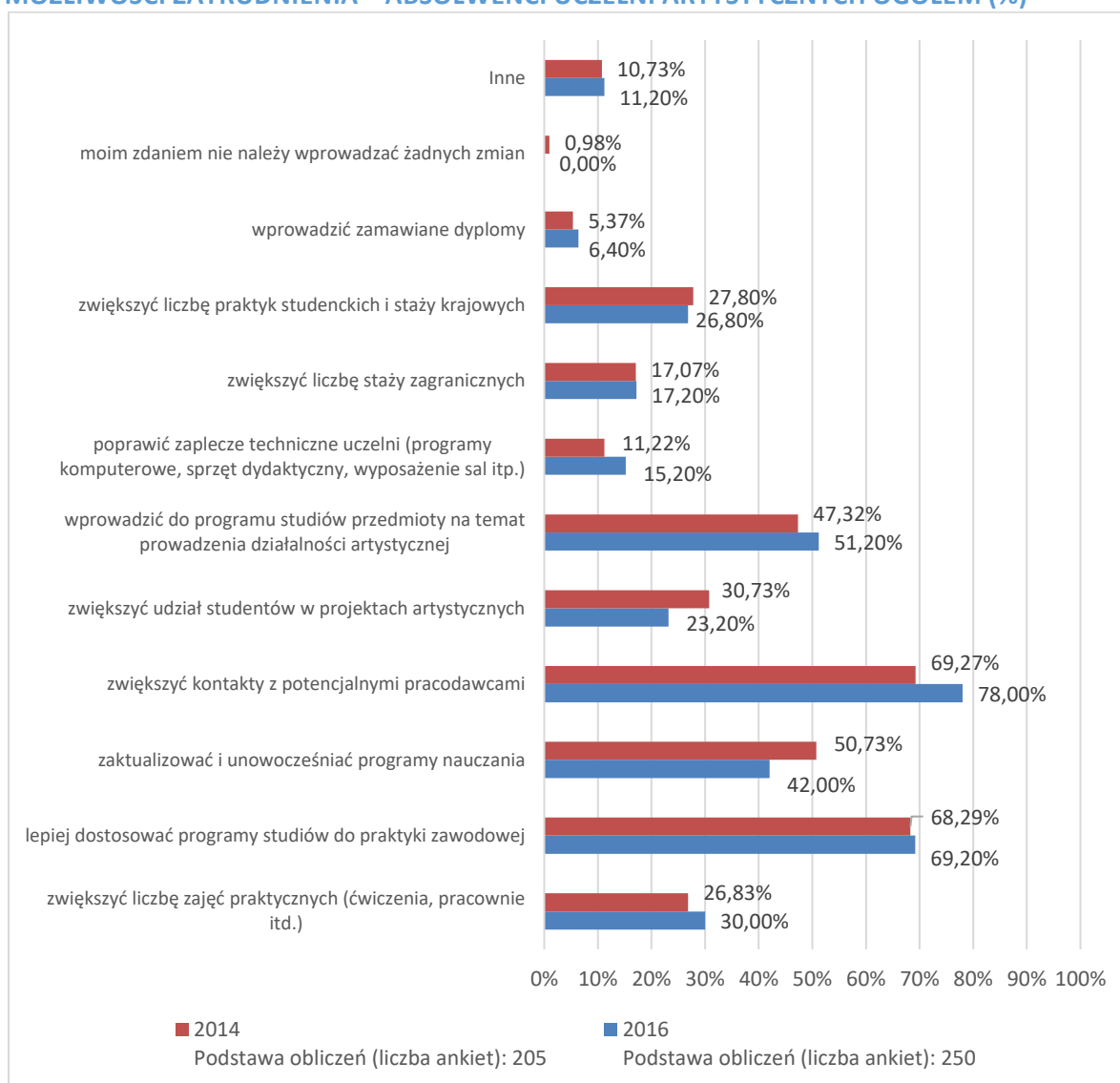

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Absolwenci uczelni artystycznych odnieśli się także do efektów kształcenia, potrzeb oraz oczekiwań względem oferty uczelni. Ocenili kierunki proponowanych zmian, nakreślając dodatkowo obszary, które nie były ujęte w sformułowanych przez badaczy propozycjach zmian oferty dydaktycznej uczelni.

Najważniejsze zmiany, w opinii obu badanych roczników winny odnosić się do działań aktywizujących studentów w obszarze pracy i zatrudnienia (rys. 98). Tym samym wśród proponowanych zmian, oba roczniki absolwentów uczelni ogółem najczęściej wskazywały, że uczelnie powinny zwiększyć częstotliwość i jakość kontaktu z potencjalnymi pracodawcami, przy czym to starsi absolwenci przyznali więcej głosów tej propozycji (ok. 69% – 2014r., ok. 78% – 2016r.). Dla obu roczników równie ważne było, aby uczelnie w lepszym stopniu dostosowywały programy studiów do praktyki zawodowej oraz wprowadziły do programu studiów przedmioty na temat prowadzenia działalności artystycznej. Starsi absolwenci uczelni, w porównaniu do młodszych kolegów, w większym stopniu zwrócili także uwagę na konieczność zaktualizowania i unowocześnienia programów nauczania (ponad połowa wskazań rocznika 2014, 42% – 2016r.) oraz zwiększenia udziału studentów w projektach artystycznych (2014 – 31%, młodszy rocznik – 23%). W ramach błędu statystycznego należy traktować odpowiedzi absolwentów, w których stwierdzali, że uczelnia nie powinna dokonywać żadnych zmian (0%-1%). Co ważne, stosunkowo niski odsetek badanych widzi potrzebę zwiększenia liczby staży zagranicznych (17%) i poprawy zaplecza technicznego uczelni (tu młodszy są bardziej krytyczni).

RYСУNEK 98. PROPONOWANE ZMIANY W OFERCIE UCZELNI W CELU ZWIĘKSZENIA MOŻLIWOŚCI ZATRUDNIENIA – ABSOLWENCI UCZELNI ARTYSTYCZNYCH OGÓŁEM (%)

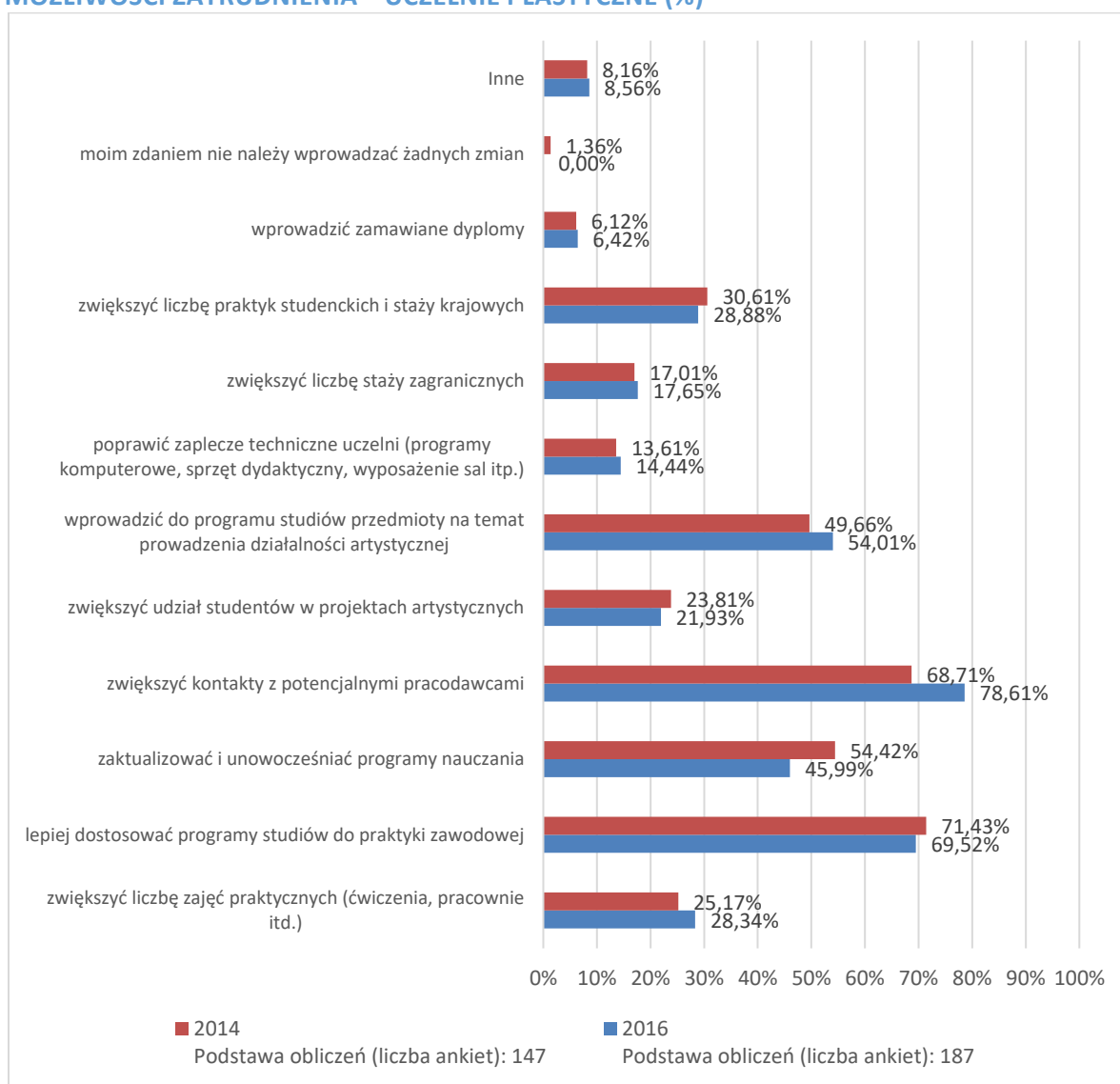
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Absolwenci uczelni plastycznych w bardzo zbliżony sposób do wszystkich badanych absolwentów oceniali poszczególne propozycje zmian w ofercie uczelni, prowadzące do zwiększenia szansy zatrudnienia obecnych studentów (rys. 99). Również dla nich najważniejsze było rozszerzenie relacji z potencjalnymi pracodawcami, przy czym młodszy absolwenci akcentowali to silniej (69% – 2014r., 79% – 2016r.). Nieco częściej niż ogół absolwentów chcieli wprowadzenia przedmiotów dotyczących działalności artystycznej (50% – 2014r., 54% – 2016r.). Plastycy podkreślali także potrzebę dostosowania programów studiów do praktyki zawodowej (ok. 70% oba roczniki) wraz z ich unowocześnieniem i zaktualizowaniem. Ponad 8% absolwentów obu roczników wskazało inne propozycje, gdzie należy przede wszystkim:

- dokonać pewnych zmian wśród kadry prowadzącej zajęcia, tak aby więcej zajęć prowadzili pracownicy naukowcy posiadający praktykę zawodową;

- zwiększyć liczbę godzin zajęć technicznych i praktycznych, które miałyby być pomocne w lepszym odnalezieniu się absolwentów na rynku pracy (np. z zakresu obsługi programów graficznych, tworzenia i prowadzenia bloga i strony internetowej, autopromocji, nauki języków obcych, prowadzenia własnej działalności gospodarczej, projektowania wnętrz, poruszających kwestie społeczno-polityczne);
- wprowadzić w plan zajęć system pracy w grupach oraz jasne kryteria oceny prac;
- stworzyć możliwość podjęcia praktyk i staży;
- wprowadzić możliwość oceny zajęć dydaktycznych przez studentów w postaci np. ankiety, w trakcie ich studiowania, aby na bieżąco studenci mogli anonimowo informować o swojej opinii kadre zarządzającą.

RYСУNEK 99. PROPONOWANE ZMIANY W OFERCIE UCZELNI W CELU ZWIĘKSZENIA MOŻLIWOŚCI ZATRUDNIENIA – UCZELNIE PLASTYCZNE (%)

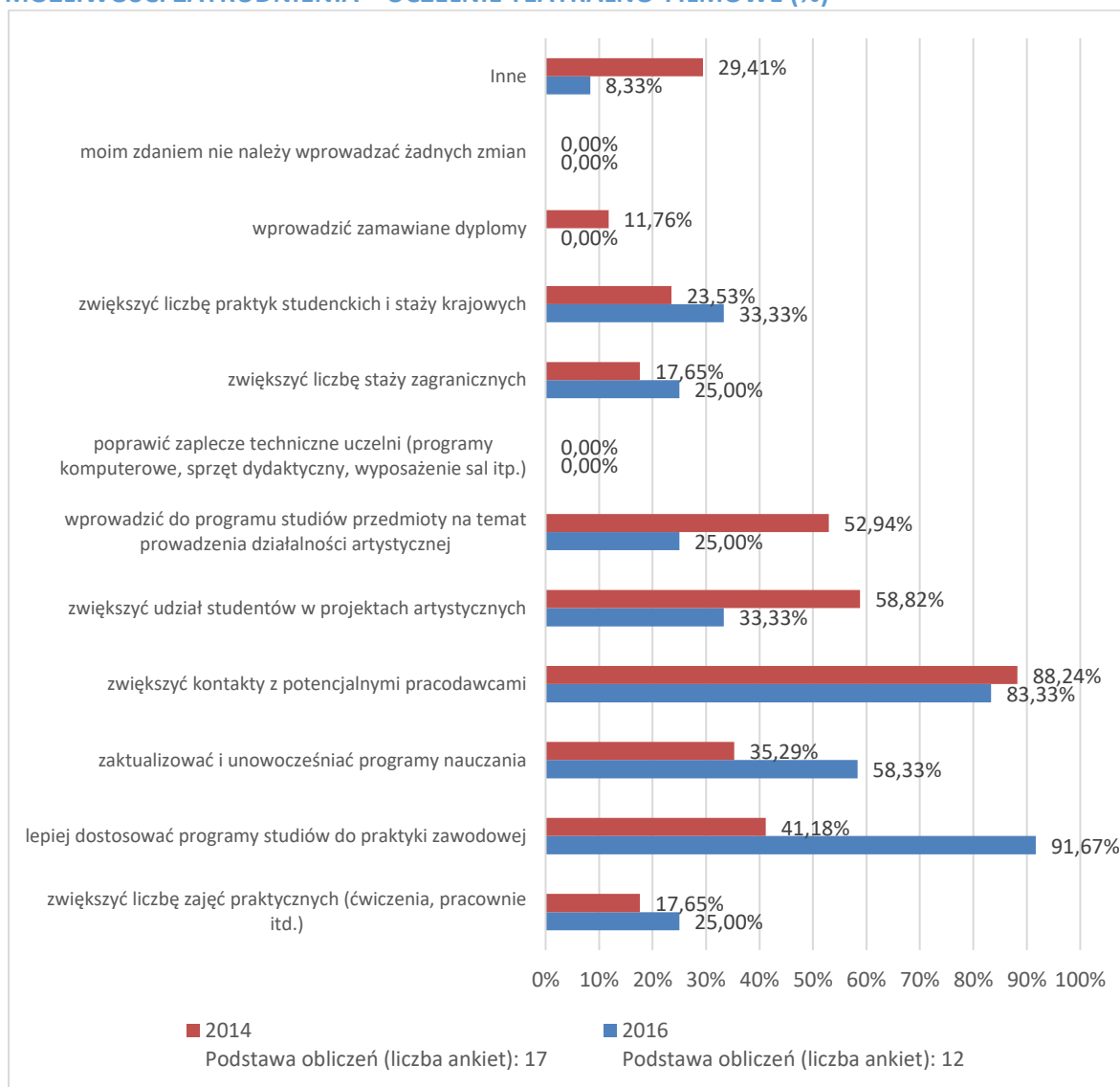
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Propozycje zmian absolwentów uczelni teatralno-filmowych tylko nieznacznie różniły się w porównaniu do innych uczelni (rys. 100). Absolwenci tychże uczelni najczęściej wskazywali, że należy dostosować programy studiów do praktyki zawodowej, zwiększyć kontakt z potencjalnymi pracodawcami, wprowadzić do programu studiów przedmioty związane z prowadzeniem działalności artystycznej, zaktualizować i unowocześnić programy nauczania oraz zwiększyć udział studentów w projektach artystycznych.

Inne usprawnienia zaproponowało 8% absolwentów kończących studia w 2016r. oraz 29% kończących w 2014r. Wśród tych odpowiedzi znalazły się następujące propozycje:

- urozmaicenia programu nauczania (np. wprowadzenia zajęć z psychologii, kursów instruktorskich, działalności gospodarczej, zajęć doskonalących umiejętności pozyskiwania pracy);
- umożliwienia studentom spotkania z pracownikami innych uczelni teatralno-filmowych w Polsce oraz pracodawcami (np. poprzez uruchomienie programów pozwalających na wymianę studencką);
- wprowadzenia zmian wśród kadry prowadzącej zajęcia.

RYСУNEK 100. PROPONOWANE ZMIANY W OFERCIE UCZELNI W CELU ZWIĘKSZENIA MOŻLIWOŚCI ZATRUDNIENIA – UCZELNIE TEATRALNO-FILMOWE (%)

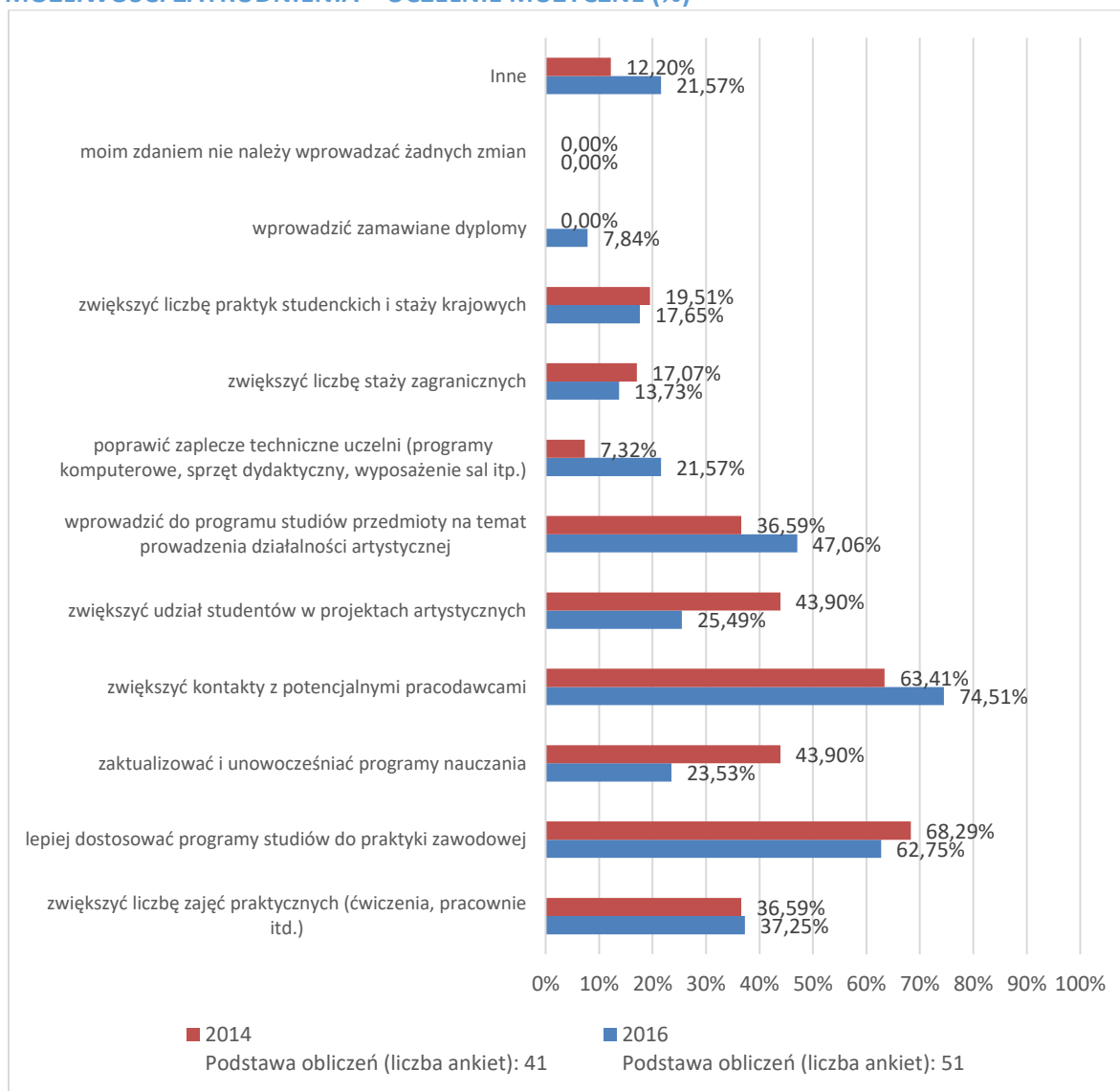
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

Nieco inaczej od pozostałych absolwentów uczelni artystycznych proponowali zmiany absolwenci uczelni muzycznych (rys. 101). Podobnie jak ich koledzy, absolwenci uczelni muzycznych dostrzegali największą potrzebę zmian w częstotliwości podejmowanego kontaktu z pracodawcami (ok. 63% – 2014r., ok. 75% – 2016r.) oraz dostosowaniu oferty programów studiów do praktyki zawodowej (ok. 68% – 2014r., ok. 63% – 2016r.). Natomiast różnice są widoczne w liczbie wskazań poszczególnych roczników; studenci kończący studia w 2014 r. dużo częściej (ok. 44%) niż rocznik 2016 (ok. 25%) uważali, że uczelnia powinna zwiększyć udział studentów w projektach artystycznych oraz zaktualizować i unowocześnić programy nauczania. Natomiast starsi absolwenci zdecydowanie częściej od swoich młodszych kolegów twierdzili, że należy poprawić zaplecze techniczne uczelni (ok. 22% – 2016r., ok. 7% 2014r.). Wśród odpowiedzi inne (ok. 12% – 2014r., ok. 22% – 2016r.) zaproponowano następujące propozycje zmian w ofercie uczelni:

- wprowadzenia zmian w doborze kadry naukowej uczelni;

- dążenia do większej elitarności studiów, polegającej na zmniejszeniu liczby studentów;
- dążenie do równouprawnienia wszystkich studentów;
- zmiany formy pracy ze studentem, więcej konsultacji indywidualnych, więcej kursów masterclass;
- organizowanie spotkań z wybitnymi osobowościami;
- ulepszenie działalności Biura Karier.

RYСУNEK 101. PROPONOWANE ZMIANY W OFERCIE UCZELNI W CELU ZWIĘKSZENIA MOŻLIWOŚCI ZATRUDNIENIA – UCZELNIE MUZYCZNE (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań w 2017 roku.

3.3 Rekomendacje absolwentów uczelni artystycznych

Na zakończenie rozważań, należy zaprezentować zestaw rekomendacji zmian w uczelni, które przygotowali absolwenci uczelni artystycznych. Poproszono ich bowiem w badaniu o to, żeby sformułowali wypowiedzi, wcielając się w rolę rektora uczelni. Miały one odnieść się do propozycji reorganizacji uczelni, jak również nauczania, które spowodują, że poprawi się sytuacja artystów na rynku pracy lub zwiększą się ich możliwości znalezienia satysfakcjonującej pracy.

Absolwenci wszystkich uczelni artystycznych wskazywali przede wszystkim na potrzebę wprowadzenia ulepszeń w obszarach mogących pomóc absolwentom w znalezieniu pracy i uzyskaniu odpowiednich kompetencji i wiedzy, która pozwoli na lepsze przygotowanie do funkcjonowania w realiach dzisiejszego rynku artystycznego. W dalszej części po kolei zostaną omówione szczegółowo wypowiedzi absolwentów w kolejności: uczelni plastycznych, teatralno-filmowych i muzycznych.

Absolwenci uczelni plastycznych uważali, że rektor powinien zadbać o nawiązywanie i rozwój współpracy z innymi instytucjami kultury, polskimi i zagranicznymi, innymi uczelniami i wydziałami plastycznymi, potencjalnymi pracodawcami i klientami, przedsiębiorcami, wydawnictwami, agencjami reklamowymi, kuratorami, mecenasami, biurami architektonicznymi – po to by studenci mieli sposobność *zwiększyć świadomość, jak poruszać się w tym środowisku i posłuchać ludzi, którzy odpowiedzialiby o swoich doświadczeniach oraz oczekiwaniach*. Jak uważają absolwenci:

Rozwój zawodowy wpłynie nie tylko na lepsze przystosowanie studenta do potrzeb rynkowych, ale wpłynie też na rozwój uczelni. Powinien powstać dział badania potrzeb rynkowych, ASP powinno dostosowywać swoje kierunki do istniejących warunków i potrzeb rynku pracy.

Nauczyć, jak sprzedawać dzieła wytwarzane przez artystów i projektantów. Artyści sztuk wolnych, bezpośrednio raczej nie zajmują się sprzedażą swoich prac. Są od tego odpowiednie instytucje (galerie), ale studenci nie mają żadnego kontaktu z tym instytucjami, nie wiedzą jak funkcjonują i jak można z nimi współpracować.

Mam wrażenie, że ASP i funkcjonujący rynek sztuki to dwa byty, które ignorują się wzajemnie.

Zwrócono także uwagę na potrzeby: feminizacji uczelni artystycznych, odmłodzenia kadry naukowej i dbania o jej rozwój w zakresie m.in. formy i treści przekazywanej wiedzy (więcej nauki praktycznych umiejętności studentów):

Równa ilość mężczyzn i kobiet jako prowadzących pracownie dałaby możliwość szerokiego spektrum edukacji dla studentek i studentów, nie tylko poprzez pryzmat patriarchalnej hierarchii pod okiem męskiego mistrza.

Przyciąganie młodych ludzi do pracy na uczelni. Młodzi praktycy (pracujący obecnie w zawodzie) przekazują o wiele bardziej przydatną wiedzę z zakresu aktualnego rynku pracy, ograniczeń i możliwości używanej obecnie technologii czy nawet wyceniania projektów.

Dbałabym, by prowadzący pracownie aktualizowali na bieżąco swoją wiedzę na temat funkcjonowania rynku (zależnie od wydziału) i pomagali studentom przygotować się na zderzenie z brutalną rzeczywistością.

W sukurs za tymi sugestiami absolwenci postulowali, że należałoby zadbać o większą dyscyplinę studentów, czyli o takie zachowania jak np. punktualność i obowiązkowość. A także sugerowali zmniejszenie liczby przyjmowanych studentów oraz zaostrzenie wymogów rekrutacyjnych – wiązali to z potrzebami bycia traktowanym bardziej indywidualnie oraz nawiązywania głębszych relacji z pracownikami naukowymi. Studenci chcieliby konsultować własne postępy pracy i otrzymywać informacje zwrotne w tym temacie, wyrażać obawy, uzyskać pomoc w konkretnym problemie oraz móc sprecyzować swój talent w odniesieniu do realnych potrzeb rynku:

Zbyt często odpuszcza się studentom, przymyka się oko na ich lenistwo i brak organizacji pracy.

Zmieniłabym ilość przyjmowanych osób na uczelni. Uważam, że w obecnych czasach dostępność do różnego rodzaju kierunków jest zbyt łatwa – w stosunku do faktycznego zapotrzebowania na rynku pracy.

Sądzę, iż mogłaby być przyjmowana mniejsza grupa studentów. Wtedy Profesorowie, asystenci mogliby skupić większą uwagę na kilku studentach, którym zależy na własnej twórczej pracy. Na dzień dzisiejszy rynek jest przeładowany absolwentami.

Położyłbym nacisk na mniejszą ilość osób dostających się na uczelnię. (...) Prowadzący zajęcia mają zbyt wielu studentów, aby każdemu zapewnić należyłą uwagę i czas.

Tym samym uczelnia powinna wprowadzić więcej zajęć praktycznych, przygotowywać do zawodu (np. tworzenie portfolio, biznesplanu, pisanie listów motywacyjnych i CV, autoprezentacji, pisanie projektów, zajęcia z prowadzenia własnej działalności gospodarczej, nauka programów komputerowych i programowania, zakładania startupu, zajęcia z podstaw marketingu, ekonomii, negocjacji, prawa autorskiego, księgowości i przedsiębiorczości, zajęcia motywacyjne i coaching), zatrudniać pracowników z doświadczeniem zawodowym. Absolwenci proponowali również większe zwrócenie uwagi na znaczenie i rolę nowych mediów, które stały się jednymi z podstawowych narzędzi komunikacji i prezentacji (nauka animacji 2D, 3D, projektowanie gier, aplikacje mobilnych). Ponadto chcieliby mieć możliwość uzyskania uprawnień pedagogicznych i certyfikatów ze znajomości języka angielskiego (z czym wiąże się także podwyższenie poziomu nauczania języków obcych):

Niech studia będą bardziej praktyczne. Jedyne przygotowanie do zawodu otrzymałam w trakcie praktyk i własnych projektów pozauczelnianych. Studia może i otwierają sposób patrzenia i rozwijają wyobraźnię, ale co to ma za znaczenie, jeśli z tym otwartym umysłem nie potrafię się poruszać na rynku.

W szkole studenci są kształtowani na artystów-indywidualistów, kiedy na rynku pracy poszukuje się na ogół artysty-rzemieślnika.

Dbłość i dokładność wykładowcy o formę i poprawność wizualną materiału, jaki on prezentuje swoim uczniom to duży plus. Jednak wiele razy spotkałem się z tym, że o wiele gorzej było już z samą treścią wykładu. (...) Wykładowcy w wielu przypadkach trzymają się sztywnych podręcznikowych

zasad projektowania, których najczęściej prawdziwy świat i kapryśni klienci poza murami uczelni nie przyjmują.

Byli studenci uczelni plastycznych zwrócili także uwagę na jakość sprzętu i dostępnej technologii na jakiej pracują, niedoskonały stan pracowni oraz niewystarczającą ilość i formę używanych podczas zajęć materiałów:

Uczelnia powinna także w większym stopniu dofinansowywać podstawowe materiały, takie jak farby oraz papier w pracowniach druku oraz surówki oraz nici w pracowniach krawieckich.

Wzbogaciłabym słabo wyposażone pracownie rzeźby w nowocześniejsze media.

Ponadto, co wiąże się z nastawieniem absolwentów na rozwój umiejętności praktycznych, zaproponowali oni także wprowadzenie nowych form i możliwości zdobywania doświadczenia w relacjach z pracodawcami i innymi pracownikami. Absolwenci chcieliby większej liczby wizyt studyjnych, staży i praktyk, warsztatów, konferencji i targów, ale także wymian międzynarodowych (programy Erasmus+ i MOST). Absolwenci zachęcali także do czerpania inspiracji i dobrych praktyk od innych uczelni – przede wszystkim zaś nawiązania długotrwałych i intensywnych relacji i współpracy z instytucjami i uczelniami zagranicznymi:

Tylko przez praktykę zawodową człowiek jest w stanie przekonać się jak będzie funkcjonował w przyszłości i zdobyć potrzebne doświadczenie.

Uczelnia nie powinna zamykać się tylko w lokalnym środowisku, ale dbać o poszerzenie i wymianę doświadczeń z innymi ośrodkami akademickimi, nie tylko w kraju, ale również za granicą. Z obecnego doświadczenia widzę, że sposób prowadzenia zajęć na polskich uczelniach w znacznym stopniu odbiega od sposobu prowadzenia w zagranicznych szkołach.

Odbycie obowiązkowych staży w firmach projektowych czy agencjach reklamowych pozwoliłoby realnie przygotować studentów do przyszłej pracy zawodowej: kontakt z pracodawcą, oczekiwania firmy, zdobycia umiejętności pracy w zespole oraz zdobycie doświadczenia zawodowego, gdyż brak doświadczenia jest głównym problemem studentów, którzy nie mogą znaleźć pracy w zawodzie.

Z praktycznych rzeczy, absolwenci chcieliby otrzymywać dyplom ukończenia studiów w dwóch językach, umożliwiłoby im to rozwój kariery za granicą.

Uczelnia w większym stopniu powinna promować swoich studentów i ich pracę, organizować wydarzenia kulturalne i konkursy, wystawy prac i aukcje – a także zachęcać studentów do angażowania się w działalność pozalekcyjną, np. wolontariat i koła naukowe:

Ze strony uczelni położyłabym jeszcze większy nacisk na pokazywanie efektów pracy młodych twórców szerokiemu gronu publiczności, które w przyszłości mogłoby stworzyć potencjalne grono nabywców tej sztuki, reklamowałabym wydarzenia i wystawy odbywające się na uczelni np. w tramwajach i na portalach kulturalnych.

Promowałabym najlepszych studentów oraz absolwentów na rynku sztuki. Nawiązałabym kontakt z Urzędem Miasta i promowała działalność absolwentów i studentów w realizacjach na rzecz miasta (...). Przywróciłabym możliwość organizowania indywidualnej wystawy w ramach dyplomu w galeriach miejskich/w przestrzeni miasta, tak aby każdy student choć raz

podczas studiów miał możliwość zaistnieć publicznie w ramach odbywanych studiów.

Rektor powinien według badanych zadbać o programy stypendialne dla studentów oraz zwiększenie dofinansowania działalności artystycznej, gdyż potrzeba stypendiów i otrzymywanie różnych form dofinansowania w trakcie studiów wiąże się niejednokrotnie z dużymi kosztami, jakie student ponosi w związku z zakupem odpowiednich materiałów pozwalających na naukę:

Większość studentów nie jest świadoma nawet istnienia stypendiów o jakie są w stanie ubiegać się studenci, dotacji, czy z czym się wiąże otwieranie własnych organizacji artystycznych.

Powinny również zostać przeprowadzone badania na temat funduszy, jakie wyklada student/rodzina studenta na realizowanie zadań semestralnych. Często są to kwoty o wysokości kilku tysięcy. Taki wydatek wiąże się z koniecznością podjęcia pracy przez studenta. Ten fakt wpływa na ilość czasu, którą student może przeznaczyć na studiowanie.

Zmieniłabym formy pomocy materialnej, zdecydowanie powinno być więcej stypendiów naukowych, by ludzie, którzy w swoje prace artystyczne wkładają wiele wysiłku, mieli za co je tworzyć.

Studenci powinni mieć także możliwość wspólnej pracy, dlatego powinno się im zapewnić odpowiednie miejsce do takich spotkań (a także najdogodniejsze godziny otwarcia bibliotek) oraz wprowadzić w format zajęć pracę grupową, w tym tworzenie zespołów interdyscyplinarnych:

Brakuje takiej przestrzeni na integrację, żeby wspólnie rozwijać umiejętności i uczyć się od siebie.

Zmiana metod kształcenia na takie, które opierają się o korekty GRUPOWE, zajęcia, w trakcie których studenci nie tylko realizują zadania, ale również o nich MÓWIĄ, WSPÓŁPRACUJĄ ze sobą nawzajem i umieją zarówno wyrażać, jak i odbierać KONSTRUKTYWNA KRYTYKĘ.

Ponieważ w pracy zawodowej zawsze pracuje się w grupach, a zdolności komunikacyjne są niezbędne.

Powinno się uczyć studentów współpracy z innymi ludźmi. W życiu nie jesteśmy samotnymi wyspami, więc nie powinno się propagować myślenia, że we wszystkim trzeba być świetnym. Uczelnie mogłyby współpracować ze sobą i łączyć studentów w zespoły. Nieśmiały, nieogarnięty malarz zyskałby dzięki menadżerowi, projektant graficzny mógłby wcielić w życie swoje strony internetowe dzięki programiście, ilustrator-grafik mógłby zilustrować i zaprojektować oprawę graficzną tekstu napisanego przez studenta polonistyki itp.

Krytycznymi wobec roli studenta, lecz niezbyt licznymi głosami były te, które mówiły, że to student, nie Rektor, jest odpowiedzialny za swój rozwój:

Uczelnia daje dużo możliwości, jednak od nas zależy, czy damy z siebie wszystko, czy od początku wiemy do czego dążymy.

Kariera artystyczna rządzi się specyficznymi prawami albo się komuś powiedzie, tzn. będzie na tyle uparty by podążać ścieżką artystyczną i być może ktoś go w końcu zauważy i doceni, albo trzeba się niestety się przekwalifikować by mieć z czego żyć.

Być artystą jest trudno, bo egzystencja nas ciągle ściga. I chyba nie ma takiej uczelni, która nauczy nas życia. Tworzenie jest w nas i musimy sami

chcieć stać się artystą, a uczelnia nas przygotowuje do tego, rozwija to, czego sami nie zauważyliśmy wcześniej, pomaga zrozumieć pewne relacje sztuka – człowiek – praca – sukces itd. Sami kształtujemy swoje życie.

Częściej jednak artykułowano, że to uczelnia powinna stać się bardziej odpowiedzialna i zaangażowana w przygotowanie studenta do pracy w zawodzie. Kształcąc holistycznie – zarówno umiejętności teoretyczne, jak i praktyczne:

Dodam, że wielu studentów zdobywa umiejętności pomocne w znalezieniu odpowiedniego zatrudnienia poza akademią, jest to strata czasu. Akademia winna być matką i domem dla twórczych osobowości i to właśnie tam powinien kształtować się kręgosłup, tego co stanowić będzie bazę dla wszelkich twórczych działań, również tych z zakresu pracy zawodowej.

Szkoła za bardzo skupia się na rozwijaniu talentów wyobraźni... Jest to bardzo potrzebne, natomiast nie przez cały tok trwania studiów. Pod sam koniec Uczelnia powinna przygotowywać do pracy.

Ale zdarzały się także takie opinie, które zwracały uwagę na rolę prowadzonej przez państwo polityki dotyczącej sytuacji absolwentów uczelni artystycznych na rynku pracy w Polsce oraz innych czynników społecznych i kulturowych:

Najwyżej oceniam poziom tych pracowni malarskich, gdzie sukces zawodowy nie jest celem. Przeciwnie – wybitni profesorowie wymagają bezkompromisowego podejścia do tego, co się robi, niezależnie od potrzeb często bezmyślnego rynku. Zadaniem Akademii jest rozwijać potencjał i wrażliwość studenta. To państwo powinno zatroszczyć się o uregulowanie niestabilnej sytuacji artystów.

Należałoby raczej zacząć od zmian na poziomie ministerstwa. Zawód artysty plastyka nie jest już od dłuższego czasu zawodem chronionym i to utrudnia dostęp do dobrze płatnej pracy. Byle posiadacz komputera i programu graficznego wykonuje projekty za śmiesznie niskie ceny, psując tym samym rynek...

Rektor nie zmienia rynku pracy. On nic nie robi, bo potem się okazuje, że pracodawca chce 20-letniego pracownika z minimum dwuletnim stażem pracy, znający biegle 5 języków, dodatkowo u kobiety – odchowane dorosłe dzieci... tak to wygląda.

Sytuacja zawodowa na rynku pracy, szczególnie po uczelniach artystycznych, jest mocno uwikłana w ekonomii, gospodarce, progresywności i otwartości kraju oraz poziomie cywilizacyjnym społeczeństwa, jego świadomości kulturowej oraz wielu innych czynników.

Warto w tym miejscu przedstawić opinię osoby, która dwa lata temu wzięła udział w niniejszym badaniu nie zgłaszając żadnych uwag do programu nauczania, jednak od trzech lat jest aktywnym pracownikiem, któremu poglądy od czasów ukończenia studiów ewoluowały. W wypowiedzi tejsze osoby można znaleźć przykład konkretnych propozycji zmian, dotyczących roli promotora oraz formy zdobywania wiedzy:

(...) Nie mając wsparcia od starszych doświadczonych projektantów ani kolegów po fachu widzę jak w soczewce, jakie działania pozwalają mi na pracę zawodową a jakie projekty są przerywane z powodu braku wiedzy technicznej (...) Być może test umiejętności studenta miałby polegać właśnie na wykonaniu w jak największym stopniu samodzielnie pracy magisterskiej

a promotor miałby być kimś w rodzaju „ratownika medycznego” do którego wykonuję się telefon SOS z prośbą o konsultacje projektową. Dzięki temu każdy student może w bezpiecznych warunkach „sprawdzić się”. Promotor byłby w zasadzie recenzentem procesu projektowego studenta. Sześć lat studiów to bardzo długi okres czasu, w którym można się obyć, tak aby kończąc studia mieć większą świadomość swojego zawodu.

Absolwenci uczelni teatralno-filmowych, podobnie jak pozostali absolwenci uczelni artystycznych, w swoich wypowiedziach dotyczących wprowadzenia i propozycji zmian, szczególnie dużo miejsca poświęcają roli i znaczeniu nabywania praktycznych umiejętności już podczas studiów. Chcieliby oni, aby uczelnia w większym stopniu przygotowywała na wyzwania stojące przed absolwentami na rynku pracy. Z tego powodu, będąc na stanowisku rektora wprowadziliby więcej zajęć praktycznych, przygotowujących do zawodu (nauka podstaw marketingu i PR, psychologii, prawa, warsztaty dubbingowe, zajęcia z pozyskiwania dofinansowania, grantów i prowadzenia własnej działalności oraz zakładania organizacji pozarządowych, zajęcia z nowych mediów i z reguł działania rynku filmowego w Polsce, zajęcia przygotowujące do rozmów rekrutacyjnych, pisanie CV i listów motywacyjnych, przygotowywania portfolio):

Zwiększenie liczby zajęć praktycznych przy wykorzystaniu nowoczesnych technik, metod i profesjonalnego sprzętu fotograficznego, wpłynęłoby na rozwój umiejętności twardych. To przede wszystkim tym umiejętnościom można liczyć na pracę w zawodzie.

Zajęcia, które jakoś bardziej łączyłyby ciało, głos, wymowę, bo wszystko u nas jest rozdzielone, jakby to były osobne elementy, a to wszystko jest całością i należy do naszego organizmu.

Więcej zajęć z praktycznego punktu widzenia – rynku sztuki i komercji. Czyli jak działają agencje, jak zrobić dobre reklamowe zdjęcia, jak je sprzedać, jak zadbać o marketing, jak założyć firmę, jaką umowę podpisać.

Ponadto chcieliby mieć możliwość uczestniczenia w kursach poszerzających ich możliwości zawodowe – np. pedagogicznych czy logopedycznych:

Zajęcia powinny być prowadzone przez mistrzów fachu pracujących w zawodzie i mających kontakty. Gdyby tak było wcześniej – nie musiałbym się dokształcać poza szkołą, w trakcie szkoły i po ukończeniu studiów – na co straciłem dużo pieniędzy i czasu.

Aby program uczelni stał się bardziej praktyczny, byli studenci twierdzili, że należy kadre dydaktyczną uzupełnić o pracowników posiadających doświadczenie zawodowe – czynnych artystów, a także nawiązać współpracę z reżyserami filmowymi i teatralnymi, producentami, domami produkcyjnymi, dyrektorami teatrów. Ważne było dla nich, aby zawiązać współpracę międzywydziałową, w ramach której studenci mogliby się wzajemnie wspierać i integrować:

Zorganizowałbym wspólne warsztaty fotograficzne pomiędzy studentami I roku fotografii ASP w Krakowie, a studentami wydziału aktorskiego naszej szkoły.

Studenci z Wydziału Teatru Tańca razem ze studentami Wydziału Aktorskiego z Krakowa mogliby podjąć prężną współpracę i tworzyć spektakle

o nowej jakości artystycznej. Mieliby szansę jeździć razem na festiwale i być może coś wygrać, pokazywać się reżyserom itp.

Więcej spotkań przy pracy (np. nad spektaklami dyplomowymi) z ambitnymi, aktywnymi zawodowo, wyznaczającymi trendy we współczesnym teatrze reżyserami. Większa kontrola nad profesorami, dbanie o to, by byli aktywni zawodowo, by orientowali się w tym, co dzieje się obecnie w teatrze. Kiedyś studenci aktorstwa mieli darmowe wejścia do teatrów. Może można się dogadać chociaż z kilkoma największymi teatrami, które prezentują wysoki poziom artystyczny (...). Uważam, że chodzenie na spektakle, interesowanie się życiem środowiska, poznawanie twórczości i nowych trendów w sztuce powinno być obowiązkiem studentów, a szkoła powinna ten proces wspierać i w nim pomagać.

Absolwenci zwrócili uwagę na umiędzynarodowienie uczelni, poprzez nawiązanie relacji z instytucjami zagranicznymi, prowadzenie programów pozwalających na studencką wymianę oraz na podwyższenie poziomu nauczania języka obcego:

Postawiłabym na większą wymianę studencką w Polsce oraz szukanie własnej drogi, a nie powielanie utartych ścieżek.

Liczne wypowiedzi dotyczyły także promocji studentów przez uczelnie poprzez umożliwienie wzięcia udziału studentom w festiwalach teatralnych w Polsce i za granicą, zapraszanie potencjalnych pracodawców na pokazy dyplomowe i ich prac (chcieliby, żeby studenci mieli wpływ na wybór repertuaru granego podczas pokazów). Utworzyliby oni bazę zdjęć studentów dostępną reżyserom castingów, a także zastosowaliby szeroką reklamę osiągnąć uczelni w mediach o zasięgu regionalnym, ogólnopolskim i światowym:

Bo aktualnie prawda jest taka, że student wychodzi ze szkoły i jest traktowany na równi z amatorami: nikt go nie zna i on nie zna nikogo. Świeżo upieczony absolwent nie ma kompletnie doświadczenia w obyciu castingowym (nie tylko filmowym/serialowym, ale także teatralnym), budując markę swojego nazwiska kategorię od zera.

Nie ważne są umiejętności studenta czy absolwenta, gdy nikt go nie zna, a on sam nie ma możliwości ich prezentacji.

Stworzeniem sceny teatralnej prezentującej prace studentów – stworzenie platformy internetowej prezentującej prace dramaturgów – ułatwienie pracy w teatrze podczas studiów (...).

Przestać promować wypromowanych absolwentów, którzy są na szczycie kariery i zacząć wspierać tych, którzy dopiero są na początku drogi i świetnie sobie radzą.

Szkoła powinna stwarzać absolwentom możliwość debiutów, czyli startu w życie zawodowe, który to start często bywa utrudniony, z uwagi na hermetyczność środowiska.

Absolwenci sugerowali, że istnieje potrzeba otworzenia i prowadzenia Biura Karier wspierającego studentów w poszukiwaniu i otrzymywaniu ofert pracy, praktyk i staży. Zgłaszali oni, że nie wiedzą, gdzie i jak szukać informacji o wolnych stanowiskach i zatrudnieniu. Tym samym chcieliby otrzymywać informacje o odbywających się castingach:

W dobie self-castingu wystarczy nagrać samodzielnie materiał i wysłać go do produkcji. Gorzej zdobyć informacje o tym, że casting w ogóle ma miejsce.

Przede wszystkim podczas studiów nikt nie mówi studentom, jak starać się o pracę, jak się o nią ubiegać. Wszystko owiane jest tajemnicą, a przerażeni studenci myślą, że wysłanie CV do dyrektora teatru bądź pracodawcy jest wystarczające.

Po pierwsze wspierałabym wszelkie działania studentów, które pomagają w ich rozwoju i dają możliwość w znalezieniu pracy. Pozwalałabym studentom na podejmowanie oferowanej im pracy zawodowej jeszcze podczas studiów, a nie rzucala kłody pod nogi. Zadbtałabym o lepszy przepływ informacji o castingach i ofertach pracy.

Byli studenci zgłaszali także problem złego stanu technicznego sal i braku ich odpowiedniego wyposażenia.

Absolwenci chcieliby także mieć możliwość konsultacji swoich planów zawodowych, zgłaszali potrzebę rzetelnej i pomocnej rozmowy z osobą kompetentną, która pomogłaby im zaplanować kolejne kroki w karierze. Wiele wypowiedzi podkreślało potrzebę indywidualnego podejścia do każdego studenta:

Uświadomić im, że w pewnym sensie są produktami i twórcami swojego produktu.

Przede wszystkim warto otworzyć studentów i umocnić w wierze we własne możliwości, motywując ich, a nie strasząc frazesami powracającymi przez dalsze życie pozaszkolne.

Uznać za najważniejsze w prowadzeniu wszystkich zajęć rozwój studenta jako człowieka (nie aktora), pracować nad rozwojem jego otwartości, zaufania oraz miłości do ludzi.

Dałabym możliwość rozwijania się, indywidualnego podchodzenia do jednostki, gdzie każdy jest interesujący, uzdolniony. Zwróciłabym większą uwagę na to, że to czym się będzie zajmował student, zależy od niego, dlatego uczelnia daje możliwości, a nie rozwiązania. Studentom potrzeba więcej odwagi, wiary w siebie i błyskotliwych pomysłów. (...) Zrozumienie siebie wymaga pogłębionego badania dlatego myślę, że długofalowe projekty, a nie szybkie dochodzenie do efektu, dałoby większe rezultaty w rozwoju zdolności.

Absolwenci uczelni muzycznych w swoich wypowiedziach także skupili się przede wszystkim na temacie zdobywania i ulepszania umiejętności praktycznych, potrzebnych do podjęcia pracy po studiach. Tym samym zauważyli oni, że po skończeniu studiów mają braki w wiedzy i kompetencjach, które utrudniają lub uniemożliwiają im podjęcie i wykonywanie pracy zawodowej, dlatego chcieliby wprowadzić do programu studiów zajęcia lepiej przygotowujące studentów do rynku pracy – głównie do zawodu nauczyciela:

Władze uczelni powinny na bieżąco aktualizować przede wszystkim stan polskiej oświaty artystycznej, bowiem większość absolwentów znajduje zatrudnienie w szkołach. Niestety podczas studiów nikt nie wyjaśniał dokładnie procedur, przepisów, praw, obowiązków, reform itd. Dodatkowo uczelnie nie współpracują ze szkołami.

Będąc Rektorem uczelni rozważyłabym rozbudowanie Studium Pedagogicznego (...) o przedmiot metodyka prowadzenia audycji muzycznych którego realizacja wymagana jest u nauczycieli szkół muzycznych I stopnia (...) Rozpatrzyłabym także możliwość wprowadzenia do Studium zajęć mających na celu zaprezentowanie prawidłowego wypełniania dzienników

szkolnych, trafnego formułowania tematów lekcyjnych i poprawnego opracowywania programów nauczania.

Według badanych na uczelniach muzycznych powinno także przybyć zajęć bardziej praktycznych – proponowali między innymi uwzględnienie w planie: zajęć z zarządzania karierą muzyczną, zarządzania zespołem i projektami, kursów menadżerskich, z prowadzenia własnej działalności, prawa autorskiego, marketingu, przedsiębiorczości, autoprezentacji, nauki pisania tekstów i komponowania piosenek, nauki języków obcych:

Jako Rektor uczelni zachęcałbym studentów do rozwijania umiejętności miękkich i do śledzenia aktualnych trendów na rynku pracy. Organizowałbym odpowiednie kursy z trenerami i menedżerami kultury.

Nabyte na uczelni kompetencje ograniczają się do realizacji (lepszego lub gorszego) tekstu nutowego bez żadnej świadomości, jak dzieło jest skonstruowane. Bez żadnej wiedzy o muzyce. Sprawia to, że absolwenci nie są w żaden sposób przygotowani do funkcjonowania na rynku muzycznym jako samodzielni muzycy. Opcje zatrudnienia zredukowane są do orkiestr bądź pracy nauczyciela.

Dostosowałbym program nauczania oraz przedmioty tak, by odzwierciedlały rzeczywisty wygląd tego specyficznego rynku pracy. Wtedy i dziś również najwięcej przedmiotów realizowanych na uczelni są przedmiotami stricte teoretycznymi – a przecież podejmujemy bardzo praktyczny zawód.

Rynek artystyczny w Polsce jest ciężki i okrutny. Władze uczelni artystycznych powinny wprowadzić przede wszystkim zajęcia z zakresu marketingu w sztuce, umiejętności sprzedawania siebie jako produktu i autopromocji. Być może przydałoby się postawić na pracę z psychologiem, podobnie jak ma to miejsce w sporcie. Zajęcia motywacyjne i umiejętność radzenia sobie ze stresem.

Ponadto przeorganizowałyby formę prowadzenia zajęć (tutaj propozycji było bardzo dużo i bardzo różnych), warunki zaliczeń, a także plan studiów (w tym dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami):

Będąc rektorem uczelni zdecydowanie zmieniałbym system organizacji zajęć z przedmiotu orkiestry. Zamiast pracy projektowej wprowadziłabym cotygodniowe zajęcia, w trakcie których studenci zapoznawaliby się nie tylko z repertuarem symfonicznym, lecz także operowym. Taki system organizacji zajęć pozwoliłby na o wiele bardziej częsty kontakt studentów ze specyfiką grania orkiestrowego, które, jak wiemy, zdecydowanie odbiega od solowego. Większa liczba wprowadzanego w trakcie zajęć repertuaru pozwoliłaby młodym muzykom na lepsze przygotowanie do zawodu.

System pracy orkiestry symfonicznej jest niedostosowany do standardów w profesjonalnych zespołach. System projektowy jest znacznie efektywniejszy niż próby 3x w tygodniu i uczy tego jak naprawdę wygląda praca muzyka. Obowiązkowo dla instrumentalistów powinien pojawić się przedmiot powiązany z podstawą improwizacji!

Egzaminy z tego przedmiotu mogłyby mieć charakter konkursowy/przesłuchań z możliwością zagrania z funkcjonującymi orkiestrami/zespołami.

Więcej zajęć indywidualnych z profesorem prowadzącym, więcej projektów ogólnowydziałowych – zarówno koncertowych, jak i aktorskich, większe

otwarcie na inne gatunki muzyczne (musicale operetki), możliwość zaprezentowania studentów przed potencjalnymi pracodawcami częściej niż raz w roku, równe możliwości i taki sam dostęp do informacji dla wszystkich studentów.

Student powinien mieć wybór jaką drogą chce podążać – dobór materiału i program powinien uwzględniać indywidualne predyspozycje studenta oraz powinien być tworzony w oparciu o jego osobiste preferencje.

Więcej zajęć otwartych – zapraszanie osób decyzyjnych w instytucjach kultury, w szkołach, przedszkolach, kuratorium oświaty, które mogłyby zapoznać się z ofertą artystyczną oferowaną przez uczelnie, a potem absolwentów. A z perspektywy osoby niepełnosprawnej – jestem niewidoma, wydłużenie zajęć i zindywidualizowanie programu kształcenia. Potrzebowałam więcej czasu na czytanie utworu i ilość czasu oferowana przez uczelnie była zdecydowanie za mała.

Niektórzy absolwenci twierdzili, że pewne działania uczelni były demotywuujące:

Dać studentom większe przyzwolenie na popełnianie błędów i znacząco ograniczyć karcąco-krytykujący model nauczania która tylko wyrabia w studentach strach przed porażką.

Wprowadziłabym też zakaz komentowania siebie i swojej pracy w pierwszych dwóch miesiącach studiów, bo jednak jesteście inni i każdy ma swoje tempo otwierania się na innych, a takie komentowanie od początku studiów, kiedy jesteście nowi, może rzutować na całe studia, a odblokować się jest bardzo trudno, wstydzimy się często swoich obaw, uczuć, zwłaszcza kiedy jesteście w silnej grupie, mamy wrażenie, że jesteście słabsi, gorsi, nie mamy takiej siły, jak reszta i boimy się porozmawiać z kimś o tym, bo obawiamy się, że nasze problemy są błahie i szkoda marnować czyjegoś czasu, energii i absorbować nimi innych.

Absolwenci proponowali także wprowadzenie zmian w składzie kadry pracującej na uczelniach, w szczególności poszerzenie kadry dydaktycznej o młodych pracowników, którzy mają doświadczenie na obecnym rynku pracy i znają jego właściwości oraz zadbałoby o rozwój i szkolenia obecnej kadry (m.in. z psychologii, komunikacji):

Weryfikowałabym umiejętności pedagogiczne wykładowców. Często zdarza się, że dobry instrumentalista potrafi świetnie grać, ale nauczanie, przekazywanie wiedzy, odpowiednie podejście do studenta (wspieranie, motywowanie, tutoring, mentoring) wynikające z umiejętności pedagogicznych pozostawiają wiele do życzenia.

Aczkolwiek uczelnia jest po to, żeby nauczyć studenta, jak być najlepszym w świecie muzycznym, ale to bardzo i bardzo zależy od nauczyciela. Jeżeli nauczyciel nagrywa płyty, jest doświadczony, muzyk, który gra po świecie – będzie szacunek u studentów, a tym samym będzie to miało konkretny wpływ jak na poziom uczniów, tak i samą uczelnię.

(...) przede wszystkim wprowadziłabym system sprawdzający przez osoby z zewnątrz, na czym polega nauka, szczególnie u pedagoga prowadzącego. Rozmawiałabym za pośrednictwem osób specjalnie do tego wyznaczonych ze studentami i pozbywała się ze stanowisk osób niekompetentnych.

Z całą pewnością starałabym się zapewnić studentom możliwie jak najlepszą kadrę nauczycieli. W moim odczuciu jest to najważniejsze, gdyż

praca na kierunkach artystycznych jest głównie indywidualna i potrafi zmienić oblicze danej uczelni. Niestety nie zawsze tytuł profesora w Polsce niesie za sobą wysoki poziom oraz zaangażowanie. Niestety stosunki uczeń – profesor bywają bardzo oschłe i niesprzyjające rozwojowi oraz doświadczeniu pasji i piękna naszego zawodu.

Dostrzegali także konieczność odbiurokratyzowania uczelni, argumentując, że obowiązki pracowników naukowych w zakresie wypełniania dokumentów negatywnie wpływają na ich zaangażowanie w nauczanie:

Mniej biurokracji więcej uczenia. Dziwnym zbiegiem okoliczności poziom kształcenia był wyższy, gdy nie było żadnych KRK, matryc wewnętrznych, systemów zapewnienia jakości kształcenia, kilku sprawozdań na semestr, APD, obowiązkowych sylabusów itd. Te wszystkie rzeczy wyrosły dosłownie w ciągu kilku ostatnich lat i pochłaniają mnóstwo czasu pedagoga, który zamiast zająć się swoim samodoskonaleniem (przygotowaniem do wykładu, czytania książek, artykułów, angażowania się w działalność artystyczną) musi poświęcać się sprawom, które w istocie niczego merytorycznego nie ulepszają.

Jako rektorzy, badani absolwenci organizowaliby więcej koncertów, spektakli i festiwali promujących młodych artystów oraz samą uczelnię. Ponadto nawiązaliby współpracę z ośrodkami artystycznymi w Polsce i na świecie (gdzie również studenci mogliby odbyć praktyki i staże, odbyć wizyty studyjne) oraz wzmocnili współpracę międzywydziałową:

Z mojej perspektywy potrzebnym się wydaje wprowadzenie krótkoterminowych (tygodniowych) praktyk zagranicznych, co daje możliwość poznania innych metod dydaktycznych, wzbogacenia warsztatu pracy oraz organizowanie warsztatów dotyczących rynku pracy: gdzie szukać pracy w dziedzinie artystycznej oraz w jaki sposób?

Studenci powinni być bardziej wszechstronni. Uczelnia ma tę niepowtarzalną możliwość, aby organizować projekty między studentami różnych specjalizacji. Np. Orkiestra – muzycy jazzowi, big-band – chór, składy kameralne, kompozycja... przykładów można mnożyć.

Staralby się organizować jak najwięcej warsztatów prowadzonych przez światowej sławy artystów, jak najwięcej koncertów wykonywanych przez studentów, a także nawiązywał współpracę ze znaczącymi uczelniami muzycznymi w Europie, dając własnym studentom możliwość podróżowania i zdobywania wiedzy w ramach programu Erasmus.

Potrzebna jest także większa koncentracja na wymianach międzynarodowych, zarówno artystycznych jak i naukowych, a także rozwinięcie szerokiej współpracy z instytucjami kultury w kraju i zagranicą, mającą na celu prezentację osiągnięć artystycznych studentów i organizację studenckiego życia koncertowego, aby mieli oni możliwość doskonalenia swojego warsztatu w konfrontacji z jak najszerzym gronem odbiorców.

Badani uważali, że należy zwiększyć dofinansowanie działalności studentów – przyznawanie większej ilości stypendiów i w większej kwocie, organizowanie konkursów i projektów artystycznych.

Absolwenci wskazywali także na potrzebę dostosowania sal i sprzętu do prowadzenia zajęć na odpowiednim poziomie. Wskazywali także

na problem deficytu przestrzeni, w której studenci mogliby ćwiczyć poza lekcjami:

Należałoby zatem naciskać na szersze możliwości ogrywania się na dużych salach dla studentów i zwiększyć okazje do występów publicznych.

Zbudowanie sal ćwiczeniowych, aby studenci nie musieli ćwiczyć w korytarzu bądź w toalecie.

Kolejnym zagadnieniem jest brak instrumentów, na których studenci mogliby grać.

Poszukiwałbym możliwości rozbudowy infrastruktury uczelni cierpiącej na brak miejsca na ćwiczenia studentów. (...)

Część wypowiedzi dotyczyła także wprowadzenia ostrzejszych kryteriów rekrutacyjnych na studia i obniżenia liczby przyjmowanych studentów, gdyż według nich nie ma pracy dla tylu absolwentów uczelni muzycznych, a także na uczelniach studiuja osoby, które tak naprawdę nie mają talentu, więc będzie im ciężko pozostać w zawodzie muzyka:

Zaostrzyłabym warunki przyjęcia studentów, gdyż przyjmowani są studenci, którzy kompletnie się do tego zawodu nie nadają i po studiach nie mogą otrzymać pracy, gdyż nie spełniają wymogów instytucji artystycznych. W ten sposób robi się im złudne nadzieje, iż posiadają odpowiednie umiejętności i wykształcenie w zawodzie, a tego zawodu niestety wykonywać nie są w stanie.

Absolwenci zachęcali także obecnych rektorów do czerpania dobrych wzorców z innych uczelni i wprowadzania najlepszych rozwiązań u siebie:

W chwili obecnej studiuje na uczelni zagranicznej. Możliwości, które urzekły mnie tutaj, lecz których brakuje w mojej macierzystej uczelni, to bezpłatne lekcje z gościnnymi profesorami, duży nacisk na praktykę (staże orkiestrowe), zmuszanie studenta do organizowania sobie własnych koncertów (zamiast egzaminów należy tutaj zagrać określoną liczbę plakatowanych recitali i samemu je zareklamować – uczy to zarządzania czasem oraz tzw. self-managementu), wysyłanie wyróżniających się studentów na warsztaty czy kursy kameralne, działanie fundacji umożliwiającej dostanie stypendium w postaci użyczenia dobrej klasy instrumentu, częste lekcje otwarte z profesorami z uczelni, wysoki poziom projektów orkiestrowych.

Organizowałabym spotkania na wzór spotkań w GSMD w Londynie: dziekan wydziału rozmawia na forum ze specjalistami, którzy dzielą się swoim doświadczeniem – z osobami od promocji (jak robić stronę nagrania itd.), radia, dyrygentami, śpiewakami (jak wyglądają realia, jak pracować, jak odnaleźć się na rynku pracy) itp.

Zrobiłabym research w międzynarodowych placówkach edukacji muzycznej i unowocześniła system edukacji.

Doradztwo zawodowe, baza ofert pracy i funkcjonowanie biura karier były kolejnymi propozycjami absolwentów, które w zamyśle miałyby wspomagać studentów w znalezieniu pracy i poznaniu zasad panujących na rynku. Pomogłoby także zorganizowanie praktyk i staży studenckich, które przyczyniłby się do rozwoju umiejętności praktycznych, przygotowujących do zawodu:

(...) Jego celem byłoby odbycie krótkich praktyk w różnych miejscach (min. czterech podczas studiów I stopnia i 2 podczas studiów II stopnia), w których

teoretyk muzyki może pracować po ukończeniu studiów, np. w radiu, redakcji czasopisma czy gazety, instytucji zajmującej się organizacją koncertów i festiwali, w pozaszkolnych centrach artystycznych itp. (...) Dzięki takim zajęciom student mógłby już przed wejściem na rynek pracy wiedzieć w czym się sprawdza, jaki jest rzeczywisty charakter danej pracy.

Część badanych absolwentów stwierdziła natomiast, że zadanie uczelni nie polega na przygotowywaniu do wykonywania zawodu, lecz na rozwijaniu zdolności, talentu i indywidualnych predyspozycji studenta, podkreślając, że to student jest odpowiedzialny za swój los, a konkurencja w tym zawodzie jest bardzo duża. Natomiast tworzenie nowych miejsc pracy oraz odpowiednich możliwości i warunków zatrudnienia jest rolą państwa:

Uczelnia artystyczna moim zdaniem nie powinna kształcić po to, aby była praca. Uczelnia służy do rozwijania zdolności i talentów studentów i służy wspieraniu ich samorealizacji i to jest najwyższe dobro. (...) Rolą państwa jest, aby przygotowało miejsca zatrudnienia dla takiego profilu człowieka wrażliwego różniącego się w swoim podejściu do życia od wszystkich innych studentów. Państwo powinno chronić te wrażliwe dusze a nie zostawiać na pastwę rynkowości.

Uczelnia powinna współdziałać z Państwem na rzecz odbudowy kultury w Polsce, na wzór choćby niemieckiej polityki kulturalnej. Występuje pilna potrzeba wprowadzenia edukacji muzycznej do szkół publicznych – tutaj też Rektor powinien naciskać na Ministerstwo Edukacji Narodowej. Rośnie nam pokolenie ludzi GŁUCHYCH!!! Mecenate Państwa w tym zakresie zwiększyłyby znacznie liczbę miejsc pracy.

Pytanie nie jest dobre, ponieważ rektor nie ma nic do rzeczy, jeśli chodzi o znalezienie pracy po studiach artystycznych. Rektor jest tylko gospodarzem. W roli gospodarza uczelni mógłby więcej zrobić, np. więcej sal do ćwiczeń możliwość ćwiczenia na sali koncertowej.

Uważam, że Rektor nie powinien odpowiadać za łatwiejsze otrzymywanie pracy przez absolwentów. Każdy powinien sam umieć pokierować swoim życiem szczególnie w dobie tak szerokich możliwości przepływu ofert i informacji. Jeżeli absolwent uczelni artystycznej narzeka na brak pracy to może mieć pretensje wyłącznie do siebie – poczynając od nieudaczności w poszukiwaniu ofert poprzez brak elastyczności (niechęć do wyjazdu z danego miejsca zamieszkania podjęcia pracy niekoniecznie odpowiadającej własnym ambicjom) na wyborze niełatwego na rynku pracy kierunku kończąc.

4. Wnioski z badań

Przeprowadzone badania pozwalają na wyciągnięcie następujących wniosków:

- A. Badania wykazały, że wśród ogółu badanych absolwentów uczelni artystycznych, zarówno tych, którzy ukończyli studia trzy lata, jak i rok temu, przeważają ci, którzy nie kontynuują lub nie kontynuowali dalszej nauki. Absolwenci uczelni artystycznych, którzy kontynuowali naukę, robili to znacznie chętniej w obszarze artystycznym. Na tle badań prowadzonych w 2016 roku (roczniki z 2013 i 2015 roku) wyraźnie widać trend spadkowy w zakresie podejmowania dodatkowego wykształcenia przez absolwentów uczelni artystycznych. Wśród absolwentów uczelni artystycznych najchętniej rozwijali swoje kompetencje wychowankowie uczelni muzycznych.
- B. Absolwenci badanych uczelni artystycznych wybierali jako kontynuację edukacji najczęściej szeroko zdefiniowane samokształcenie. Wychowankowie z 2014 roku częściej korzystali z oferty studiów podyplomowych, wybierali studia doktoranckie i inne studia drugiego stopnia. Absolwenci rocznika 2016 uczelni artystycznych w Polsce, prócz samokształcenia wybierali kursy dokształcające i studia podyplomowe. Główną przyczyną kontynuacji nauki była chęć dalszego rozwoju (najsilniej akcentowali to wychowankowie uczelni teatralno-filmowych).
- C. Około 66% absolwentów uczelni artystycznych w Polsce, którzy ukończyli studia w 2016 roku oraz ponad 69%, tych, którzy ukończyli je w 2014 roku, prowadzi obecnie działalność artystyczną, która jest stałym źródłem dochodów lub wiąże się z wykonywaną pracą zarobkową. Najwyższy odsetek utrzymujących się z działalności artystycznej występuje wśród absolwentów uczelni teatralno-filmowych. Brak aktywności artystycznej deklaruje blisko 8% absolwentów rocznika 2016, zaś 10% z 2014 roku. Bez stałego źródła dochodów jest odpowiednio 14% i 12% artystów z badanych roczników.
- D. Sytuacja absolwentów w zakresie zatrudnienia jest zróżnicowana, w zależności od profilu uczelni, które opuścili jako wychowankowie. W przypadku wychowanków uczelni muzycznych i plastycznych najczęściej posiadaną formą umowy jest umowa o pracę, w przypadku uczelni teatralno-filmowych jest to umowa cywilnoprawna. Najbardziej przedsiębiorczy są absolwenci uczelni teatralnych i filmowych, najrzadziej własne firmy prowadzą badani muzycy. Należy dodać, że badani absolwenci uczelni artystycznych w Polsce, w zdecydowanej większości, zarówno z rocznika 2014 jak i 2016, nie zamierzają zmieniać pracy.
- E. W przypadku wykonywanych zawodów przez absolwentów, to wychowankowie uczelni plastycznych najczęściej są projektantami, grafikami, malarzami, architektami wnętrz i ilustratorami – rysownikami. Absolwenci uczelni teatralno-filmowych to najczęściej aktorzy (teatralni i/lub filmowi), rzadziej autorzy zdjęć, operatorzy kamery, pedagodzy teatru, instruktorzy tańca, fotografowie, scenarzyści, reżyserzy teatralni oraz realizatorzy obrazu i dźwięku.

Wśród muzyków mamy najczęściej solistów, muzyków kameralistów i orkiestrowych oraz nauczycieli w szkole muzycznej.

- F. Artyści uczestniczą w różnych przedsięwzięciach artystycznych po zakończeniu studiów, wchodząc w życie artystyczne już poza macierzystą uczelnią. Najwyższy odsetek nieaktywnych artystycznie występuje wśród wychowanków uczelni plastycznych, pozostałe grupy artystów posiadają śladowe odsetki biernych artystycznie absolwentów.
- G. Aktywni artystycznie plastycy najczęściej uczestniczą po zakończeniu edukacji w warsztatach artystycznych, konkursach artystycznych, w wystawach indywidualnych i krajowych projektach artystycznych. Wychowankowie uczelni teatralno-filmowych biorą udział w projektach zbiorowych i indywidualnych, w krajowych festiwalach teatralnych i filmowych oraz krajowych projektach artystycznych i festiwalach międzynarodowych. Z kolei muzycy biorą udział w projektach muzycznych, koncertach kameralnych, symfonicznych i chóralnych oraz konkursach muzycznych i spektaklach operowych.
- H. Ponad 88% badanych absolwentów odpowiedziało na pytanie o wysokość zarobków. Należy podkreślić dwie prawidłowości w obszarze zarobkowania wychowanków polskich uczelni artystycznych. W świetle pierwszej, starsi absolwenci zarabiają lepiej – spada odsetek zarabiających najmniej, poniżej 2 tys. zł brutto, podwaja się zaś odsetek zarabiających w kategoriach powyżej 4 tys. zł brutto. Druga zaś, że największy odsetek absolwentów zarabia w przedziałach między 2 tys. zł a 4 tys. zł brutto, czyli poniżej przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, podawanego przez GUS (w 2016 roku wynosiło ok. 4048 zł brutto).
- I. Najbardziej sprekaryzowani są absolwenci uczelni muzycznych – poniżej przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej zarabia blisko 79% badanych, którzy ukończyli studia w 2016 roku (absolwenci uczelni plastycznych zarabiający poniżej przeciętnego wynagrodzenia stanowią 69% badanych). Pomimo tego, że muzycy pracują bardzo dużo, często łącząc różne formy zatrudnienia, to nadal zarabiają bardzo mało. W przypadku absolwentów uczelni teatralno-filmowych, zarabiających poniżej przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce jest stosunkowo mniej niż w przypadku innych grup absolwentów i funkcjonuje w tej grupie badanych trend, wedle którego starsze roczniki zarabiają znacznie lepiej.
- J. Aktywność zawodową absolwentów często łączy się z aktywnością podczas studiów. Absolwenci uczelni artystycznych z 2016 roku, aż w 79% pracowali podczas studiów. Najbardziej aktywni zawodowo podczas studiów byli absolwenci uczelni muzycznych. Dla 81% spośród tych, którzy podjęli aktywność zawodową podczas studiów, była to praca w obszarze artystycznym, przy czym muzykom i absolwentom uczelni teatralno-filmowych zdarzała się głównie praca artystyczna (ponad 90% wskazań).
- K. Poza formą zatrudnienia i aktywnością zawodową, absolwenci obu badanych roczników wypowiedzieli się w badaniu także na temat satysfakcji z aktualnej sytuacji zawodowej. Ponad połowa badanych

(52% absolwentów 2016 roku oraz 61% wychowanków 2014 roku) jest usatysfakcjonowana własną sytuacją zawodową. Brak satysfakcji odczuwa 23% badanych z rocznika 2016, oraz 20% absolwentów z 2014 roku. Muzycy mają nieco wyższy poziom satysfakcji zawodowej, niż absolwenci uczelni plastycznych, niższy zaś, niż ci badani, którzy ukończyli szkoły teatralno-filmowe.

- L. Ocena sytuacji artystycznej ogółu badanych absolwentów jest nieco inna niż zawodowej. Przede wszystkim poziom zadowolenia był nieco niższy: w przypadku młodszego rocznika zadowolonych z obecnej sytuacji artystycznej jest 48% badanych, w przypadku starszego nieco więcej – 52%. Ponad 20% badanych wyraźnie deklaruje brak zadowolenia z własnej sytuacji artystycznej. Najbardziej zadowoleni z niej są wychowankowie uczelni teatralno-filmowych, najmniej muzycznych.
- M. Podobnie jak w poprzednich latach, w kwestii samooceny własnej sytuacji artystyczno-zawodowej przeważają ci wychowankowie uczelni artystycznych, którzy uznają, że ich kariera jest typowa i niczym się nie wyróżnia. Tylko absolwenci uczelni teatralno-filmowych w świetle naszych badań postrzegają się jako ludzie sukcesu (40% badanych absolwentów z 2014 roku, 36% z 2016 roku). Wśród absolwentów uczelni plastycznych i muzycznych przeważa opinia o typowości kariery. Warto też dodać, że duża grupa wychowanków podkreśla, że są na początku swojej drogi zawodowej, co sprawia, że dopiero za kilka lat dyskusja o sukcesie czy porażce będzie mogła mieć miejsce.
- N. Motywacje wyboru studiów artystycznych są podobne jak w naszych badaniach w 2016 roku oraz w pilotażu. W tegorocznych badaniach wśród absolwentów ogółu uczelni artystycznych – plastycznych, teatralno-filmowych i muzycznych – dominującą odpowiedzią była chęć rozwijania uzdolnień i zainteresowań artystycznych (84%), następnie zainteresowanie zawodem, do którego przygotowuje uczelnia (48%) i przekonanie o ofercie interesujących kierunków (ok. 31%). Co czwarty absolwent kierował się prestiżem uczelni. Absolwentów uczelni teatralno-filmowych na tle ogólnych statystyk wyróżnia motywacja związana szczególnie z zainteresowaniem zawodem, do którego przygotowuje uczelnia (78% do 48% ogółu badanych), muzyków zaś rola pedagoga, u którego chciano podjąć naukę (37% przy blisko 15% dla ogółu).
- O. W sferze spełnienia artystycznych oczekiwań studentów, należy zauważyć, że wychowankowie wystawiają uczelniom pozytywne oceny dotyczące wpływu uczelni na rozwój uzdolnień artystycznych (82% – 2014 rok, 86% – 2016 rok), ponad połowa badanych artystów uznaje, że zostali przygotowani do wykonywania zawodu artysty (52% w obu rocznikach) oraz, że spełniono na studiach ich ambicje artystyczne (57% także dla obu roczników). Najkrytyczniej młodzi artyści odnieśli się do przygotowania do funkcjonowania na rynku pracy/sztuki, ponieważ łącznie 57% absolwentów uznało, że nie spełniły się ich oczekiwania w tej kwestii. Absolwenci uczelni teatralno-filmowych są najbardziej zadowoleni z przygotowania do zawodu artysty, na tle

sceptycznych plastyków, zaś muzycy najslabiej oceniają ze wszystkich badanych spełnienie ambicji artystycznych.

- P. Około 70% absolwentów z obu roczników ponownie wybrałoby ukończony kierunek, natomiast co piąty badany nie zdecydowałby się na podjęcie kształcenia na wybranym wcześniej kierunku artystycznym. Najbardziej pewni ponownego wyboru są wychowankowie uczelni teatralno-filmowych (zwłaszcza absolwenci z roku 2016).
- Q. W ramach badań absolwenci z roku 2016 oceniali także uczestnictwo w formach kształcenia organizowanych w ramach studiów, które wpisują się w podstawową działalność dydaktyczną uczelni, mającą na celu rozwój wiedzy i określonych umiejętności studentów. Należą do nich przede wszystkim obowiązkowe praktyki zawodowe, staże, czy projekty realizowane pod opieką kadry dydaktycznej. Absolwenci uczelni plastycznych brali przede wszystkim udział w plenerach organizowanych przez uczelnię, projektach i zadaniach artystycznych realizowanych wraz z wykładowcami, warsztatach oraz konferencjach i sympozjach. W przypadku absolwentów uczelni teatralno-filmowych główną aktywnością w ramach studiów, jaką podejmowali absolwenci były warsztaty, projekty artystyczne realizowane z wykładowcami, obowiązkowe praktyki oraz udział w konferencjach i sympozjach. Absolwenci uczelni muzycznych wyróżnia na tle pozostałych typów uczelni zaangażowanie w te formy aktywności dydaktycznej, które są silnie powiązane z profilem kształcenia. Najczęściej biorą udział w sympozjach i konferencjach oraz kursach i warsztatach muzycznych, w tym masterclass. Muzycy to także absolwenci spośród ogółu badanych, którzy najczęściej realizowali obowiązkowe praktyki zawodowe. Warto zauważyć, że we wszystkich typach uczelni artystycznych studenci rzadko korzystają ze staży i praktyk w instytucjach, zarówno w kraju jak i za granicą, oraz wymian zagranicznych w zakresie programu Erasmus.
- R. Oprócz badań aktywności podejmowanych przez absolwentów z 2016 roku organizowanych w ramach programów studiów na poszczególnych uczelniach, istotna była także ocena form doksztalcania, z których mogli skorzystać absolwenci podczas studiów. Warto podkreślić, że w przypadku wszystkich typów uczelni, najmniejszą popularnością cieszyły się formy odpłatne, które pojawiały się w ofertach uczelni.
- S. W przypadku uczelni plastycznych absolwenci najczęściej brali udział w wystawach i pokazach prac (92%), a także artystycznych plenerach (74%), w konkursach pozauczelnianych (ok. 69%) i uczelnianych. Badania wykazały także, że uczelnie plastyczne stwarzały pełne możliwości skorzystania ze stypendiów socjalnego oraz naukowego, brakowało natomiast szkoleń z zakresu sytuacji zawodowej artystów na rynku pracy, doradztwa zawodowego oraz spotkań z agencjami artystycznymi.
- T. Absolwenci uczelni teatralno-filmowych, najczęściej uczestniczyli podczas studiów w spektaklach i filmach uczelnianych (81%), projektach filmowych lub teatralnych (78%) oraz castingach (64%).

Podobnie, jak w przypadku absolwentów pozostałych uczelni, znaczną popularnością cieszyły się bezpłatne artystyczne szkolenia i warsztaty, w których udział zadeklarowało ok. 79% badanych. W porównaniu do pozostałych typów uczelni, spotkania z agencjami artystycznymi w ramach studiów na uczelniach teatralno-filmowych z racji ich specyfiki są powszechniejsze.

- U. W przypadku absolwentów uczelni muzycznych najczęściej wskazywano na udział w koncertach zespołowych (89%) oraz zespołowych projektach muzycznych realizowanych w uczelni (84%). Nieco rzadziej uczestniczono w koncertach indywidualnych (62%). Dużym zainteresowaniem cieszyły się bezpłatne muzyczne warsztaty (77%).
- V. Absolwenci uczelni artystycznych uznają, że zdobyte podczas studiowania wiedza i umiejętności raczej spełniły ich oczekiwania odnośnie szansy zatrudnienia na rynku pracy (32% głosów absolwentów rocznika 2016 i 35% rocznika 2014). Natomiast 27% absolwentów (2014 i 2016) było zdania, że uczelnia raczej nie spełniła ich oczekiwań w tym zakresie.
- W. Na tle pozostałych uczelni, absolwenci uczelni teatralno-filmowych są najbardziej zadowoleni z wiedzy i umiejętności, które pozyskali podczas studiowania, a które okazały się raczej i zdecydowanie pomocne w perspektywie zatrudnienia (57% absolwentów rocznika 2016 i 52% rocznika 2014). Kolejni w poziomie zadowolenia są muzycy (50% – 2016 oraz 45% 2014 rocznik). Najsłabiej swą wiedzę i umiejętności oceniają absolwenci po studiach plastycznych, ponieważ więcej było tych wychowanków, którzy negatywnie (oraz nie mają zdania) oceniają swoją wiedzę, niż tych którzy oceniają ją pozytywnie (36% dla 2016 roku, 44% dla 2014 rocznika).
- X. Absolwenci uczelni artystycznych odnieśli się także do efektów kształcenia, potrzeb oraz oczekiwań względem oferty uczelni. Ocenili kierunki proponowanych zmian, nakreślając dodatkowo obszary, które nie były ujęte w sformułowanych przez badaczy propozycjach zmian oferty dydaktycznej uczelni. Najważniejsze zmiany, w opinii obu badanych roczników wychowanków winny odnosić się do działań aktywizujących studentów w obszarze pracy i zatrudnienia. Tym samym wśród proponowanych zmian najczęściej postulowano, że uczelnie powinny zwiększyć częstotliwość i jakość kontaktu z potencjalnymi pracodawcami, dostosowywać programy studiów do praktyki zawodowej oraz wprowadzić do programu studiów przedmioty na temat prowadzenia działalności artystycznej.
- Y. Wśród sformułowanych rekomendacji istotne były te dotyczące usprawnień z zakresie zarządzania uczelnią, jak również nauczania, które spowodują, że poprawi się sytuacja artystów na rynku pracy lub zwiększą się ich możliwości znalezienia satysfakcjonującego zatrudnienia.
- Z. Absolwenci uczelni artystycznych uważali, że uczelnie powinny zadbać o nawiązywanie i rozwój współpracy z innymi instytucjami kultury, polskimi i zagranicznymi, potencjalnymi pracodawcami i klientami, przedsiębiorcami i innymi podmiotami dla urealnienia dydaktyki,

nawiązania kontaktów przez studentów i tworzenie możliwości już na studiach znalezienia satysfakcjonującego zatrudnienia. Skupiano się na temacie zdobywania i ulepszania umiejętności praktycznych, potrzebnych do podjęcia pracy po studiach. Tym samym zauważano, że po skończeniu studiów wychowankowie mają braki w wiedzy i kompetencjach, które utrudniają lub uniemożliwiają im podjęcie i wykonywanie pracy zawodowej.

AA. Proponowano zmiany kadrowe, poprawę zasobów technologicznych, wprowadzenie większej liczby zajęć praktycznych i przygotowywania do zawodu (np. tworzenie portfolio, biznesplanu, pisanie listów motywacyjnych i CV, autoprezentacji, pisanie projektów, zajęcia z prowadzenia własnej działalności gospodarczej, nauka programów komputerowych i programowania itd.). Postulowano także, że należałoby zadbać o większą dyscyplinę studentów, zmniejszenie liczby przyjmowanych kandydatów oraz zaostrzenie wymogów rekrutacyjnych.

BB. Absolwenci zwrócili uwagę na potrzebę większego umiędzynarodowienia uczelni, poprzez nawiązanie relacji z instytucjami zagranicznymi, prowadzenie programów pozwalających na studencką wymianę oraz na podwyższenie poziomu nauczania języków obcych. Absolwenci sugerowali także, że istnieje potrzeba utworzenia i prowadzenia Biura Karier wspierającego studentów w poszukiwaniu i otrzymywaniu ofert pracy, praktyk i staży.

5. Bibliografia

- Bogacz-Wojtanowska E., Batko R., (2016), *Sukces czy porażka? Ścieżki karier artystycznych i zawodowych absolwentów uczelni artystycznych w Polsce. Raport z badań jakościowych*, ASP - MKiDN, Kraków-Warszawa.
- Bogacz-Wojtanowska E. i inni, (2015), *Ogólnopolskie Badanie Losów Zawodowych Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny, Raport z badań pilotażowych*, ASP-MKiDN, Kraków-Warszawa
- Bogacz-Wojtanowska E. i inni, (2016), *Ogólnopolskie Badanie Losów Absolwentów Uczelni Artystycznych – raport ogólny*, ASP Kraków-MKiDN Warszawa.
- Instytut Psychologii Zdrowia, pobrane z <http://www.psychologia.edu.pl/sloownik/id.motywacja/i.html>, 12.11.2017.
- Oppenheim A.N. , 2005, *Kwestionariusze, wywiady, pomiary postaw*, Zysk i S-ka, Poznań.
- Słownik Języka Polskiego, 2002, PWN, Warszawa.
- Ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U.2011 nr 84, poz. 455).*

6. Spis tabel i rysunków

Spis tabel:

Tabela 1. Liczba absolwentów objętych badaniem w odniesieniu do ogólnej liczby absolwentów

Tabela 2. Liczba absolwentów objętych badaniem w odniesieniu do ogólnej liczby absolwentów w podziale na rodzaje uczelni artystycznych

Tabela 3. Liczba absolwentów objętych badaniem w podziale na poszczególne uczelnie.

Tabela 4. Liczba ankiet zakwalifikowanych do analizy dla poszczególnych profili uczelni.

Tabela 5. Liczba ankiet zakwalifikowanych do analizy dla poszczególnych profili uczelni.

Spis rysunków:

Rysunek 1. Poziom zwrotów ankiet dla poszczególnych uczelni i badanych roczników (w %)

Rysunek 2. Poziom zwrotów ankiet dla poszczególnych profili uczelni artystycznych z podziałem na badane roczniki absolwentów (w %)

Rysunek 3. Objęcie badaniem populacji docelowej absolwentów 2013/2014 (w %)

Rysunek 4. Objęcie badaniem populacji docelowej absolwentów 2015/2016 (w %)

Rysunek 5. Udział ankiet dokończonych oraz niedokończonych w bazie wyników (%), zbiorczo dla roczników absolwentów 2013/2014 oraz 2015/2016

Rysunek 6. Kontynuacja nauki - absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 7. Kontynuacja nauki - absolwenci uczelni plastycznych (%)

Rysunek 8. Kontynuacja nauki – absolwenci uczelni teatralno-filmowych (%)

Rysunek 9. Kontynuacja nauki – absolwenci uczelni muzycznych (%)

Rysunek 10. Formy kontynuacji nauki – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 11. Formy kontynuacji nauki – absolwenci uczelni plastycznych (%)

Rysunek 12. Formy kontynuacji nauki - absolwenci uczelni teatralno-filmowych (%)

Rysunek 13. Formy kontynuacji nauki – absolwenci uczelni muzycznych (%)

Rysunek 14. Przyczyny kontynuacji nauki – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 15. Przyczyny kontynuacji nauki – absolwenci uczelni plastycznych (%)

Rysunek 16. Przyczyny kontynuacji nauki – absolwenci uczelni teatralno-filmowych (%)

Rysunek 17. Przyczyny kontynuacji nauki – absolwenci uczelni muzycznych (%)

Rysunek 18. Sytuacja artystyczna i zawodowa - absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 19. Sytuacja artystyczna i zawodowa – absolwenci uczelni plastycznych (%)

Rysunek 20. Sytuacja artystyczna i zawodowa – absolwenci uczelni teatralno-filmowych (%)

Rysunek 21. Sytuacja artystyczna i zawodowa – absolwenci uczelni muzycznych (%)

Rysunek 22. Formy zatrudnienia – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 23. Formy zatrudnienia – absolwenci uczelni plastycznych (%)

Rysunek 24. Formy zatrudnienia – absolwenci uczelni teatralno-filmowych (%)

Rysunek 25. Formy zatrudnienia – absolwenci uczelni muzycznych (%)

Rysunek 26. Plany dotyczące zmiany pracy – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 27. Plany dotyczące zmiany pracy – absolwenci uczelni plastycznych (%)

Rysunek 28. Plany dotyczące zmiany pracy – absolwenci uczelni teatralno-filmowych (%)

Rysunek 29. Plany dotyczące zmiany pracy – absolwenci uczelni muzycznych (%)

Rysunek 30a. Plany aktywności w kwestii zatrudnienia (rocznik 2014) – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 30b. Plany aktywności w kwestii zatrudnienia (rocznik 2016) – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 31a. Plany aktywności w kwestii zatrudnienia (rocznik 2014) – uczelnie plastyczne (%)

Rysunek 31b. Plany aktywności w kwestii zatrudnienia (rocznik 2016) – uczelnie plastyczne (%)

Rysunek 32a. Plany aktywności w kwestii zatrudnienia (rocznik 2014) – uczelnie teatralno-filmowe (%)

Rysunek 32b. Plany aktywności w kwestii zatrudnienia (rocznik 2016) – uczelnie teatralno-filmowe (%)

Rysunek 33a. Plany aktywności w kwestii zatrudnienia (rocznik 2014) – uczelnie muzyczne (%)

Rysunek 33b. Plany aktywności w kwestii zatrudnienia (rocznik 2016) – uczelnie muzyczne (%)

Rysunek 34. Wykonywany zawód artystyczny – uczelnie plastyczne (%)

Rysunek 35. Wykonywany zawód artystyczny – uczelnie teatralno-filmowe (%)

Rysunek 36. Wykonywany zawód artystyczny – uczelnie muzyczne (%)

Rysunek 37. Zarobki (brutto) – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 38. Zarobki (brutto) – uczelnie plastyczne (%)

Rysunek 39. Zarobki (brutto) – uczelnie teatralno-filmowe (%)

Rysunek 40. Zarobki (brutto) – uczelnie muzyczne (%)

Rysunek 41. Udział w przedsięwzięciach artystycznych po ukończeniu studiów – uczelnie plastyczne (%)

Rysunek 42. Udział w przedsięwzięciach artystycznych po ukończeniu studiów – uczelnie teatralno-filmowe (%)

Rysunek 43. Udział w przedsięwzięciach artystycznych po ukończeniu studiów – uczelnie muzyczne (%)

Rysunek 44. Praca podczas studiów – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 45. Praca podczas studiów – uczelnie plastyczne (%)

Rysunek 46. Praca podczas studiów – uczelnie teatralno-filmowe (%)

Rysunek 47. Praca podczas studiów – uczelnie muzyczne (%)

Rysunek 48. Rodzaj pracy wykonywanej podczas studiów – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 49. Rodzaj pracy wykonywanej podczas studiów – uczelnie plastyczne (%)

Rysunek 50. Rodzaj pracy wykonywanej podczas studiów – uczelnie teatralno-filmowe (%)

Rysunek 51. Rodzaj pracy wykonywanej podczas studiów – uczelnie muzyczne (%)

Rysunek 52. Ogólna aktualna ocena sytuacji zawodowej – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 53. Ogólna aktualna ocena sytuacji zawodowej – uczelnie plastyczne (%)

Rysunek 54. Ogólna aktualna ocena sytuacji zawodowej – uczelnie teatralno-filmowe (%)

Rysunek 55. Ogólna aktualna ocena sytuacji zawodowej – uczelnie muzyczne (%)

Rysunek 56. Ogólna aktualna ocena sytuacji artystycznej – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 57. Ogólna aktualna ocena sytuacji artystycznej – uczelnie plastyczne (%)

Rysunek 58. Ogólna aktualna ocena sytuacji artystycznej – uczelnie teatralno-filmowe (%)

Rysunek 59. Ogólna aktualna ocena sytuacji artystycznej – uczelnie muzyczne (%)

Rysunek 60. Wskazanie na sukces lub porażkę zawodową – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 61. Wskazanie na sukces lub porażkę zawodową – absolwenci uczelni plastycznych (%)

Rysunek 62. Wskazanie na sukces lub porażkę zawodową – absolwenci uczelni teatralno-filmowych (%)

Rysunek 63. Wskazanie na sukces lub porażkę zawodową – absolwenci uczelni muzycznych (%)

Rysunek 64. Motywy wyboru studiów – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 65. Motywy wyboru studiów – absolwenci uczelni plastycznych (%)

Rysunek 66. Motywy wyboru studiów – absolwenci uczelni teatralno-filmowych (%)

Rysunek 67. Motywy wyboru studiów – absolwenci uczelni muzycznych (%)

Rysunek 68a. Studia i spełnienie oczekiwań artystycznych – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (rocznik 2014) (%)

Rysunek 68b. Studia i spełnienie oczekiwań artystycznych – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (rocznik 2016) (%)

Rysunek 69a. Studia i spełnienie oczekiwań artystycznych – absolwenci uczelni plastycznych (rocznik 2014) (%)

Rysunek 69b. Studia i spełnienie oczekiwań artystycznych – absolwenci uczelni plastycznych (rocznik 2016) (%)

Rysunek 70a. Studia i spełnienie oczekiwań artystycznych – absolwenci uczelni teatralno-filmowych (rocznik 2014) (%)

Rysunek 70b. Studia i spełnienie oczekiwań artystycznych – absolwenci uczelni teatralno-filmowych (rocznik 2016) (%)

Rysunek 71a. Studia i spełnienie oczekiwań artystycznych – absolwenci uczelni muzycznych (rocznik 2014) (%)

Rysunek 71b. Studia i spełnienie oczekiwań artystycznych – absolwenci uczelni muzycznych (rocznik 2016) (%)

Rysunek 72. Deklaracja ponownego wyboru kierunku studiów – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 73. Deklaracja ponownego wyboru kierunku studiów – absolwenci uczelni plastycznych (%)

Rysunek 74. Deklaracja ponownego wyboru kierunku studiów – absolwenci uczelni teatralno-filmowych (%)

Rysunek 75. Deklaracja ponownego wyboru kierunku studiów – absolwenci uczelni muzycznych (%)

Rysunek 76. Aktywność w ramach formy kształcenia na uczelni – absolwenci uczelni plastycznych (%)

Rysunek 77. Aktywność w ramach formy kształcenia na uczelni – absolwenci uczelni teatralno-filmowych (%)

Rysunek 78. Aktywność w ramach formy kształcenia na uczelni – absolwenci uczelni muzycznych (%)

Rysunek 79. Działania i aktywność studentów poza programem studiów – absolwenci uczelni plastycznych (%)

Rysunek 80. Działania i aktywność studentów poza programem studiów – absolwenci uczelni teatralno-filmowych (%)

Rysunek 81. Działania i aktywność studentów poza programem studiów – absolwenci uczelni muzycznych (%)

Rysunek 82. Podjęcie dodatkowej formy kształcenia poza uczelnią artystyczną – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 83. Podjęcie dodatkowej formy kształcenia poza uczelnią artystyczną – absolwenci uczelni plastycznych (%)

Rysunek 84. Podjęcie dodatkowej formy kształcenia poza uczelnią artystyczną – absolwenci uczelni teatralno-filmowych (%)

Rysunek 85. Podjęcie dodatkowej formy kształcenia poza uczelnią artystyczną – absolwenci muzycznych (%)

Rysunek 86. Formy kształcenia poza uczelnią artystyczną – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 87. Formy kształcenia poza uczelnią artystyczną – absolwenci uczelni plastycznych (%)

Rysunek 88. Formy kształcenia poza uczelnią artystyczną – absolwenci uczelni teatralno-filmowych (%)

Rysunek 89. Formy kształcenia poza uczelnią artystyczną – absolwenci uczelni muzycznych (%)

Rysunek 90. Przyczyny wyboru dodatkowej formy kształcenia poza uczelnią artystyczną – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 91. Przyczyny wyboru dodatkowej formy kształcenia poza uczelnią artystyczną – absolwenci uczelni plastycznych (%)

Rysunek 92. Przyczyny wyboru dodatkowej formy kształcenia poza uczelnią artystyczną – absolwenci uczelni teatralno-filmowych (%)

Rysunek 93. Przyczyny wyboru dodatkowej formy kształcenia poza uczelnią artystyczną – absolwenci uczelni muzycznych (%)

Rysunek 94. Wiedza i umiejętności pozyskane podczas kształcenia w perspektywie zatrudnienia – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 95. Wiedza i umiejętności pozyskane podczas kształcenia w perspektywie zatrudnienia – uczelnie plastyczne (%)

Rysunek 96. Wiedza i umiejętności pozyskane podczas kształcenia w perspektywie zatrudnienia – uczelnie teatralno-filmowe (%)

Rysunek 97. Wiedza i umiejętności pozyskane podczas kształcenia w perspektywie zatrudnienia – uczelnie muzyczne (%)

Rysunek 98. Proponowane zmiany w ofercie uczelni w celu zwiększenia możliwości zatrudnienia – absolwenci uczelni artystycznych ogółem (%)

Rysunek 99. Proponowane zmiany w ofercie uczelni w celu zwiększenia możliwości zatrudnienia – uczelnie plastyczne (%)

Rysunek 100. Proponowane zmiany w ofercie uczelni w celu zwiększenia możliwości zatrudnienia – uczelnie teatralno-filmowe (%)

Rysunek 101. Proponowane zmiany w ofercie uczelni w celu zwiększenia możliwości zatrudnienia – uczelnie muzyczne (%)

Informacja o autorach

Koordynator projektu:

Barbara Siorek – absolwentka kierunku zarządzanie i marketing na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ (lic) oraz studiów podyplomowych doradztwa zawodowego Wyższej Szkoły Europejskiej im. Ks. Józefa Tischnera; kierownik Akademickiego Biura Karier Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie; przedstawicielka biur karier uczelni artystycznych w Komisji ds. Biur Karier przy KRASP. Uzyskała Dyplom Szkoły Liderów Społeczeństwa Obywatelskiego Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Członek Rady Fundacji Ukryte Skrzydła w Krakowie. Specjalista ds. wdrażania projektów, pozyskiwania funduszy i zarządzania organizacjami pozarządowymi. Certyfikowany Trener Zarządzania. Działania zawodowe koncentruje wokół współpracy instytucjonalnej i międzysektorowej w praktyce, głównie poprzez projekty edukacyjne. Wraz z Ewą Bogacz-Wojtanowską pomysłodawczyni projektu i autorka koncepcji badań.

Kierownik naukowy projektu:

Ewa Bogacz-Wojtanowska – profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, doktor habilitowany nauk humanistycznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu, dyrektor Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prowadzi międzynarodowe badania organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw społecznych, jak również różnorodnych form i struktur kształtujących się społeczeństwie obywatelskim. Zajmuje się także projektami wdrożeniowymi i poprawiającymi jakość zarządzania, dla instytucji krajowych i międzynarodowych. Członek Komisji Zarządzania Kulturą i Mediami Polskiej Akademii Umiejętności. Wraz z Barbarą Siorek pomysłodawczyni projektu, autorka koncepcji badań i narzędzi badawczych.

Pozostali autorzy:

Marek Szladowski – doktor nauk humanistycznych, absolwent podyplomowych studiów: Akademia ewaluacji programów społeczno-gospodarczych (UW), Badania i analizy strategiczne (SGH) oraz Audyt wewnętrzny i kontrola zarządcza w jednostkach sektora finansów publicznych (SGH).

Paulina Hojda – absolwentka socjologii na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz studiów podyplomowych *Badania społeczne i marketingowe* w Wyższej Szkole Europejskiej im. ks. J. Tischnera w Krakowie. Zawodowo związana z Uniwersytetem Jagiellońskim. Uczestniczyła w przygotowaniu metodologii oraz współrealizowała cztery edycje badania *Losy zawodowe absolwentów Uniwersytetu Jagiellońskiego*. Realizuje również projekty badawcze wśród pracodawców, głównie w zakresie wymaganych kompetencji absolwentów uczelni wyższych. W swojej pracy zawodowej wykorzystuje zarówno ilościowe, jak i jakościowe metody badawcze. Szczególnie interesuje się zagadnieniem funkcjonowania absolwentów szkół wyższych na rynku pracy.

Małgorzata Lendzion – asystent w Zakładzie Innowacji Społecznych i Systemów Zarządzania na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Brała udział w projektach naukowo-dydaktycznych (Obserwatorium Dialogu Obywatelskiego) oraz badawczych realizowanych m.in. przez Instytut Spraw Publicznych UJ, Akademię Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, Fundację Instytutu Spraw Publicznych w Warszawie, Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej. Jej zainteresowania naukowo-badawcze koncentrują się głównie na funkcjonowaniu organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej ze szczególnym uwzględnieniem zarządzania przedsiębiorstwami społecznymi.

Sylwia Wrona – doktorantka na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Bierze udział w projektach naukowo-dydaktycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, jak również realizowanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Krajową Radę Radiofonii i Telewizji. Jej zainteresowania badawcze koncentrują na wiejskich organizacjach pozarządowych i metodologii badań jakościowych. Autorka blisko 20 opracowań naukowych, w tym współautorka dwóch monografii. Zajmuje się także prezentacją graficzną i analizą danych ilościowych.